

**ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО
РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА
БОЙЧИНОВЦИ
2021-2027 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие	7
1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика	7
1.1. Географски характеристики, местоположение и граници	7
1.2. Сравнителна характеристика	8
1.3. Териториални и поземлени ресурси	9
1.4. Природни условия и ресурси	10
1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд.....	15
1.6. Историческо развитие и културно наследство.....	18
1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини.....	24
2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси	25
2.1. Демографски параметри	25
2.2. Пазар на труда – заетост и безработица	29
2.3. Образование.....	32
2.4. Здравеопазване.....	34
2.5. Социални дейности, услуги и социално включване.....	36
2.6. Култура и традиции.....	39
2.7. Младежки дейности и спорт.....	42
3. Състояние на местната икономика	44
3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност.....	44
3.2. Промисленост	45
3.3. Селско и горско стопанство	46
4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията ...	50

4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа	50
4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация	54
4.3. Енергийна инфраструктура.....	57
4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа.....	60
5. Екологично състояние и рискове	61
5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация.....	61
5.2. Дейности по управление на отпадъците.....	74
5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони.....	77
6. Административен и финансов капацитет на общинска администрация Бойчиновци за реализация на ПИРО.....	79
7. SWOT-анализ	82
II. Визия, стратегически цели и приоритети за развитие за периода 2021- 2027 г.	83
1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи	83
2. Визия	89
3. Пакет от стратегически цели, приоритети и мерки	89
III. Комуникационна стратегия	104
1. Въведение	104
2. Принципи на Комуникационната стратегия	105
3. Цели на Комуникационната стратегия	106
4. Целеви групи	106
5. Основни форми на комуникация	107
6. Основни комуникационни дейности.....	108
7. План за изпълнение на комуникационната стратегия.....	109

8. Резюме на постигнатите резултати от анкетни проучвания и фокус групи.....	112
9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО.....	118
IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход - приоритетни зони за въздействие.....	119
V. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.....	128
VI. Мерки за насърчаване на инвестициите.....	136
VII. Общинска програма за развитие на туризма.....	139
1. Ситуационен анализ и туристически ресурси.....	141
2. Мерки и дейности за развитие на туризма.....	144
VIII.Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.....	147
IX. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО.....	151
X. Предварителна оценка на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци 2021-2027 г.	155
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	169
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ.....	171
ПРИЛОЖЕНИЯ	174
Приложение №1: Програма за реализация на ПИРО 2021-2027 г.....	174
Приложение №1а: Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г.....	190
Приложение №2: Индикативна финансова таблица	193
Приложение №3: Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО	194

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. е част от системата на документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, регламентирани със Закона за регионалното развитие (ЗРР - ДВ, бр.21/13.03.2020 г.).

Планът за интегрирано развитие е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на община Бойчиновци и връзките и с други общини, в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен район от ниво 2 и Общия устройствен план на общината. Съгласно нормативните изисквания Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) се разработва за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората.

ПИРО се разработва съгласувано с трите стратегически цели на Националната програма за развитие България 2030, приети от МС на 16 януари 2020 г. - ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата. За реализирането на тези цели са предвидени целенасочени национални политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие - Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България.

Основната цел на ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР.

Разработването на ПИРО се извършва в изпълнение на нормативните изисквания на Закона за регионалното развитие (ЗРР), Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР), Закона за туризма, Закона за насърчаване на инвестициите и „Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“, одобрени от Министъра на регионалното развитие и благоустройството на 25.03.2020 г. Планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане и на други нормативни документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, кадастъра, опазването на околната среда, управлението на отпадъците, и др.

ПИРО е разработен за цялата територия на община Бойчиновци, като са определени зони за прилагане на интегриран подход, за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и коопериране със съседни общини.

Планът служи за определяне на проблемите, потребностите и възможностите за развитие на всички населени места в общинската територия, които трябва да се вземат предвид при разработването на инвестиционни програми, идентифицирането на проекти и финансови инструменти, включително и съфинансиране от фондовете на Европейския съюз.

Използваният подход, методи и принципи при разработването на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. гарантират в значителна степен, че стратегическият документ е в съответствие с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с определените европейски, национални и регионални цели и приоритети за новия програмен период.

Водещ при разработването на ПИРО е принципът на интегрирания подход, който се прилага по отношение на всяка част от структурата на стратегическия документ. Този подход, наложил се като основен в политиката за регионално развитие и задължителен при изготвяне

на стратегическите документи за новия програмен период, има за цел в условията на свиващи се ресурси и ограничени финансови възможности да обедини различни политики, приоритети, проекти, източници за финансиране, участници и заинтересовани страни, за постигане на положителен ефект и добавена стойност от реализираните дейности.

Интегрираният подход отчита предвижданията на национално, регионално и местно ниво и на секторните стратегии в областта на икономическото развитие, образованието, здравеопазването, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, телекомуникациите, туризма и околната среда.

При разработването на ПИРО се прилага и подхода, основан на местните характеристики и потенциал. Този подход е подходящ за изготвянето на анализи на територии със специфични характеристики, за да се открият конкурентните им предимства и да се определят неусвоените им ресурси и възможности. Съчетаването му с интегрирания подход дава възможност потенциала за развитие и местните ресурси да се използват оптимално за задоволяване на идентифицираните нужди и проблеми в целевата територия.

Подходите изискват целите да бъдат постигнати, чрез съгласувани действия и координация, отчитайки факторите, условията и спецификите на мрежата от населени места в общината, потенциала на човешките ресурси и отделните сектори на местната икономика.

Практическата работа по разработване на ПИРО се основава и на научно обоснован подход, който е в основата на всички анализи и прогнози и особено на свързаните със социалното и икономическото развитие на общината. Научно обоснованият подход включва прилагането на редица инструменти и методи като: наблюдение, проучване, описание, анализ, синтез, оценка, сравнение, индексен метод, графични методи, swot-анализ и други.

Приложен е и подхода „отдолу-нагоре”, който се основава на привличането, информирането и включването в процесите по разработване и реализация на ПИРО на всички заинтересовани страни и гражданите. Обществените консултации позволяват да се постигнат изискванията за информираност, публичност и прозрачност и да се идентифицират по-точно потребностите на местните общности, към които да се ориентират приоритетите на ПИРО. Чрез този подход се постига: 1) изграждане на консенсусен модел с всички заинтересовани страни и повишаване на ангажираността на граждани и институции; 2) намаляване на риска от недобра вътрешна и външна комуникация и получаване на достатъчно надеждна обратна информация; 3) ефективно използване на цялата налична база от интегрирани знания на всеки участници; 4) повишаване на информираността за същността и целите на ПИРО.

Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола по процеса на неговото разработване и съгласуване. Планът се приема от Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

Цялостният процес на разработване, изпълнение, актуализация, наблюдение и оценка на ПИРО се осъществява при спазване на принципа за партньорство с всички заинтересовани страни. Отчетени са и хоризонталните принципи на регионалната политика на ЕС – устойчиво развитие, равни възможности, опазване на околната среда и социално включване.

Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. е разработен от експертен екип на „Динамик Салюшънс” ЕООД, с участието на всички заинтересовани страни и партньори, в условията на широка гражданска подкрепа, проведени анкети, фокус групи, обществени обсъждания, дискусии и осигуряване на публичност, прозрачност и информация.

ПИРО има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия и фактори на външната и вътрешната среда.

ЧАСТ I.

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ

1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика

1.1. Географски характеристики, местоположение и граници

Община Бойчиновци се намира в Западната Дунавска равнина и е разположена в централната и източна част на област Монтана. Територията на общината е 307 кв. км., което представлява 8,45% от общата площ на област Монтана и 1,6% от територията на Северозападен район (СЗР, NUTS 2).

Фигура 1: Карта на област Монтана

Община Бойчиновци граничи: на Север – с община Якимово и община Вълчедръм (област Монтана), на запад с община Монтана, на изток с община Хайредин и на юг с община Криводол (област Враца).

Фигура 2: Карта на община Бойчиновци

Урбанистичната структура на община Бойчиновци се характеризира с 13 населени места – административния център град Бойчиновци и 12 села: Бели брег, Бели брод, Владимирowo, Громшин, Ерден, Кобиляк, Лехчево, Мадан, Мърчево, Охрид, Палилула, Портитовци.

Град Бойчиновци е разположен на 17 км от областния град Монтана, на 38 км от град Враца, на 58 км. от Дунавското пристанище – град Лом, на 115 км от моста над река Дунав при град Видин и на 150 км от столицата на страната гр. София.

1.2. Сравнителна характеристика

Община Бойчиновци е една от 11-те общини в област Монтана. Тя е на пето място по територия и на пето място по население сред общините в областта. В община Бойчиновци живее 6,37% от населението на област Монтана (8 090 души към 31.12.2019 г.) и само 1,10% от населението на СЗР. Най-голяма е концентрацията на населението в общините Монтана и Лом – 56% от общия брой жители на областта. Средната гъстота на населението в община Бойчиновци (26,4 души на кв.км. за 2019 г.) е много по-ниска от средните стойности за област Монтана (34,9), и от средната гъстота за страната (62,98) и за СЗР (38,6). (Таблица 1)

Най-малката община в област Монтана по територия е Медковец, а по население Георги Дамяново. Най-голяма по територия и население е община Монтана, съответно (676 кв.км.) и (47 014 души). По брой населени места (13), община Бойчиновци се нарежда на трето място в областта, заедно с община Георги Дамяново (също с 13 населени места). Най-много са населените места в община Монтана – 24, а най-малко в община Якимово – 4.

Таблица 1: Сравнителна характеристика на община Бойчиновци и останалите общини в област Монтана

Район, област, община	Територия кв. км.	Население брой 31.12.2019 г.	Гъстота на населението за 2019 г. (души на кв.км.)	Населени места (брой)	Градове (брой)	Села (брой)	Равнище на урбанизация ¹ (%)
Република България	110372	6951482	62,98	5 256	257	4 999	73,73
Северозападен район	19 047	735 231	38,6	626	45	581	63,82
Област Монтана	3 634	127 001	34,9	130	8	122	64,32
Берковица	465	16 044	34,5	20	1	19	73,80
Бойчиновци	307	8 090	26,4	13	1	12	15,49
Брусарци	195	4 200	21,5	10	1	9	21,74
Вълчедръм	429	8 286	19,3	11	1	10	36,40
Вършец	240	6 901	28,8	10	1	9	78,89
Георги Дамяново	297	2 151	7,2	13	-	13	-
Лом	327	23 967	73,3	10	1	9	80,78
Медковец	191	3 413	17,9	5	-	5	-
Монтана	676	47 014	69,5	24	1	23	81,55
Чипровци	285	3 066	10,8	10	1	9	49,58
Якимово	221	3 869	17,5	4	-	4	-

Източник: Национален статистически институт

¹ Относителен дял на градското население

Според Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), община Бойчиновци попада в групата на *слабо урбанизирани общини (периферни)* – на малки градове или села, при които над 50% от населението живее в населени места под 5 хиляди жители или общините са с център град под 5 хиляди жители.

Към 2019 г. община Бойчиновци е с по-ниска степен на урбанизация спрямо тенденциите в областта, в Северозападен район и в страната. Относителният дял на градското население в общината към 2019 г. е 15,49%, което показва балансирано разпределение на населението в града и селата. За сравнение равнището на урбанизация в област Монтана за 2019 г. е 64,32%, в Северозападен район – 63,82%, а за страната – 73,73%.

1.3. Териториални и поземлени ресурси

Около 92,39% от територията на община Бойчиновци се състои от земеделски и горски площи. Най-голям относителен дял заемат земеделските площи – 257606 дка (83,85% при средни за страната 35%). На второ място са горските територии – 26239 дка (8,54% при средно за страната 58%).

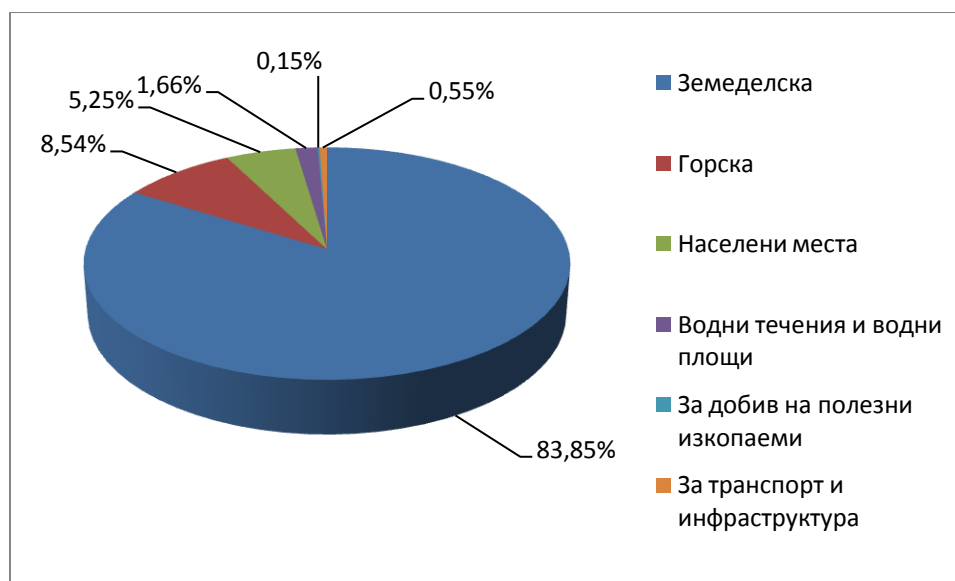
Таблица 2: Баланс на територията на община Бойчиновци (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
307210	257606	26239	16148	5104	451	1662

Източник: Национален статистически институт

Населените места и другите урбанизирани територии са 5,25% или 16148 дка. Водните площи заемат 1,66% от територията на общината, а площите за транспорт и инфраструктура 0,55%. Териториите за добив на полезни изкопаеми заемат 0,15% от относителния дял.

Графика 1: Разпределение на площта на община Бойчиновци по видове територии

Източник: Национален статистически институт

1.4. Природни условия и ресурси

Релефът на община Бойчиновци е хълмист на юг и равнинен на север. Територията ѝ условно попада в две физикогеографски области на България – Западния Предбалкан и Западната Дунавска равнина. Средната надморска височина е 138,7 м.

На югоизток от долината на река Огоста в пределите на общината попадат части от две възвишения, принадлежащи към Западния Предбалкан. На юг от общинския център град Бойчиновци, между долината на река Огоста на север и долината на десния ѝ приток река Ботуня на североизток се издига уединеното възвишение Пъстрина. На територията на общината попада северната му част с височина до 400 м., разположена южно от града. Към двете реки склоновете на възвишението са стръмни, на много места отвесни, осеяни със скални венци.

Североизточно от долината на река Ботуня и източно и южно от долината на Огоста в пределите на община Бойчиновци се разполага крайната северозападна част на Владимировския рид. Неговите склонове обвърнати към двете реки са стръмни, на много места и отвесни. Максималната му височина от 226 м. се намира северно от село Охрид. По северните подножия на двете възвишения преминава условната граница между Западния Предбалкан и Западната Дунавска равнина.

Останалите северозападни, северни и североизточни части на общината са заети от южните части на Западната Дунавска равнина, като тук релефът е равнинен и слабо хълмист. Североизточно от село Бели брод, в коритото на река Огоста се намира най-ниската точка на общината – 63 м.н.в.

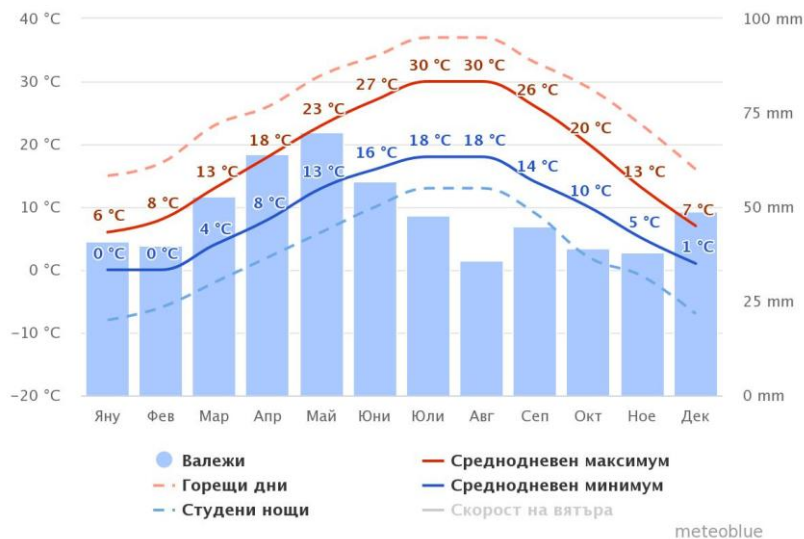
Фигура 3: Релеф на община Бойчиновци

Равнинната част от територията предлага прекрасни условия за развитие на растениевъдството и за механизирана обработка на земята и напояване.

Климатът на Община Бойчиновци е типичен умерено-континентален със сравнително студена и сурова зима и горещо лято. Средно годишната телмература е 11,2°C. Годишната амплитуда е 25,9°C. Най-топъл е месец юли със средна температура 23,1°C, а най-студен месец януари с -1,7°C. Абсолютната минимална температура е от порядъка на -30°C, а абсолютната максимална температура е около 40°C.

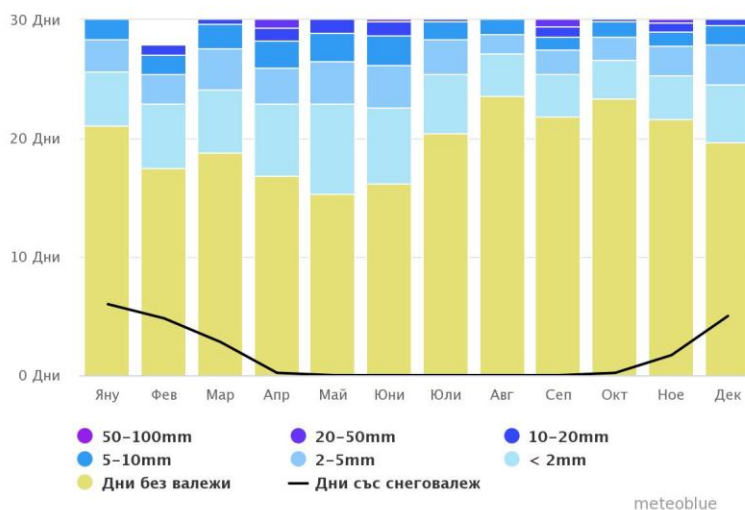
Фигура 4: Средни годишни температури и валежи в община Бойчиновци

Източник: www.meteoblue.com/bg

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Бойчиновци. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Фигура 5: Количество на валежите в община Бойчиновци

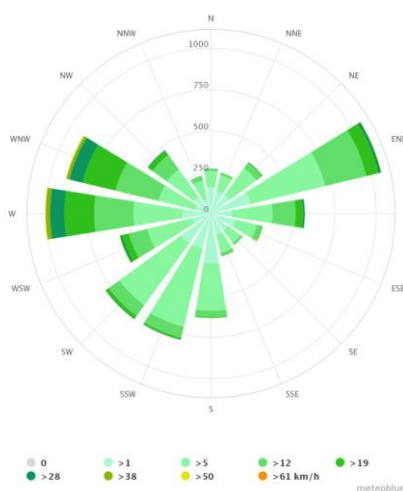

Източник: www.meteoblue.com/bg

Валежите са климатичен елемент, който оказва най-голямо влияние върху водното ниво. Валежите в проучвания район са сравнително добре разпределени по сезони, като в ниската част на областта са около 550-600 мм/м2, а в по-високите райони достигат до 750 мм/м2. Максимумът на валежите е през месец май. Средната продължителност на периода на засушаване е около 16-17 денонощия, но засушливото време характеризира средно по около 35-40% от денонощията на юли и август. Продължителните засушавания налагат поливно земеделие, предпоставки за което има.

През пролетния сезон се създават благоприятни обстоятелства за проявление на силни ветрове. Преобладаващите ветрове са от запад и северозапад, но през зимата са по-често от изток-североизток.

Фигура 6: Роза на ветровете на територията на община Бойчиновци

Източник: www.meteoblue.com/bg

Води

Община Бойчиновци е богата на водни ресурси. Територията ѝ попада във водосборния басейн на река Огоста, която е основната водна артерия на общината и протича през нея по цялото и протежение от югозапад на североизток. Реката навлиза в общината южно от село Ерден, заобикаля от север уединеното възвишение Пъстрина и достига до град Бойчиновци, където североизточно от него получава най-големият си приток река Ботуня (десен). След това завива на север, а после на изток, заобикаляйки Владимировския рид, като при село Владимирово образува късия Владимировски пролом. След него Огоста навлиза в Западната Дунавска равнина, завива на североизток и североизточно от село Бели брод напуска пределите на общината. Преди селото в нея отдясно се влива втори по-голям приток – река Рибине. Речната мрежа на общината включва още реките Ботуня, Рибине и Вировска река, както и по - малки сезонни притоци.

Хидроенергийният потенциал на реките в общината е предпоставка за добив на електроенергия чрез изграждане на малки ВЕЦ. Освен повърхностните води, общината разполага и с богат стр. 4 от 180 подземен воден ресурс, който се използва за водоснабдителни и питейни нужди. Единственият язовир на територията на общината е „Маданска бара”, разположен в землището на с. Мадан. На територията на община Бойчиновци няма находища на минерални води.

Почви

На територията на община Бойчиновци преобладават в голяма част излужен чернозем и сиви горски почви. Срещат се и оподзолени горски почви. По поречието на реките Огоста и Ботуня са разпространени и алувиално-ливадни почви. В минимални количества има и лъос.

Според данни на „География на България”, ГИ при БАН, 2002г., територията на общината попада в Карпатско-Дунавската почвена област, Карпатска подобласт, Долнодунавска почвена подобласт, Средна Долнодунавска и Западна предбалканска провинции. Това е почвеният сектор на камбисолите, лувисолите, лесивираните почви, черноземите и файоземите. Пшеницата, царевичата и слънчогледът са основните земеделски култури за тази област, заедно с лозята и овощните дървета.

В Средната Долнодунавска провинция попадат почти половината от черноземите в страната. По – голямата част от територията на изток попада в тази провинция. Преобладават черноземите: карбонатни/кестеняви, обикновени, глееви, лесивирани. Обширни площи заемат файоземите – обикновени и лувикови, пясъчниците и засолените. Бонитетните балове са високи – II и I. За преодоляване на дефлацията е препоръчително изграждането на полезащитни горски пояси. Особености на тази провинция са кафявия цвят на хумусния хоризонт, неуравновесения воден режим и изхбяването при хумусните кафяви черноземи, лекия механичен състав и карбонизацията.

В Западна предбалканска провинция попада западната част от територията на общината, на запад от р.Ботуня. Тук са разпространени лесивираните почви - обикновени, светли и хромови и киселите планосоли. Покрай реките има наносни почви. Почвите имат среден бонитет – III и IV група. Почвите ерозират по-лесно, бедни и кисели са и имат малка дълбочина на профила.

Според агроекологичното райониране на страната, направено от Националната почвена служба, територията на община Бойчиновци попада в района на черноземите и на сиво-кафявите горски почви. Агроекологичното райониране е основано главно на почвените и климатични характеристики на всяка част от страната, както и на основните изисквания на културите към почвата по отношение на главните хранителни вещества и техните количества, към физическите и водните свойства на почвата, към реакцията на почвения разтвор (pH) и други. (вж.Агроекологично райониране, НПС).

От природните условия на дадена местност най-важни за селскостопанското производство са климатът и почвата. Традиционно в общината се отглеждат зърнени и технически култури и зеленчуци.

Полезни изкопаеми

Територията на община Бойчиновци като цяло е бедна на полезни изкопаеми. С определена икономическа значимост са находищата на инертни материали, които са суровини за строителната индустрия. Понастоящем функционират две кариери за открит добив на трошен камък - в с. Владимирово и с. Ерден, както и две концесионни площадки за добив на баластра - в землището на с. Ерден и с. Палилула.

По данни от Общия устройствен план на територията на общината се срещат следните полезни изкопаеми:

Метални полезни изкопаеми

Златоносни разсипи

От металните полезни изкопаеми в обхвата на проучвания район се намира златоносно разсипно находище по река Огоста. То е било разработено още в древността и е проучвано многократно. Образувано е в резултат на разрушаването на кварц-златоносните жили и

златосъдържащи скали разположени на юг от Берковския антиклинорий. Златоносни са предимно русловите материали и тези на заливните тераси, представени от чакъли и пясъчливи глини с дебелина от 3 до 5м. Златото е неравномерно разпределено с тенденция за неговото увеличаване в дълбочина. Златото идва във вид на отделни неправилни по форма зърна и люспи.

Неметални полезни изкопаеми

Варовици

Варовиците са широко разпространени. Използват се предимно като материал за строителство и настилки на пътища. На територията на община Бойчиновци са предоставени две концесионни площи за добив на варовик - находище „Владимирово“ и находище „Ерден“.

Пясъци и чакъли

Инертните материали имат широко приложение в строителството на сгради и съоръжения, както и за настилки на пътища. За тези нужди на територията на общината се използват пясъците и чакълите от руслата и терасите на реките. Предоставени са две концесии за добив - находища „Гредо“, участъци „Охрид“ и „Палилула“, и на находище „Ерден 2“.

Лъос

Лъосът и лъосовидните глини се използват в керамичната промишленост за направа на тухли.

Съгласно данни предоставени от Министерство на енергетиката, на територията на Община Бойчиновци са разположени 4 бр. действащи концесии за добив на подземни богатства, 2 бр. заявени концесионни плащи, 6 бр. находища, заведени в Националния баланс на запасите и ресурсите на находищата на подземни богатства в Р България (НБЗР), 2 бр. находища, които не са заведени в НБЗР, но за които има геоложки доклади и 2 бр. действащи разрешения за търсене и проучване на подземни богатства. За заявено търговско откритие на газово-кондензатно находище „Етрополска аргилитна формация“ е издадена заповед за отказ от регистрация.

Таблица 3: Действащите концесии за добив на полезни изкопаеми на територията на община Бойчиновци

Концесионер	Находище	Община	Област	Група подземно богатство	Вид на подземното богатство	Решение на Министерски /Общински съвет №
"Екоагросрой" АД, с. Ерден	Гредо, у-ци "Охрид" и "Палилула"	Бойчиновци	Монтана	Строителни материали	Пясъци	730/31.08.2012 г.
"ТБМ - 2000" ЕООД, гр. Монтана	Ерден 2	Бойчиновци	Монтана	Строителни материали	Пясък и чакъл /речна баластра/	893/22.12.2010 г.
"Пътинженеринг" АД, гр. Монтана	Владимирово	Бойчиновци	Монтана	Строителни материали	Варовици	197/27.03.2007 г.
"ТБМ-2000" ЕООД, гр. Монтана	Ерден	Бойчиновци	Монтана	Строителни материали	Варовици	1019/22.12.2004 г.

Източник: Национален концесионен регистър

Съгласно регистъра на МРРБ на обектите - изключителна държавна собственост на територията на община Бойчиновци се намират следните обекти - изключителна държавна собственост:

- Находище „Бели брод“, с местонахождение на около 1000 м източно от регулационния план на с. Бели брод, община Бойчиновци, област Монтана, за което е съставен Акт за изключителна държавна собственост (АИДС) № 252/25.06.1997 г., утвърден от министъра на финансите;
- Находище „Владимирово“, с местонахождение община Бойчиновци, на 1 км западно от е. Владимирово (м. „Креща“) и на около 20 км североизточно от гр. Монтана, област Монтана, за което е съставен АИДС № 618/14.02.2001 г., одобрен от министъра на регионалното развитие и благоустройството Находище „Ерден“, с местонахождение на около 2 км югоизточно от е. Ерден и на около 1,5 км западно от гр. Бойчиновци, община Бойчиновци, област Монтана, за което са съставени АИДС № 822/17.06.2004 г. и АИДС №833/03.08.2004 г.;
- Находище „Ерден 2“, с местонахождение на 0,5 км източно от е. Ерден и на около 2,5 км западно от гр. Бойчиновци, община Бойчиновци, област Монтана, разположено върху част от заливната тераса на десния бряг от средното течение на р. Огоста и представляващо естествено продължение в южна посока на находище „Ерден“, чиято южна граница е северната граница на находище „Ерден 2“, за което е съставен АИДС № 1031/26.03.2008 г.;
- Находище „Гредо“, участъци „Охрид“ и „Палилула“, с местонахождение между селата Охрид и Палилула, община Бойчиновци, област Монтана и представляващо част от съвременната речна тераса на р. Ботуня, която го разделя на два участъка, за което е съставен АИДС № 1264/25.11.2011 г.

Община Бойчиновци попада в контурите на зона за конкурс за търсене и проучване на нефт и природен газ – „блок 1-25 Враца-Запад”.

1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд

Община Бойчиновци е създадена през 1910 г. чрез отделяне от Белотинската и обособяване като самостоятелна. През годините се извършват редица административно-териториални промени, последните от които през 1987 г., когато Лехчево е закрито като община, съставните села Лехчево, Громшин, Кобиляк и Бели брод се присъединяват към новоформираната окрупнена община Бойчиновци с център град Бойчиновци. Така населените места нарастват на 13, от които 1 град - център на общината, 10 кметства и 2 населени места с кметски наместници.

Към 2020 г. селищната мрежа на общината се състои от гр.Бойчиновци и 12 села – с. Бели брег, с. Бели брод, с. Владимирово, с. Громшин, с. Ерден, с. Кобиляк, с. Лехчево, с. Мадан, с. Мърчево, с. Охрид, с. Палилула и с. Портитовци.

Гъстотата на селищната мрежа е 4,45 селища/100кв.км при средна за страната 4,8 селища/100кв.км. Основната урбанизационна ос следва течението на р. Огоста, където са разположени последователно с. Ерден, гр. Бойчиновци, с. Мърчево, с. Владимирово, с. Кобиляк, с. Громшин и с. Лехчево. Те са свързани с третокласна пътна мрежа.

Основна пътна артерия е РП III-101 (Враца - Лехчево - Оряхово), като в него се вливат пет отклонения - отляво за с.Мадан (РП III - 1011 - Владимирово - Септемврийци) и отдясно за с.Охрид и с.Пали лула, за с.Портитовци, за с.Бели брег, свързани с четвъртокласна пътна мрежа.

Съгласно Приложение №1 към Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. за категоризация на общините в Република България на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, издадена на основание чл.36, ал.2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, община Бойчиновци е със категория 5 (пета), с ЕКАТТЕ MON04.

Таблица 4: Категоризация на населените места в Община Бойчиновци

№	ЕКАТТЕ Община Бойчиновци	ЕКАТТЕ Населено място	Населено място	Площ, ха	Брой жители към 2019 г.	Вид на населено място	Категория
1	MON04	03383	с.Бели брег	68,96	45	много малки села	8
2	MON04	03397	с.Бели брод	59,46	177	много малки села	7
3	MON04	05236	гр.Бойчиновци	274,81	1253	много малък град	5
4	MON04	11418	с.Владимирово	142,78	1198	средни села	5
5	MON04	17943	с.Громшин	115,78	683	малки села	6
6	MON04	27557	с.Ерден	117,05	489	малки села	6
7	MON04	37424	с.Кобиляк	60,00	309	малки села	7
8	MON04	43517	с.Лехчево	285,94	1574	средни села	5
9	MON04	46036	с.Мадан	125,52	721	малки села	6
10	MON04	49607	с.Мърчево	160,21	788	малки села	6
11	MON04	54496	с.Охрид	84,02	342	малки села	7
12	MON04	55258	с.Пали лула	26,71	65	много малки села	8
13	MON04	57844	с.Портиговци	51,77	446	малки села	7
общо				1569,77	8090		

При прилагането на действащата нормативна уредба в устройственото планиране се използва категоризацията на населените места, съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони. Урбанистичната класификация на община Бойчиновци включва следните категории: „малки села” (от 250 до 1000 жители) - 7 броя, „много малки села” (до 250 жители) - 3 броя, „средни села” (от 1001 до 2000 жители) - 2 броя и 1 „много малък град” (до 10 000 жители) - гр.Бойчиновци.

В най – големите населени места са съсредоточени административното обслужване и обектите на социалната инфраструктура – гр.Бойчиновци и селата Лехчево и Владимирово. Най – голям процент от населението живее в малките села – 45,62 %. Това означава, че трябва да се обърне специално внимание на подобряване на транспортната свързаност на тези села с обслужващите центрове, а също и на благоустрояването им. Най – малък процент от населението живее в много малките села – 4,02%.

Като физическа структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана е върху цялата територия на общината. Дисбалансът (поляритетът) се проявява при демографските, икономическите и функционалните характеристики на селата. По тази причина и поради разпръснатостта на населените места, общината има нужда от целево създаване на вторичен опорен център, различен от град Бойчиновци, който да гарантира балансираното развитие на района в бъдеще.

Административният център град Бойчиновци се намира в крайната югозападна част на общината. Близко до него са ситуирани селата: Портитовци, Мърчево, Охрид, Ерден и Палилула. Отстоянието на населените места до град Бойчиновци варира от 3,6 (с. Портитовци) до 25 км (с. Бели брод).

Таблица 5: Разстояния в км. от гр. Бойчиновци до всички населени места в общината

Населено място	Разстояние Км
с. Бели брег	10,6
с. Бели брод	25
с. Владимирово	9,2
с. Громшин	17,3
с. Ерден	6,3
с. Кобиляк	14,1
с. Лехчево	20,8
с. Мадан	16,7
с. Мърчево	4,8
с. Охрид	5,3
с. Палилула	6,5
с. Портитовци	3,6

Източник: <https://www.bqmaps.com/>

Развитието на селищната мрежа в общината е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в гр. Бойчиновци. Останалите селища са относително изолирани, с предимно възрастни хора, които се занимават със земеделие в лични стопанства. Почти всички хора, живеещи на село, са постоянно пребиваващи там. Тези населени места са подходящи за екологично земеделие и екологични производства, тъй като землищата им са съхранени, имат възможности за развитие и в областта на някои форми на туризма. Всички селища разполагат с изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп, но нямат канализация. Почти всички жилища в общината са от масивен и полумасивен тип, предимно еднофамилни. В голяма част от селата има свободни жилищни сгради, част от които се предлагат за продажба. Има и голям брой изоставени къщи.

Количествените и качествените характеристики на сградния фонд в общината са отражение на социално-икономическите процеси. Териториите за обитаване са свързани със състоянието на жилищния фонд и стандарта на населението по отношение на задоволяването му с жилища и жилищна площ. Териториите за обитаване са в постоянно взаимодействие с останалите територии (обществено обслужване, транспорт и комуникации, техническа инфраструктура и др.) и по този начин се формира комплексната урбанизирана среда на селищната система в общината.

Таблица 6: Основни характеристики на жилищния фонд в община Бойчиновци към 2018 г.

Показатели	Мерна единица	2018
Жилищни сгради	Брой	8074
По материал на външните стени на сградата		
стоманобетонни	Брой	7
панелни	Брой	5

тухлени	Брой	6681
други	Брой	1381
Жилища	Брой	6208
По форма на собственост		
Държавни и общински	Брой	42
Частни на юридически лица	Брой	4
Частни на физически лица	Брой	6162
По брой на стаите		
едностайни	Брой	274
двустайни	Брой	1426
тристайни	Брой	2136
четиристайни	Брой	1503
петстайни	Брой	584
с шест и повече стаи	Брой	285
Полезна площ	кв. м	467981
жилищна	кв. м	331266
спомагателна	кв. м	60246
площ на кухни	кв. м	76469

Източник: Национален статистически институт

По данни на НСИ голяма част от жилищния сграден фонд на община Бойчиновци (31%) е построен до края на 1949 г. (2523 сгради). Най-много сгради – 4265 (53%) са построени от 1950 до 1969 г. За периода 2000 г. -2011 г. са построени 55 жилищни сгради или 0,68% от фонд – обитаване.

Към 2018 г. в община Бойчиновци има 8074 жилищни сгради. Общият брой на самостоятелните жилища е 6208, с полезна площ 467981 кв.м. и жилищна площ 331266 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2018 г. е 40,77 кв.м., при средно за страната 38,00 кв.м. По брой на стаите преобладават тристайни жилища – 34% или 2136 броя. Следват четиристайните – 1503 броя и двустайните - 1426 броя.

1.6. Историческо развитие и културно наследство

Историческо развитие

Районът на община Бойчиновци е населяван от древността. За това свидетелстват археологическите обекти – неолитно селище, антични крепост и сграда, средновековна крепост и др. Повечето от селищата в общината имат древна история.

Поради богатата на златни наноси р. Огоста и възможностите за развитие на земеделие, бреговете ѝ са били удобни за заселване от най-дълбока древност. Най-старото исторически датиращо население са траките трибали, които обитавали тези местности през I хил. пр. Хр. Следи от техни селища са открити при археологически разкопки в село Охрид, местността „Градо“, където са разкрити останки от праисторическо селище, обитавано и през късната античност. Следи от римската епоха се откриват северно от село Портитовци - останки от Римска крепост и от Римски път. Подобни останки от крепости са открити и в с. Лехчево и с. Ерден – местността „Калето“, където запазената крепостна стена е дълга около 600 м.

Част от археологическите находки са в самите селища, а останалите се намират в непосредствена близост до тях. Намерени са останки от късната желязна епоха, от античността – тракийски надгробни могили, ранна и късна римска епоха, от средновековието.

Край с.Охрид има останки от селище от късния енеолит. На север от с.Портитовци са намерени останки от селище и крепост от късната желязна епоха и от енеолита – пещерно селище. Находките не са достатъчно проучени.

В античността по тези земи е живяло тракийското племе трибали. Древногръцкият историк Херодот споменава трибалите като едно от 22-те тракийски племена. Територията, която племето населява през IV в.пр.н.е. опира на запад до Морава, на север до Карпатите, а на юг до Витоша и Средна гора. Югозападно трибалите граничели с илирите, на изток с мизите, на юг с агрияните, а на югоизток с одрисите. Трибалите се занимавали с традиционните и до днес дейности в района – земеделие, животновъдство, минно дело и добив на метали – злато и сребро, занаяти и търговия. Трибалите успешно воювали - защитавали своите територии и завладявали нови, главно на юг. През 335г.пр.Хр. Александър Македонски завладява територията им и я включва в границите на империята си. През 15г.след Хр. римляните образуват по земите на север от Стара планина провинцията Мизия. От римската епоха са намерени крепост, вила рустика и др. Следи от Средновековието са открити край с.Бели брег – манастира „Св.Троица” и селище. Още от Аспарухова България тези земи са българска територия. За Второто българско царство е характерно феодалното разделение на земите и честите войни между владетелите. Територията преминава ту под българско, ту под сръбско владение. През XIV век цар Иван Срацимир води обречени на провал войни за запазване на Видинското царство първо с унгарския крал Лайош I Велики, а по-късно с Османската империя, като през 1396г. окончателно пада под турско владение. По време на Османския период християнското население остава най-многобройно в района и продължава да се занимава с традиционните си дейности. В края на XVII век в северозападния край на България се водят въоръжени конфликти свързани с войната на Високата порта с Австрия, вдига се Чипровското въстание през 1688 г., което бива жестоко потушено. През 1850 г. след Видинското въстание се издействат редица права за населението на областта и дори се обсъжда въпросът за автономия на Северозападна България. След Освобождението на България от Османското владичество, населението на общината взема активно участие в балканските и световните войни за запазване на границите на България. За това свидетелстват множеството войнишки паметници.

За историята на Бойчиновци като населено място през древността и средновековието липсват писмени данни. Но от историческите находки, разкрити в околностите на днешния град се установява, че местността е била населявана. В съседните села Палилула и Охрид са намерени надгробни могили, в които са открити бронзови гривни, копия и други предмети, датирани от времето на тракийските поселения (II хил.пр.Хр.). В с. Портитовци е намерен камък с надпис, който не е разчетен.

В записките на Тодор Антонов – учител в Бойчиновци през 1927-1928 г. се споменава, че селото възниква около 1600 г. като първите жители са избягали от с. Затворник близо до днешното село Белотинци. Причината за тяхното преселване е била върлуващата чумата. Преселниците (изключително българи) са избрали като най-добро място за заселване местността “Селището”, което се намира северозападно от сегашното разположение на града. Там те съставили малко селище с около 15 къщи, които били правени в земята и ги наричали “къшли”. Малкото годна за обработване земя те обработвали по най-примитивен начин. Мирният живот на населението бил нарушаван от жестоките нападения на кърджалии, даални и други разбойнически групи, което принудило месните жители да потърсят ново по-безопасно и защитено място за заселване. Такова място те намерили в местността “Салаша”, която се намира на юг от днешното разположение на града – между местностите “Чукара” и “Средни рът”. И на новото място къщите са правени в земята, но тук те били прикривани зад храсти и шубраци. От това селище са намерени редица предмети на бита като глинени съдове, монети и други. С течение на времето това населено място се приближава към изворите в

местността “Долъ”. Тук селището е било запазено от ветровете и бързо започнало да се развива и благоустроява. И днес в този район са запазени останки от къщи.

Фамилиите, които населявали селището са били: Мариновите, Ваковите, Стоянивите, Марковци, Моцовци, Велчовци и други, които са наброявали 200 души.

През 1974 г. Бойчиновци е обявен за град, а през 1987 се формират и съвременните административно - териториални граници на общината.

Културно - историческо наследство

В община Бойчиновци културно-историческият и експозиционен потенциал не е голям. В землищата на селата Пали лула и Охрид са намерени надгробни могили, в които са открити бронзови гривни, копия и други предмети, датиращи от времето на тракийските поселения (II хил.пр.Хр.). В землището на с. Владимирово на около 300 метра от църквите се намира местността Манастира. Тук е имало раннохристиянски манастир „Св. Иван Пусти“. В същия район е имало тракийско светилище. Открити са и останки от антични сгради. През 1971 г. районът на манастира както и районът на височината Голо бърдо на километър източно от шосето за Оряхово са обявени за паметници на културата. Наличието на още неизследвани тракийски надгробни и римски крайпътни могили и останките от няколко тракийски селища и римски строежи говори, че районът е обитаван от най-дълбока древност и е интересен за развитие на културен туризъм.

Значителни са паметните знаци от римската епоха в района на с. Лехчево. Те са свързани предимно с името на римския император Константин I Велики (IV век) – „Царската пещера“, „Еленина могила“, „Калето“.

Таблица 7: Паметници на културата и археологически културни ценности с национално значение

НАСЕЛЕНО МЯСТО	МЕСТНОСТ	ПЛОЩ / ДКА	ОСОБЕНОСТИ
с.Владимирово	"Селището" - до циганското гробище	5	Обектът е непосредствено до и западно от циганското гробище. Представлява купчина развалини, под която се намира римската сграда. Находки от керамични съдове, тухли и керемиди от римско време. Обявен е за Паметник на културата – ДВ 98/14.12.1971г.
с.Владимирово	"Манастира"-Южно от с. Владимирово, на десния бряг на р. Огоста	1	Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН:
с.Владимирово	"Голо бърдо" - Източно от с. Владимирово	2	Обектът е обрасъл с трева и храсти. Без археологическо проучване не може да се установи характера му. По всяка вероятност е укрепление. Обявен е за Паметник на културата – ДВ 98/14.12.1971г
с.Кобиляк	"Рогача"	0,5	Личат каменни натрупвания от разрушена тракийска надгробна могила (?), издигната върху височината, десетина метра по-високо над близо минаващото шосе. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН :

с.Лехчево	"Костадин" - Югоизточно от с. Лехчево	3	Тракийска и римска крепост. Преди 20 години е много повредена от трактористи иманяри.Обявен е за Паметник на културата – ДВ: 98/14.12.1971 г.
с.Лехчево	Рибине, "Черкезка лъка"- Югоизточно от с. Лехчево	5	Местността се оре и засажда с едногодишни култури. Има много предримска и римска керамика. Намерена е колективна находка от сребърни монети, сечени в Дирахон (?). Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Лехчево	"Рибине" - Югоизточно от с. Лехчево	3	От сградата са изкопавани римски тухли от дебели зидове на бял хоросан. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН:
с.Лехчево	"Кушан" - : Югозападно от с. Лехчево	15	В местността преди 20 години са били градините на ТКЗС. Сега там е запуснато и е трудно да се определи времето на обитаване на това място. Възможно е да е през късното средновековие или по-рано.Обявен е за Паметник на културата – ДВ 98/14.12.1971г.
с.Мадан	"Големия Мичоол" - : Североизточно от с. Мадан	0,5	Обектът вероятно е тракийска надгробна могила, сега разположена сред пасище. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Мадан	Могила - "Малий Мичоол" -	0,5	Обектът вероятно е тракийска надгробна могила, разположена сред пасище. На върха има бандера, поставена от военните.Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Мърчево	"Калето" - Североизточно от с. Мърчево	4	Крепост от Късноримска епоха. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Охрид	"Градо" - Южно от с. Охрид	5	Първо от иманярски изкопи, а след това и от сондажни проучвания бе намерена халколитна керамика с графитна украса. На същата височина има част от римски крепостни зидове на бял хоросан. Археологическа културна ценност с национално

			значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Охрид	"Манастира" - Югоизточно от с. Охрид	10	На обекта личат останки от зидове на сградата от римската епоха. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Ерден	"Стамболийски градини"	5	Една местност, която вероятно е давала основание на местните хора да я регистрират като ПК, но без сондажни проучвания не може да се посочат положителни данни. Обявен е за Паметник на културата – ДВ 98/14.12.1971г
с.Ерден	"Делниците"	5	Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. В местността местни хора са намирали значителен брой керамични фрагменти, вероятно от времето на турското робство.
с.Бели брег	"Св. Троица" - Североизточно от с. Бели брег	1	Вероятно останки от средновековен манастир. На повърхността личи гърбицата от зидове. В тревата са запазени големи каменни блокове от зидовете. Обявен е за Паметник на културата – ДВ 98/14.12.1971г.
с.Бели брег	"Могилата на 1 км от "Св. Троица" - Северозападно от новото с. Бели брег	1	Могилата е от пръст и местни камъни, което личи от дълбоките иманярски изкопи. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Бели брег	"Селището" - с. Бели брег - старото село , на ок. 700 м североизточно	10	Местността е с очертаващи се трапове от жилища на обитателите. Местността е на около 700 м североизточно от старото село Бели брег. Обявен е за Паметник на културата – ДВ 98/14.12.1971г
с.Портитовци	"Калето" - Северно от с. Портитовци	2,5	Крепостта е обградена със зид от североизток, изток и югоизток. От запад крепостта няма зид, но склона е отвесен скалист. Обявен е за Паметник на културата – ДВ 98/14.12.1971г.
с.Портитовци	"Могилата" - Северно от с. Портитовци	0,4	Могила, вероятно надгробна. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.
с.Портитовци	"Пропастта североизточно от Калето" - Североизточно от с. Портитовци	1	Пропастта представлява пропадаване в карстова местност, от което започват галерии, които се разклоняват и продължават до и под Калето, чак до скалните

			навеси над р. Огоста. Около входа е обрасло с дървета и храсти. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
с.Портитовци	"Пещерите", представляващи скални навеси - Северно от с. Портитовци, на западния склон и под обект „Калето“	0,5	В навесите са намирани кремъчни оръдия на труда и оръжия, някои от които видях в училището в с. Портитовци преди около. 30 години. Сега са изчезнали. Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН

Източник: Национален Археологически музей - гр. София

Предоставеният от НИИНХ /Национален институт за недвижимо културно наследство/ списък с обекти на НКН /недвижимото културно наследство/ съдържа 42 бр. обекти, 16 бр. от които, или 38%, са археологически обекти. Близко една четвърт от обектите са исторически паметници, свързани със Септемврийското въстание от 1923 г. – исторически места на сражения, жп гарата, къщата на Владимир Минчев. От тях с най-голямо значение е сградата на жп гарата, която е част от централното градско пространство на общинския център. Сградата е също архитектурно-строителен паметник, обновена е и добре поддържана. В с.Владимирово има две, в с.Охрид три, а в с.Лехчево четири еднофамилни жилищни сгради, които са архитектурно – строителни паметници. Жилищните сгради не са в добро техническо състояние.

Православните храмове също са част от културно-историческото наследство. Три броя от архитектурно – строителните обекти са църкви, които са и художествени паметници.

В девет от селищата на община Бойчиновци има църкви. Пет от тях са с над стогодишна история, които са обекти на НКЦ - в с.Владимирово три броя (св.Николай Чудотворец – стара и нова църкви, св.Иван Пуст в м.Манастира), в с.Охрид един брой (св.Димитър) и в с.Бели брод (св.Богородица).

- Православен храм „Св. Димитър“ се намира в с. Охрид. Построен е през 1867 г. и е със застроена площ 90 кв. м. Изграден е изцяло от дялан камък. Целият храм е изографисан от прочутите Самоковски зографи. Той е признат за паметник на културата от Националният институт за паметници на културата. Друга забележителност е църковната камбана, която е изработена в Грузия за гр. Охрид през 1886 г., но след пристигане на пристанище Лом кмета на гр. Охрид – Македония я подарява на едноименното с. Охрид.

- Православния комплекс „Св. Николай Чудотворец“ намиращ се в с. Владимирново се състои от два храма. В него през 60-те години на 19 век е построена кула /камбанария/ в основата, на която са вградени надгробни паметници на монаси, което говори за манастирски комплекс. Новият храм е построен през 30-те години на 20 век. Старата черква „Св. Николай Чудотворец“ през 70-те години е обявена за паметник на културата. Южно на около 300 м. от църквите се намира местността „Манастира“. Там е имало раннохристиянски манастир с името „Св. Иван Пуст“. Опожаряван е многократно и в началото на 19 в. е напуснат окончателно.

- Църква „Св.Богородица“ в с. Бели брод 1897 г. – архитектурно-строителен художествен исторически паметник.

1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини

Мястото и ролята на община Бойчиновци в регионалното пространство е формирано в резултат на историческите процеси и развитието на социално-икономически, транспортни и културни връзки със съседни общини и други територии. Същевременно съседните общини си взаимодействат и имат потенциал да оказват влияние на развитието както на близките погранични населени места, така и на целите територии.

Община Бойчиновци граничи с три общини от област Монтана – Якимово, Вълчедръм и Монтана, и две от област Враца – Хайредин и Криводол. Близостта на общината до северната граница на България благоприятства и трансграничните връзки с Република Румъния. Територията на община Бойчиновци е отворена, достъпна и свързана със съседните общини с добре структурирани транспортни връзки посредством 4 „вход-изхода“.

Град Бойчиновци се намира на 17 км от първокласен път I-1 Видин-Монтана-София с Европейска категоризация Е-79, формиращ направлението на Трансевропейския транспортен коридор ЕТК №4, който преминава на 90 км. южно от територията на общината.

Въпреки периферното си географско положение спрямо основните урбанизационни оси в страната, община Бойчиновци има потенциал за интегрирано развитие и изграждане на връзки със съседни общини и трансгранично сътрудничество, които да стимулират социално-икономическото ѝ развитие в бъдеще.

Положително въздействие върху развитието на община Бойчиновци оказват изградените традиционни икономически връзки и мобилност на работната сила с областния център – град Монтана. Ежедневно значителен брой работници и служители, жители на община Бойчиновци пътуват до работните си места в община Монтана. Мобилност на работната сила има и към община Мездра.

Община Бойчиновци към момента има добре изградени връзки и сътрудничество с община Вълчедръм и община Монтана в сферата на управлението на отпадъците и здравеопазването. Трите общини ползват общо регионално депо за отпадъци - Монтана.

Жителите на Бойчиновци ползват услугите на ФЦСПМ – Вълчедръм и медицински и здравни грижи в МБАЛ „Д-р Стамен Илиев“ АД – гр.Монтана.

Съществува потенциал за коопериране със съседните общини за подобряване на инфраструктурите и транспортните връзки, опазване на околната среда, туризма и съвместни трансгранични проекти с общини от Република Румъния.

В социалната сфера е реализирано успешно междуобщинско сътрудничество при изпълнението на проект „Патронажна грижа за нуждаещите се лица в община Бойчиновци и община Георги Дамяново“. Съвместни интегрирани социални проекти в бъдеще са възможни и с общините Вълчедръм и Якимово от област Монтана.

В сферата на околната среда и превенция на риска от бедствия и наводнения са възможни съвместни проекти с общините Хайредин и Криводол, обхващащи населените места по поречието на реките Огоста и Ботуня.

Община Бойчиновци към момента няма побратимени градове или сключени договори за сътрудничество с чуждестранни общини. Приоритетно е такива партньорски отношение да бъдат развити с общини от Република Румъния. В миналото е реализиран един трансграничен проект с румънската община Каракал, финансиран по програма ФАР-Трансгранично сътрудничество.

За максимално стимулиране на своето бъдещо развитие община Бойчиновци следва да се възползва от възможностите за териториална свързаност и достъпност със съседните общини и други територии в следните направления:

- *Транспортна достъпност и свързаност*, допринасяща за бърз и удобен достъп до различни пазари, мобилност по отношение прилагането на труд и ползването на услуги.

- *Цифрова достъпност, свързаност и умения на населението*, които позволяват включване в различни дигитални пространства, с оглед развиване на значителен обем икономически функции, базирани на достъп до високоскоростни и мобилни широколентови мрежи и предлагане на цифрови обществени, социални, образователни и бизнес услуги.

- *Икономическа свързаност, инвестиционна активност и иновационно развитие*, допринасящи за повишаване конкурентоспособността, технологично обновяване на местната икономика, създаване на регионални партньорства и свързани производства, за генериране на икономически растеж, осигуряване на заетост и нарастване на благосъстоянието.

Коопериране и интегрирани проекти и дейности със съседните и близки на община Бойчиновци територии са възможни в сферата на опазването на околната среда, управлението на отпадъците, опазване на обществения ред, превенция и борба с пожари, наводнения и други природни бедствия, транспорта, развитието на туризма, местната икономика и култура, социалните услуги, здравеопазването, облагородяването на публичната инфраструктура и др.

Правната форма за коопериране на общините за реализация на съвместни проекти и дейности е междуобщинското сътрудничество, регламентирано в Европейската харта за местно самоуправление, Конституцията на Република България и ЗМСМА.

Междуобщинското сътрудничество може най-общо да се дефинира като взаимоотношение, основано на взаимно доверие и разбирателство между местните власти на две или повече общини за реализацията на конкретен проект, инициатива или за предлагане на конкретна услуга от взаимен интерес при запазване на местните приоритети. В своята същност междуобщинското сътрудничество предполага обединяване на ресурси, споделяне на отговорности и общо ползване на постигнатите от съвместните дейности резултати. Смисълът на общинското коопериране е да се мобилизират наличните ресурси на две и повече общини за осъществяване на дейности от взаимен интерес, които не биха могли обективно да се осъществят от всяка от тях поотделно, поради недостиг на средства и капацитет.

2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

2.1. Демографски параметри

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж. В община Бойчиновци продължават неблагоприятните демографски тенденции, формирани още в края на миналия век. В общината населението през 2019 намалява спрямо населението през 2015 с 570 жители.

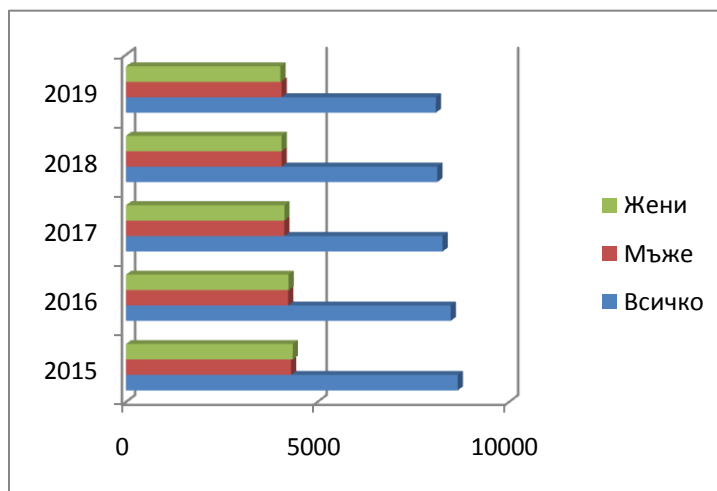
Таблица 8: Население в община Бойчиновци 2015 – 2019 г.

	2015	2016	2017	2018	2019
Всичко	8660	8475	8262	8124	8090
Мъже	4307	4233	4128	4061	4059
Жени	4353	4242	4134	4063	4031
В градовете	1322	1323	1309	1270	1253
В селата	7338	7152	6953	6854	6837

Източник: Национален статистически институт

През 2019 г. в общината живеят 8090 души, 50,2% от които мъже и 49,8% жени. В град Бойчиновци живеят 15,5%, а в селата 84,5% от жителите на общината.

Графика 2: Динамика на населението в община Бойчиновци 2015-2019 г.

През 2019 г. под трудоспособна възраст е 15% от населението на община Бойчиновци. За сравнение относителният дял на населението до 15 години в Северозападен район е 13,5%. Възрастните над трудоспособна възраст в община Бойчиновци са 2598 души или 32% от населението. Около 53% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години, а за СЗР е 60%.

Таблица 9: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.

	2017			2018			2019		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	8262	4128	4134	8124	4061	4063	8090	4059	4031
Под трудоспособна ²	1239	638	601	1257	649	608	1251	659	592
В трудоспособна ³	4222	2446	1776	4168	2410	1758	4241	2431	1810
Над трудоспособна ⁴	2801	1044	1757	2699	1002	1697	2598	969	1629

Източник: Национален статистически институт

Населението на община Бойчиновци продължава да застарява. Към 2019 г. децата до 14 г. са едва 14,6% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 35,7%.

Таблица 10: Население по възрастови групи в община Бойчиновци 2016-2019 г.

Години	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60-74 г.	Възраст 75+ г.
2016	8475	1182	1298	1289	1522	2013	1171
2017	8262	1156	1256	1259	1513	1966	1112
2018	8124	1175	1245	1205	1518	1874	1107
2019	8090	1183	1229	1234	1554	1824	1066

Източник: Национален статистически институт

² Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

³ В трудоспособна възраст - за 2019 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

⁴ Над трудоспособна възраст - тези граници са от навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месеца за мъжете.

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Таблица 11: Естествен прираст на населението на община Бойчиновци 2015-2019 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	72	37	35	253	137	116	-181	-100	-81
2016	81	52	29	228	119	109	-147	-67	-80
2017	69	35	34	235	127	108	-166	-92	-74
2018	73	36	37	228	109	119	-156	-73	-82
2019	76	41	35	232	114	118	-156	-73	-83

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение. Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по - 161 души на година, като през 2015 г. е - 181. Средногодишният брой на живородените деца в община Бойчиновци за периода 2015-2019 г. е 74. Средната смъртност за изследваните 5 години е 235 човека годишно.

Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в района.

Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2019 г. е намаляло с 34 души.

Таблица 12: Заселени, изселени и механичен прираст в община Бойчиновци 2015-2019 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	454	241	213	277	140	137	177	101	76
2016	212	103	109	250	110	140	-38	-7	-31
2017	256	111	145	303	124	179	-47	-13	-34
2018	279	124	155	262	118	144	17	6	11
2019	461	226	235	339	155	184	122	71	51

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението през последните 5 години е положителен, като за 2015 г. е 177 души, а за 2019 г. е 122. Средногодишно населението на община Бойчиновци за периода 2015-2019 г. се увеличава от миграция с 231 човека, което оказва макар и минимално положително влияние върху демографските процеси.

Таблица 13: Население по населени места в община Бойчиновци 2016-2019 г.

Населено място	2016	2017	2018	2019
Община Бойчиновци	8475	8262	8124	8090
с. Бели брег	67	56	52	45
с. Бели брод	208	205	191	177
гр. Бойчиновци	1323	1309	1270	1253

с. Владимирово	1303	1252	1237	1198
с. Громшин	703	665	665	683
с. Ерден	479	474	476	489
с. Кобиляк	296	287	293	309
с. Лехчево	1641	1605	1572	1574
с. Мадан	709	707	705	721
с. Мърчево	812	802	787	788
с. Охрид	424	397	379	342
с. Палилула	66	67	64	65
с. Портитовци	444	436	433	446

Източник: Национален статистически институт

Населението по населени места в общината намалява и не е равномерно разпределено по територията. Около 15,5% от населението е съсредоточено в административния център – гр. Бойчиновци, а 84,5% живее в селата на общината. Най-много са жителите в селата: Лехчево – 19,5% и Владимирово – 14,8%.

Община Бойчиновци не е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната. Въпреки, че населението не е равномерно разпределено по общинската територия, то е сравнително балансирано между града и селата. Това обуславя необходимостта от прилагане на интегриран подход и стимулиране развитието, както на административния център, така и на малките населени места в общината.

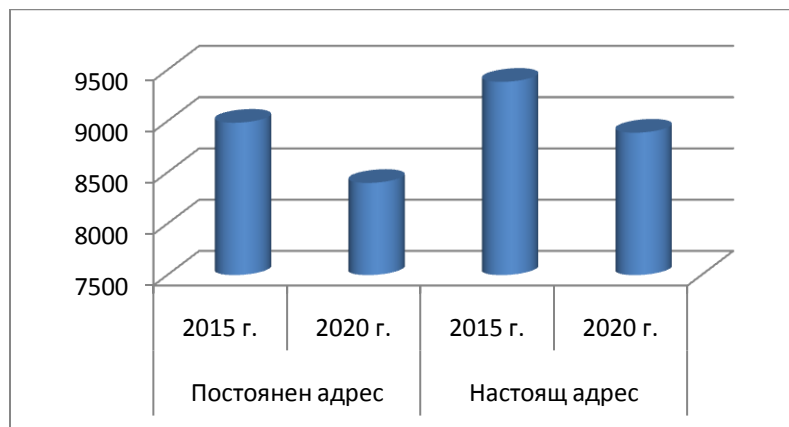
Таблица 14: Население по постоянен и настоящ адрес в община Бойчиновци 2015 г. и 2020 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2015 г.	2020 г.	2015 г.	2020 г.
8986	8399	9385	8889

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

По данни на ГД ГРАО (<http://www.grao.bg>) населението на община Бойчиновци по постоянен адрес намалява с около 7% през 2020 спрямо 2015 г. и към 31.12.2020 г. е 8399 души. Населението по настоящ адрес за анализирания период също намалява със 5% и към 31.12.2020 г. е 8 889 души.

Графика 3: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес 2015-2020 г.

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават и в останалите общини на област Монтана и Северозападен район и са симптоматични за страната като цяло. В допълнение продължават да се наблюдават и задълбочават негативни тенденции, като по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. Комбинацията от тези негативни процеси дава основание да се говори за демографска криза и изправя сериозни предизвикателства пред бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината.

Като цяло, текущата демографска картина и перспективите за нейното развитие в средносрочен и дългосрочен план показват, че при равни други условия (при непроменени политики) демографският фактор ще компрометира възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижава ефективността на икономическата политика, насочена към осигуряването на (предпоставки за) такъв растеж.

Политиката за преодоляване на демографската криза в района трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи, като по този начин задържат и привличат млади хора за живот и работа в общината.

2.2. Пазар на труда – заетост и безработица

Пазарът на труда в община Бойчиновци е негативно повлиян от демографските процеси, при ясна перспектива за изостряне на отрицателните им въздействия още в средносрочен период. Трайните тенденции на демографски неравновесия между раждаемост и смъртност се допълват от засилени миграционни вълни, най-вече на млади хора в трудоспособна възраст, което се оказва критично за местния пазар на труда. Важни за настоящето и още по-важни за бъдещето са възпроизводството на населението и на работната сила. Демографското възпроизводство е важно за наличието на човешки ресурси за развитие на икономиката. Структурите на населението по възраст и пол предопределят раждаемостта, но и работната сила и нейната производителност на пазара на труда.

Формирането на работната сила е процес, осъществяващ се извън пазара на труда и в този смисъл неговите количествени параметри са предопределени от демографските процеси и най-вече от процесите на раждаемост, смъртност, естествен прираст на населението и емиграционните му движения. Намаляването на работната сила е фактор силно ограничаващ икономическия растеж на община Бойчиновци. Друг такъв фактор е ниската икономическа активност на населението в активна трудоспособна възраст.

Причините за ниските коефициенти на икономическа активност и заетост в общината освен демографската криза са слабата инвестиционна активност, липсата на работни места и най-вече несъответствието между професионалната квалификация на свободната работна сила и пазара на труда. Наблюдава се дефицит на квалифицирана работна ръка на регионално ниво (в райони намиращи се далеч от индустриални и административни центрове, планински райони) и на подотраслово ниво (за някои професионални тенденции и професии).

Несъответствието между предлаганите и търсените квалификации е очевидно предимно в следните групи: незавършилите училище, млади хора, завършващи средно образование и тези без или с много ниско ниво на професионална квалификация. Това несъответствие се наблюдава също така в групите от хора с образование и професионални квалификации, но без стаж, както и в групата на продължително безработните. Бързо нарастват нуждите от квалифицирана работна ръка, свързани с въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии. В същото време младите квалифицирани

кадри предпочитат да напуснат родните места и да работят в големи градове у нас или в чужбина. Пазарът на труда изпитва остър недостиг на квалифицирани кадри, а в същото време безработицата сред лицата без образование и квалификация остава сравнително висока.

Таблица 15: Справка за безработицата в община Бойчиновци за периода 2015 – 2019 г.

	Регистриран и безработни лица общо	От тях жени	От тях: Младежи до 29 години	От тях с висше образование	От тях с основно и по-ниско образование	Равнище на безработица
2015	1113	566	167	5	676	40,95%
2016	1094	560	134	12	664	40,25%
2017	956	498	163	13	585	35,17%
2018	735	402	102	10	469	27,04%
2019	736	404	106	5	480	27,08%

Източник: Дирекция „Бюро по труда”- гр.Монтана

Коефициентът на безработица представлява относителният дял на безработните лица от икономически активното население (работната сила).

Равнището на безработица в община Бойчиновци намалява значително - със 13,87 пункта през последните пет години. Средногодишният брой на регистрираните безработни лица към 2019 г. е 736 (с 377 по-малко спрямо 2015 г.). Равнището на безработица през 2018 г. достига най-ниските си нива за последните години, а през 2019 се увеличава с 0,04%. Разпределението на регистрираните безработни лица по пол за 2019 г. показва, че относителният дял на жените е 52,44%, а на мъжете 47,56%. Жените продължават да са по-силно засегнати от липсата на работни места, при тях дисбалансите между притежаваната квалификация и търсенето на пазара на труда са много по-големи.

Графика 4: Динамика на безработицата в община Бойчиновци 2015-2019 г.

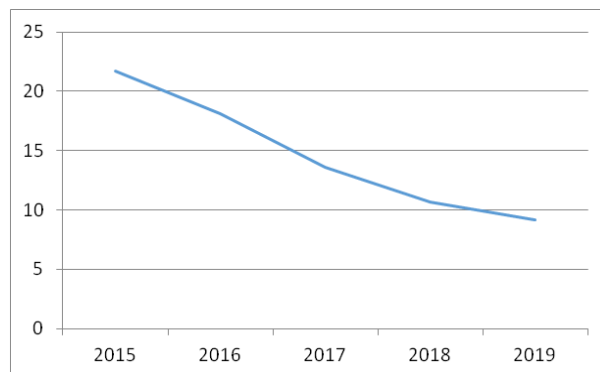

Таблица 16: Справка за разкрити работни места в община Бойчиновци 2015-2019 г.

Година	Общо	От тях разкрити за първи път	От тях за трудоустроени	От по програми за заетост и ОП „РЧР“
2015	86	39	0	47
2016	299	118	1	181
2017	254	71	0	183
2018	212	42	42	170
2019	245	58	0	187

Източник: Дирекция „Бюро по труда”- гр.Монтана

През периода 2015-2019 година в община Бойчиновци са разкрити общо 768 работни места по мерки за насърчаване на заетостта по Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ), по програми за заетост и проекти по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г.

Таблица 17: Брой на продължително безработни лица по притежавана квалификация и образователно равнище

Година	По продължителност на регистрация	От тях с професионална квалификация	От тях без специалност и квалификация	От тях с висше образование	От тях със средно образование	От тях с основно образование	От тях с начално и по-ниско образование
2015	710	215	495	1	240	167	302
2016	685	208	477	3	225	164	293
2017	616	198	428	5	205	136	270
2018	464	125	339	4	140	91	229
2019	412	110	302	2	122	85	203

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ - гр.Монтана

Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, е процес, който поражда необходимостта от непрекъснато повишаване на общия потенциал на работната сила, от една страна чрез учене през целия живот и от друга, чрез активно стареене на лицата, които продължават да се трудят и в напреднала възраст.

Въпреки предприетите мерки и програми за насърчаване на заетостта през последните години, все още се наблюдава различие в заетостта между двата пола и преимущество на безработните със средно, начално и по-ниско образование.

Отсъствието на възможности, стимули и ефективни механизми за повишаване на квалификацията на възрастното и нискообразовано население ограничава растежа на производителността и намалява шансовете за получаване на желаните от пазара трудови умения. Нискоефективното предлагане на възможности за учене през целия живот (УЦЖ) също е съществена пречка пред икономическия растеж, тъй като намалява способността на заетите да се прехвърлят при работодатели, сектори и райони с по-висока добавена стойност и не позволява на безработните и икономически неактивните нискоквалифицирани работници да бъдат интегрирани отново на пазара на труда.

Налице е необходимост от предоставяне на адекватни стимули и достатъчна свобода и гъвкавост на доставчиците на обучение за адресиране на незадоволените нужди на пазара на труда. Особено належащо е преодоляването на ниското ниво на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси в общината, което пречат широко използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж.

Като цяло условията на пазара на труда в община Бойчиновци през последните години се подобряват, но продължават да са налице редица предизвикателства. Равнището на безработица намалява постепенно през периода 2015-2019 г., но остава далеч по-високо, както от националното, така и от средното ниво в ЕС.

Неблагоприятните демографски тенденции и някои структурни проблеми остават основни пречки пред нормалното функциониране на пазара на труда. Населението продължава да намалява и застарява. Делът на дълготрайно безработните остава сравнително висок. В малките населени места няма капиталовложения и почти липсват форми на индустрия. В същото време нараства недостигът на квалифициран труд, което отправя допълнително предизвикателство пред активните мерки на пазара на труда.

2.3. Образование

В община Бойчиновци има добре функционираща система за предучилищно и училищно образование, възпитание и личностна подкрепа, които се осигуряват в детските градини и училищата. Образователната система е добре организирана, обезпечена с кадри и материално-техническа база и осигурява общообразователната и професионална подготовка на учащите се. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите закони и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. Развитието на демографските процеси на територията на общината се отразяват негативно върху мрежата от учебни заведения. Училищната мрежата в общината вече е достигнала предела на оптимизация. През периода 2014-2019 г. не са закривани общински училища и детски градини.

Липсата на училища със засилено изучаване на чужди езици, технически и икономически специалности в община Бойчиновци води до преориентиране на част от учениците след седми и осми клас към други общини в и извън областта, като на учениците се налага да пътуват до гр. Монтана или до друг по-голям град. Този факт показва, че възможностите за получаване на средно образование в рамките на общината са ограничени.

През учебната 2018/2019 г. функционират 5 общински училища, от които две средни и три основни училища, както следва:

- СУ „Васил Левски” - гр.Бойчиновци;
- СУ „Св.Св.Кирил и Методий” – с.Лехчево
- ОУ „Вл. Минчев” – с.Владимирово;
- ОУ „Отец Паисий” - с.Мадан;
- ОУ „Христо Ботев” - с.Мърчево.

Таблица 18: Сравнителни данни за общообразователните и професионални училища по учебни години

Учебни години	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Брой училища	6	6	6	6	5	5
Брой учители	63	60	59	56	49	47
Брой паралелки	36	36	35	37	37	36
Брой ученици	844	815	786	795	787	756
в т.ч. - мъже	497	488	458	469	448	421
в т.ч. - жени	347	327	328	326	339	335

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

Общият брой на учениците в общината намалява с 88 или с около 10% през учебната 2019/2020 г. спрямо 2014/2015 г. Броят на учителите през анализирания период също намалява – с 16 учители за разглеждания 5 годишен период. Броят на паралелките се запазва относително постоянен и през 2019/2020 учебна година е 36.

Професионалното обучение е съобразено със спецификата на местната икономика, като продължава да се търси по-тясно обвързване на профилираните паралелки с икономическите приоритети на общината и търсенето на пазара на труда.

Двете СУ в град Бойчиновци и село Лехчево са единствените учебни заведения на територията на общината, даващи възможност да се обучават ученици по професии и специалности, за които има търсене на пазара на труда. Препоръчително е в учебните заведения регулярно да се провеждат срещи и дискусии с представители на бизнеса и

земеделските производители, от които да се получава актуална информация за необходимите подготвени кадри в бъдеще. Ръководството на училищата трябва да проявява гъвкавост и да се стреми да предлага на пазара на труда подготвени специалисти в търсените професионални направления, като при изразен интерес да се актуализират професионалните направления и професиите, по които ще се реализира прием в професионалните паралелки.

Оптимизирането на училищната мрежа следва да създаде предпоставки за финансиране на професионални училища, защитени професии, съобразно потребностите на общината, както и с внедряване на обучение, чрез работа (дуално обучение). Т.е. наложителни са мерки за стимулиране на обучението по търсените на пазара на труда професии, степен на квалификацията, съобразно степента на развитие на местната икономика и заявените инвестиционни намерения, като продължава политиката за достъп до образование на учениците от специфични целеви групи.

Важна тема засягаща професионалното образование е дуалното обучение, интересът към тази форма на обучение с практика е изключително голям. Има тенденция за разширяване на дуалното обучение у нас, но за целта са нужни промени, най-вече законодателни. Този вид обучение засяга две групи лица – над 16 години, които са в образователната система и тези, които са на пазара на труда над 16 години.

В общинските училища са интегрирани и се обучават деца със специални образователни потребности. С всички тях работят специалисти от Ресурсен център - гр. Монтана. В помощ на обучението са ресурсен учител, логопед и психолог. Потребност от психолози или педагогически съветници има и в останалите училища в общината. Няма проблем с интеграцията на ромските деца в община Бойчиновци, но има проблем със задържането им в училище. Разходите, които се налагат във връзка с посещаване на училище, влияят силно върху мотивацията на родители и ученици и стават причина за отпадане на деца от образователната система.

Една от мерките срещу отпадане и задържането на учениците от ромски произход е работата по проекти, която се предвижда да продължи и през периода 2021-2027 г.

Организирането на обучение чрез работа (дуално обучение) е нова възможност за повторно включване на рано напусналите образователната система.

От 2018 г. има промяна в системата на делегираните бюджети, като финансирането не зависи само от броя на децата и учениците, а и от броя на паралелките, от спецификата на региона, в който се намира училището, а в по-дългосрочен период и от качеството на образователния процес.

Структурите на предучилищното образование в общината са добре развити. Осигуреността с детски градини, преподаватели и места в детските градини е много добра.

Таблица 19: Сравнителни данни за общинските детски градини по учебни години

Учебни години	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Брой детски градини	6	6	6	6	6
Брой групи	12	11	11	11	12
Педагогически персонал	23	22	22	23	21
Брой деца	231	224	240	256	197
в т.ч. - мъже	112	106	110	125	108
в т.ч. - жени	119	118	130	131	89

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

В общината през 2019/2020 учебна година функционират 6 детски градини, които се посещават от 197 деца, разпределени в 12 групи. Капацитетът на детските градини напълно покрива нуждите на общината.

Броят на децата в детските градини е намалял с 51 или около 15% за анализирания период. Педагогическият персонал намалява с 2 човека за 5 годишния период.

Технически средства и дидактически материали се осигуряват от бюджетите на детските градини и училищата.

Сградният фонд на учебните заведения включва 6 сгради за училищата и 6 сгради за детските градини. Необходимо е обновяване на материално-техническата база в някои учебни и детски заведения и въвеждане на мерки за енергийна ефективност, както и благоустрояване и озеленяване на училищния двор.

Сферата на образованието в община Бойчиновци като цяло е обезпечена с квалифицирани кадри. Няма нередовни учители. Няма недостиг на специалисти по отделните дисциплини. Проблем в селата е редуцираният щат, който не позволява всеки учебен предмет да се преподава от специалист. В общината са налице достатъчен брой учители по отделните предмети, с висше и полувисше образование и съответната квалификация.

Наличието на квалифицирани преподавателски кадри в достатъчна степен е силна страна за общината, което е едно от условията за постигане на добри резултати при подготовката на учащите в системата на средното образование. Учителите имат възможност да повишават квалификацията си чрез участие в обучителни курсове и семинари.

Предвид негативните демографски тенденции за страната, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения.

Сериозен проблем, характеризиращ квалификацията на човешките ресурси в страната, е ниското ниво на компютърни и цифрови умения, което пречат за широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. През последните години се правят опити за навлизане на модерните технологии в учебния процес, но резултатът е противоречив. Кризата с COVID-19 принуди учителите и учениците да се пренастроят бързо към дистанционна форма на обучение. Това доказва необходимостта от интервенции на всички нива на образователната система за повишаване на цифровата грамотност на учениците и избягване на така нареченото цифрово изключване.

2.4. Здравеопазване

В община Бойчиновци няма регистрирани лечебни заведения за болнична помощ, както и за специализирана извънболнична медицинска помощ, МЦ, ДКЦ, хосписи и лаборатории.

На територията на общината липсва Център за спешна медицинска помощ, като най-близкият е в гр.Монтана, на 19,5 км от гр.Бойчиновци.

Системата на здравеопазването в община Бойчиновци включва само доболнична помощ, която се осъществява от общопрактикуващи лекари.

По здравна карта в общината има разкрити 5 общи първични медицински практики с общопрактикуващи лекари, които работят в град Бойчиновци и селата Лехчево, Владимирово, Мадан, Мърчево и Громшин. Здравното и медицинско обслужване на гражданите е затруднено, поради неравномерното разпределение на населението по общи практики и отдалечеността на голяма част от населените места от общинския център.

Таблица 20: Медицински персонал и население на един лекар в община Бойчиновци 2014-2019 г.

Персонал/Години	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Лекари	5	4	4	5	5	5
Лекари по дентална медицина	2	1	1	1	1	1
Медицински специалисти по здравни грижи	10	10	9	9	9	9
Население на 1 лекар	1733	2165	2119	1652	2031	2697
Население на 1 лекар по дентална медицина	4332	8660	8475	8262	8124	8090

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

За осъществяването на нормалната доболнична помощ има допълнителна необходимост от общопрактикуващи лекари и медицински специалисти.

Стоматологичната помощ в община Бойчиновци в периода 2014-2017 г. се осъществява първоначално от 2, а след това само от 1 стоматологичен кабинет в общинския център.

Стоматологично обслужване на населението се извършва и в областния център - град Монтана.

Спешната медицинска помощ в община Бойчиновци се осъществява от ЦСМП - гр. Монтана и филиал за спешна медицинска помощ в град Вълчедръм, който е на пряко подчинение, методиране и организация от ЦСМП - гр. Монтана.

Голяма част от населението живее на разстояние до 30 минути от общинския център, където са съсредоточени здравните, социални и административни услуги.

Болнична лечебна помощ населението на община Бойчиновци получава в гр. Монтана.

В община Бойчиновци работят 2 аптеки – 1 в гр.Бойчиновци и 1 в с.Лехчево. Затруднено е снабдяването с лекарства в малките и отдалечени населени места на общината, поради липса на обществен транспорт.

Сравнителният анализ за заболяемост и болестност на населението от община Бойчиновци от 2015 г. до 2019 г. показва намаляване на общата заболяемост.

Здравно-демографската характеристика очертава неблагоприятни тенденции в развитието на здравното състояние. Най-често срещаните заболявания са:

- болести на храносмилателната система;
- болести на дихателната система;
- болести на нервната система и сетивните органи;
- болести на пикочо-половата система;
- болести на костно-мускулната система;
- травми и отравяния.

Злокачествените заболявания са в границите на показателите за страната.

Неблагоприятните тенденции в демографското състояние оказват отрицателно влияние върху системата на здравеопазването в няколко насоки:

- намаление на пациентската листа – безработица и ниски доходи, голям брой здравно – неосигурени лица, което ограничава достъпа им до здравната система и създава негативно отношение към нея и здравната реформа;
- висока честота на социално-значими и хронични заболявания;

- повишени потребности от медицински дейности, насочени за лечение на възрастното население с хронични и полиорганни заболявания.

Сериозен проблем се явява нарушената профилактика на населението, което води до влошаване на общия здравен статус. Подобряването на общата система за навременна и всеобхватна профилактика ще спомогне за снижаване на заболяемостта и много по-качествено лечение на болните.

Основните рискови фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, затлъстяване, небалансирано хранене и ниска двигателна активност) продължават да обхващат голяма част от населението и да застрашават здравето му. Предизвикателство пред намаляването на преждевременната смъртност е повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи, които се характеризират с ограничен достъп до здравни услуги. Осигуреността на населението в общината с медицински специалисти е относително добра, но с териториални диспропорции и с неблагоприятна перспектива, във връзка с емиграцията на квалифицирани специалисти и малък брой присъединяващи се към работната сила в системата на здравеопазването.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и медицински персонал. Значителен потенциал за подобряване на ефективността се крие в ускоряване на процесите на навлизане на електронното управление в системата на здравеопазването.

Развитието на качествено здравеопазване в общината трябва да бъде насочено към:

- Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване, чрез осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градския център;

- Създаване на мобилни екипи за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни места;

- Повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

В периода 2021-2027 г. по предложение на МЗ е необходимо изграждане на хосписи за долекуване и полагане на медицински грижи извън болнична среда.

2.5. Социални дейности, услуги и социално включване

На територията на община Бойчиновци функционират следните структури, предоставящи социални услуги и развиващи социални дейности:

- **Дом за стари хора „Свети Николай Чудотворец”** с. Владимирово. Това е единствената в общината специализирана институция за предоставяне на социални услуги извън обичайната домашна среда за възрастни хора. Домът за стари хора съществува от средата на миналия век. Същият е с капацитет 54 места. Домът приема възрастни хора от област Монтана и има обособено отделение за лежачо болни. Целта на предоставяните в него услуги е подобряване качеството на живот на хората в пенсионна възраст, интеграцията им в обществото, преодоляване на социалната изолация и осигуряване на специализирано медицинско обслужване.

- **Домашен социален патронаж** - гр. Бойчиновци с капацитет 200 лица, който обслужва всички населени места в община. Домашният социален патронаж предоставя топла храна по домовете.

- **Проект „Предоставяне на топъл обяд на територията на община Бойчиновци”** – за периода 2017 г. - 2019 г. Домашен социален патронаж – Бойчиновци извършва доставка на

обяд за 80 потребители от всички населени места в общината. Доставката на храна е финансирана по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Осигуряване на топъл обяд 2016-2020 г.“ по ОП ”За храна и /или основни материали”, безвъзмездно подпомагане от Фонд за Европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица /ФЕПНЛ/.

- **„Личен асистент”** - Услугата се предоставя на основание Закона за личната помощ, като чрез нея се подпомагат и разширяват възможностите за подобряване качеството на живот на хората от уязвимите групи и техните семейства. Качествената грижа в семейна среда на лица с увреждания и тежко болни самотни хора, подпомага постигането на социалната им адаптивност, от гледна точка на съществуващата инвалидност. Чрез предоставяне на тази услуга се създава възможност за намаляване на броя на настанените в специализирани институции хора с увреждания.

- **Клуб на пенсионера – 10 броя** - осигуряват поддържането на контакти на пенсионерите, чрез осъществяване на дейности с културен, социален и здравен характер. Клубове на пенсионера функционират в гр. Бойчиновци, с. Владимирово, с. Громшин, с. Ерден, с. Кобиляк, с. Лехчево, с. Мадан, с. Мърчево, кв. Огоста и в с. Охрид.

- **Клуб на инвалида – 2 броя** - с. Владимирово и с. Мърчево. Осигуряват поддържането на социални контакти, чрез осъществяване на дейности с различен характер.

- Механизъм лична помощ

На 01.01.2019 г. влезе в сила Закон за личната помощ, а предоставянето и финансирането на личната помощ реално стартира на 01.09.2019 г. Съгласно Закона, доставчик на лична помощ е Община Бойчиновци. Личната помощ се предоставя въз основа на индивидуална оценка на потребностите, изготвена по реда на Закона за хората с увреждания и издадено направление с определени брой часове за лична помощ.

Лицата, които имат право да бъдат включени в механизма лична помощ по реда на Закона за личната помощ са:

- Хората с право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност.
- Децата с право на чужда помощ, с определени 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане или трайно намалена работоспособност.
- Децата без право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или трайно намалена работоспособност.

Личната помощ се финансира със средства от:

- държавния бюджет, чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика;
- дарения, завещания, спонсорства, предоставени от физически или юридически лица;
- Европейските структурни и инвестиционни фондове;
- проекти и програми, финансирани от други международни финансови институции и донори;
- други източници.

Към 31.10.2020 г. ползвателите на услугата в община Бойчиновци са 149 потребители.

Развитието на социалните услуги в общината е от особена важност за осигуряване на достоен начин на живот на определени рискови групи от населението. В изпълнение на своята социална политика Община Бойчиновци активно работи за осигуряване на по-добри и достойни условия на живот и възможности за социално включване на групите в социален риск, като мобилизира всички ресурси – човешки и материални.

В община Бойчиновци не функционира специализирана институция за деца и младежи. Няма регистрирани приемни семейства и деца настанени в приемни семейства.

Държавната политика в областта на социалното подпомагане, закрилата на детето, рехабилитацията и социалната интеграция на хората с увреждания на територията на община Бойчиновци се провежда от Дирекция „Социално подпомагане” - Монтана (ДСП).

За реализиране на дейността си ДСП:

- Извършва цялостната дейност по отпускане, отказване и прекратяване на социални помощи и семейните помощи за деца;
- Извършва дейности по социалната рехабилитация и интеграция на хората с увреждания;
- Осъществява текуща и практическа дейност по закрила на детето;
- Извършва временно настаняване и прекратяване на деца при близки и роднини, приемни семейства и институции;
- Предоставя целева финансова помощ, предназначена за подкрепа на детето и семейството, с цел превенция и реинтеграция и отглеждане на детето в семейството или при близки и роднини;
- Извършва конкретна социална работа, насочена към подкрепа на рисковите групи с цел социалното им включване в общността, консултира и работи индивидуално с всеки нуждаещ се за социалната му адаптация и интеграция;
- Оказва методическа помощ и съдействие на Общинската администрация при предоставяне на социални услуги в общността и в специализирани институции;
- Съдейства и сътрудничи на физически и юридически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и социални услуги.

На територията на община Бойчиновци има „изнесено работно място” на Дирекция „Социално подпомагане” гр. Монтана, което обслужва всичките 13 населени места на общината. В звеното работят 3 социални работници за обслужване, съгласно Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания и Закона за семейните помощи. Социални работници от отдел „Закрила на детето” към Дирекция „СП” гр.Монтана извършват проверки и оказват необходимата помощ и съдействие на деца и семейства в риск.

Таблица 21: Брой на лицата с увреждания и лицата получили социални помощи през периода 2017-2019 г.

Години	Общ брой лица с увреждания	Общ брой деца с увреждания	Брой лица получили помощни технически средства	Брой лица/семејства получили социални помощи	Брой лица получили целеви помощи за отопление
2017	695	25 В т.ч.: 22 с физически увреждания 3 с психически увреждания	87	284	962
2018	699	32 В т.ч.: 19 с физически увреждания 3 с психически увреждания	81	262	834
2019	913	22 В т.ч.: 19 с физически увреждания 3 с психически увреждания	114	268	898
Общо			282	814	2694

Източник: ДСП - Монтана

През 2019 г. общият брой лица с увреждания в община Бойчиновци е 913, от които с физически увреждания - 292 бр., с психически увреждания - 82 бр., а останалите лица са със сетивни и соматични заболявания. Децата с увреждания са 22, от които 19 с физически и 3 с психически увреждания.

За периода 2017-2019 г. технически помощни средства са получили 282 лица с увреждания. Социални помощи са предоставени на 814 лица/семейства, а целеви помощи за отопление на 2694 лица/семейства.

Община Бойчиновци има нужда от разкриване на нови и разширяване обхвата и качеството на съществуващите социални услуги. Необходимо е създаване на Дневни центрове, Центрове за настаняване от семеен тип и Защитени жилища. За повишаване качеството на предлаганите социални услуги е необходимо да бъдат предвидени допълнителни финансови средства за повишаване квалификацията и преквалификацията на служителите.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. на национално ниво се планира изграждане на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за подобряване на средата/реформиране на съществуващи социални услуги, съответно за:

- Реформиране на съществуващите Домове за стари хора;
- Създаване на нови социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора;
- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания;
- Създаване на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания;
- Създаване на други видове социални услуги (за спешно настаняване, ранна интервенция, консултативни услуги за деца и семейства и т.н.);
- Подобряване на средата в съществуващи социални услуги/реформиране на съществуващи социални услуги.

2.6. Култура и традиции

Народните читалища са място за общуване и участие в различни творчески занимания и изкуства на хора от различни възрастови групи. Основната им дейност като самоуправляващи се български културно-просветни сдружения в населените места, е да осъществяват културен живот и приобщават гражданите към постиженията на науката, културата и изкуството, и изпълняват държавни културно – просветни задачи. Те са важна институция в развитието на българската, и в частност на местната култура.

На територията на община Бойчиновци читалищата са уникални организации, пример за устойчиви културни институции, имащи дълбока връзка с миналото, традициите, образователния и културен процес. На тях се гледа като структури, които трябва да се запазят и укрепят в съвременните динамични условия от една страна, а от друга, като структури, подкрепящи развитието на здраво съвременно гражданско общество.

На територията на община Бойчиновци работят и функционират 11 читалища:

- НЧ „Възраждане-1932“ – гр.Бойчиновци
- НЧ „Гоцо Николов-1960“ – с.Мадан
- НЧ „Просвета-1921“ – с.Охрид
- НЧ „Светлина-1929“ – с.Громшин
- НЧ „Развитие-1911“ – с.Лехчево
- НЧ „Христо Ботев-1934“ – с.Бели брод
- НЧ „Просвета-1934“ – с.Мърчево

- НЧ „Пробуда-1934“ – с.Портитовци
- НЧ „Светлина-1934“ – с.Ерден
- НЧ „Христо Ботев-1926“ – с.Кобиляк
- НЧ „Нов живот-1900“ - с.Владимирово

Всички читалища на територията на община Бойчиновци са включени в регистъра на Министерство на културата и притежават съдебни регистрации, като се управляват от Читалищни настоятелства.

Таблица 22: Действащи художествени състави към Народни читалища в община Бойчиновци

Наименование, местонахождение	Художествени състави, клубове и групи
НЧ "Просвета-1921" – с.Охрид	Група за автентичен фолклор; Танцов състав; Индивидуални изпълнители; Група за лазарски песни.
НЧ "Развитие -1911" – с.Лехчево	Кръжок „Художествено слово“, Кръжок „Млад художник“, Лазарска група; Група за изворен фолклор; Клуб за народни танци; Детски танцов състав; Детска певческа група.
НЧ "Христо Ботев-1934" – с.Бели брод	Певческа група; Самодеев колектив; Група за словесен фолклор.
НЧ "Просвета -1934" – с.Мърчево	Детска танцова група "Слънчице"; Смесена певческа група.
НЧ "Възраждане 1932" – гр.Бойчиновци	Школа за приложни и изящни изкуства "Сръчни ръчички"; Литературен клуб "Аз съм българче"; Състав за изворен фолклор "Зеляница"; Детски танцов състав "Хорце"; Тригласен женски народен хор, квартет "Полутон" и певците Милена Първанова и Светлин Миланов.
НЧ "Пробуда-1934" – с.Портитовци	Ателиета и Арт работилнички; Група за скетчове и сценки; Младежка и Детска група; Индивидуални изпълнители.
НЧ „Светлина-1934“ – с.Ерден	Детска танцова група; Лазарска група; Коледари.
НЧ "Христо Ботев-1926" – с.Кобиляк	Клуб за тенис на маса; Пенсионерски клуб; Клуб на ловджии; Клуб на младежите; Сборна певческа група.
НЧ „Нов живот-1900“ - с.Владимирово	Клуб по интереси; Театрална труппа; Танцов състав

Публичен регистър на Народните читалища - <https://chitalishta.com/>

Самодейните състави се включват в местните културни прояви, събори, прегледи и фестивали на регионално и национално ниво, като участията им са отличени с медали, дипломи, плакети, статуетки, специални награди и грамоти.

В разнообразната дейност на читалищата се вписват: концертни спектакли, театрални постановки, конкурси, тематични срещи, литературни четения, творчески ателиета, празници, обичаи, поддържане на музейни сбирки, публикации и други.

Целта на читалищата е да задоволяват потребностите на населението, свързани с развитие и обогатяване на културния живот; запазване на българските обичаи и традиции; разширяване знанията на населението и приобщаването им към ценностите на науката, изкуството и културата; възпитаване и утвърждаване на национално самосъзнание.

Развитието на читалищните дейности се определя от потребностите на местната общност. С оглед на намаляващото и застаряващо население на територията на община Бойчиновци, броят на читалищните членове намалява.

Към всички читалища на територията на община Бойчиновци функционират библиотеки, разположени в читалищните сгради. Книжните им фондове включват голям брой библиотечни единици.

Всяко читалище на територията на общината има свой празничен календар, включващ събития, посветени на важни чествания, бележити дати и традиционни местни празници, съобразен с културния календар на Община Бойчиновци.

Културният календар обхваща националните празници и празниците на всяко населено място. Във всички населени места се отбелязват традиционните празници: Йордановден, Васильовден, Бабинден, 8 март, 22 март, 8 април – международния ден на ромите, Великден, съборът на населеното място, Коледа и др. Тези празници в повечето населени места се отбелязват съвместно от всички етноси. Честват се и празници като: Трифон Зарезан, Ден на самодееца (1-ви март), Националният празник на България – 3-ти март, Илинден, Денят на народните будители и др. С конкретна програма и разнообразни мероприятия се чества денят на град Бойчиновци на 7 октомври. В малките населени места се провеждат краеведски четения и родови срещи. Често се представят изложби на деца от детските градини и ученици от училищата в община Бойчиновци.

Основните проблеми на читалищата в общината са свързани с недостатъчните средства за ремонти на сградния фонд, закупуване на необходимата съвременна техника и оборудване, на нови книги и материали за библиотеките и за участия на художествените състави в национални и международни прояви.

Най-спешни са ремонтните дейности в три от читалищата в община Бойчиновци:

НЧ "Просвета -1934" - с.Мърчево - Читалищната сграда се нуждае от частични ремонтни дейности и отоплителна инсталация. По програма "Глобални библиотеки" от 2010 г. читалището разполага с 4 бр. компютри, свързани с интернет, мултифункционално устройство и мултимедия.

НЧ "Пробуда-1934" – с.Портитовци - Необходим е цялостен ремонт и подмяна на дограма, врати и прозорци, които са напълно амортизирани.

НЧ "Христо Ботев-1926" - с.Кобиляк - Сградата на читалището се нуждае от основен ремонт на покрив, което прави помещенията почти неизползваеми.

Читалищата са важни центрове, в които трябва да бъде осигурена цифрова достъпност и свързаност и да се насърчават уменията на населението за включване в различни дигитални пространства.

Центрове на духовния живот на местното население са и многобройните църкви в общината. Към 2020 г. запазените и действащи храмове са:

1. Църкви „Св. вмчк Георги Победоносец” – гр.Бойчиновци;
2. Църква „Св.Димитър” - с.Охрид
3. Църква „Св.Николай Чудотворец” - с.Владимирово
4. Църква „Св.Възнесение” - с.Мърчево
5. Църква „Св.Параскева” - с.Бели брод
6. Църква „Св.Николай Чудотворец” - с.Лехчево

Част от религиозните храмове се нуждаят от ремонти и обновяване.

2.7. Младежки дейности и спорт

Привличането и задържането на младите поколения за живот и работа в малките населени места и общини са приоритет на националната демографска политика за новия програмен период 2021-2027 г. Тенденциите в демографските процеси и изменението в броя и основните структури на населението оказват силно негативно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителна и системата за социална защита.

Демографските събития се отразяват до голяма степен върху развитието на икономическата и социалната среда.

По информация на ГД „ГРАО“ към края на месец декември 2019 г. общият брой на младежите в община Бойчиновци от 15 до 29 годишна възраст е 1229 души или 15% от населението.

Демографските показатели, свързани с развитието на общината не се отличават съществено от тези за страната. Наблюдава се интензивна миграция, насочена предимно към големите икономически центрове на страната и чужбина. Миграционните потоци са разпределени на две части. Основната, първа част е представлявана от млади хора с нисък образователен статус, заминаващи за чужбина, за да извършват нискоквалифициран труд. Пренебрежимо малка като брой, но не и по значение е втората част, представлявана от подрастващи и млади хора, които продължават образованието си, като след завършването му се реализират на пазара на труда в големите икономически центрове на страната.

Община Бойчиновци приема ежегоден Общински план за младежта в изпълнение на Закона за младежта и Националната стратегия за младежта, който включва дейности съобразени с потребностите на младите хора.

В някои населени места на общината, чрез читалищата и училищата се осигурява безплатен достъп до интернет, но компютрите и интернет се използват повече с развлекателна, отколкото с образователна цел.

Младите хора в община Бойчиновци участват в спортни клубове, танцови състави и други творчески групи. Училищата и читалищата си остават естественото място за образователни и възпитателни дейности с младите хора.

Все още младите хора предпочитат неформалните среди за общуване – събирания с приятели, спортни мероприятия, интернет форуми и чатове.

Гражданска активност на младите хора в община Бойчиновци има, но тя е най-изразена в интернет пространството. Причина за това може да се търси в липсата на младежка организация, която легитимно да изразява позицията на младежите, за да се включат реално в живота и управлението на общината. Младежките клубове в с.Лехчево и с.Мадан като форма на социална интеграция в общността са място за осъществяване на социални контакти и срещи на младите хора.

Технологиите също заемат важно място в свободното време на младите хора. Мобилните комуникации и компютрите са част от интересите на младежта. Чрез предоставената техника по програма „Глобални библиотеки - България“ в читалищата е осигурен обществен достъп до информация и услуги чрез Интернет за потребители.

Относно кариерното развитие на младежите в общината е необходимо да се създадат политики, подпомагащи кариерната им ориентация, което би облекчило включването на

нетрудоспособните млади хора в системата на трудовата заетост. Необходимо е да се положат усилия за плавното преминаване на младите хора от учебната скамейка към пазара на труда, чрез разширяване на програмите за стажове и практики в реалния сектор.

С оглед задържането на все по-малкия брой млади хора, стимулиране образованието във висши учебни заведения и запазване качеството на човешкия ресурс в общината Общинският съвет е утвърдил отпускане на финансова помощ на младежи, обучаващи се във висши учебни заведения по специалности, необходими в обществената сфера и в затруднено финансово състояние.

В община Бойчиновци процентът на младежката престъпност е сравнително нисък. Зачестяват случаите на противообществени и противоправни прояви сред млади хора от по-ниските възрастови групи. Основната причина е, че самото общество създава условия част от младежите да търсят своето бъдеще в отклоняващото се поведение. Променената ценностна система, правото на свобода при различни изяви и липсата на социална защита рефлексират в семейството и светоусещането на младите.

В община Бойчиновци има 10 броя регистрирани спортни клубове - Шахмат, Тенис на маса, Волейбол и 7 футболни отбора, които участват успешно в областни, регионални и национални изяви, за което свидетелстват десетките отличия и грамоти. Почти всички селища имат стадиони в сравнително добро състояние. Село Лехчево разполага със спортен комплекс, удобен за развитие на много спортни дисциплини.

Футболните клубове в общината са представени от 9 бр.сдружения, две в гр.Бойчиновци, две в с.Лехчево и по едно в селата Владимирово, Ерден, Кобиляк, Мадан и Портитовци.

Спортната инфраструктура включва следните спортни обекти:

- Футболни стадиони и футболни игрища – в гр. Бойчиновци и селата Лехчево, Ерден, Владимирово и Кобиляк;
- Волейболни игрища – в гр. Бойчиновци и селата Лехчево и Владимирово.
- Футболно игрище на малки врати в гр.Бойчиновци, изградено 2011 година с финансовата подкрепа на МФВС.

Общият капацитет на посочените спортни обекти е около 1700 места.

Към тези спортни обекти следва да се прибавят и физкултурните салони в някои от училищата и училищните спортни площадки, които обаче се нуждаят от ремонти и дооборудване със съвременни спортни уреди, за да предоставят възможности за активен спорт на децата. Ежегодно през месец май се провежда Общинска ученическа спартакиада с участието на учениците от всички общински училища.

В община Бойчиновци са създадени условия за практикуване на физически упражнения и спорт. Наличната спортна база, включително и спортните площадки в училищата, са на разположение за ползване от цялото население. Осигурен е свободен достъп до спортните обекти за учениците през свободното им от учебни занятия време. Масовият спорт в общината е застъпен основно в училища и детски градини. Необходимо е изграждането на съвременни спортни съоръжения на открито за масов спорт и популяризиране активния начин на живот, особено сред младите хора.

3. Състояние на местната икономика

3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност

Икономиката на община Бойчиновци има изразен аграрен характер. Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство, търговията и преработващата промишленост. Тези сектори и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места. Земеделieto е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие.

През последните години Община Бойчиновци отбелязва дълготрайна тенденция на изоставащо социално-икономическо развитие. В резултат на негативните процеси в икономиката, демографските характеристики на общината също се влошават. Сериозен проблем е трайната миграция на младите хора и специалистите, което допълнително утежнява възрастовата структура на населението. Ниската производителност и конкурентоспособност на местната икономика, невъзможността ѝ да създава нови работни места са основни предизвикателства, които планът за развитие трябва да отчете и съответно да потърси решения за преодоляването им.

Таблица 23: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности в община Бойчиновци за периода 2016-2018 г.

Отраслови сектори ⁵	2016	2017	2018
Селско, горско и рибно стопанство	40	42	41
Преработваща промишленост	11	11	12
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	65	68	70
Транспорт, складиране и пощи	4	4	..
Хотелиерство и ресторантьорство	20	18	19
Операции с недвижими имоти	4	..	..
Професионални дейности и научни изследвания	5	6	5
Хуманно здравеопазване и социална работа	4	4	4
Общо:	166	168	167

Източник: Национален статистически институт

Броят на предприятията в Бойчиновци се запазва сравнително постоянен през последните години и през 2018 г. е 167. Нови предприятия през периода 2016 – 2018 г. не са открити. В селското стопанство през 2018 г. работят 41 предприятия или 25%. През периода 2016 – 2018 г. са закрити предприятия в секторите „Транспорт, складиране и пощи“ и сектор „Операции с недвижими имоти“. През 2018 г. най-голям относителен дял имат фирмите, работещи в областта на търговията и ремонта на автомобили и мотоциклети – 70 броя или 41,91% от всички предприятия на територията на общината.

В сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ работят съответно 24,55%, в сектор „Преработваща промишленост“ около 7,19%. Броят на фирмите занимаващи се с хотелиерство и ресторантьорство намалява от 20 на 19 и съставлява близо 11,3% от фирмите в Бойчиновци.

⁵ В таблицата не са включени секторите, за които липсват данни или са конфиденциални

Таблица 24: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2016-2018 г.

Година	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Заети лица	ДМА
2016	23 635	38 814	30 993	34 342	499	16 922
2017	26 936	40 297	31 971	36 714	516	18 403
2018	33 474	48 564	39 875	43 949	527	25 312

Източник: Национален статистически институт - Монтана

Икономическата криза и лошата бизнес среда у нас не се отразяват на развитието на предприятията в Бойчиновци. Произведената продукция в тях през 2018 спрямо 2016 г. се увеличава с 9 839 хил. лева. Приходите от дейността бележат ръст от 9 750 хил. лева, а нетните приходи от продажби нарастват със 8 882 хил. лева. Разходите за дейността нарастват от 2016 до 2018 г. с 9 607 хил. лева. Броят на заетите лица нараства с 28 и през 2018 г. е 527. Дълготрайните материални активи са с 33,15% повече спрямо 2016 г. и са в размер на 25 312 хил. лева.

Таблица 25: Средна брутна годишна работна заплата 2016-2018 г. в община Бойчиновци

2016	2017	2018
7643	8446	8572

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата в община Бойчиновци за 2018 г. е 8572 лв., което е с около 10,8% повече спрямо 2016 г. Възнагражденията в общината остават значително по-ниски спрямо средната годишна работна заплата за страната за същия период – 13755 лв., средните заплати за област Монтана – 10129 лв. и за Северозападен район 10693 лв.

3.2. Промисленост

Промислеността е слабо развит отрасъл в община Бойчиновци. На територията на общината функционират няколко фирми в сектор преработваща промисленост, добив на инертни материали, производство на селскостопански продукти. Структурата на промислеността не притежава доминиращ характер над останалите отраслови структури.

В дейностите, отнасящи се към добивната промисленост развиват дейност две предприятия извършващи „Добив и преработка на инертни материали“. На територията на общината през анализирания период са изградени мощности за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ). Същите са свързани с добив на водна електроенергия – МВЕЦ (Малка водно електрическа централа), а именно:

- МВЕЦ "Ралица 2" село Бели брод по поречието на река Огоста с мощност 0,96 MWh. Съоръжението е въведено в експлоатация на 01.08.2020 г. и е собственост на фирма „Ралица“ ЕООД.

На територията на общината развиват дейност следните предприятия и фирми:

- „Кариана“ ЕООД - с.Ерден – месопреработка и производство на колбаси
- „ПОУЛТРИ ПРОДЪКТС“ ЕАД – производство на фуражни смеси.
- „Екоагросрой“ АД – добив и преработка на инертни материали
- „ТБМ 2000“ ЕООД – добив и преработка на инертни материали
- „Пътинжинеринг“ АД – асфалтова база.
- „АДЛ“ ООД – Владимирово – производство на млечни продукти

За бъдещото развитие на вторичния сектор на промишлеността в община Бойчиновци се очертава подчиненото значение на преработващата и на добивната промишленост. С подобри перспективи за развитие в района е икономическия сектор „Търговия“, където е най-големият брой предприятия в общината. В Общия устройствен план на община Бойчиновци са предвидени значителни резервни терени за изграждане на нови производствени мощности за ВЕИ, терени за производствени и складови сгради, терени за търговски дейности.

3.3. Селско и горско стопанство

Селско стопанство

Селското стопанство като икономическа дейност е застъпено във всички населени места в общината и е основен отрасъл в селата. То е сред основните източници на доходи и заетост и играе важна роля за развитието на района. Поземлените ресурси са основен фактор за развитието на земеделието на територията на общината. Земеделските територии съставляват 388 495 дка или 90% от общата площ на общината. Обработваемата земя по баланс е 371 597 дка (95% от земеделските земи).

Таблица 26: Баланс на площите в община Бойчиновци по видове територии и по предназначение

№	Вид собственост	Имоти бр.	Площ в дка	Площ %
1	държавна частна	1539	22526,974	7,399
2	частна	23200	161012,884	52,886
3	на религиозни организации	10	231,349	0,076
4	общинска частна	1911	16275,197	5,346
5	смесена	601	20098,526	6,602
6	на юридически лица	6528	55917,395	18,367
7	стопанисван от общината	13	523,743	0,172
8	държавна публична	286	4237,795	1,392
9	общинска публична	2765	23626,726	7,760
	ВСИЧКО:	36853	304450,589	100,000

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Монтана

Най-голям относителен дял в община Бойчиновци заемат териториите частна собственост – 52,886%, следвани от земите, на юридически лица – 18,367%, общинска публична – 7,760% и държавна частна собственост – 7,399%. Останалите територии се разпределят между територии , на религиозни организации , на общинска частна , на смесена , на стопанисвани от общината , на държавна публична.

Таблица 27: Брой регистрирани земеделски стопани в община Бойчиновци 2015-2019 г.

Стопанска година	Общ брой зем.стопани обработващи площи и отглеждащи животни, регистрирани по реда Наредба 3/1999 г.	Площ на обработваемата земя (дка), включена в анкетни формуляри по Наредба 3/1999 г. ⁶
2014/2015	230	116 513
2015/2016	226	115 867

⁶ В колона обработваема земя са включени и площи заети с трайни насаждения, пасища и ливади

2016/2017	200	113 626
2017/2018	182	114 444
2018/2019	170	125 271

Източник: Областна дирекция „Земеделие” - Монтана

Броят на земеделските стопани в община Бойчиновци намалява през последните години и през 2019 г. е 170, докато през 2015 г. е 230. Обработваемата земя за периода 2015 – 2019 г. нараства с 8 758 дка.

Таблица 28: Основни видове отглеждани култури и среден добив в община Бойчиновци за 2015-2019 г.

Култура	Стопанска година									
	2014/2015		2015/2016		2016/2017		2017/18		2018/2019	
	Площи дка.	Ср.Доби в кг/дка	Площи дка.	Ср.Доби в кг/дка	Площи дка.	Ср.Доби в кг/дка	Площи дка.	Ср.Доби в кг/дка	Площи дка.	Ср.Доби в кг/дка
пшеница	84450	445	61400	468	49520	470	67200	459	65210	555
ечемик	7230	400	1500	547	2720	479	1250	439	730	377
рапица	8750	196	5600	349	7830	289	5095	204	2690	255
масл. слънчоглед	69120	211	44010	232	58285	241	60720	255	60880	183
царевица зърно	23435	435	17216	470	29055	427	13260	738	20990	495
ябълки	3,4	-	3,4	-	3,4	-	3,4	-	3,4	-
сливи	13	-	26	-	26	-	26	-	79	-
череша	0	-	16	-	16	-	16	-	16	-
лоза-винени	470	-	470	-	470	-	470	-	470	-
Общо:	193471	-	130241	-	147925	-	148040	-	151068	-

Източник: Областна дирекция „Земеделие” - Монтана

Най-много площи през 2019 г. са засяти с пшеница – 84 450 дка., маслодаен слънчоглед – 69 120 дка. и царевица зърно – 23 435 дка. Средните добиви от декар на основните отглеждани култури са най-високи през 2018 и 2019 г. Засятите площи пшеница през 2019 г. са нараснали с 110 дка. спрямо 2015 г.

Вторият подотрасъл на селското стопанство е животновъдството. Към 2020 г. водещи подотрасли на местното животновъдство са овцевъдството и говедовъдството. Броят на отглежданите говеда е 1 523, а на биволи само 29. Броят на отглежданите овце в общината е 3 383, а на козите 1 074. Към 2020 г. в община Бойчиновци са регистрирани едва 44 свине. През 2019 г. в общината са започнали да отглеждат 260 еднокопитни животни. Пчелните семейства през 2019 г. са с 428 повече спрямо 2015 г.

Таблица 29 : Брой животни по години в община Бойчиновци за периода 2015 – 2019 г.

Година	говеда	биволи	овце	кози	свине	еднокопитни	птици	бройлери	зайци	пчелни семейства
	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	Бр.	хил.бр.	хил.бр.	бр.	бр
2015	1516	35	4511	1990	20	-	31,6	8	1400	2825
2016	1862	103	5552	1733	46	-	31,45		850	3579
2017	1851	28	4625	1733	15	-	29,155	0	121	3579

2018	1492	26	3825	1249	15	-	29,155	1,35	121	3579
2019	1523	29	3383	1074	44	260	27,400	0,35	114	3253

Източник: Областна дирекция „Земеделие” – Монтана

Горският фонд заема едва 8,54% от територията на община Бойчиновци – 26 239 дка.

В горскостопанско отношение територията на община Бойчиновци се включва в обхвата на Териториално поделение „Държавно горско стопанство (ДГС) – Монтана към Регионална дирекция на горите (РДГ) – Берковица, Северозападно държавно предприятие.

Лесоустройственият проект на ДГС осигурява добри предпоставки за стопанисване и ползване на горския фонд, като основните насоки на организация на горското стопанство в общината са съобразени с поставената цел по групи гори и земи съобразно функциите им.

Фигура 7: Карта на РДГ – Берковица

Таблица 30: Разпределение на общата горска площ в община Бойчиновци по видове собственост за периода 2015 - 2019 г. (ха)

Видове собственост	2015 Ха	2016 Ха	2017 Ха	2018 Ха	2019 Ха
Държавна горска територия	1108	1094	1083	1070	1073
Територия на физически лица	1216	1216	1215	1203	1297
Територия на юридически лица	148	162	174	199	102
Общинска територия	571	571	571	571	571
Църковна територия	81	81	81	81	81
ОБЩО	3124	3124	3124	3124	3124

Източник: ДГС „Монтана”

Общата горска площ на територията на община Бойчиновци към 2019 г. е 3124 ха, от които: 34,35% държавна горска територия, 41,53% територия на физически лица, 3,27%

територия на юридически лица, 18,27% общинска територия, 2,58% църковна територия.

Таблица 31: Ползване на дървесина от територията на общината 2015-2019 г. (куб. м.)

Ползване на дървесина (куб.м.)	2015	2016	2017	2018	2019
Предвидено	2500	2500	2500	2500	2500
Осъществено – стояща маса	2300	1850	1760	2240	2420

Източник: ДГС „Монтана“

Количеството на ползваната дървесина от държавния горски фонд на територията на община Бойчиновци нараства като през 2015 г. е 2 300 куб м., а през 2019 г. е 2 420 куб. м.

Общо за периода са добити 10 570 куб. м. или по 2 114 куб. м. средно на година.

За периода 2015-2019 г. е осъществено следното залесяване:

- 2015 г. – 40дка
- 2016 г. – 168дка
- 2017 г. – 191дка
- 2018 г. – 220дка
- 2019 г. – 213дка

Общата леситост на община Бойчиновци за периода 2015 – 2019 г. е :

- 2015 г.- 26%
- 2016 г.- 26%
- 2017 г. – 27%
- 2018 г. – 27%
- 2019 г. – 27%

За периода около 10 фирми са вписани и част от тях отписани в Регистъра на производствените марки, като обекти по смисъла на чл.206 от Закона за горите.

За 2019 г., обектите, в които постъпва, преработва се и се експедира дървесина са 7 броя, по населени места, както следва:

- С.Лехчево – 2бр.
- С.Мърчево – 2бр.
- С.Владимирово – 1бр.
- С.Громшин -1бр.
- Гр.Бойчиновци – 1бр.

Защитени зони на територията на община Бойчиновци:

Защитена зона „Портитовци – Владимирово BG”0000517 – обявена за опазване на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, съгласно чл.6, ал.1, т.2 на ЗБР, Директива 92/43 ЕЕС за местообитанията, одобрена с Решение на МС №122/02.03.2007 г.

Дървесната растителност, макар и малко в района на общината, има своето място като източник на дървесина, като защита на земеделските земи от ерозия, като производител на кислород и като основен елемент на ландшафта, поради което и в бъдеще е необходимо да се полагат грижи за нейното опазване и обогатяване.

Горите са източник освен на дървесина и на много ценни ресурси - билки, горски плодове, гъби и др., които могат да бъдат използвани за организиране на дребни производства, осигуряващи заетост на ниско квалифицирани работници.

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа

Община Бойчиновци е с периферно географско положение и като пространствени елементи и възли на територията ѝ не попадат части от основните урбанизационни оси в страната, което оказва отрицателно въздействие върху местното икономическо развитие и растеж. Това я прави до известна степен изолирана и с намалени възможности по отношение на транспортните връзки и приобщаване към важни административно-стопански центрове.

Територията на община Бойчиновци се обслужва основно от автомобилен транспорт. Чрез него се осъществяват производствените връзки и гражданските пътувания между населените места. Функционират общинска, областна и републиканска транспортни схеми, осигуряващи връзки на населението от общината до общинския център - град Бойчиновци, областен център - град Монтана и до по-големите градове (София, Плевен, Пловдив, Варна, Бургас). Структурата на пътищата осигурява добри кореспонденции и на отделните села с административния център град Бойчиновци.

На второ място по значение в общината е железопътния транспорт. Регистриран е и един летателен център, но той има локална функция за развитие на спортни дейности. Автомобилната пътна инфраструктура е първостепенна по значимост в структурата на транспортната инфраструктура на Община Бойчиновци. Състои се от републикански и местни пътища.

Републиканска пътна мрежа:

Републиканските пътищата на територията на община Бойчиновци се стопанисват и поддържат от Областно пътно управление (ОПУ) – Монтана при Агенция „Пътна инфраструктура” (АПИ).

През територията на община Бойчиновци преминават следните пътища от Републиканската пътна мрежа (РПМ):

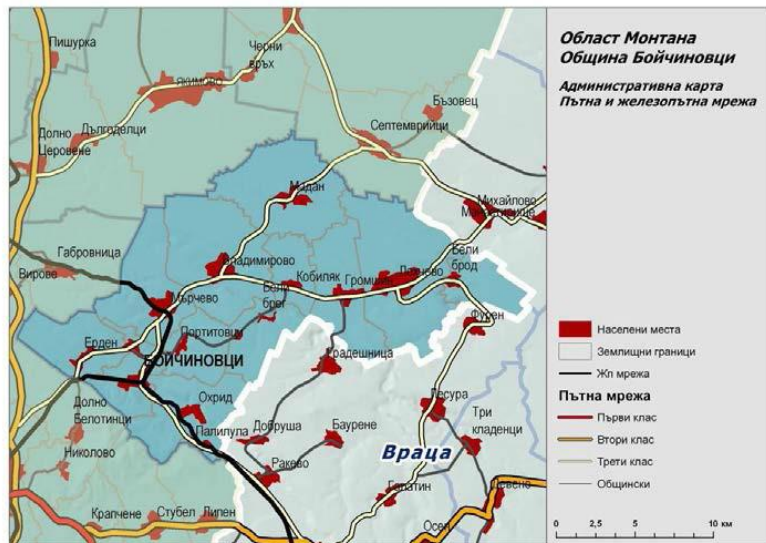
- 1) Третокласен път III – 101 „Криводол – Граница ОПУ – Враца – Пали лула – Бойчиновци – Мърчево – Владимирово I Кобиляк – Громшин – Лехчево – Граница ОУП – Враца” от км.28+450 до км.61+473, с дължина 33,023 км.
- 2) Третокласен път III – 816 „РП II-81 – Граница Община Монтана – Ерден – Бойчиновци – Мърчево” от км.5+000 до км.12+567 е с дължина 7,567 км.
- 3) Третокласен път III – 1011 „Владимирово – Мадан - Граница Община Вълчедръм – Септемврийци” от км.0+000 до км.11+000 е с дължина 11,000 км.
- 4) Третокласен път III – 1301 „Криводол – Галатин – Лесура – Фурен – Бели брод – Лехчево” от км.23+380 до км.30+662 е с дължина 7,282 км.

Пътища първи и втори клас не преминават през територията на община Бойчиновци.

Информация за дължина, категоризация, класификация, габарит и състояние на пътната настилка на пътищата от Републиканската пътна мрежа на територията на Община Бойчиновци е получена от ОПУ – Монтана. Изходните данни сочат, че състоянието на третокласната пътна мрежа. От общо 58,872 км пътища III клас няма пътища в добро състояние, само 0,150 км (0,26%) са в средно състояние (III-101) и 58,722 км (99,74%) са в лошо състояние. Като цяло е изключително наложителна реконструкция на пътищата от РПМ. Необходими са ремонтни работи на съществуващи мостови съоръжения. Тежко е състоянието на мост по пътя Лехчево – Бели брод (III-1301). Всички елементи на пътната мрежа – габарити, настилки, укрепителни и отводнителни съоръжения, маркировка и сигнализация не

отговарят на европейските стандарти за сигурност и комфорт на пътуване. Наложително е извършването на текущи ремонти, а на места основен ремонт.

Фигура 8: Пътна мрежа на община Бойчиновци

Най-важната транспортна връзка в границите на Общината е път III-816, който осъществява транспортна връзка на Община Бойчиновци с път II-81 (София – Петрохан – Монтана – Лом) и по този начин директна връзка с път I-1/E-79 (Видин – Монтана – София – КПП Кулата), който на българска територия е част от Трансевропейски транспортен коридор (ЕТК) №4. Вторият по значимост път е III-101, по който се отклоняват трасета, осъществяващи връзка в посока североизток с дунавските пристанища Оряхово, Козлодуй, Лом (част от Трансевропейски транспортен коридор ЕТК - №7, който обхваща цялата северна граница на страната).

От института по пътища и мостове към АПИ са предоставени данни за средно-деноношна годишна интензивност на автомобилното движение през 2015 г. и прогноза до 2035 година. Преброяванията се извършват само по пътища III-101, III-816. На територията на Общината попадат шест преброителни поста:

- на път III-101 пет поста – Д 1352, Д 1356, А 3092, Д 1358 и Д 1359;
- на път III-816 един пост Д 1355;

Най-натовареният пост е на път III-816 – Д 1355. При него през 2015 година са отчетени 3571 моторни превозни средства (МПС) и оразмерителни автомобили (ОА) за денонощие – 465 ОА. Леките коли са 2590 – 72,53%. Очакваното натоварване за 2035 г. е 5370 МПС или нарастване с 50,38%. Отново с най-голям дял са леките коли – 3967 броя (73,87%) и нарастването е с 53,17%.

Лошото експлоатационно състояние на републиканската мрежа, преминаваща на територията на община Бойчиновци затруднява достъпа по първостепенните и второстепенни оси на развитие на региона и оказва задържащо въздействие върху социално-икономическото ѝ развитие. Необходими са целенасочени усилия на общинското ръководство за осигуряване на подкрепа за реализация на разработения технически проект за основен ремонт на републикански път III -101 в участъка "Гр. ОПУ Враца - начало обход с. Мърчево" от км 28+450 до км 39+970.

Общинска пътна мрежа:

Общинската пътна мрежа включва 25,500 км пътища. Състоянието на съществуващите общински пътища е лошо. Всички пътища са с асфалтова настилка. Само един участък от 3,00 км от път MON 1042 (1-ва категория) и 1,90 км от път MON 3044 (3-та категория) са без асфалтова настилка.

Плътността на общинските пътища е 0,083 км/км² при средна за страната 0,1614 км/км². Общата плътност на Републиканската и Общинската пътни мрежи е 0,274 км/км² при средна за страната 0,33 км/км².

Обобщени данни за местните (общинските) пътища на Територията на Община Бойчиновци:

- **MON 1040** – III-101, Бойчиновци – Мърчево/ - Бойчиновци, кв.Огоста / III-816/ - дължина 1,70 км;
- **MON 1041** – III-101, Бойчиновци – Мърчево/ - Портитовци – Бели Брег – Кобиляк / III-101/ - дължина 11,60 км;
- **MON 1042** – III-101/ Мърчево – Граница Общ./Бойчиновци-Монтана/-Габровница – Вирове /II - 81/ - дължина 5,00 км;
- **MON 2043** – РП /III-101, Криводол - Бойчиновци / - Охрид - дължина 1,50 км;
- **MON 3044** - III-1301,Бели Брод - Лехчево / -м.Рибине - дължина 1,90 км;
- **VRC 1067** - III-101,Криводол - Бойчиновци/ - Ракево – Добруша – Градешница – Граница Общ./Криводол – Бойчиновци/ - Громшин /III-101/ - дължина 3,80 км.

Гъстотата на общинската пътна мрежа също е по-ниска от средната за областта, така че общата гъстота на изградената пътна мрежа на територията на община Бойчиновци е много по-ниска от средната за областта и страната.

Относително добрата пространствена конфигурация на третокласните пътища за по-доброто транспортно обслужване на населените места, като улеснява достъпа им до общинския център. Степента на изграденост, обаче, е недостатъчна.

Липсата на второкласната пътна мрежа в общината е отрицателен фактор, като пример може да се посочи средния показател за областта (26,9%) и средния за страната (20,6%). Третокласните пътища в община Бойчиновци се поддържат от Областно пътно управление - гр. Монтана.

Железопътна инфраструктура:

Община Бойчиновци е важен железопътен възел. През територията на общината преминава част от главна железопътна линия №7 София – Мездра – /Монтана/ – Бойчиновци – Видин с дължина 17,213 км. Основната ж.п.линия е единична и напълно електрифицирана.

Железопътна линия №71 Бойчиновци – Монтана – Берковица осигурява транспортното обслужване на населението с ж.п.транспорт до областния център гр.Монтана и туристическия център Берковица. ЖП линията е единична и електрифицирана, с дължина 4,566 км на територията на община Бойчиновци.

В обсега на общината влизат следните съоръжения:

- 4 стоманени моста
- 7 прелеза по 7-ма ЖП линия
- 2 прелеза по 71-ва ЖП линия

Натоварването на ЖП мрежата е 37 пътнически влака за денонощие, от които:

- 10 броя бързи влака
- 7 броя пътнически влака
- 20 броя крайградски пътнически влака

Техническото състояние на релсо-траверсовата скара е добро и гарантира сигурност и безопасност на движението на влаковете с необходимата скорост.

На територията на общината има две ЖП гари – Бойчиновци и Мърчево. В селата Охрид и Палилула има изградени ЖП спирки. На ЖП гара Мърчево има добро коловозно обезпечение за обработка на товарни превози в посока Лом (Оряхово), както и за обслужване на преминаващия пътничко-поток. ЖП гарите не са в добро състояние и е необходимо тяхното обновяване. Големите криви и наклони по трасето на основната ЖП линия, ниските скорости на движение са една от причините за отлив на пътници от ЖП транспорта.

Индустриалния ЖП клон от ЖП линия №7, обслужващ промишлената зона на гр.Бойчиновци, е демонтиран, но сервитутно остава собственост на БДЖ и трасето ще се запази.

Не се предвиждат промени в транспортната схема по отношение на пътническите влакове, както и структурата на ЖП превозите. Железопътният транспорт в община Бойчиновци представлява потенциален ресурс за развитие на местната икономика, като икономически най-изгоден вид превоз.

Улична мрежа:

Общата дължина на уличната мрежа в община Бойчиновци е 218 км, от които в гр. Бойчиновци - 29 км, а в кметствата - 189 км. Голяма част е с нарушено асфалтово покритие, нуждаещо се от ремонт или изцяло без асфалтово покритие.

Таблица 32: Улична мрежа по населени места в община Бойчиновци

№	населено място	улична мрежа в м		
		с асфалт	без асфалт	общо
1	Бойчиновци	15070	14040	29110
2	Ерден	3565	14785	18350
3	Мърчево	6340	13880	20220
4	Кобиляк	4960	5168	10128
5	Громшин	9775	8555	18330
6	Бели брод	2260	6720	8980
7	Портитовци	1780	8069	9849
8	Бели брег	4017	8322	12339
9	Пали лула	600	5040	5640
10	Охрид	3000	11840	14840
11	Лехчево	19160	15430	34590
12	Владимирово	5600	11080	16680
13	Мадан	2255	16205	18460
	ОБЩО:	78382	139134	217516
	%	36,04	63,96	100,00

Източник: Общинска администрация Бойчиновци

За изграждането и поддържането на уличната мрежа са необходими значителни финансови средства, но решаването на този проблем не е във възможностите на общинския бюджет.

Транспортни услуги:

Транспортното обслужване на населението се извършва с автобуси, изпълняващи линии от областната и републиканска транспортни схеми. Община Бойчиновци има утвърдена

общинска транспортна схема, но към настоящия момент няма интерес за обслужване на всички населени места. В нито едно от населените места няма действаща автогара. Организиран са временни автоспирки. В с. Мърчево има определен терен за автогара в близост до жп гарата, който е запазен и може да се реализира при изява на необходимост.

Междуселищните автобусни линии на територията на общината, за които има сключени договори, се извършват от две транспортни фирми:

„Монтана АТ” ЕООД поддържа линията „Монтана – Козлодуй – Монтана“ от републиканската транспортна схема. За осигуряване на маршрута се ползва главно републиканската пътна мрежа – РП III-816 от гр.Монтана до гр.Бойчиновци, РП III-101 от гр.Бойчиновци до селата Мърчево, Владимирово, Кобиляк, Громшин и Лехчево. За връзка с гр.Бойчиновци от РП III-816 до РП III-101 се ползва общински път MON 1040.

„Монтана АТ” ЕООД поддържа линията „Монтана – Бели брод - Монтана“ от областната транспортна схема ежедневно. Автобусната линия обслужва населението на гр.Бойчиновци и селата Бели брод, Лехчево, Громшин, Кобиляк, Владимирово, Мърчево, Портитовци и Ерден. За осигуряване на маршрута се ползва главно републиканската пътна мрежа – РП III-816 от гр.Монтана до гр.Бойчиновци, РП III-101 от гр.Бойчиновци до селата Мърчево, Владимирово, Кобиляк, Громшин и Лехчево и РП III-1301 от с.Лехчево до с.Бели брод. За връзка с гр.Бойчиновци от РП III-816 до РП III-101 се ползва общински път MON 1040, а за връзка със с.Портитовци се ползва част от общински път MON 1041.

ЕТ „Елит Експрес – Стефан Стефанов” с адрес на управление гр.Монтана, има договор с община Бойчиновци до 26.01.2022 г. и поддържа линията „Монтана – Вълчедръм - Монтана“ с 2 курса на ден, без събота и неделя. Тази линия осигурява транспортното обслужване на гр.Бойчиновци и селата Ерден, Мърчево, Владимирово и Мадан като ги свързва с областния център гр.Монтана. За осигуряване на маршрута се ползва главно републиканската пътна мрежа – РП III-816 от гр.Монтана до с.Мърчево, РП III-101 от гр.Бойчиновци до с.Владимирово и РП III-1011 от с.Владимирово до с.Мадан и след това до гр.Вълчедръм.

4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация

Водоснабдяването и поддръжката на водоснабдителната мрежа и съоръженията към нея на територията на община Бойчиновци се осъществяват от „Водоснабдяване и канализация” ООД - Монтана. На национално ниво компетентен орган за управление на водите е МОСВ, а на басейново ниво 4 басейнови дирекции според Закона за водите. „ВиК” ООД, гр. Монтана попада към Басейнова дирекция Дунавски район (БДДР) с център гр. Плевен.

Дванадесет населени места на територията на общината са водоснабдени и имат изградени водоснабдителни мрежи. Дългогодишния проблем в село Портитовци, където живее предимно ромско население без водоснабдяване, е почти решен с изграждането на водопроводната мрежа в селото със средства от капиталните вложения на общината и довеждащ водопровод от с. Мърчево. Четири от населените места се водоснабдяват самостоятелно, а останалите са обхванати в три водоснабдителни групи.

Водоснабдяването в общината се осигурява от 18 водоизточника. Всичките са подземни, а по вид са както следва: Каптажни извори – 1 бр., Дренажи – 3 бр., Шахови кладенци – 2 бр. и Тръбни кладенци – 12 бр. Качеството на водата при водоизточника и при доставяне отговаря на стандарта „вода за пиене“, съгласно Наредба № 9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. Дезинфекцирането на суровата вода се извършва с хлорни съединения.

На територията на общината са учредени СОЗ на 5 бр. водоизточници:

- на 1 бр. извори;

- на 3 бр. дренажи;
- на 1бр. тръбен кладенец

Изградени са 15 бр. резервоари, с общ обем 4 320 куб.м. Към момента е необходимо саниране на всички напорни резервоари чрез вътрешна хидроизолация, което не е правено от тяхното изграждане през 60-те и 70-те години на миналия век.

Към водоснабдителната система на община Бойчиновци в експлоатация са 9 бр. помпени и 6 бр. бункерни помпени станции. Сградите на помпените станции са в лошо състояние и е необходимо спешно саниране на покриви, дограма, топлоизолация и др.

Дължината на изградената водопроводна мрежа в общината е общо 259 км, от които 62 км. - външни водопроводи и 197 км. - вътрешна водопроводна мрежа. Мрежата е остаряла и се нуждае от подмяна и реконструкция. Тя е изградена в периода 1930-2016 г. Довеждащите водопроводи са изградени от:

- азбесто-циментови тръби - 180 877 м. или 91.86% от общата дължина
- стоманени тръби – 1 797 м. или 0.91% от общата дължина
- поцинковани – 1 626 м. или 0.83% от общата дължина
- полиетиленови тръби – 12 603 м. или 6.40% от общата дължина

Изградените до 2000 г. водопроводи са 43 648 м. или 68,97%, което обуславя големи загуби, вследствие на честите аварии и прекъсване на водоснабдяването при тяхното отстраняване.

Таблица 33: Прекъсвания във водоподаването за периода 2015-2019 г.

Причина за прекъсването	2015	2016	2017	2018	2019
Промивка и дезинфекция	13	13	13	13	13
Авария	118	106	129	166	149
Поддръжка	-	-	-	52	66
Строителство/реконструкция	1	1	11	7	4
Изграждане на ново СВО	43	0	3	1	2
Общо (брой):	175	120	156	239	234

Източник: „Водоснабдяване и канализация” ООД - Монтана

По информация от ВиК дружеството, общият брой аварии за община Бойчиновци за периода 2015-2019 г. е 668 или около 134 прекъсвания на водоподаването поради аварии средногодишно. Като цяло състоянието на водоснабдителната система в общината не е добро.

Таблица 34: Статистиката за потреблението на вода за питейно-битови нужди и промишлени нужди в куб.м. на година от абонати на територията на община Бойчиновци

Населено място	2015		2016		2017		2018		2019	
	Население	Индустрия	Население	Индустрия	Население	Индустрия	Население	Индустрия	Население	Индустрия
с. Бели брег	2717	2573	2596	12	2217	9	2216	7	2347	0
с. Бели брод	7912	681	6945	687	6520	671	6910	638	7912	1152

гр. Бойчиновци	43275	6792	40488	7843	40460	4898	38062	12198	40717	44345
с. Владимирово	37562	16692	31010	20005	41556	15813	32433	10845	26112	8441
с. Громшин	21871	838	20095	463	17180	563	18203	741	20197	616
с. Ерден	16334	11156	14831	9655	15446	9474	13658	8960	15128	9296
с. Кобиляк	8578	255	9118	274	9389	303	9275	248	9711	164
с. Лсехчево	37559	3066	36704	3600	31582	2122	33284	1973	32333	2793
с. Мадан	28781	2162	26633	2116	26024	2532	24210	2375	26528	2691
с. Мърчево	23854	1180	22307	1025	25674	867	20779	857	19908	760
с. Охрид	11007	218	8633	187	9066	204	8846	148	8913	156
с. Пали лула	3201	11	3280	1269	3460	34	3005	49	2585	41
с. Портитовци	3862	107	4924	111	4344	93	4374	111	5035	71
ОБЩО	246513	45731	227564	47247	232918	37583	215255	39150	217426	70526

Източник: „Водоснабдяване и канализация” ООД - Монтана

През годините, съгласно инвестиционната си програма „ВиК” ООД-Монтана, е подменяло части от водопроводната мрежа на населените места. Проблемни за експлоатацията са водопроводите, изградени от азбесто-циментови, поцинковани и стоманени тръби, изградени през миналия век.

Съгласно проекта на инвестиционната програма инвестициите в активи публична общинска собственост на Община Бойчиновци за периода 2021 – 2027 г., които са договорени, като част от задължителното ниво по сключения договор с Асоциацията по ВиК са:

Таблица 35: Инвестиционни намерения на “ВиК”ООД – Монтана за община Бойчиновци 2021-2027 г.

Години	Индикативна стойност, лева
2021 г.	21 436
2022 г.	21 436
2023 г.	22 368
2024 г.	22 834
2025 г.	22 834
2026 г.	23 300
2027 г.	23 736

Източник: „Водоснабдяване и канализация” ООД - Монтана

В тези стойности са предвидени средства свързани с подобряване инфраструктурата за доставяне на вода по следните направления:

- Рехабилитация на водопроводна мрежа
- Изграждане водомерни зони
- Рехабилитация и изграждане СОЗ
- Рехабилитация резервоари
- Рехабилитация Помпени станции
- Изграждане СВО
- Оборудване за ПС
- Водомерно стопанство
- Автоматизация и управление на водоснабдяването

ВиК дружеството ежегодно залага в инвестиционната си програма и средства за подмяна на част от съществуващата водопроводна мрежа, за закупуването и монтирането на измервателни устройства на водоизточниците, а там където са монтирани се следи за тяхната последваща проверка, съгласно сроковете определени в нормативната база. Следи се за своевременно отремонтване на повредени измервателни устройства. Към настоящия момент е незадоволителен броя на монтирани измервателни устройства на водоизточници, поради липса на финансова възможност на дружеството.

Канализация:

Състоянието на канализационната мрежа в общината е незадоволително. Единствено в две населени места има изградена канализация – гр. Бойчиновци с дължина 5 км и с.Лехчево с дължина 2,5 км. Канализацията в Бойчиновци е заустена директно в р.Огоста без никакви съоръжения за пречистване, а канализацията в с.Лехчево завършва с дъждопреливник, пясъкоуловител и септична яма, заустени в реката.

На територията на община Бойчиновци има 11 бр. населени места без канализационна система. Необходимо е да се изгради пречиствателна станция за отпадъчни води на гр. Бойчиновци и двете по-големи села Владимирово и Лехчево, както и да се доизгради канализационната мрежа в общината.

В населените места отпадъчните води се събират в септични ями и попивни кладенци или свободно се заустват, което води до замърсяване на подземните води. Липсват пречиствателни съоръжения за отпадните води. Битовите отпадъчни води са основни фактори за замърсяването на водните течения.

Необходимо е проблемът с изграждането на канализационна мрежа и отвеждането на отпадъчните води да бъде решен, тъй като по този начин ще се подобри качеството на живот на населението, ще се подобри инфраструктурата, необходима за развитието на общината, и ще се работи ефективно в посока опазване на околната среда.

4.3. Енергийна инфраструктура

Електроснабдяването в община Бойчиновци е част от цялостната енергийна система на Република България. Всички населени места са електрифицирани. На територията на общината има изградени мрежи за потребностите на населението от битов характер и за потреблението на промишлеността и производството.

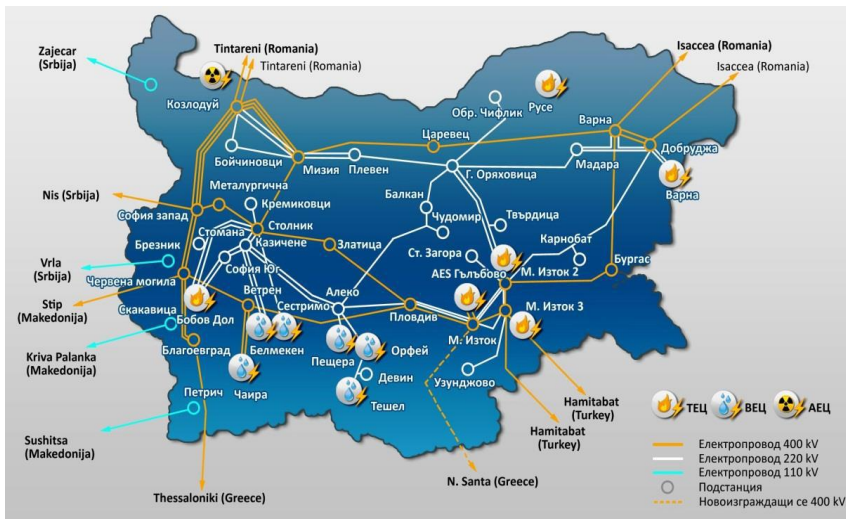
През територията преминават преносни електропроводи високо напрежение свързващи АЕЦ „Козлодуй“ с територията на страната. На територията на Общината е изградена ПС "Бойчиновци" с напрежение 220/110/20 kV, собственост на ЕСО ЕАД, която захранва Община Бойчиновци и съседни общини. Подстанцията е въведена в експлоатация през 1956 год. В ПС "Бойчиновци" са монтирани 2 броя силови автотрансформатори с напрежение 220/110 kV с мощност по 200 MVA и 2 броя силови трансформатора с напрежение 110/20 kV с мощност 16 MVA и 25 MVA. Подстанцията има резерв, който позволява увеличаване на електрическия товар. Има пет броя необорудвани свободни извода.

Подстанцията е присъединена към електроенергийната система чрез 2 броя въздушни електропроводи с напрежение 220 kV и 8 броя въздушни електропроводи напрежение 110 kV.

Преносните електропроводи ВН са в добро техническо състояние. Електроразпределителното дружество на територията на Общината е "ЧЕЗ Разпределение България" АД.

Степента на изграденост на електропреносната мрежа и инсталираната трансформаторна мощност позволяват увеличаване на електрическия товар на общината и без да се изграждат нови трансформаторни постове.

Фигура 9: Разположение на община Бойчиновци на схема на електропреносната мрежа на България

Електроснабдяването в общината се осъществява от Националната Енергийна система посредством въздушни електропроводи СрН с приблизителна дължина 159.6 км и подземни кабелни електропроводи СрН -2,3 км. Мрежата ниско напрежение се състои от въздушни линии НН -121,4 км и подземни кабелни линии НН-8,4 км. Трансформаторните постове 20/0,4 kV са общо 46 броя, с обща инсталирана мощност 10 050 kVA. ПС "Бойчиновци", собственост на ЕСО АД, захранва с електроенергия населените места чрез електропроводи СрН 20 kV.

Електронергийната система на община Бойчиновци се характеризира с добре изградена мрежа и инженерно-технически съоръжения. Тя не създава сериозни конфликти по отношение на захранването с електроенергия на битовите потребители и производствените консуматори. Проводниците и кабелите на мрежите ниско напрежение са в добро техническо състояние.

"ЧЕЗ Разпределение България" АД не предвижда изграждане на нови ел. съоръжения на територията на община Бойчиновци, а само поддържане и рехабилитация на съществуващите.

В новопредвидените в ОУП извънселищни зони за отдых и разширенията на производствените зони необходимите допълнителни мощности могат да се пресметнат след представяне на изходни данни от ЧЕЗ за съществуващите в близост трансформаторни постове. Новите зони за промишлена дейност са в непосредствена близост до съществуващи производствени терени. Те са електроснабдени с въздушни и кабелни линии. Изградени са и трафопостове. Има техническа възможност за увеличаване на инсталираната мощност.

За подобряване на енергийната ефективност в общината е необходимо да се реализират проекти за саниране на сградите и модернизирание на отоплителните уредби, оптимизиране на уличното осветление и информационна и разяснителна дейност сред населението по проблемите, свързани с енергийната ефективност.

Един от основните консуматори на електрическа енергия, генериращ годишно между 30 и 40% от общите разходи за електричество в общинския бюджет е уличното осветление. Повишаването на енергийната ефективност, чрез оптимизиране на енергопотреблението за обществени нужди е свързано с изпълнението на проекти за поэтапна подмяна на

осветителните тела в уличната осветителна мрежа с енергоспестяващи. Мярката се прилага постоянно и вече голяма част от осветителните тела са подменени с енергоспестяващи.

Таблица 36: Справка за вида и броя на потребителите на ел.енергия в община Бойчиновци

Тип	Пълно наименование на населеното място	Брой места на потребление		
		2016 г.	2017 г.	2018 г.
Стопански	с.Лехчево, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	1325	1325	1323
	гр.Бойчиновци, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	1044	1049	1043
	с.Владимирово, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	896	895	897
	с.Громшин, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	641	641	641
	с.Мърчево, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	640	640	642
	с.Мадан, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	607	605	605
	с.Ерден, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	420	419	419
	с.Охрид, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	309	309	308
	с.Кобиляк, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	283	283	284
	с.Бели брод, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	265	265	265
	с.Портитовци, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	197	197	197
	с.Бели брег, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	164	163	163
	с.Палилула, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	101	101	101
Стопански общо		6892	6892	6888
Бит	гр.Бойчиновци, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	96	92	102
	с.Лехчево, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	69	65	68
	с.Владимирово, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	65	54	59
	с.Мърчево, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	46	43	43
	с.Мадан, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	37	37	38
	с.Громшин, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	36	34	35
	с.Ерден, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	19	19	19
	с.Охрид, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	18	18	17
	с.Кобиляк, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	18	18	18
	с.Бели брег, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	15	16	16
	с.Портитовци, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	15	15	13
	с.Бели брод, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	12	11	12
	с.Палилула, Общ.Бойчиновци, Обл.Монтана	7	7	8
Битови общо		453	429	448
Общо		7345	7321	7336

Източник: „ЧЕЗ Разпределение България“ АД

Водната енергия е сред значимите възобновяеми източници в община Бойчиновци.

Към 2020 г. в общината функционира 1 малка водно електрическа централа (МВЕЦ) по поречието на р.Огоста с капацитет 0,96 MW.

Таблица 37: МВЕЦ на територията на община Бойчиновци към 2020 г.

№	ФТЕЦ	Населено място	Мощност mW
1	МВЕЦ "Ралица 2"	с.Бели брод	0,96

Източник: Агенция за устойчиво енергийно развитие

Община Бойчиновци има добър потенциал за използване и на слънчевата енергия, като възобновяем източник на енергия за фотоволтаични и фотосоларни инсталации. Възможностите за използване на вятърната енергия в общината са незначителни.

За развитието на производството на електрическа енергия от ВЕИ е необходимо провеждането на специализирани предварителни проучвания за определяне на терени с необходимия потенциал и при спазване на разпоредбите на ЗОЗЗ, който допуска изграждане на фотоволтаични централи върху неполивни земеделски земи от седма до десета категория.

4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа

Изграждането на далекосъобщителната мрежа, нейното поддържане и експлоатация се осъществява от Технологичен възел „Далекосъобщения” - Бойчиновци към Регионалното управление „Далекосъобщения” - Монтана. Развитието на телекомуникационната и съобщителната мрежа в страната се отразява благоприятно и на качеството на съобщителните връзки в гр.Бойчиновци и общината.

На територията на община Бойчиновци има сравнително добре изградена комуникационна мрежа, чрез която се осигуряват всички видове комуникационни услуги – съобщителни, интернет, телевизия и други. През последните години е изградена цифрова телефонна централа и осигурена качествена Интернет връзка. В почти всички населени места има свободен капацитет от телефонни постове.

Комуникационните услуги бележат ежегодно ръст на потреблението и броя абонати - това е факт и за община Бойчиновци. Населението на община Бойчиновци ползва услугите, както на трите мобилни оператора – А1, Теленор и Виваком, така и на други фирми, доставящи мобилни услуги. Всички тези доставчици имат изградени свои мрежи и съоръжения на територията на общината, чрез които предоставят качествени комуникационни услуги – телефонни, телевизионни, интернет и др.

Всички населени места имат ефирно покритие с радио и телевизионен сигнал. Покритието със сигнал на лицензираните национални телевизии е 100% за територията на цялата община. С приключване процеса на цифровизация старата ефирна (аналогова) телевизия се подмени с цифрова ефирна телевизия, при което качеството на картината и звука е много по-добро.

Към настоящият момент БТК ЕАД няма планирани инвестиционни намерения за развитие на мрежата си, които засягат публичната общинска собственост на Общината.

Предвижда се изграждане на електронни съобщителни линии и комуникационни възли от Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация за нуждите на националната сигурност. Изпълнителна Агенция ЕСМИС развива единната мрежа, като изгражда поетапно оптична свързаност до сградите на общинските и другите администрации, осигурява необходимото оборудване и увеличава преносния капацитет на мрежата по инвестиционни програми и проекти, съгласувани и утвърдени от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията. При изработването на подробни устройствени планове за територията на населените места и извънселищната територия и инвестиционни проекти, свързани с изграждане или реконструкция на подземни мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура на територията на Община Бойчиновци да се определят териториите за разполагане на елементи на техническата инфраструктура и предвидят за изграждане и електронни съобщителни мрежи и съоръжения за свързаност към ЕЕСМ на общинските администрации и на разположените на територията на общината администрации на други държавни органи и техни структури. В проекта за ОУПО е определено трасе за изграждане на оптична кабелна връзка, свързваща общинския център с останалата част от страната, което дублира трасето на съществуващ съобщителен кабел и ползва сервитутите на пътната мрежа. Предвидени са трасета на оптичен кабел за високоскоростен интернет и връзка с общинския център до всички населени места в общината. Подробните проучвания в следващи фази на проектиране ще определят конкретното разположение на трасето спрямо теренните и други условия.

Нараства конкуренцията в пощенския сектор. Налагат се бързите конкурентоспособни куриерски услуги. Куриерски услуги на територията на общината извършват „Български пощи“, Спиди, Еконт и др.

Основните предизвикателства в областта на телекомуникациите пред България, СЗР и в частност община Бойчиновци, са свързани с много ниското ниво на умения в областта на цифровите технологии у населението (както и сред младежите) и ниското ниво на внедряване на цифрови технологии в стопанската дейност. Независимо от това, че в много сфери на информационните технологии нашата страна има водеща роля, по отношение на масовите умения на работещите в дигитални компетентности, тя изостава. 40% от работодателите в България се оплакват, че има необходимост от повишаване на ИТ уменията на работната им сила. Този проблем е валиден и за населението на община Бойчиновци.

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация

Община Бойчиновци е със съхранена природа и добри параметри за състоянието на околната среда. Няма сериозни замърсители на основните компоненти на средата - въздух, води, почви. Съществуващите екологични проблеми са свързани преди всичко с липсата на пречиствателни станции за отпадни води и липса на ефективна система за рециклиране на отпадъците. Всички нерегламентирани сметища в общината са ликвидирани, а новообразуваните се почистват своевременно.

Данните за състоянието на околната среда в общината по компоненти са предоставени от РИОСВ – Монтана.

Атмосферен въздух

Община Бойчиновци е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух – няма значими източници на емисии. Като цяло качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха (фини прахови частици - ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид) не превишават оценъчните прагове. На територията ѝ не са изградени пунктове като част от НАСЕМ за контрол на качеството на атмосферния въздух, няма автоматична измервателна станция, нито ръчен пункт, които да следят качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района.

Община Бойчиновци е класифицирана по чл. 30, ал. 1, т. 4 в съответствие с Наредби № 7 и № 12 към ЗЧАВ и попада в VI район, в който нивата на един или няколко замърсители не превишават долните оценъчни прагове, поради което общината не разполага със стационарни пунктове за контрол качеството на атмосферния въздух. Това е свидетелство за много добрите му качества. Замърсяването на въздуха се дължи основно на битови източници, автотранспорта и промишлеността. Промислената дейност в общината е силно ограничена и не води до сериозно замърсяване на въздуха.

Основни източници на емисии са „Магазини Европа” АД (Фуражен завод) и “МАК-ОИЛ-2” ЕООД - град Бойчиновци. Други замърсители са трите кариери за инертни материали в селата Ерден, Владимирово и Громшин, както и Асфалтовата база в с. Владимирово. Почти цялата пътна инфраструктура в общината се нуждае от ремонт, като лошото ѝ състояние допринася за допълнително увеличаване на емисиите на прах и вредни газове от автомобилния транспорт. Това има значение за урбанизираните територии, особено по най-натовареното направление Монтана - Мърчево - Владимирово - Лехчево.

Контролът върху състоянието на атмосферния въздух се извършва инцидентно – при необходимост, при сигнали и жалби – от РИОСВ - гр. Монтана. На територията, контролирана

от РИОСВ – Монтана, са разположени два стационарни пункта за имисионен контрол, включени в Националната система за екологичен мониторинг, съответно в община Монтана: пункт „РИОСВ – Монтана” с ръчно пробонабиране и в община Видин: автоматична измервателна станция (АИС) – Видин. Във всеки от двата пункта се извършва мониторинг на ФПЧ₁₀. По данни от годишните доклади на РИОСВ-Монтана за състоянието на АВ в района се установява, че през зимния период, при определени метеорологични условия, се натрупват замърсители в приземния слой от ФПЧ₁₀, серен диоксид, азотни оксиди и въглероден оксид до границите на пределно допустимите норми, вследствие на интензивното използване на твърди горива за отопление в битовия сектор; през летните месеци замърсяванията са главно от прах и летливи органични съединения (ЛОС), метан и амоняк, съпроводени с неприятни миризми, породени от състоянието на инфраструктурата (липса на канализации и неподдържани пътни артерии), сметища, отглеждане на различни видове животни в нерегламентирани количества вътре в населените места, както и използването на естествени и изкуствени торове в интензивно развитите селскостопански райони.

На територията на община Бойчиновци няма обекти в обхвата на Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г., относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването), респ. Закона за опазване на околната среда. На територията на общината няма и обекти в обхвата на Наредба № 1/2005 г., които да са източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух. Липсват и обекти – големи горивни инсталации, с инсталирана мощност над 50 MW.

На територията на община Бойчиновци няма инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, които да замърсяват атмосферния въздух.

Замърсяването на въздуха в района се дължи основно на бита при ползването на твърди горива през отоплителния сезон, а така също и на автотранспорта. Климатичните и метеорологичните условия в общината са една от основните предпоставки за доброто състояние на атмосферния въздух. Сравнително високата сума на валежите е положителен фактор за самоочистяване на атмосферата от замърсители. Общината се характеризира с много добри качества на атмосферния въздух. Територията е с нисък потенциал на замърсяване на атмосферния въздух – няма установено превишаване на ПДК.

Няма замервания за повърхностно натоварване на открити площи. Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за значително намаление на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които за България се характеризират с високо съдържание на сяра. Озеленяването и благоустрояването на уличните платна ще доведат до по-ниски нива на прах в атмосферния въздух. За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на топлоизолации и дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са благоприятни.

Води

Повърхностните и подземни води на територията на община Бойчиновци са в добро общо екологично състояние.

Повърхностни води

Съгласно ПУРБ 2010-2015г. Община Бойчиновци попада в поречие Огоста в обхвата на следните повърхностни водни тела:

- с код BG10G307R013 и име р.Огоста от яз.Огоста до с.Сараево, р.Ботуня от гр.Криводол до вливане в р.Огоста и р.Скът от с.Бъркачево до вливане в р.Огоста;
- с код BG10G400R019 и име р.Рибине от яз.Трикладенци до вливане в р.Огоста.

В актуализирания ПУРБ 2016-2021г., вследствие прилагане на нова методология, границите на повърхностните водни тела са променени и в община Бойчиновци са разложени пет нови водни тела със съответните кодове:

- BG10G307R1213 и име р.Огоста след язовир Огоста до вливане на р.Ботуня при Бойчиновци;
- BG10G600R1018 и име р.Ботуня от вливане на р.Въртешница при Криводол до вливане на р.Огоста при Бойчиновци;
- BG10G307R1313 и име р.Огоста от вливане на р.Ботуня при Бойчиновци до вливане на р.Рибине при Бели брод;
- BG10G400R1019 и име р.Рибине след вливане на приток при Лесура до вливане в р.Огоста при Бели брод;
- BG10G307R1013 и име р.Огоста от вливане на р.Рибине при Бели брод до вливане на р.Скът при Сараево.

В общината за ПУРБ 2016-2021 г. са предвидени за пробонабиране следните пунктове за мониторинг на повърхностни води :

1) Мониторингов пункт BG10G00041MS070 на р. Рибине, след село Фурен във водно тяло BG10G400R1019;

2) Мониторингов пункт BG10G00051MS080 на р. Огоста, при Кобиляк във водно тяло BG10G307R1313;

3) Мониторингов пункт BG10G00611MS090 на р. Ботуня, преди вливане в р. Огоста, с.Охрид във водно тяло BG10G600R1018;

4) Мониторингов пункт BG10G00731MS140 на р. Огоста, след гр.Монтана във водно тяло BG10G307R1213;

5) Мониторингов пункт BG10G00733MS150 на р.Огоста след яз.Огоста във водно тяло BG10G307R1213;

6) Мониторингов пункт BG10G0023IMS 1070 на р. Огоста при с. Гложене, преди вливане на р. Скът във водно тяло BG10G307R1013.

Речната мрежа на територията на община Бойчиновци включва средното течение на р. Огоста, долното течение на р. Ботуня, реките Рибине и Вировска река, както и по - малки сезонни притоци. Хидроенергийният потенциал на реките в общината е предпоставка за добив на електроенергия чрез изграждане на малки ВЕЦ. Най-голяма по водосборна площ и дължина, както и по водни количества е р. Огоста. Със Заповед № РД -272/03.05.2001 на МОСВ реките в област Монтана са категоризирани в отделните участъци. Проектната категория на реките в общината е следната:

- от навлизането си в общината до вливането на р. Ботуня, река Огоста е III - та категория;
- Река Ботуня е от II-ра категория до вливането и в р. Огоста в землището на гр. Бойчиновци;

На територията на община Бойчиновци контролът на състоянието на реките се извършва по утвърден график. Мониторингът на качеството на водите се осъществява в следните пунктове - 1 бр. на р. Ботуня при с.Охрид, преди вливането ѝ в р. Огоста и 1 бр. на р. Огоста при с. Кобиляк.

Таблица 38: Състояние на повърхностни водни тела попадащи в обхвата на Община Бойчиновци

Код водно тяло съгл. ПУРБ 2010- 2015 г.	Екологично състояние/ потенциал, съгл. ПУРБ 2010-2015 г.	Химично състояние/ потенциал, съгл. ПУРБ 2010-2015 г.	Код водно тяло/съгласно проект на актуализиран ПУРБ 2016-2021 г.	Екологично състояние/ потенциал, съгласно проект на актуализиран ПУРБ 2016-2021 г.	Химично състояние/ потенциал, съгласно проект на актуализиран ПУРБ 2016-2021 г.
BG10G307R013 – р.Огоста от яз.Огоста до с.Сараево, р.Ботуня от гр.Криводол до вливане в р.Огоста и р.Скът от с.Бъркачево до вливане в р.Огоста	лошо	лошо	BG10G307R1213 - р.Огоста след язовир Огоста до вливане на р.Ботуня при Бойчиновци	умерено	добро
BG10G400R019 - р.Рибене от яз.Трикладенци до вливане в р.Огоста	добро	добро	BG10G600R1018 - р.Ботуня от вливане на р.Въртешница при Криводол до вливане на р.Огоста при Бойчиновци	умерено	добро
			BG10G307R1313 – р. Огоста, при Кобиляк	добро	добро
			BG10G400R1019 - р.Рибине след вливане на приток при Лесура до вливане в р.Огоста при Бели брод	добро	неизвестно
			BG 10G307R1013 - р. Огоста от вливане на р. Рибине при Бели брод до вливане на р. Скът при Сараево	добро	неизвестно

Източник: БД „Дунавски район” – Плевен

На основание чл.169, ал. 2 на Закона за водите, мониторингът на водите се провежда по разработени от басейновите дирекции (БД) програми в съответствие с характеристиките на водните тела и оценката за екологичното и химичното им състояние. Подготвените програми са два вида - за контролен и за оперативен мониторинг. След изготвянето им БД ги съгласуват с ИАОС като изпълнители на голяма част от анализирания показател. Същите се одобряват със заповед на министъра на околната среда и водите. В изпълнение на планираните програми за мониторинг на води в План за управление на речните басейни (ПУРБ) 2016 – 2021 г. в Дунавски район, същите се изготвят, съгласуват и одобряват всяка отделна година, като стартирането им е от 01.04., а изпълнението им приключва на 31.03 на следващата година.

Оценката на качеството на водите, според биологичните елементи за качество (БЕК) е направена съгласно Заповед № 591/26.07.2012 г. на Министъра на околната среда и водите, с която са утвърдени методиките за хидробиологичен мониторинг и Наредба № Н-4/14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води (Приложение № 6 към чл. 12, ал. 4), в която са включени класификационните системи за оценка според отделните биологични елементи за качество (макрозообентос, макрофити, фитобентос, фитопланктон и риби). Оценката е типово

специфична – границите на класовете между отделните състояния (отлично, добро, умерено, лошо и много лошо) са съобразени с типа на водното тяло.

На територията на РИОСВ-Монтана са включени водните тела разположени във водосбора на река Огоста, водосбора на реки, които са на запад от река Огоста и част от река Дунав. Тъй като административно деление не съвпада с границите на водните тела по поречия водосбора на р. Огоста попада в две области - Монтана и Враца. Програмите за физикохимичен и химичен мониторинг се изпълняват от две регионални лаборатории /РЛ/ на ИАОС в гр. Монтана и гр. Враца. Хидробиологичния мониторинг /ХБМ/се изпълнява от РЛ - Монтана.

- *р. Огоста от вливане на р. Рибене при Бели брод до вливане на р. Скът при Сараево, водно тяло BG1OG307R1013;*

От направения анализ по физикохимичните показатели водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние спрямо *Наредба Н-4*.

От направения анализ на специфични замърсители се наблюдава единично измерване над стандартите за качество на околната среда (СКОС) за арсен и алуминий, но изчислената средногодишна стойност (СГС) отговаря на изискванията за добро състояние.

Резултатите от мониторирания БЕК макрозообентос през 2019 г. отчет от отлично състояние. Наблюдава се подобряване в състоянието на водното състояние в сравнение с предходните години.

- *р. Огоста след язовир Огоста до вливане на р. Ботуня при Бойчиновци, водно тяло BG1OG307R1213;*

От направения анализ по физикохимичните показатели водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние спрямо *Наредба Н-4*. От направения анализ на специфични замърсители се наблюдава единично измерване над СКОС за алуминий, но СГС отговаря на изискванията за добро състояние.

Средногодишната стойност /СГС/ на изчисления манган и арсен във водното тяло надвишава изискванията на СКОС за добро състояние.

При анализа на приоритетни вещества никое от тях не надвишава изискванията на СКОС за добро състояние.

В периода 2017-2019г. данните от наблюдаваните биологични елементи за качество макрозообентос, макрофити и фитобентос показват умерено състояние.

- *р. Огоста от вливане на р. Ботуня при Бойчиновци до вливане на р. Рибене при Бели брод, водно тяло BG1OG307R1313*

От анализа по физикохимичните показатели е видно, че водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние спрямо *Наредба Н-4*. От направения анализ на специфични замърсители се наблюдава единично измерване над СКОС за желязо и арсен, но СГС отговаря на изискванията за добро състояние.

Средногодишната стойност/СГС/ на изчисления алуминий във водното тяло надвишава изискванията на СКОС за добро състояние.

Резултатите от проведения хидробиологичен мониторинг на БЕК макрозообентос през 2019 г. показват отлично състояние.

- *р. Ботуня от вливане на р. Въртешница при Криводол до вливане в р. Огоста при Бойчиновци, водно тяло BG1OG600R1018*

От анализа на физикохимичните показатели е видно, че водите на водното тяло отговарят на изискванията за умерено състояние спрямо изискванията в *Наредба Н-4*. От анализа на специфичните замърсители е видно, че измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние показва само показателя алуминий. Според

анализираните биологични елементи водно тяло BG1OG600R1018 е оценено в умерено състояние.

Анализа на резултатите от наблюдаваните приоритетни вещества за оценката на химичното състояние показва, че няма високи измерени концентрации над СКОС за добро състояние. Оценката на химичното състояние на водните тела, по поречието на река Ботуня показва, че са в добро химично състояние.

➤ *р. Рибене след вливане на приток при Лесура до вливане в р. Огоста при Бели брод, водно тяло BG1OG400R1019*

През 2017-2019 година водното тяло не е предвидено за наблюдение по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. Според анализираните БЕК (макрозообентос, макрофити и фитобентос) през 2017 г. в пункта *р. Рибине – след с. Фурен*, състоянието на водно тяло BG1OG400R1019 се оценява като добро.

Основен проблем в община Бойчиновци остава зауставането на отпадъчните води във водоприемниците без пречистване, както и ниската степен на изграждане на канализационни и пречиствателни системи в населените места.

Подземни води

Съгласно изискванията на чл. 169 б от Закона за водите и Приложение V на РДВ ежегодно се разработват и изпълняват два вида програми - за оценка на качеството и за оценка на количеството на подземните водни тела. Програмите се разработват в съответствие с утвърдената „Методика за планиране на мрежи и програми за мониторинг на подземните води“ въз основа на анализ на получените резултати от мониторинга през предходните години и в зависимост естествените характеристики на подземното водно тяло (ПВТ), и местоположението на мониторинговите пунктове (МП).

Програмите за мониторинг на подземните води предоставят информацията, необходима за извършване на оценката за постигане на съответните цели; оценката на количествения статус на подземните води, химичния статус и значимите, дългосрочни тенденции в естествени условия, както и тези в резултат от човешка дейност. Програмите могат да бъдат допълнени от допълнителни програми за мониторинг, необходими за изпълнение на изискванията на чл. 7 от РДВ, отнасящи се за Защитените територии (напр. територии, обявени за извличане на вода, предназначена за консумация от човека).

Подземните води се оценяват въз основа на информация, която Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) изпраща на Басейнова дирекция за управление на водите в Дунавски басейн център гр. Плевен.

За периода на календарната 2019 г. на територията на Дунавски район за басейново управление /ДРБУ/ е провеждан мониторинг на подземни води, съгласно две Заповеди на Министъра на околната среда и водите:

- Заповед № РД - 175/02.04.2018 г. с период на изпълнение 02.04.2018 г. - 31.03.2019 г. и
- Заповед № РД – 230/28.03.2019 г. с период на изпълнение 28.03.2019 г. . 31.03.2020 г.

- В община Бойчиновци са разложени следните подземни водни тела съответните кодове:
- Подземно водно тяло с код BG1G0000QAL015 и име „Порови води в Кватернера - р. Огоста“ от слой 1;
 - Подземно водно тяло с код BG1G0000QPL023 и име „Порови води в Кватернера - между реките Лом и Искър“ от слой 1;
 - Подземно водно тяло с код BG1G00000N2034 и име „Порови води в Неогена - Ломско-Плевенска депресия“ от слой 2;

- Подземно водно тяло с код BG1G00N1BP0036 и име „Карстови води в Ломско-Плевенската депресия“ от слой 3;
- Подземно водно тяло с код BG1G0000K2S037 и име „Карстови води в Предбалкана“ от слой 4;
- Подземно водно тяло с код BG1G0000TJK044 и име „Карстови води в Западния Балкан“ от слой 5.

В община Бойчиновци попадат следните пунктове за наблюдение на химичното и състояние на подземни водни тела (ПВТ) от националната програма за мониторинг на подземни води:

- 1) Мониторингов пункт BG1G0000QALMP387 „Др-Владимирово-ВиК Монтана-Владимирово“ във водно тяло BG1G0000QAL015;
- 2) Мониторингов пункт BG1G0000N2MP406 “ШК - ВиК Монтана-Мадан“ във водно тяло BG1G0000N2034;
- 3) Мониторингов пункт BG1G0000K2SMP203 Кобиляк, КИ "Кобиляк" във водно тяло BG1G0000K2S037;
- 4) Мониторингов пункт BG1G0000TJKMP246 Палилула, КИ"Пали лула" във водно тяло BG1G0000TJK044.

В община Бойчиновци попадат следните пунктове за наблюдение на количественото състояние на подземни водни тела (ПВТ) от националната програма за мониторинг на подземни води:

- 1) Мониторингов пункт BG1G0000QALMP071 Владимирowo, шахтов кладенец във водно тяло BG1G0000QAL015;
- 2) Мониторингов пункт BG1G0000K2SMP203 във водно тяло Кобиляк, КИ "Кобиляк" BG1G0000K2S037;
- 3) Мониторингов пункт BG1G0000TJKMP246 във водно тяло BG1G0000TJK044.

Таблица 39: Състояние на подземни водни тела попадащи в обхвата на Община Бойчиновци

Подземни водни тела - име	Подземни водни тела - код	Химично състояние, съгл. ПУРБ 2010-2015 г.	Количествено състояние, съгл. ПУРБ 2010-2015 г.	Химично състояние, съгласно проект на актуализиран ПУРБ 2016-2021 г	Количествено състояние, съгл. проект на актуализиран ПУРБ 2016-2021 г
Порови води в Кватернера – р. Огоста	BG1G0000QAL015	добро	добро	добро	добро
Порови води в Кватернера - между реките Лом и Искър	BG1G0000QPL023	добро	добро	добро	добро
Порови води в Неогена - Ломско-Плевенска депресия	BG1G0000N2034	лошо	добро	лошо	добро
Карстови води в Ломско-Плевенската депресия	BG1G00N1BP0036	лошо	добро	добро	добро
Карстови води в Предбалкана	BG1G0000K2S037	добро	добро	добро	добро
Карстови води в Западния Балкан	BG1G0000TJK044	добро	добро	добро	добро

Източник: БД „Дунавски район” – Плевен

- **Подземно водно тяло с код BG1G0000QAL015** и име „Порови води в Кватернера - р. Огоста” - представено с три пункта за мониторинг / МР 075, МР 387, МР 388 / един, от които попада в обхвата на РИОСВ Монтана:

- МР 387 при с. Владимирово, дренаж „Владимирово“, община Бойчиновци, област Монтана – анализа на резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг на водата в пункта показва еднократно превишение на нормата на показател нитратни йони, но СГС на концентрацията не превишава СК за показателя. По всички останали показатели водата отговаря на критериите за добро химично състояние.

- **Подземно водно тяло с код BG1G0000QPL023** и име „Порови води в Кватернера - между реките Лом и Искър” - наблюдава се с четири мониторингови пункта, от които един попада в обхвата на РИОСВ Монтана /МР 122/:

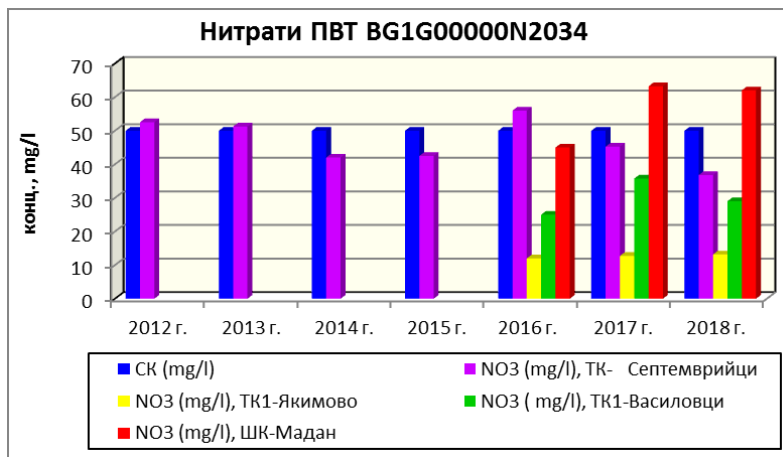
- МР 122 при с.Габровница ШК ПС "Габровница", община Монтана, област Монтана - пункта е с добри показатели по СК на подземни води през изминалата 2019 г. и отговаря на критериите за добро химично състояние.

- **Подземно водно тяло с код BG1G00000N2034** и име „Порови води в Неогена – Ломско - Плевенска депресия” – наблюдавано от пет мониторингови пункта четири, от които попадат в обхвата на РИОСВ Монтана / МР 189, МР 404, МР 405, МР 406 /:

- МР 406 при с. Мадан, ШК - Мадан, община Бойчиновци, област Монтана – концентрации превишаващи СК по показател нитратни йони са отчетени и от проведените през 2019 г. изпитвания на водата в пункта.

Динамиката на нитратни йони в ПВТ с код **BG1G00000N2034** по пунктове и години е представена на диаграмата по – долу:

Фигура 10: Нитрати ПВТ BG1G00000N2034

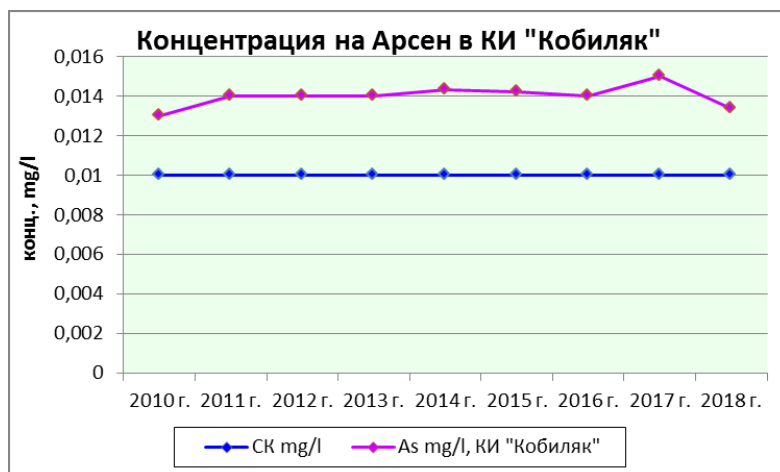

Източник: БД „Дунавски район” – Плевен

Подземно водно тяло с код BG1G0000K2S037 и име „ Карстови води в Предбалкана” – наблюдава се с два пункта за мониторинг / МР 203, МР 205/ единия, от които попада в обхвата на РИОСВ Монтана:

- МР 203 при с.Кобиляк - КИ "Кобиляк", община Бойчиновци, област Монтана –резултатите от проведените през 2017 г. изпитвания на водата в пункта потвърждават наднормените концентрации на арсен, констатирани в предходните години. Установено е, че завишеното съдържание на арсен в района на р. Огоста е „фоново“. По всички останали наблюдавани показатели водата отговаря на стандартите за добро химично състояние.

Фигура 11: Концентрация на Арсен вв КИ „Кобиляк“

Източник: БД „Дунавски район” – Плевен

- **Подземно водно тяло с код BG1G0000TJK044** и име „Карстови води в Западния Балкан” – представено с четири мониторингови пункта / МР 237, МР 246, МР 254, МР 255 / от които в обхвата на РИОСВ Монтана попадат:

➤ МР 246 при с.Палилула, КИ "Пали лула", община Бойчиновци, област Монтана;

Анализа на резултатите от проведените през 2019 г. изпитванията на водата в пункта показва, съответствие с критериите за доброто химично състояние на подземните води, констатирано и в предходните години.

В териториалният обхват на община Бойчиновци са разположени и множество водоизточници за питейно-битово водоснабдяване с организирани санитарно-охранителни зони. На територията на общината към 2020 г. са определени 5 бр. санитарно-охранителни зони (СОЗ), съгласно изискванията на Наредба № 3/16.10.2000 г.

Таблица 40: Обобщени данни за санитарно-охранителните зони в община Бойчиновци

Водовземно съоръжение	Тип	Собственост на пояс I	Населено място	Пояс I /площ/ дка.	Пояс II /площ/ дка.	Пояс III /площ/ дка.	Водно тяло
КИ „Палилула“	подземен-незащитен	публична общинска	Пали лула	4,360	1715,640	680,000	BG1G0000TJK044
ТК I	подземен-защитен	публична държавна	Ерден	2,500	8,150	32,550	BG1G0000N1BP036
Д-ж Владимирово	подземен-незащитен	публична държавна	Владимирово	10,441	82,559	280,000	BG1G0000QAL015
Д-ж Мърчево	подземен-незащитен	публична държавна	Мърчево	6,035	61,022	13,320	BG1G0000N1BP036
КИ „Кобиляк“	подземен-незащитен	публична държавна	Бели брег	2,753	789,847	350,400	BG1G0000K2S037

Източник: БД „Дунавски район” – Плевен

Осъществяването на дейности в границите на санитарно-охранителните зони, определените и предвидени забрани и ограничения са в съответствие с Приложение № 2 към чл.10, ал.1 на Наредба № 3/16.10.2000 г. за защитени или незащитени водни обекти в зависимост от типа на водоизточника.

Значимите замърсители по отношение на химичното състояние на подземните води са:

- Просмукване на замърсители при взаимодействие с повърхностните води;
- Липсата на канализации и ПСОВ в населените места;
- Интензивното земеделие;

- Нерегламентирани сметища и др.

Питейни води

Дейностите по водоснабдяване в Община Бойчиновци се осъществяват от поделението на „ВиК“ ООД - Монтана, което поддържа и стопанисва съответните водопроводни мрежи.

През 2019 г. в община Бойчиновци е реализиран проект „Подмяна на водопроводни клонове в гр. Бойчиновци“ на стойност 1 581 883,78 лева.

Съгласно чл. 8 на Наредба №9 за качествата на водата, предназначена за питейно-битови цели, РЗИ Монтана като орган на ДЗК проверява чрез постоянен и периодичен мониторинг съответствието на подаваната към консуматорите питейна вода по показатели за качество. Пробонабирането на питейна вода в община Бойчиновци се извършва от общо 13 броя населени места.

Таблица 41: Отклонения от качеството на водите за питейно-битово водоснабдяване по показатели

Дата	Номер	Място на вземане/пункт	Зона на водоснабдяване	Отклонение по Параметър
9.3.2015	14	Мърчево, АИМП	Зона е.Мърчево, с.Портитовци	Колиформи
20.4.2015	31	Владимирово, Кметство	Зона е. Владимирово	Колиформи
2.6.2015	40	Портитовци, ЦДГ	Зона с.Мърчево, е.Портитовци	Колиформи
24.8.2015	113	Мърчево,Хранителен магазин - Разклон за е.Бели	Зона с.Лехчево	Колиформи
12.10.2015	122	Кобиляк, Кметство	Зона с.Кобиляк, с.Громшин, с.Бели Брег	Арсен
23.11.2015	144	Портитовци, ЦДГ	Зона е.Мърчево, с.Портитовци	Колиформи
7.3.2016	4	Бели Брод, Кафе аперитив	Зона с.Бели Брод	Колиформи
25.4.2016	12	Бели брод, Кафе аперитив ЕТ"Костадинов"	Зона гр.Бойчиновци, с.Охрид,с.П.Лула	Колиформи
21.6.2016	27	Хранителен магазин ЕТ"Людмила Георгиева	Зона гр.Бойчиновци, с.Охрид,с.П. Лула	Колиформи
17.5.2017	300	Кобиляк, Кметство	Зона с.Кобиляк, с.Еромшин, с.Бели Брег	Арсен
21.8.2017	406	Мадан, АИМП	Зона с.Мадан	Нитрати
21.8.2017	406	Мадан, Хранителен магазин ЕТ "Наском"	Зона с.Мадан	Нитрати
21.8.2017	406	Владимирово, Кметство	Зона с.Владимирово	Колиформи
26.9.2018	261	Кобиляк, Кметство	Зона с.Кобиляк, с.Еромшин, с.Бели Брег	Арсен
2.12.2019	265	Кобиляк,Хранителен магазин "Алекс Фемили"	Зона с.Кобиляк, с.Еромшин,с.Бели Брег	Арсен

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ООД - Монтана

За периода от 2015 г. до 2019 г. са изследвани 118 броя проби питейни води. По микробиологични показатели са установени „отклонения“ при 14 броя проби питейни води, а по химични показатели при 21 броя проби.

Отпадъчни води

Частични канализационни колектори са изградени в гр. Бойчиновци и с. Лехчево. В останалите 11 селища от общината липсва изградена канализационна мрежа. Използват се предимно септични ями за отпадъчните води. За гр. Бойчиновци няма изградена градска пречиствателна станция за отпадни води, както и за с. Лехчево.

Отпадъчните води на гр. Бойчиновци, с. Лехчево и Поправителен дом гр. Бойчиновци се изливат в р. Огоста и р. Ботуня.

“МАК-ОИЛ-2” ЕООД – гр. Бойчиновци в момента работи със значително намален капацитет и на практика не влияе съществено за замърсяването на водите в общината. Значителни усилия трябва да се вложат в изграждането и модернизирането на ВиК мрежата, което е предпоставка за подобряване на качеството на природните води. За съжаление, Общината изостава значително в изграждането на канализационната мрежа и необходимите пречиствателни станции.

Проектирана е пълна реконструкция ВиК инфраструктурата и изграждането на ПСОВ за с. Лехчево, както и разширение на канализацията на град Бойчиновци, за които трябва да се осигури финансиране през периода 2021 -2027.

Източниците на замърсяване се делят на:

- Точкови източници на замърсяване - това са заустването на градските канализации на населени места с над 2000 е. ж. заустващи без необходимо пречистване;
- Дифузни източници на замърсяване - населени места без ПСОВ и без канализация, сметища без изолация. При дифузно внесение вещества от значение са биогенните вещества, пестицидите (препарати за растителна защита) и тежките метали. Проблемите, произлизащи от дифузното натоварване на повърхностните води с азот се влияе основно от притока от подземните води (разтворените вещества), а с фосфор се предизвиква основно от ерозията (внесените количества твърди частици).

Основни източници на замърсяване на водите в община Бойчиновци са:

- Промислеността, транспорта и строителството са незначителни източници на замърсяване на водите в община Бойчиновци.
- Поради липса на канализационна мрежа и ПСОВ основен замърсител на водите, както надземни, така и подземни, остават комунално-битовите дейности.
- Животновъдството също е замърсител на водите във всички населени места.

Основният екологичен риск за територията на община Бойчиновци е опасността от наводнения. Съгласно Предварителната оценка на риска от наводнения, изготвена от БДУВДР - Плевен, в община Бойчиновци са определени зоните с повишен риск от наводнения, възникнали в миналото, със значителни неблагоприятни последици върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство, техническата инфраструктура и стопанската дейност, за които може да се очаква да се повторят в бъдеще. Като рисков е идентифициран участък по поречието на р. Огоста - гр. Бойчиновци, с. Ерден, с. Охрид и с. Портитовци.

Почви

На територията на община Бойчиновци няма определени пунктове от програмата за почвен мониторинг I и II ниво. Няма предприятия, чийто производства замърсяват почвите в района. Значителна част от почвите са застрашени от ерозия.

Почвената покривка в община Бойчиновци е относително еднообразна и е представена предимно от излужен чернозем и сивите горски почви. Срещат се и оподзолени горски почви. По поречието на реките Огоста и Ботуня са разпространени и алувиално-ливадни почви. В минимални количества има и лъос.

Като изключително важно за биологичното разнообразие е опазването на земеделските земи с висока природна стойност (ВПС). Те могат да се дефинират като „територии, в които земеделието е основен (обикновено преобладаващ) начин на земеползване и земеделска дейност. Полуестествените ливади и пасища, резултат от многовековно земеделско стопанисване за паша, за сено, или комбинация от двете, се превръщат в местообитания на

ценни растителни и животински видове. Опазването на биоразнообразието в тези земеделски земи изисква продължаване на традиционните ниско интензивни земеделски практики на паша и сенокос, както и избягване на агрохимически продукти като изкуствени торове и пестициди. В повечето от землищата на населените места в общината са идентифицирани земи с висока природна стойност, което определя потенциала за развитие на агроекологичното и биологичното земеделие.

Окрупненото ползване на земеделските земи през последните години, определя степента на технологичната им обработка - машинна и химическа. С оглед диверсификацията на селскостопанския сектор към традиционните отрасли, характеризиращи община Бойчиновци в близкото минало, най-вече зеленчуко производството, е необходимо през периода 2014-2020 активно да се работи за възстановяване на съществуващата в близкото минало хидромелиоративна инфраструктура.

Необходимо е да се насърчава ограниченото ползване на пестициди и торове в земеделието, програмите за екологично земеделие и животновъдство, които водят до намаляване деградацията на земите и почвите. В Община Бойчиновци няма производства, които да замърсяват почвите с тежки метали. Решен е проблема за екологосъобразното съхранение и обезвреждане на пестициди. Старите, негодни за употреба препарати са депонирани в 52 "Б-Б" кубове на определена площадка в гр. Бойчиновци. Няма установено замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители и препарати за растителна защита, с тежки метали и металоиди.

Нарушаване на почвите има в района около трите кариери за инертни материали в селата Ерден, Владимирово и Громшин, както и от Асфалтовата база в с. Владимирово.

Общото състояние на почвите в общината е добро. Основната задача е да се съхрани почвеното плодородие и да се запазят земите от замърсяване с пестициди, торове и други замърсители. Сравнително високата чистота на атмосферния въздух, добрите климатични условия и почвите са важно условие за развитие на екологично земеделие в района и получаване на екологично чиста продукция.

Геодинамичното състояние на терените в района на община Бойчиновци е свързано с разпространението на свлачищни процеси. Съгласно регистъра на свлачищата в Република България на територията на общината са регистрирани две свлачища – в село Охрид (инд. № MON04.54496.01) и в село Мадан (инд. № MON04.46036.01).

Свлачището в село Мадан засяга терени в южната част на селото, по десния бряг на дерето, което преминава през селото. Терените засегнати от свлачищните процеси са в регулацията на селото, но не са застроени с НТП земеделска земя. Свлачището е регистрирано през 1989 година. Засегнатата площ е около 5 дка. Свлачищните процеси са засегнали кватернерните делувиялни отложения. Причините за активизацията са свързани с преовлажняването на делувиялните глинени и ерозионните процеси на дерето при високи водни стоежи. Свлачището проявява периодична активност, свързана основно с периоди на интензивни валежи. Не са извършвани проучвателни и укрепителни дейности за свлачището. Увеличаването на обхвата му ще засегне допълнителни територии от земеделска земя.

Свлачището в село Охрид е формирано в централната част на селото, северно от училището. Свлачищните процеси са разрушили част от уличното платно. Свлачищните процеси са регистрирани през 2008 година. Свлачищните процеси са деформирали външната пътна лента на улицата и част от долиния склон на дере преминаващо в основата на склона. Свлачищният циркус е с площ около 0,180 дка (дължина 10 метра и ширина 18 метра). Свлачищните процеси проявяват периодична активност, свързана с влажни периоди. Свлачищните процеси са развити в делувиялните отложения изграждащи горната част на

долинния склон. Примините за възникването и развитието на свлачищните процеси са свързани с преовлажняването на делувиялните глинести отложения в резултат на насочване на повърхностните води от уличното платно. Свлачището не е проучвано и не са изпълнявани укрепителни мероприятия.

В останалата част от територията на общината не се установява развитие на неблагоприятни физико-геоложки явления и процеси. Опасността от възникването и развитието на нови свлачищни процеси е свързана с участъците на десните, стръмни склонове на деретата и реките на територията на общината. Структурата на профила на речните долини е с характерни, стръмни десни склонове и полегати ляви. Причините за активизацията на свлачищните процеси е свързана с допълнителното оводняване на кватернерните глинести отложения в резултат на недоброто им регулиране от уличната мрежа, както и ерозионните процеси на деретата и реките.

Превантивността на развитието на свлачищните процеси е свързана с регулиране на повърхностния отток и защита на бреговете на реките и доловете от въздействието на ерозионните процеси.

Сериозни процеси по ерозия и абразия на почвите и скалите не се наблюдават.

Нарушени територии са участъците в експлоатация или с приключила такава от концесиите за добив на инертни материали – пясък, чакъл и трошляк, в землищата на с.Ерден, гр.Бойчиновци, с.Охрид и с.Пали лула. Нарушените територии в следствие на човешка дейност подлежат на рекултивация.

Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействия на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др.

При извършваните контролни замервания на нивата на шум в община Бойчиновци не са констатирани превишения на граничните стойности.

Шумовата обстановка на територията на Община Бойчиновци е формирана от източници в резултат на: дейности от битов характер и селскостопанска дейност в жилищните територии; селскостопанска дейност в стопанските дворове, оранжерийни комплекси и в рамките на землището на Общината; автомобилния транспорт, движещ се по републиканските и общинските пътища, както и по улици на населени места.

В личните стопанства, жителите на Общината използват малобагаритна селскостопанска техника и механизация като мото-култиватори, помпи, мелещи, режещи и пробивни машини. Използват се също и ръчни ударни (чукове, брадви) и режещи (циркуляри, ъглошлийфи) универсални инструменти при индивидуално извършване на ремонти и строителство в домакинства. Характерно за жилищните райони е движението на МПС по локални улици и маневрирането при влизане и излизане от гаражи и др. Шумът, генериран от тези дейности, е с различен характер - тонален, импулсен, а понякога и смесен с широк спектър на честота. Най-

често не е постоянен или с кратък период и повтаряемост - проявява се главно през светлата част на деня, при работа на външни източници.

Радиация

Територията на община Бойчиновци попада в потенциално опасна зона при аварии, разположена в относителна близост до АЕЦ „Козлодуй”.

На територията на РИОСВ - Монтана действат три ЛМС (локални мониторингови станции) - в Монтана, Видин и Вълчедръм - които са част от Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон.

Обобщените данни за средно годишните стойности намоощността на амбиентната еквивалентна доза на радиационния гама фон за 2019 г. (в $\mu\text{Sv/h}$)/ са:

ЛМС Видин - 0,103;

ЛМС Вълчедръм - 0,079

ЛМС Монтана - 0,109.

В резултат от извършения мониторинг на радиационния гама фон може да се направи извода, че няма повишаване на радиологичните показатели на наблюдаваните компоненти на околната среда на територията на община Бойчиновци.

Със стационарна станция се извършва набиране на аерозолни проби за радиологичен мониторинг на атмосферен въздух. Наблюдаван параметър е специфичната обемна активност. Не са регистрирани наднормени концентрации на естествени и техногенни радионуклиди, съгласно Наредба за основни норми за радиационна защита от 30.07.2004 г.

Радиологичният мониторинг на повърхностни води включва 9 пункта по поречията на реките Огоста, Дунав, Цибрица, Бързия, Ботуня и Коритарска бара. Наблюдаван параметър е общата бета активност.

На база последните публикувани резултати от извършения мониторинг от РИОСВ - Монтана на радиационния гама фон, атмосферната радиоактивност и повърхностните води може да се направи извод, че няма повишаване на радиологичните показатели на наблюдаваните компоненти на околната среда.

5.2. Дейности по управление на отпадъците

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО **битови отпадъци** са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Бойчиновци основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

На територията, контролирана от РИОСВ-Монтана и в частност в община Бойчиновци 100% от населението е обхванато в системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

В експлоатация е Регионално депо - Монтана (за битови и неопасни производствени отпадъци - клас „депо за неопасни отпадъци”), което обслужва общини Монтана, Бойчиновци, Берковица, Лом, Чипровци, Георги Дамяново, Брусарци, Медковец, Вършец, Якимово, Вълчедръм и Криводол (област Враца). Депото отговаря на нормативните изисквания и се експлоатира съгласно действащото екологично законодателство. Оптимизирана е работата на сепариращата инсталация, в която постъпват смесените битови отпадъци, събрани от територията на област Монтана и община Криводол от област Враца.

През последните години на депото се отчитат повишени количества на отделените рециклируеми фракции от пластмаса, хартия и стъкло, които се предават за оползотворяване на фирми притежаващи необходимите документи по ЗУО въз основа на сключени писмени договори.

Община Бойчиновци членува в „Регионално сдружение за управление на отпадъците на общините, включени в регионално депо – Монтана“. През 2006 г. е изградено и пуснато в експлоатация регионалното депо за битови отпадъци в рамките на проект “Реконструкция и модернизация на депо за битови отпадъци” гр. Монтана, което се намира в местността „Неделище”, землището на селата Крапчене и Николово, община Монтана. Проектът е разработен и утвърден през 2000 г. Финансирането е обезпечено по предприсъединителната програма на Европейския съюз ИСПА на обща стойност 8 945 000 евро, като от тях 75% са безвъзмездна помощ, а останалите 25 % е държавна целева субсидия. Съоръжението е разположено на площ - 186 дка, а полезният обем е 3 711 000 м³. То обслужва всички общини от област Монтана, плюс Община Криводол, област Враца.

Сметопочистването и сметосъбирането за всички населените места в общината се осъществява организирано, съгласно график изработен и изпълняван от избрана с обществена поръчка фирма изпълнител – „Астон сервиз“ ООД - гр. София, извършваща дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване. В населените места от общината са подsigурени съдове за битови отпадъци – кофи тип „Мева” и контейнери тип „Бобър”. Битовите отпадъци се събират по утвърден график и транспортират до Регионално депо – гр. Монтана.

Старото общинско депо за битови отпадъци в гр. Бойчиновци е закрито и рекултивирано през 2010 г. със средства от ПУДООС. На територията на община Бойчиновци са ликвидирани и всички нерегламентирани сметища.

Таблица 42: Количества депонирани смесени битови отпадъци от община Бойчиновци 2017 - 2019 г. в тона

2017 г.	2018 г.	2019 г.
тона	тона	тона
1887	1913	1910

Източник: Община Бойчиновци

Основният поток отпадък в общината е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Количеството депонирани отпадъци в общината се увеличава с 23 тона или с 1,22% през 2019 г. спрямо 2017 г., въпреки че за същия период населението е намаляло с 2%. Нормата на натрупване на отпадъци в общината за 2019 г. е 236 кг/чов./год.

Системата за обслужване на населените места е следната: Кофи тип „Мева“ - за селищата: Бойчиновци, Владимирово, Громшин, Ерден, Лехчево, Мадан, Мърчево, Охрид и Портитовци – през седмица Контейнери тип „Бобър“ - за селищата: Бойчиновци, Владимирово, Громшин, Ерден, Лехчево и Мърчево, Мадан, Охрид и Портитовци – всяка седмица - за селата: Бели брод, Бели брег, Пали лула и Кобиляк – през седмица.

Системата за организирано сметосъбиране на община Бойчиновци е изградена от контейнери „Бобър“ от 1100 л, кофи „Мева“ с обем 110 л и пластмасови контейнери. Сметосъбирането се извършва по график изготвен от общинска администрация. Ежемесечно се почистват 2 485 кофи и 387 контейнери.

В общината е въведено разделно събиране на отпадъци и има сключен договор за оползотворяване на отпадъците от опаковки с фирма „Булекопак“ АД – гр. София. Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки обхваща гр. Бойчиновци, с. Владимирово, с. Лехчево и с. Мърчево. Организиран са общо 19 площадки в четирите населени места, на които са разположени жълти контейнери тип „Иглу“ и зелени контейнери тип „Иглу“. Жълтите контейнери са с обем 1 500 л. и са предназначени за събиране на отпадъци от опаковки от хартия, картон, пластмаса и метали. Зелените контейнери са с обем 1 500 л. и са предназначени за събиране на отпадъци от опаковки от стъкло.

Таблица 43: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.

Вид отпадък	Относителен дял в %
Хранителни отпадъци	6,99
Хартия	2,74
Картон	1,95
Пластмаса	11,19
Текстил	4,36
Гума	0,19
Кожа	1,06
Градински отпадъци	9,88
Дървесни отпадъци	0,92
Стъкло	3,22
Метали	2,98
Инертни по-големи от 4 см	0,69
Сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани	47,28
Опасни домакински отпадъци	1,81
Други	4,74
Контролна сума	100%

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четириsezонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хартия – 2,74%; картон – 1,95%; текстил – 4,36%; пластмаси – 11,19%; стъкло – 3,22%; метали – 2,98%; хранителни – 6,99%; градински – 9,88%; кожа – 1,06%; гума – 0,19%; инертни (сгурия, пепел,

инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани) – 47,28% и опасни отпадъци от бита – 1,81%. Инертните отпадъци по-големи от 4 см. са едва 0,69%, а фракция „други“ или неидентифицирани видове отпадъци е 4,74%.

Общината решава въпросите със строителните отпадъци и от разрушаване на сгради чрез извозването им и депонирането им на регионалното депо за неопасни отпадъци. На регионалното депо има обособена клетка за депониране на строителни отпадъци. Община Бойчиновци не разполага с инсталация за рециклиране на строителни отпадъци. Препоръчително е да бъде извършено проучване за възможностите за изграждане на площадка/депо за строителни отпадъци на територията на Общината да се осигури възможност строителните отпадъци да се използват за обратни насипи, рекултивационни дейности и други начини за оползотворяване.

В Община Бойчиновци не е организирана система за разделно събиране на битовите биоотпадъци и до момента няма изградени съоръжения или инсталации за тяхното компостиране и/или оползотворяване.

Опасните отпадъци на територията на общината са обезвредени и запечатани в 52 бр. Б-Б кубове. В момента няма опасност от замърсяване.

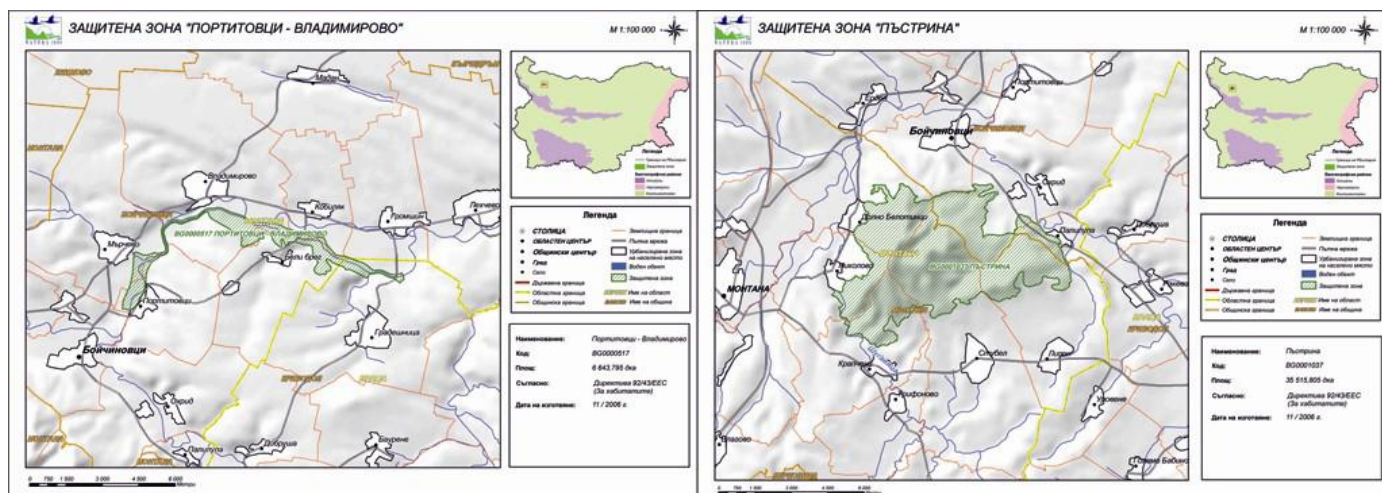
Отпадъците от негодни за употреба батерии, акумулатори, ИУЕЕО и ИУМПС и др. се събират и извозват от лицензирани фирми, след сключен договор с общината.

5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони

На територията на община Бойчиновци не попадат защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии. В общината са разположени две Защитени зони по Закона за биологичното разнообразие, включени в Европейската екологична мрежа „Натура 2000“, (ЗБР), съгласно Директива 92/43/ЕЕС за хабитатите:

- Защитена зона „Пъстрина“ с площ 35 515,805 дка, обхваща землища в гр.Бойчиновци, с.Охрид и с.Пали Лула;
- Защитена зона „Портитовци-Владимирово“ с площ 6 643,795 дка, попада в землищата на с.Бели брег, с.Владимирово, с.Громшин, с.Кобиляк, с.Мърчево и с.Портитовци.

Фигура 12: Защитени зони в община Бойчиновци

Местообитание 8210 в ЗЗ „Пъстрина“ представлява скален венец и отделно скални склонове формирани от карбонатни скали. По правило това местообитание е бедно на растителност, поради невъзможността на растенията да се закрепват по повърхността на

скалата и те са концентрирани основно по пукнатини, процеци и по ръбовете на скалните венци. Въпреки бедния си флористичен състав местообитанието формира красив ландшафт. От типичните видове са установени *Ceterach officinarum*, *Asplenium ruta-muraria*, *Stipa capillata*, *Satureja montana*, *Fraxinus ornus*. Практически няма сериозни застрашаващи фактори за това местообитание. Не бива да се допуска разработване на кариери за инертни материали в рамките на зоната.

В 33 “Пъстрина” местообитание 6210 заема значителни площи, които на много места се пресичат от почвени пътища. В местообитанието доминират *Dichantium ischaemum*, *Chrysopogon gryllus* и *Festuca valesiaca*. Регистрирани са достатъчен брой от групата на типичните за местообитанието видове растения като *Dichantium ischaemum*, *Dorycnium herbaceum*, *Chrysopogon gryllus*, *Festuca valesiaca*, *Poa angustifolia*, *Teucrium polium*, *Sanguisorba minor*, *Eryngium campestre* и др. Тези видове са характерни за всички полигони на местообитанието.

Местообитание 62A0 е ново за 33 “Пъстрина”, но неговото разпространение в зоната не е изненадващо, защото в тази зона има условия за развитието му върху варовита скална основа. Регистрирано е на южно изложение в западната част на зоната и не попада в територията на общината.

В 33 BG0000517 „Портитовци - Владимирово ” местообитанието 3150 е представено в границите на защитена зона BG0000517 “Портитовци-Владимирово” с площ от 3.10 ха, което се равнява на 0.47 % от площта на зоната (664.38 ха) – тръстика, папур и мъхове. Видовата комбинация хидрофитна растителност е типична за природното местообитание: *Myriophyllum verticillatum*, *Ceratophyllum demersum*, *Lemna trisulca*, *Lemna minor*, *Elodea nuttallii* и *Spirodella polyrhiza*. Хидрофитите са представени от: *Phragmites australis*, *Typha laxmannii*, *Typha latifolia*, *Typha angustifolia*, *Persicaria hydropiper*, *Xanthium italicum*, *Mentha aquatica* и *Butomus umbellatus*.

В общината горския фонд е едва 8,54%, който е многократно под средния за страната – 58%. В горскостопанско отношение горите попадат в Мизийската област, подобласт Северна България. Управлението на държавния горски фонд, охраната и контрола за екологосъобразно използване на горите за територията на общината се осъществява от Държавно горско стопанство – Монтана. Системно се следи за опазване на горите, предотвратяване разпространението на вредители, залесяване и провеждане на санитарни сечи. Основни нарушения в горския фонд са незаконните сечи.

Ценно национално богатство на територията на общината са вековните дървета.

Картотекирани са и се наблюдават четири броя вековни дървета – 3 цер и 1 летен дъб, разположени в месността „Горно Ливаге” с. Мърчево и в двора на бившето училище в квартал „Огоста” град Бойчиновци.

От дървесните съобщества са характерни летен дъб, дръжкоцветен дъб, цер, благун и др. Има също леска и драка. Най-разпространена е тополата и габъра. От иглолистните видове е разпространен черния бор и в малки количества белия бор.

Местната растителност е представена от разпокъсани площи заети от ясен, дрян, леска. Срещат се и обикновения габър, клен, и бряст. По склоновете расте люляк и смрадлика.

В околностите на село Мадан се намира най-гъстата божурова поляна.

Характерно за общината е наличието на редкия вид водна жълта роза / *White Water* – *Lily* или *Castalia alba*/ разпространена по течението на река Рибине в землище на село Лехчево и Бели брод. Попоречието на река Рибине в землището на село Лехчево се срещат жълти водни рози /*Nuphar lutea*/.

В района преобладават билките, разпространени в равнинните и предпланински месторастения. Голяма част от тях са характерни за цялата страна, а сравнително малко са видовете с локално разпространение (Блатно кокиче, Еферда, Блян, Чувен). Много от билките са популярни (Бял равнец, Риган, Жълт кантарион, Маточина, Мента и др.) сред местното население и съществуват традиции в събирането и използването им. Обособени са райони, в които запасите са от национален мащаб.

За Монтанска област са проучени находищата и разпространението на следните порядко срещани видове: Брей, Боянка, Блатно кокиче, Горски слез, Голяма телчарка, Зърника, Мъхнат лопен, Мразовец, Еферда, Чувен.

Препоръчва се създаване на култури от жълт кантарион, бял равнец, блян, маточина, обикновен риган.

За опазване на биологичното разнообразие при билкосъбирането се упражнява контрол от общинската администрация и РИОСВ-Монтана.

За 2019 г. са издадени 4 бр. разрешителни за събиране на билки. На контрол са подложени пунктовете за изкупуване на билки без ограничен режим, горски плодове и гъби. Следи се за правилната им заготовка и временно съхраняване.

На територията на община Бойчиновци се среща голямо разнообразие от представители на животинския свят. Най-често се срещат пепелянка /*Vipera ammodytes*/, стенен гущер /*Podarcis muralis*/, лястовица /*Hirundinidae*/, черен щъркел /*Ciconia nigra*/, гарван гробар /*Corvus corax*/, прилеп /*g. Chiroptera*/, белка /*Martes foina*/, язовец /*Meles meles*/, лисица /*g. Vulpes*/, чакал /*Canis aureus*/.

В горските масиви се срещат: смок мишкар /*Zamenis longissimus*/, горски гущер /*Darevskia praticola*/, синигер /*Parus major*/, горска сова /*Asio otus*/, пъдпъдъци /*Coturnix coturnix*/, кеклици /*g. Alectorix*/, кълвач /*Dryocopus martius*/, заек /*Lepus europaeus*/, дива свиня /*Sus scrofa domesticus*/, дива котка /*Felis silvestris*/, вълк /*Canis lupus*/.

Местата с по-голяма надморска височина се обитават от гълъб, орехче, осояд и др.

Водните екосистеми се обитават от речен кефал /*Squalius cephalus*/, черна мряна /*Barbus peloponnesius*/, уклей /*Alburnus chalcoides*/, каракуда (таранка) /*g. Carassius*/, клен, сом, скобар, костур, шаран /*urpinus carpio*/, пъстърва /*Salmo trutta*/, водна костенурка, видра /*Lutra lutra*/ и др. Животинският свят се опазва в първичния си вид в 33 BG0000517 „Портитовци - Владимирowo”. Разпространена е видрата, прилепът (голям нощник), от рибите – горчивка, обикновен щипок, балкански щипок, от земноводните - червенкоремна бумка, жълтокоремна бумка, обикновина блатна костенурка, шипоопашата сухоземна костенурка, северен гребенест тритон, южен гребенест тритон. В горските части се срещат дива свиня, сърна, заек, фазан и яребица.

РИОСВ –Монтана упражнява контрол за ограничаване на незаконната търговия с редки и защитени видове растения и животни.

6. Административен и финансов капацитет на общинска администрация Бойчиновци за реализация на ПИРО

Административният капацитет тук се разглежда като способност на администрацията като цяло и на нейните структури и служители да изпълняват нормативно възложените им задачи и да организират и реализират заложените мерки, дейности и проекти в ПИРО.

Община Бойчиновци разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на Плана за интегрирано за развитие за периода 2021-2027 г.

Конкретните правомощия, компетенции, задължения и отговорности на служителите във всички дирекции, отдели и звена са посочени в Устройствения правилник на Общинска администрация – Бойчиновци, утвърден от Кмета на общината и в длъжностните характеристики за съответните щатни бройки. За увеличаване на експертния потенциал, за повишаване квалификацията и капацитета на общинските служители са реализирани програми и ежегодно са провеждани различни обучения.

На пряко подчинение на кмета са двама заместник-кметове, секретар на община и финансов контролор. В общината има 7 избрани кметове на кметства и 5 кметски наместници.

Към 2020 г. общата численост на Общинска администрация – Бойчиновци е 60 щатни бройки, в това число 8 по служебно и 52 по трудово правоотношение, както следва:

А. Администрация в общината	
1. Кмет	1 щ. бр.
2. Зам.кмет	2 щ. бр.
3. Кметове на кметства	7 щ. бр.
4. Кметски наместници	5 щ. бр.
5. Секретар на община	1 щ. бр.
6. Финансов контролор	1 щ. бр.
7. Секретар на МКБППМН	1 щ. бр.
8. Звено за подпомагане дейността на Общинския съвет	1 щ. бр.
Б. Обща администрация:	
- Отдел „Административно правно и информационно обслужване и човешки ресурси“ (АПИО и ЧР)	17 щ. бр.
- Отдел „Финансово-стопански дейности и местни приходи ” „ФСД и МП“	12 щ. бр.
В. Специализирана администрация:	
- Дирекция „Социално-икономическа политика, общинска собственост и устройство на територията“ („СИПОСУТ“)	12 щ. бр.

В Общината е създадена много добра организация за прилагане и изпълнение на стария ОПР 2014-2020 г. от гледна точка на планирани и реализирани дейности, вътрешен мониторинг и контрол, привличане на средства от фондовете на ЕС и други програми. Доказателство за това са одобрените и изпълнени през периода 2014-2020 г. 32 броя общински проекти и дейности на обща стойност 12 520 233 лева, финансирани от Общинския бюджет, различни Оперативни програми, Програмата за развитие на селските райони, ПУДООС, Фонд „Социална закрила“ и други български и международни донорски програми.

По информация от ДФЗ за периода 2014-2020 г. по мерките на ПРСР 2007-2013 г. и ПРСР 2014-2020 г. за територията на община Бойчиновци са финансирани общо 64 броя договори за проекти, по които са изплатени суми на обща стойност 7 865 628 лева.

Проектите са предимно за инвестиции в земеделски стопанства, подпомагане на млади фермери, инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти, стартова помощ за развитие на малки стопанства – 1 брой. Община Бойчиновци е реализирала 13 броя проекти по ПРСР за двата програмни периода.

Финансовият капацитет се разглежда от гледна точка на способността на Община Бойчиновци да генерира собствени приходи и да реализира самостоятелно или да съфинансира заложените в ПИРО мерки, проекти и дейности.

Община Бойчиновци е с общ годишен бюджет около 8 милиона лева и ограничен финансов капацитет за самостоятелно изпълнение и съфинансиране на големи проекти и дейности. Въпреки малкия бюджет, ежегодно се планират средства за изготвяне и изпълнение на проекти, продиктувани от нуждите на населението и средата на обитаване.

Възможностите за съфинансиране и/или самостоятелно изпълнение на проектите, заложи в ПИРО 2021-2027 г. са силно ограничени, предвид тенденциите на демографска криза и икономически упадък и др, което води до липсата на достатъчно собствени приходи в общинския бюджет и все по-силна зависимост от субсидии и целеви средства от държавата.

План-сметката на община Бойчиновци по прихода и разхода на общинския бюджет за 2019 г. е в размер на 10 450 262 лева. Приходната и разходната част по бюджета по първоначален план е 8 045 388 лева. За периода 01.01.2019 г. - 31.12.2019 г. са извършени промени по приходната и разходната част на бюджета в размер на 2 404 874 лв., в резултат на което уточнения план към 31.12.2019 г. е в размер на 10 450 262 лева. Към 31.12.2019 г. е отчетено изпълнение на годишния бюджет на стойност 9 432 679 лева. На тази база е изготвена план-сметката на общинския бюджет за 2020 г., както следва:

Размерът на приходите по Бюджет 2020 г. е:	7 882 500 лева, в т.ч.
➤ Приходи за делегирани от държавата дейности	5 229 671 лева
➤ Приходи за местни дейности	2 652 829 лева
Размерът на разходите по Бюджет 2020 г. е:	7 882 500 лева, в т.ч.
➤ Разходи в делегираните от държавата дейности	5 229 671 лева.
➤ Разходи за местни дейности	2 443 692 лева
➤ Разходи за дофинансиране на държавни дейности	209 137 лева.

Към 01.01.2020 година Община Бойчиновци няма просрочени задължения.

Инвестиционната програма на Общината за 2020 г. е в размер на 996 170 лева. Средствата са предвидени предимно за ремонт на улици, тротоари и общински сгради.

Собствените приходи са планирани съгласно анализирани тенденции през последните години по отношение планиране и събираемост.

Структурата на бюджета ясно очертава силната финансова зависимост на Община Бойчиновци от Републиканския бюджет и липсат на средства за самостоятелно изпълнение и финансиране на мащабни инфраструктурни проекти и дейности.

За изпълнението на Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съфинансиране на проекти могат да се ползват кредити от фонд „ФЛАГ”, краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет.

Община Бойчиновци разполага с нужния опит, капацитет и човешки ресурси за изпълнение на предвидените дейности и мерки в Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г., но е с ограничен финансов ресурс за самостоятелно финансиране на големи обекти и проекти. За изпълнението на ПИРО 2021-2027 г. са важни и частните проекти и инвестиции на местния бизнес и НПО, които също създават условия за подобряване на средата и икономическо съживяване на района.

7. SWOT-анализ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на територията и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на ПИРО. При разработването на SWOT-анализа, спазвайки принципа за интегриран подход, отделните му елементи са разгледани в тяхната цялост и взаимодействие.

SWOT-анализът е обективно следствие от социално–икономическия анализ и представя в обобщен вид изводите от проучването на състоянието и потенциала за развитие на общината. Той служи за основа при обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО.

Приложима е общата матрица за този вид анализи, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни) и външните фактори (възможности и заплахи).

SWOT-анализът включва оценка на вътрешните фактори, чрез която се идентифицират силните и слабите страни на община Бойчиновци, оценка на външните фактори на обкръжаващата среда, които очертават благоприятните възможности и потенциални заплахи за развитието на общината.

Тъй като SWOT-анализът се явява обобщаващият фундамент на плановете за развитие, в него са отразени съществуващите проблеми (местни и външни за територията), които са свързани с глобални тенденции или екологични проблеми (демографска и икономическа криза, промени в климата, загуба на биоразнообразие и др.).

В резултат от направения SWOT-анализ се предлага типа стратегия, която е най-подходяща да реализира Общината през новия програмен период 2021-2027 г.

Силни страни	Слаби страни
1. Плодородна земя, благоприятни климатични условия и водни ресурси за развитие на ефективно селско стопанство. 2. Защитени зони, защитени територии, богата флора и фауна и защитени видове. 3. Съхранена природа и чиста околна среда – добро качество на атмосферния въздух и почвите. 4. Възможност за трансгранични връзки с Република Румъния. 5. Висок дял на населението в групата 15 - 64 г., формираща трудовия потенциал. 6. Добре развита и балансирана върху територията селищна мрежа. 7. Изградена техническа, транспортна и социална инфраструктура. 8. Културно-историческо наследство и потенциал за развитие на еко, селски и познавателен туризъм. 9. Добре развити социални дейности и услуги.	1. Периферно разположение спрямо главните оси на развитие, встрани от важни транспортно-комуникационни трасета и големи административни центрове. 2. Демографска криза – трайно намаляване и застаряване на населението. 3. Висок дял на нискообразован и ниско квалифициран човешки потенциал. 4. Висока безработица, ниски доходи и жизнен стандарт на населението. 5. Относително амортизирана техническа и транспортна инфраструктура. 6. Неблагоприятна инвестиционна среда, ниска конкурентоспособност и слаба икономическа активност на населението. 7. Ограничен достъп до високоскоростен интернет и ниска компютърна грамотност на населението. 8. Ограничен брой цифрови обществени, социални, образователни и бизнес услуги. 9. Ограничени възможности на общинския бюджет. 10. Липса на ПСОВ и на канализация в малките населени места.

Възможности	Заплахи
1. Добри условия за развитие на биологично земеделие, растениевъдство, животновъдство и преработвателна промишленост с висока добавена стойност. 2. Подобряване на инвестиционния климат, привличане на инвеститори и съживяване на икономиката. 3. Развитие на активи търговско - икономически връзки с Република Румъния. 4. Повишаване конкурентоспособността на МСП чрез технологично обновяване и иновации. 5. Усвояване на възможностите за интегриран културно-исторически, селски, еко туризъм, лов и риболов. 6. Усъвършенстване на партньорството със съседни общини, бизнеса и НПО при подготовка и реализиране на интегрирани проекти. 7. Добър потенциал за използване на ВЕИ – слънчева енергия, вода и биомаса. 8. Използване на възможностите за интегрирано развитие на административния център и прилежащите малки населени места. 9. Адаптиране на образователната система към изискванията на пазара на труда. 10. Мобилност на населението по отношение прилагането на труд и ползването на услуги.	1. Задълбочаване на дисбаланса в териториалното разпределение на населението. 2. Продължаващо намаляване и застаряване на населението и отрицателен естествен и механичен прираст. 3. Задълбочаване на икономическия упадък и риск от социална нестабилност. 4. Продължаващ недостиг на образована и квалифицирана работна сила. 5. Задълбочаване на неравенствата в социално-икономическото и културното развитие на административния център и селата. 6. Засилване на зависимостта на района от климатичните промени - общината попада в в шеста група с най-висока уязвимост. 7. Забавяне в доизграждането и развитието на базова инфраструктура поради ограничено финансиране. 8. Увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи. 9. Посегателства върху природните и културно-исторически дадености. 10. Замяряване на околната среда от антропогенни или други фактори.

ЧАСТ II. ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи

От особено важно значение е ПИРО да бъде разработен и прилаган като част от общата система от стратегически и програмни документи на европейско, национално и регионално ниво. Формулирането на визия, стратегически цели и приоритети на общинския план за интегрирано развитие от една страна трябва да отговарят на идентифицираните нужди и проблеми в целевата територия, а от друга да бъдат изцяло съгласувани и да допринасят за постигане на целите на документите от по-високо йерархично ниво.

Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията в контекста на идентифицираните проблеми и потребности на развитието и

стратегическия пакет от регионални, национални и документи на ЕС, формиращи основните политики на развитието през програмен период 2021-2027 г.

Изготвеният социално-икономически анализ определи ключовите проблеми и нужди за развитието на община Бойчиновци. Като най-сериозни сред тях се открояват:

Преодоляването на демографската криза, намаляване, застаряване на населението, отрицателен естествен прираст, продължаваща миграция на младите хора и безработицата.

Икономическата активност, както развитието на малкия и средния бизнес, дават основата за заетостта, доходите и мотивацията на населението да остане да живее и работи в общината. Необходима е целенасочена подкрепа за местните фирми, както и за привличането на външен инвестиционен ресурс, който да подпомогне икономическото съживяване на района. Това следва да бъде съчетано с приоритетно преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите местни предприятия, за да могат те да станат конкурентноспособни в дългосрочен план. Също така, добре развитият местен сектор на селското стопанство и възможностите, съществуващи за развитие на биоземеделие и преработваща промишленост, следва да бъдат подкрепени и да повишат своята регионална добавена стойност, като се насърчават интегрираните проекти и дейности в тези сфери, включително със съседни общини.

Фокусът при развитието на институционалната среда следва да бъде поставен върху подобряване на условията за правене на бизнес, чрез създаването, обновяването или разширяването на бизнес паркове и индустриални зони със съседните общини.

Основна слабост в община Бойчиновци остава ниското ниво на образованост и квалификация на голяма част от работещите и безработните. Ако тези фактори не бъдат овладяни, значителни части от територията на района няма да могат да се включат успешно в икономическите процеси и да отговорят на предизвикателствата на новото индустриално и цифрово развитие. В този контекст, от особено значение е поставянето на фокуса върху подобряването на образователната и социалната инфраструктура, подпомагането на процеса на трудова интеграция, чрез повишаване на квалификацията, съобразно изискванията на местните пазари на труда.

Подобряването на транспортната свързаност и достъпност са факторите, които могат значително да подпомогнат развитието на всички останали елементи и системи (бизнеса, инвеститорите, мобилността на гражданите и работната сила и т.н.). Затова, приоритетно следва да се вложат ресурси в значително подобрене, както на транспортната, така и на техническата и телекомуникационна инфраструктура.

Едновременно с това, следва да се фокусират усилията за развитие на трансграничното (с Република Румъния) и териториалното сътрудничество, както и да се използва потенциала за интегрирано развитие на града и прилежащите към общината малки населени места за преодоляване на различията.

Всички тези мерки следва да бъдат съобразени с адекватни дейности по опазване на околната среда и биоразнообразието и превенция на рисковете от изменението на климата, природни бедствия, аварии и катастрофи.

Рамката на стратегическите приоритети на ПИРО на община Бойчиновци трябва да се съобрази и да допринесе за изпълнението на целите за развитие на страната, заложи в новите документи, както и целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г.

Новите елементи при програмирането на политиката на сближаване 2021-2027 г. на ЕС включват следното изискване - всички национални приоритети за развитие трябва да бъдат пряко свързани с набор от пет основни цели на политиките (ЦП), адресирани от общия регламент, върху които фондовете на ЕС ще съсредоточат своята подкрепа:

ЦП 1 - По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;

ЦП 2 - По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;

ЦП 3 - По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;

ЦП 4 - По-социална Европа - реализиране на европейския стълб на социалните права;

ЦП 5 - Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии.

Прилагането на подход за използването на интегрирани териториални инвестиции продължава да бъде актуален в новата политика на сближаване, както и пълното използване на местния потенциал за развитие на регионите и общините.

На базата на направен социално-икономически анализ за развитието на България за периода 2007-2017 г. са открити следните приоритети и под-приоритети за новия програмен период:

Фигура 13: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.

Наука и иновации за конкурентоспособност - Основната цел на този приоритет е повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и преструктурирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж.

Образование и обучение за високо квалифицирана работна сила - Основната цел на този приоритет е формирането и повишаване качеството на човешкия капитал, като основен фактор на производството.

Подобряване на свързаността и цифровизация на икономиката - Приоритетът е насочен към осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността на икономиката, каквито са по-добрата институционална и бизнес среда и дигитализирането на икономиката.

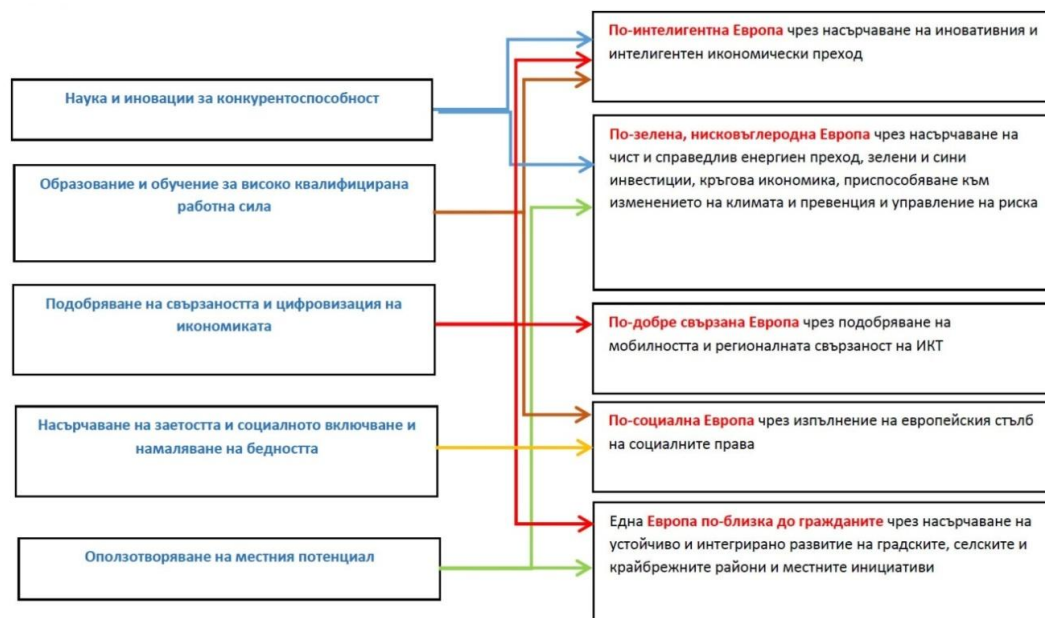
Насърчаване на заетостта и социалното включване и намаляване на бедността - Основната цел на този приоритет е подпомагане реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално включване, чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги и преодоляване на тежките материалните лишения и лошите жилищни условия.

Оползотворяване на местния потенциал - Този приоритет има изключително териториална насоченост, като се следва т.нар. териториален подход, в основата на който стои районът със своите специфични дадености и потребности.

В допълнение, националната политика през периода 2021-2027 г. ще включва и целенасочени действия по следните хоризонтални политики:

- **Хоризонтална политика 1:** Действия, свързани с климата;
- **Хоризонтална политика 2:** Преференциални проекти в изостанали райони;
- **Хоризонтална политика 3:** Сигурност и миграция.

Фигура 14: Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.

Националната програма за развитие „България 2030“ е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя визията за развитие на България до 2030 г., три стратегически цели, за чието изпълнение групира пет области (оси) на развитие и 13 национални приоритета.

Национална визия:

През 2030 г. България е държава с висок жизнен стандарт и конкурентноспособна, нисковъглеродна икономика. Страната разработва и внедрява иновации във всеки сектор на икономиката, адаптирайки се към променящия се свят чрез своето високообразовано, креативно, солидарно и здраво общество. То представлява плодородна почва за идеи и притегателна сила за инвестиции и човешки капитал. Уникалните културни и природни дадености на българските региони се оползотворяват отговорно и устойчиво. Те са интегрирани помежду си и със света посредством високоскоростни пътни и оптични връзки, утвърждавайки мястото на страната като кръстопът на идеи и блага в Европа и отвъд. Българският гражданин играе активна роля в бъдещето на своята държава, има богати възможности за личностно и професионално развитие и живее в справедливо и толерантно общество, в което гласът му се чува.

Основни цели

Определени са 3 основни цели на националната политика за развитие:

1. Ускорено икономическо развитие
2. Демографски подъем
3. Намаляване на неравенствата

Оси на развитие

Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие:

1. Иновативна и интелигентна България
2. Зелена и устойчива България
3. Свързана и интегрирана България
4. Отзивчива и справедлива България
5. Духовна и жизнена България

ОС 1 - Иновативна и интелигентна България - Тази ос акцентира върху повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж. В рамките на тази ос са определени три национални приоритета:

1. Образование и умения
2. Наука и научна инфраструктура
3. Интелигентна индустрия.

ОС 2 Зелена и устойчива България - Основният фокус на тази ос е устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план. Определени са три национални приоритета за реализацията на тази ос:

1. Кръгова и нисковъглеродна икономика
2. Чист въздух и биоразнообразие
3. Устойчиво селско стопанство

ОС 3 Свързана и интегрирана България - Осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал, определя политиките, включени в тази ос. Три национални приоритета синтезират основните въздействия:

1. Транспортна свързаност
2. Цифрова свързаност

3. Местно развитие

ОС 4 Отзивчива и справедлива България - Тази ос е фокусирана върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции. Специален акцент на политиката върху групите и индивидите в неравностойно положение ще позволи постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички. Определени са два национални приоритета, адресиращи нейното изпълнение:

1. Институционална рамка
2. Социално включване

ОС 5 Духовна и жизнена България - Политиките ще адресират подобряването на здравния статус на населението, като ключов детерминант на качеството на живот, но също и като необходимо условие за включването му в заетост и социална активност, както и духовни потребности на индивида да осигури предпоставки за превръщането му в творческа и пълноценна личност. Дейностите по изпълнението на тази ос са групирани в два национални приоритета:

1. Здраве и спорт
2. Култура, наследство и туризъм

ПИРО на община Бойчиновци следва да бъде съгласуван с приетата визия, приоритети и цели, които определят рамката за реализация на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен район, поради своя дългосрочен характер оставане променена от заложената в Регионалния план за развитие на СЗР 2014-2020 г., и е следната:

„Северозападен район преодолява същественото социално-икономическо изоставане и сериозните структурни и демографски проблеми чрез подходящи инвестиции в свързваща инфраструктура и укрепване на потенциала за растеж, създаващи предпоставки за догонващо развитие в национален и европейски мащаб.”

Определени са следните три приоритети за развитие на района:

Приоритет 1: Ускоряване на растежа на регионалната икономика.

Приоритет 2: Запазване и развитие на човешкия капитал.

Приоритет 3: Териториална свързаност, устойчиво развитие и намаляване на неравенствата.

Съгласно Закона за регионалното развитие, Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 (ИТСР) и общия устройствен план на общината (ОУП).

В тази част на ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. се определя стратегията за реализация на плана, която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти). ПИРО съдържа визия за развитието на общината, стратегически цели, както и приоритети, насочени към потенциала за развитие на територията със съответни мерки към тях. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на общината изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в Общия устройствен план.

2. Визия

Визията е консолидирана, обобщена представа/желание на местната общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава.

Визията дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ дългосрочно развитие. Тя отразява перспективите пред глобалното, регионалното и пространственото интегриране на територията, на основата на икономическите и социалните фактори и ресурси, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските райони.

Визията за развитие на община Бойчиновци е съгласувана с визията на Общинския план за развитие на общината за периода 2014-2020 г., визията на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен район и визията на Националната програма за развитие „България 2030“.

Визията за развитие на община Бойчиновци е с перспектива отвъд хоризонта на 2027 г. и формулирана така:

„Община Бойчиновци – динамично развиващ се интегриран земеделски район в Северозападна България с конкурентоспособна икономика, чиста природа и добър жизнен стандарт, привличащ инвестиции, иновации и образован човешки капитал.“

За постигане на визията трябва да се разработват и внедряват иновации във всички сектори на местната икономика, като същевременно се инвестира в образование и повишаване квалификацията на човешкия капитал. Културните и природни дадености на общината трябва се оползотворяват отговорно и устойчиво за привличане на инвестиции и развитие на туризма. Общината трябва да се интегрира със света посредством достъпни и удобни пътни и високоскоростни оптични връзки, утвърждавайки мястото си в региона и използвайки предимствата на географското си положение и възможностите за трансгранични проекти с Република Румъния. Гражданите трябва да играят активна роля в бъдещето на своята община и да имат богати възможности за личностно и професионално развитие.

За изпълнение на тази визия е нужно да се използват възможно най-ефективни, икономически средства и да се насърчава поведение, което води до успешно развитие и хармония между човека и природата. За реализирането на визията ще се разчита на местните ресурси и потенциал, които с помощта на привлечени инвестиции и финансовите инструменти на ЕС, ще се превърнат в конкурентни предимства за общината.

Постигането на желаната визия следва да се осъществи чрез определените стратегически цели, подкрепени от адекватни приоритети, мерки и дейности.

3. Пакет от стратегически цели, приоритети и мерки

Целите и приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за национално, регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като се обвързват с постигането на конкретни резултати за територията на общината.

Целите на плана отразяват насоките за национално и регионално развитие, като ги пречупват през призмата на местния потенциал и съсредоточават върху решаването на конкретните проблеми на общината. Основа на дефинираните цели и приоритети е

направеният социално-икономически и SWOT-анализ и разкритите основни специфики, проблеми и ключови фактори, стимулиращи и спъващи местното развитие.

Следвайки принципите на съгласуваност и приемственост при формулиране на пакета от цели и приоритети на ПИРО са взети под внимание стратегическите насоки за изпълнение, заложиени в Интегрираната териториална стратегия за развитие на СЗР 2021-2027 г. и са представени мерки и дейности, надграждащи постигнатите резултати и въздействия от ОПР на община Бойчиновци 2014-2020 г., отчитайки спецификата на новите условия за интегрирано местно и регионално развитие.

Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. поставя следните стратегически цели:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Икономически растеж, чрез развитие на модерно селско стопанство и преработвателна промишленост, привличане на инвестиции и иновации за повишаване на конкурентоспособността.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Демографски подем, насърчаване на образованието, социалното включване, духовно развитие, съхранени традиции и културно наследство.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда.

Комплексът от приоритети, мерки и дейности за реализацията на стратегическите цели на ПИРО следва да бъде насочен в няколко основни области на въздействие, както следва:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, иновации, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт.
- Съхраняване на демографския потенциал, образователно и духовно развитие на човешките ресурси, със специална грижа към младите и хората в неравностойно положение – социално включване, увеличаване броя на младежите с висше образование и задържането им за живот и работа в общината.
- Подобряване на средата на обитаване и интегрирано териториално развитие – по-добра транспортна и цифрова свързаност и достъпност на населените места в общината, подобрена инфраструктура, качествени услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.

На тази база са изведени пет приоритета всеки, от които ще се изпълнява чрез съвкупност от мерки и дейности, обобщени в Програмата за реализация на ПИРО 2021-2027 г. Ограниченият брой ключови приоритети отразяват избрания фокус и специфика за развитие. Приоритетите ще се изпълняват под формата на конкретни проекти, обезпечени с човешки, финансови и технически ресурси и са съобразени с капацитета и възможностите за изпълнението им.

Ключови Приоритети на ПИРО на община Бойчиновци 2021-2027 г.:

Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

Приоритет 3 – Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.

Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.

Приоритет 5 – Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.

Приоритетите, дефинирани в ПИРО са в съответствие с предвижданията на стратегическите документи от по-високо йерархично ниво, но съобразени със спецификите на общината и конкретните нужди и проблеми на целевата територия и нейните граждани.

Приоритетите на ниво ПИРО логически произтичат от изводите на аналитичната част на документа, като се фокусират върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан с постигането на съответна стратегическа цел и детайлизира насоките за нейното изпълнение. Целта е да се постигне концентрация и осезаем ефект на база на конкретните потенциали и местни специфики, а не да се формулират твърде общи и универсални цели и приоритети.

Реализирането на стратегическите цели и приоритети следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и трансгранично сътрудничество.

Постигането на всеки приоритет е свързано с изпълнението на пакет от мерки и дейности, финансирани от различни източници, описани подробно в Програмата за реализация на ПИРО.

Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Първият приоритет е насочен към развитие на местната икономика с акцент върху постигането на устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. Приоритетът кореспондира напълно с първия приоритет в Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен район и специфичните цели към него, ориентирани към преодоляване на изоставането и ускоряване на растежа на регионалната икономика, засилване на инвестиционната активност, повишаване на конкурентоспособността, насърчаване на иновациите и ресурсната ефективност, технологично развитие и цифровизация на икономиката.

Стратегическите направления, свързани с този Приоритет 1 на ПИРО са насочени към развитие на биоземеделие и животновъдство, на нови екологични промишлени производства и пълноценно използване на туристическите ресурси на общината, ориентирани към създаване на заетост и работни места. Приоритетни за развитие до 2027 г. са секторите: селско стопанство и лека преработвателна промишленост като традиционни икономически отрасли с най-голям потенциал за община Бойчиновци.

Това приоритетно направление е свързано с обединяване на усилията на местния бизнес, на местната власт и на цялата общественост за повишаване на привлекателността на

общината като място за инвестиции и предприемачество. Необходимо е постигане на иновативно, ефективно използване на ресурсите и конкурентоспособно производство, като се стимулират частните инвестиции и се обърне внимание на подготовката на квалифицирана работна ръка, отговаряща на потребностите на пазара на труда.

Подпомагането на инвестиционния интерес към нови производства с по-висока добавена стойност ще повиши доходите на населението и ще ограничи трудовата миграция.

Приоритетни трябва да бъдат инвестициите в селското стопанство за развитие на поливно земеделие, производство на плодове и зеленчуци и биологично животновъдство, както и в свързаните с тях преработвателни производства. Секторни интервенции могат да бъдат насочени и към пчеларството. Съществуват предпоставки за създаване на микро, малки и средни предприятия в леката и хранително-вкусова промишленост и потенциал за разнообразяване на местната икономика с алтернативни форми на селски туризъм в региона. Особено внимание трябва да бъде отделено на нуждите от по-нататъшна модернизация на селското стопанство, с цел повишаване на конкурентоспособността на земеделските стопани, развитие на нови животновъдни стопанства и свързани с тях малки месо и млеко преработвателни предприятия. Реализацията на продукцията може да се осъществява посредством активизиране на инвестиционния процес, сдружаване на производителите, изграждане на местни и/или регионални тържища, активен маркетинг и реклама на местните продукти. ПИРО предвижда мерки за модернизиране на производствените структури - фермерски стопанства и преработватели на селскостопанска продукция, както и внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура.

Новият Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР), който замества ПРСР в новия програмен период ще стимулира инвестиционния процес чрез подкрепа, обхващаща материални и/или нематериални инвестиции в стопанствата..

С оглед ускоряване на растежа усилията ще бъдат фокусирани върху повишаване на предприемаческата активност на местно ниво за създаване на нови малки и средни предприятия в индустрията, услугите и туризма, от една страна, както и реализиране на дейности, свързани с привличането на нови външни инвестиции (местни и чуждестранни). По този начин създаването/привличането на нови предприятия ще има директен ефект върху повишаването на местната заетост, увеличаването на разполагаемите доходи на населението и засилването на тяхната мотивация да останат да живеят и работят в региона.

Недостатъчната конкурентоспособност на общинската икономика ще бъде подпомогната от политики за технологично развитие, иновации, реструктуриране към производства с висока добавена стойност, финансирани от Оперативната програма за иновации и конкурентоспособност за периода 2021-2027 г.

Създаването на индустриални паркове на регионален принцип ги прави подходящи за прилагане на подхода ИТИ (интегрирани териториални инвестиции) – интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Водещи общини при прилагане на този подход са допустимите бенефициенти по Оперативна програма за развитие на регионите в периода 2021-2027 г. Средства за създаване и разширяване на индустриални паркове и бизнес зони, включително за довеждаща инфраструктура са предвидени и в новия Национален план за възстановяване и устойчивост

2021-2024 г. Основната цел на този план е да способства за икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от пандемията COVID-19. В преследването на тази цел в проекта в него са групирани набор от мерки и реформи, които да имат съществен принос към възстановяването на потенциала за растеж на икономиката и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия. В дългосрочен план е поставено постигането на стратегическата цел за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка на Европа.

Подкрепа за иновации в предприятията е планирано да бъде предоставяна и чрез подхода BOMP (Водено от общностите местно развитие). Проектите в изпълнение на подхода BOMP ще се реализират въз основа на интегрирани стратегии за местно развитие, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Чрез изпълнението на подобен вид проекти в рамките на подхода BOMP ще се създадат условия за въвеждане на интелигентни и ориентирани към новите технологии конкурентни местни предприятия.

Предвижда се прилагането на успешни модели на партньорство за интегрирани териториални инвестиции между общините и бизнеса за техни съвместни инициативи. Важно условие е съчетаването на икономическите цели в развитието с опазването на околната среда и разумното използване на културното материално и нематериално наследство в общината.

Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите⁷

Дейности:⁸

- Подобряване на бизнес средата и повишаване на инвестиционната активност;
- Насърчаване на предприемачеството - подкрепа за създаване на нови и развитие на стартиращи предприятия;
- Насърчаване на производства със затворен цикъл – местни суровини – краен продукт;
- Подкрепа за производствени инвестиции в предприятията, вкл. подкрепа за семейни предприятия, предприятия от творческите индустрии и занаятите;
- Подкрепа за растеж и конкурентоспособност на МСП в рамките на нови/съществуващи индустриални зони и паркове, вкл. изграждане на производствена инфраструктура;
- Насърчаване на иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата трансформация, системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект (ИИ) и облачни платформи;
- Привличане на чуждестранни инвестиции и интернационализация на предприятията, интеграция на местни МСП в трансгранични и европейски технологични партньорства.

Мярка 1.2. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство

Дейности:

⁷ Изпълнението на тази мярка е подробно описано в раздел VI на ПИРО - Мерки за насърчаване на инвестициите.

⁸ Предложените дейности са препоръчителни, съгласувани с възможностите за финансиране от Оперативните програми и фондовете на ЕС за периода 2021-2027 г., с идентифицираните нужди и проблеми, ресурсите и потенциала на целевата територия. Конкретни проекти към всяка мярка са включени в Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци 2021-2027 г.

- Модернизация и технологично обновяване на селското стопанство и инфраструктурата в отрасъла;
- Развитие на биологично земеделие и обучения в областта на биоикономиката;
- Създаване на трайните насаждения (лозя, овощни градини);
- Създаване на площи за поливно земеделие и развитие на зеленчукопроизводство;
- Модернизация, разширяване и внедряване на стандарти за качество в животновъдните обекти;
- Подобряване на професионалната подготовка и информираност на производителите;
- Подготовка на квалифицирана работна ръка за отделните подотрасли на аграрния сектор;
- Насърчаване сдружаването на производителите и кооперирането на участниците във веригата за реализация на земеделски продукти и храни;
- Насърчаване развитието на пчеларството.

Мярка 1.3. Развитие на туризма като индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, природни и културни забележителности

Дейности:

- Опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство;
- Създаване на туристическа инфраструктура и на места за настаняване и развлечения, атракции и подобряване на транспортния достъп;
- Маркетинг на дестинацията за културно-исторически, еко-, орнитоложки, селски и риболовен туризъм.

Дейностите към тази мярка са подробно описани в раздел VII на ПИРО - Общинска програма за развитие на туризма.

Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

Вторият приоритет на ПИРО е ориентиран към постигането на втората цел на европейската политика „По-зелената, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска“ и се финансира от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд (КФ).

Изпълнението на мерките във втория приоритет ще допринесат за реализацията на следните специфични цели:

- Насърчаване на устойчивото управление на водите;
- Насърчаване на прехода към кръгова икономика;
- Засилване на биоразнообразието, „зелената“ инфраструктура в градската среда, както и намаляване на замърсяването на околната среда;
- Устойчиво управление на отпадъците;
- Насърчаване на адаптирането към изменението на климата;
- Предотвратяване и управление на риска от природни бедствия, аварии и катастрофи.

Този приоритет на ПИРО е в съответствие с третия приоритет на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен район за териториална свързаност, устойчиво развитие и намаляване на неравенствата и пряко със специфичната цел за устойчива околна среда. Предвидените мерки са насочени към подобряване на социалната и екологична среда и ориентиране към по-зелена и нисковъглеродна икономика, опазване на богатото биологично разнообразие, превенция и защита от рискове от бедствия и климатични промени. За ограничаване на размера на климатичните промени най-важно действие е намаляване на емисиите на парникови газове, чрез преминаване към нисковъглеродна икономика. Другата линия на противодействие изисква планирането и прилагането на мерки за ограничаване на вредното влияние на негативните процеси и явления, предизвикани от климатичните промени. Неутрализирането на тези въздействия ще се води по две линии – чрез превенция, с която се цели ограничаване на по-нататъшното развитие на климатичните промени, и чрез борба с техните последици. Това са и ключови приоритети в ЕС.

Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове

Дейности:

- Прилагане на мерки за енергийна ефективност в предприятия, частния и обществения сектор, въз основа на препоръки от доклади за енергиен одит (обследване за енергийна ефективност);
- Въвеждане на системи за мониторинг и контрол на енергопотреблението;
- Стимулиране използването на електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведена от възобновяеми източници;
- Повишаване на енергийната ефективност на обществения и жилищния сграден фонд;
- Въвеждане на енергийноэффективно и ВЕИ улично, парково и фасадно осветление.

Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика

Дейности:

- Инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали;
- По-ефективно използване в производството на природните ресурси, включително вода;
- Подкрепа за подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води;
- Пренасочване на производството и потреблението от продукти за еднократна към продукти за многократна употреба.

Мярка 2.3. Опазване на околната среда, горите и борба с климатичните промени⁹

Дейности:

- Запазване на качествата на околната среда и биологичното разнообразие;

⁹ Действията за борба с климатичните промени са подробно описани в раздел V на ПИРО - Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

- Подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове, предмет на опазване в мрежата Натура 2000;
- Подобряване стопанисването на горите чрез увеличаване дела на отгледните сечи, лесовъдски, агротехнически и биологични мероприятия и мерки за запазване на горските екосистеми, осигуряващи предпазване на флората и фауната;
- Залесяване на изсечени горски масиви, на пустеещи и на неземеделски земи;
- Подобряване превенцията срещу горски пожари и друг бедствия;
- Намаляване замърсяването на въздуха от битовото отопление, транспорта и вторично запрашаване – преминаване към алтернативно отопление, ВЕИ, почистване и измиване на улици и др.
- Превенция и управление на риска от наводнения и засушаване;
- Анализи на риска и прилагане на мерки за превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси – свлачища, срутища, ерозии, абразии и др.;
- Модернизация, укрепване и доизграждане на защитни съоръжения, корекция на речни корита, почистване на дерета и др.;
- Управление на риска, изграждане на нови и оптимизиране на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии;
- Повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата.

Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците

Дейности:

- Подобряване на съществуващите практики и условия за събиране, транспортиране, депониране обезвреждане и рециклиране на битови и промишлени отпадъци и рекултивация на замърсени територии;
- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Разширяване и/или надграждане на системата за разделно събиране на отпадъци;
- Насърчаване на рециклирането, повторната употреба и оползотворяването на отпадъците;
- Въвеждане на система за разделно събиране и компостиране на биоразградими и зелени отпадъци, включително домашно компостиране;
- Ликвидиране на нововъзникнали нерегламентирани сметища в общината;
- Информационна кампания във всички населени места за подобряване екологичната култура на населението.

Приоритет 3 – Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подъем.

Демографският подъем е една от основни цели на националната политика за развитие, заложи в програмата „България 2030“. Необходимо е да се предложат пакети от мерки на национално и местно ниво за преодоляване на негативните тенденции в демографското развитие. Този приоритет е ключов за реализацията на ПИРО от гледна точка на тревожната статистика за задълбочаващата се демографска криза, намаляване и застаряване на

населението, отслабване на репродуктивната способност на генерациите и емигрирането на младите и образовани хора.

Европейският стълб на социалните права има за свой водещ приоритет предоставянето на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот. Националната програма за развитие „България 2030“ предвижда цялостно модернизиране на образователната система на всички нива, което ще благоприятства за пълноценната професионална и лична реализация. Най-важните характеристики на човешкия капитал, които повишават неговата работоспособност са: знания, квалификация и професионални умения.

Третият приоритет на ПИРО е насочен към тези общоевропейски и национални цели, в унисон с първия приоритет и специфичните цели на Интегрираната териториална стратегия на СЗР за запазване и развитие на човешкия капитал и неговите специфични цели, насочени към равен достъп до качествено образование и обучение, адекватни на потребностите за развитие, стимулиране на предприемачеството в района и включване в заетост на лицата, които са извън пазара на труда.

Дейностите и мерките по приоритета са насочени към подобряване на знанията и уменията на работната сила и инвестициите в човешките ресурси като ключ за постигане на по-висока конкурентоспособност на икономиката, а така също осигуряването на баланс между търсенето и предлагането на знания и умения за по-успешното адаптиране на работната сила към потребностите на пазара на труда. Важно е образователните услуги да се предоставят с равни възможности за населението и да гарантират успешна реализация на пазара на труда, за да се постигне устойчива заетост и по-висок жизнен стандарт.

Приоритетните дейности по този приоритет са ориентирани към:

- разширяване на равния достъпа до качествено предучилищно и училищно образование;
- изграждане на адекватна инфраструктура за образование;
- привличане на децата и младежите към образование и обучение и намаляване на преждевременното напускане на училище;
- повишаване образователното равнище на населението;
- прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи в образование;
- повишаването приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация.

Ключово значение през следващите години ще има разширяването на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво. Необходимо е възстановяване на добрите практики от миналото за стипендии от работодатели, срещу наемане на обучен ученик или студент на работа след завършване на образованието. Стимулиране на наставничеството, чиракуването, стажуването, ученическите и студентски практики и други.

В развитието на образователната инфраструктура, наред с развитието на общото и на професионалното образование, акцент се поставя в развитието на профилираното образование. Специален фокус на осъществяваните мерките е насочен към създаване на условия за насърчаване на ученето през целия живот, по-специално на гъвкавите възможности заповишаване на квалификацията и преквалификацията за всички. Особено належащо е преодоляването на ниското ниво на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, което препятства широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги.

Мерките в този приоритет ще се финансират приоритетно от Програма „Образование“ 2021-2027 г., Програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027 г. и Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г.

Програма „Образование“ 2021-2027 насочва подкрепата към всички образователни етапи и е структурирана в четири приоритета:

Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“

Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“

Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“

Приоритет 4 „Техническа помощ“.

В обхвата на Програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027 г. също са включени четири приоритета:

Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“

Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“

Приоритет 3 „Териториални инвестиции“

Приоритет 4 „Техническа помощ“.

Марка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината

Дейности:

- Насърчаване на раждаемостта, чрез пакет от мерки за подпомагане отглеждането на две и повече деца, в това число: достъп до безплатни учебници, лекарства, храна в училище и безплатни извън класни занимания, увеличаване на размера на детските надбавки, предлагане на работа с намалено или гъвкаво работно време за майките в многодетни семейства, еднократни или многократни помощи от общинския бюджет за раждане и отглеждане на дете, данъчни облекчения за многодетни семейства и др.;
- Насърчаване на здравословния начин на живот, профилактиката и остаряването в добро здраве за ограничаване на смъртността;
- Ограничаване на икономическата миграция, чрез осигуряване на заетост с адекватни възнаграждения за гарантиране на нормален и качествен живот на младите хора;
- Предлагане на „пакети“ за мобилност за завръщане на лица от чужбина, чрез осигуряване на разнообразни икономически стимули и мерки на местно ниво;
- Възможност за развитие на предприемаческа дейност за завръщане на българи в малките населени места, според профила и компетенциите на лицето.

Марка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура

Дейности:

- Разширяване обхвата на включените в образователната система деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
- Подкрепа за личностно развитие, включително за талантиливи деца и ученици с изяви дарби;
- Модернизиране на учебното съдържание – иновативни учебни програми и методи на преподаване, адекватни на съвременните условия на живот;
- Дигитална трансформация и цифровизация на училищното образование, създаване на STEM¹⁰ среда и развитие на STEM умения;
- Превенция и предотвратяване на тормоза и намаляване агресията в училищата;

¹⁰ STEM е учебен план, базиран на идеята да за образование в четири специфични области - наука (Science) технологии (Technology), инженерство (Engineering) и математика (Mathematics) - чрез приложни и интердисциплинарни методи.

- Развитие на дуалната система на обучение, ограмотяване на възрастни и валидиране на знания, умения и компетентности, придобити от житейски опит и практика;
- Подобряване на системата за образование и осъществяване на връзка с пазара на труда за подготовка на квалифицирани кадри със сигурна професионална реализация;
- Рехабилитация и модернизация на образователната инфраструктура.

Марка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности

Дейности:

- Рехабилитация и модернизация на спортната инфраструктура;
- Поддържане на открити и закрити спортни площи, включително създаване на нови спортни съоръжения;
- Насърчаване на масовия спорт и провеждане на спортни състезания;
- Насърчаване на младежки дейности и инициативи и на доброволчеството, като основа на активното гражданство - организиране и провеждане на акции за залесяване, почистване на важни обществени и културни обекти, дарителски кампании и др.

Марка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила

Дейности:

- Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица, с ниско или без образование;
- Подобряване достъпа до пазара на труда и повишаване на младежката заетост, чрез включване в стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, ученически и студентски практики, стипендиантски програми, подкрепа при започване на първа работа и др.;
- Подкрепа за самостоятелна заетост, вкл. в областта на социалната икономика;
- Насърчаване на мобилността на работната сила, особено в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт;
- Стимулиране на работодателите за разкриване на работни места на първичния пазар и предоставяне на стимули за насърчаване на заетостта на целеви групи със специфични потребности, вкл. ранно пенсионирани лица, образовани младежи от ромската общност, граждани от трети страни, участници с произход от други държави, в т.ч. чрез финансиране на менторство и наставничество;
- Дейности за подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво за създаване на устойчиви работни места за роми, с акцент върху жените от ромски произход, хора с намалена работоспособност и продължително безработни;
- Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги, вкл. административни, социални и други;
- Здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето;
- Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително достъп до иновативни грижи за деца.

Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.

Основен фактор за определяне качеството на живот в даден регион е възможността за жителите му да получават висококачествени административни, социални, здравни, културни и

други обществени услуги. Четвъртият Приоритет на ПИРО е насочен към подобряване на обществените услуги. Той съответства на Приоритет 2 на Интегрираната териториална стратегия на СЗР за запазване и развитие на човешкия капитал и на неговите специфични цели, насочени към: повишаване на административния капацитет при предоставяне на публични услуги, подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги, социално включване и подкрепа за културните институции. Необходими са инвестиции както във физическите параметри на обществената и социална инфраструктура (сгради, оборудване и т.н.), така и в подобряване на количеството и качеството на предлаганите услуги. Тук се включват дейности по ремонт, възстановяване или изграждане на сгради, помещения, подобряване на енергийната ефективност, закупуване на оборудване, както и подобряване и разширяване на обхвата на услугите, цифровизация, повишване квалификацията на персонала и на качеството на обслужване на гражданите.

Цифровизацията на обществения сектор и въвеждането на електронно управление и услуги е сред основните приоритети на националната политика за развитие в периода 2021-2027 г. Електронно е управлението в електронна среда на административните процеси, обслужването и взаимодействието с потребителите с използване на съвременни методи на обработка на данни, информация и знания, които осигуряват по-високо ниво на ефективност.

Мерките и дейностите в четвъртия приоритет на ПИРО ще се финансират от Оперативна тапрограма за електронно управление и техническа помощ за периода 2021-2027 г., Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, Оперативна програма за развитие на човешките ресурси, Програмата за храни и/или основно материално подпомагане за програмен период 2021-2027 година, Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г. и други източници.

Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги

Дейности:

- Подобряване на достъпа до он-лайн публични услуги и внедряване на инструменти и он-лайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво;
- Въвеждане на електронно управление, електронни административни услуги и системна квалификация на служителите от общинската администрация;
- Осигуряване на високоскоростна интернет връзка с кметствата в общината;
- Електронизация на административното обслужване на кметствата в селата.
- Цифровизация на стари актови книги, документи, регистри и обвързването им като база данни;
- Подобряване на услугите, свързани с местните данъци и такси като инструмент за управление и подобряване качеството на услугите в Общината: възможност за он-лайн проверка на дължими местни данъци; он-лайн данъчен калкулатор за изчисляване задължения към общината; възможност за он-лайн плащане на задължения за местни данъци и такси и др.

Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса

Дейности:

- Ефективно управление и използване на общинската собственост, чрез изготвяне на програми за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество;

- Повишаване капацитета на общинската администрация и подобряване на професионалната компетентност на служителите;
- Организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел и др.;
- Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми, както и за постигане на интегрирана социално-икономическа и културна общност в региона;
- Обмяна на опит с други общини и въвеждане на добри практики за подобряване на ефективността в работата на администрацията.

Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването

Дейности:

- Подобряване на достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ, особено в отдалечените населени места на общината;
- Осигуряване на мобилност на медицинските услуги;
- Привличане на нови кадри в сферата на здравеопазването;
- Ремонт и обновяване на здравни служби и медицински кабинети;
- Осигуряване на нови линейки и медицинско оборудване;
- Изграждане на хосписи за пациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка;
- Развитие на интегрирани здравни и социални услуги;
- Ефективни мерки за намаляване на основните рискове за здравето и подобряване на профилактиката.

Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура

Дейности:

- Модернизация и подобряване на средата в съществуващите социални институции;
- Повишаване квалификацията на специалистите, работещи в социалната сфера;
- Подобряване предоставянето на грижи в семейството и общността, деинституционализация и достъп до дългосрочни грижи;
- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за деца в риск, лица с увреждания, възрастни и хора в невъзможност за самообслужване;
- Създаване на заместваща грижа в подкрепа за връщане на трудовия пазар за родители на деца с трайни увреждания, членове на семейства, които полагат грижа в домашна среда за лица с увреждания и за възрастни хора в невъзможност за самообслужване;
- Развитие на услуги за спешно осигуряване на подкрепа в случай на кризисна ситуация;
- Насърчаване на социалното приобщаване на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, вкл. подкрепа за хората с увреждания и други уязвими групи;
- Предоставяне на интегрирана подкрепа на уязвими групи, вкл. роми (посредничество за заетост, квалификация, преквалификация, достъп до социални услуги, образование и здравеопазване);
- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги;
- Разширяване дейността на Домашен социален патронаж и механизъм „Лична помощ“, „Асистентска подкрепа“ и др.;

- Предоставяне на услуги „Топъл обяд“, „Детска кухня“ и „Пакети за новородени деца“.

Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура
Дейности:

- Реконструкция и обновяване на обществени сгради и обекти с историческо и културно значение;
- Основен ремонт, оборудване, обновяване и осигуряване на интернет и дигитални услуги в читалищата;
- Основен ремонт и благоустрояване на религиозни храмове;
- Организиране на разнообразни културни събития, традиционни празници и събори;
- Подпомагане дейността на художествени, самодейни и творчески състави;
- Използване на интерактивни и смарт технологии в сферата на културата;
- Насърчаване на културен обмен в рамките на сътрудничество със съседни общини.

Приоритет 5 – Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.

Петият приоритет има комплексен характер и е свързан главно с изграждане и обновяване на техническата инфраструктура, имаща пряко въздействие върху състоянието на околната среда. В района има дефицити на инфраструктурите, включително – транспортна, ВиК и енергийна, които оказват негативно влияние върху състоянието на въздуха, водите и почвите, а опазването на околната среда е приоритет залегнал във всички стратегически и програмни документи на национално и европейско ниво.

Този приоритет на ПИРО е в съответствие със заложените в Приоритет 3 на Интегрираната териториална стратегия за развитие на СЗР специфични цели, насочени към подобряване на екологичната инфраструктура (ВиК, енергийна, ВЕИ), подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност и балансирано териториално развитие за намаляване на неравенствата.

Приоритетни са дейностите по обновяване на водопроводната мрежа, управление на отпадъчните води и изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води. Необходимо е изготвяне на оценка за приложимостта на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места, с разпръснато и силно намаляващо население, където канализацията не може да бъде икономически обоснована и трябва да се търсят други технологични решения.

Необходимо е да продължават усилията за ремонт и обновяване на общинската пътна мрежа и улиците в населените места на общината.

В Националната програма за развитие „България 2030 г. като приоритет е залегнала „цифрова свързаност“. Заложената цел е осигуряване свързаността на територията на цялата страна, така че да се позволи развитието на цифровите услуги и гарантиране използването на информационни и телекомуникационни технологии във всички области на обществения живот и населени места. Необходимо е да се осигури развитие на цифровата мрежа в общината с предоставяне на съвременни, висококачествени електронни услуги, доколкото цифровата инфраструктура контролира развитието и качеството на почти всички сфери на живота.

Проектите и дейностите по петия приоритет са свързани с големи инвестиции и се очаква да бъдат финансирани от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, Програмата за околна среда, Програмите за трансгранично сътрудничество,

Оперативна програма „Транспортна свързаност“, ПУДООС, Агенция „Пътна инфраструктура“, ВиК дружество, енергийни, телекомуникационни компании и други източници.

Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност

Дейности:

- Подобряване състоянието на републиканската пътна мрежа;
- Подобряване на мрежата от общински пътища;
- Подобряване на уличната мрежа и тротоари в населените места.

Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи

Дейности:

- Подмяна и модернизация на амортизираната водопроводна мрежа;
- Изграждане на канализационни системи и ПСОВ;
- Осигуряване на подходящи технологии за пречистване на водите.

Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ

Дейности:

- Обновяване на енергийните мрежи и съоръжения;
- Усвояване потенциала на територията за използване на ВЕИ.

Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации

Дейности:

- Осигуряване на широколентов достъп и преодоляване на „цифровата изолация“ в слабо населените периферни райони;
- Подобряване качеството и обхвата на телекомуникационните услуги;
- Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронни услуги.

Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда

Дейности:

- Насърчаване на балансирано пространствено развитие на общинската територия;
- Включване в процеса на интегрирано развитие на проблемни територии, по-малки села и периферни райони;
- Благоустрояване на публичните пространства в населените места (обновяване на площи, паркове, зелени площи, детски площадки, велоалеи, улично и парково осветление, чешми за обществено ползване, изграждане на видеонаблюдение и др.);
- Обновяване на градската среда в общинския център, създаване на нови зони с потенциал за развитие, обновяване на централни градски части и подобряване на жилищната среда;
- Подобряване жизнеспособността на селските райони, чрез стимулиране на местния бизнес и екологосъобразно селско стопанство, подкрепа на местните производители, изграждане на съвременна инфраструктура и обновяване на жизнената среда;
- Развитие на международното и териториално сътрудничество с други общини за насърчаване на социално-икономическото развитие;

- Разработване на интегрирани партньорски проекти за: създаване на регионални бизнес зони, логистични центрове и тържища; осигуряване на комплексно здравно обслужване и съвместни социални услуги; предлагане на общи туристически маршрути, продукти и услуги; координация при предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации; съвместни мерки за опазване на околната среда и управление на отпадъците; съвместни инициативи свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата и други.

ЧАСТ III. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ

1. Въведение

Съгласно определението в действащото законодателство План за интегрирано развитие на община (ПИРО) е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината. Планът за интегрирано развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие през съответния програмен период.

Главна цел при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Необходимо е да се идентифицират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Трябва да се осигури прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. Важно е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на заложените в него цели и приоритети. Ангажимент на Общината е да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа.

ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, като се цели предоставяната информация да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията. Задължително е да се гарантира участието на съответните организации, представляващи гражданското общество, партньорите от областта на околната среда и организациите, отговарящи за насърчаване на социалното включване, основните права, правата на хората с увреждания, равенството между половете и недискриминацията, действащи на територията на общината.

За изпълнението на този ангажимент е разработена настоящата **Комуникационна стратегия**, която да гарантира прилагането на принципа на партньорство и да осигури прозрачност и публичност на процеса по изготвяне и реализация на плана за интегрирано развитие, чрез одобрение, изпълнение и проследяване на набор от подходящи мерки и действия.

Комуникационната стратегия се фокусира върху идентифицирането и включването на заинтересованите страни и гражданското общество чрез подходящи форми, включително кампании за генериране на проектни идеи, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана за интегрирано развитие. Важно е да бъде стимулиран подходът „отдолу-нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения.

Определянето на целите и приоритетите на плана и на мерките, чрез които ще се реализират тези цели и приоритети, не трябва да бъдат единствено инициатива и ангажимент на общинската администрация, а следва да се планират с активното участие на гражданското общество. На гражданите трябва да се предоставят възможности да идентифицират проблемите в средата около тях, да предлагат решения и да работят за реалната промяна на ситуацията в общината.

Специфичните действия за осигуряване на необходимата информация и публичност включват провеждането на разяснителни кампании, които могат да обхващат:

1. Представяне в подходяща форма (публични дискусии, фокус групи, форуми/семинари, печатни материали, видеоматериали и др.) на информация за предвижданията на ПИРО, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;
2. Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
5. Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализация на плана.

2. Принципи на Комуникационната стратегия

Комуникационната стратегия се основава на следните основни принципи:

- Прозрачност – своевременно информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по разработване и реализация на Плана за интегрирано развитие на общината 2021-2027 г.;
- Безпристрастност и откритост при идентифициране на проблемите и анализиране на събраните данни, информация и предложения от заинтересованите страни;
- Яснота, опростеност и точност в комуникацията с гражданите и заинтересованите страни;
- Отчетност и публичност на процесите по изготвяне и изпълнение на ПИРО – създаване на условия за провеждане на дебати, предоставяне на балансирана и обективна информация,

както и осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения;

- Законосъобразност – в съответствие с приетите и действащи нормативни актове в страната и общината;
- Защита на обществения интерес – изграждане на съпричастност в населението, бизнеса и структурите на гражданското общество (СГО) към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление чрез реални предложения за мерки, дейности и проекти;
- Координация с ОУПО и други програми и стратегии, изпълнявани от Община Бойчиновци;
- Ефективност на разходите – постигане на максимални резултати с наличните ресурси;
- Мониторинг, контрол и актуализация на мерките в комуникационната стратегия при необходимост.

3. Цели на Комуникационната стратегия

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастност и насърчи активно включване на гражданите на община Бойчиновци и структурите на бизнеса и гражданското общество, развиващи дейност на нейната територия, при идентифициране на основните нужди и проблеми и дефиниране на визията, целите и приоритетите за развитие в периода на действие на ПИРО 2021-2027 г.

Специфични цели:

1. Осигуряване на максимална публичност и прозрачност в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО;
2. Насърчаване на активното участие на всички заинтересовани страни в процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО;
3. Изграждане и поддържане на високо обществено доверие към процесите по изпълнение и управление на ПИРО;
4. Популяризиране на европейските фондове и национални програми като финансов инструмент за подобряване на развитието на община Бойчиновци и качеството на живот;
5. Информиране на потенциални бенефициенти извън общинската администрация за възможностите за финансиране на техни проектни идеи и бизнес начинания;
6. Изграждане на единен информационен стандарт за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в община Бойчиновци;
7. Подпомагане на бизнеса и местната власт за сътрудничество при осъществяване на съвместни бизнес проекти, насърчителни мерки за инвестиции в общината, отдаване под наем и на концесии на общински имоти и др.;
8. Привличане на представители на съседни общини за реализация на интегриран подход при подготовката на ПИРО и генериране на идеи за съвместни проекти и дейности;
9. Насърчаване на публичното обсъждане на приоритетни въпроси за бъдещето на общината;
10. Осигуряване на канали за комуникация между всички заинтересовани страни.

4. Целеви групи

Определянето на целевите групи е важно, тъй като всяка група има собствени нужди и приоритети, свързани с реализацията на ПИРО. Определянето на информационните нужди на целевите аудитории ще отчита мненията, знанията и нагласите на идентифицираните обществени групи по отношение на наличието на информация, необходима за вземане на решения, свързани с бъдещото развитие на общината.

Основните целеви групи на комуникационната стратегия на ПИРО са:

- а/ Общинска администрация;
- б/ Общински съветници;
- в/ Кметове на кметства и кметски наместници в общината;
- г/ Представители на бизнеса;
- д/ Представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм;
- е/ Представители на НПО и СГО;
- ж/ Социално-активни граждани;
- з/ Представители на съседни общини;
- и/ Представители на медии/разпространители на информация.

Целевите групи, ангажираната администрация и разпространителите на информация съставляват основните заинтересовани страни, с различна роля и функция в процеса на подготовка, осъществяване, отчитане и комуникиране на ПИРО.

Постигането на конкретните цели на комуникационната стратегия зависи от планирането на обхвата и характера на основните послания, които ще се отправят към приоритетните целеви групи. Промените в съществуващите масови обществени нагласи налагат избор на стратегия за индиректен достъп до широк кръг заинтересовани страни. Насочената комуникация, която би могла да формира устойчиви представи и критерии за оценка, гарантира в много по-голяма степен постигането на крайните цели. За трайна промяна в масовите нагласи е необходимо усилията да бъдат концентрирани към гарантирането на ефективна комуникация с целеви аудитории, които имат характер на референтни по отношение на значителни групи от населението. Чрез всяка една от тези аудитории ефективно могат да бъдат комуникирани различни части от общите послания на настоящата стратегия. Работата с всяка от тези групи предполага специфични действия и комуникационни форми, които да гарантират индивидуализацията на подхода и в същото време, координираността на усилията за постигане на крайните цели – активно участие и съпричастност към процесите на подготовка и реализация на ПИРО.

Общинска администрация Бойчиновци и нейните служители, както и Общинския съвет, са основни участници в процесите за подготовка и изпълнение на ПИРО и са определени като водеща целева група и пряко заинтересована страна. Прилагането на интегриран подход налага привличането на кметовете на малки населени места и представители на съседни общини като участници в процеса на разработването и изпълнението на документа. Местният бизнес и насърчаването на инвестициите са от ключово значение за социално-икономическото развитие на общината и представителите на тази група са важна целева аудитория при разработването на ПИРО. В плана се залагат множество дейности и мерки, свързани с подобряване и развитие на основните сфери на социалния живот в общината и това налага привличането като партньори на представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм. ПИРО е инструмент за цялостно подобряване качеството на живот в общината и НПО, СГО и социално-активните граждани са важни участници в процесите по неговата подготовка и реализация.

5. Основни форми на комуникация

Комуникационен тип стратегия се гради върху основата на адаптивност на комуникационните механизми и предварително заложен позитивизъм по отношение лансираната същност на посланията към хората. Комуникационната стратегия на ПИРО трябва да използва такива форми на комуникация, че да успее да насърчи участието на партньорите и

заинтересованите страни в процеса на разработване и изпълнение на плана. В случая комуникационният тип стратегия е изградена върху разбирането, че медиите са равноправни участници в комуникационния процес, като на тях е определена ролята на медиатори.

Комуникационната стратегия на ПИРО се основава върху няколко основни подхода, които се прилагат, чрез следните комуникационни канали:

- **Директна комуникация** – анкети, въпросници, справки, интервюта, фокус групи и обществени обсъждания;
- **Комуникация чрез електронни и онлайн медии** – прессъобщения;
- **Интернет** – поддържане на актуална информация на сайта на община Бойчиновци, възможност за споделяне на мнения и предложения, чрез он-лайн анкети или на електронна поща;
- **Работа с НПО** - комуникационната стратегия подкрепя инициативи на гражданското общество, насочени към специфични групи, които трудно могат да се достигнат чрез интернет и средствата за масово осведомяване.

Изборът на конкретни комуникационни средства и дейности при изпълнението на ПИРО е съобразен със:

- Спецификата на посланията за бъдещото развитие на общината;
- Характеристиките на целевите групи – реципиенти на посланията и избор на подходящи комуникационни канали за достигане до всяка от тях;
- Възможните дейности и форми за осъществяване на комуникацията;
- При комуникиране на послания, които засягат набор от различни целеви групи, се използва интегриран комуникационен микс, който да гарантира ефективността на комуникацията, както като дейности и форми, така и като канали.

6. Основни комуникационни дейности

1. Определяне на отговорен служител в Общинската администрация за изпълнение на комуникационната стратегия на ПИРО;
2. Публикуване на съобщение на сайта на Общината, че започва разработване на План за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г., членовете на работната група, определена от Кмета, телефон и електронна поща за мнения и предложения на гражданите;
3. Изготвяне на списъци на партньори и заинтересовани страни, които да бъдат привлечени за участие в процеса на подготовката и изпълнението на ПИРО, включително представители на съседни общини;
4. Провеждане на онлайн анкетно проучване сред гражданите за идентифициране на основните нужди и проблеми в общината и генериране на идеи за цели, приоритети, проекти и дейности, които да бъдат включени в ПИРО;
5. Провеждане на анкетно проучване сред кметове на малки населени места и кметски наместници за идентифициране на местните проблеми и генериране на идеи за дейности и проекти в селата;
6. Попълване на Въпросник за събиране на базови данни и информация за ПИРО;
7. Изготвяне на списъци на участниците в петте фокус групи с имена, организация, длъжност и контактна информация – телефон, електронна поща;
8. Провеждане на пет фокус групи по следните теми:
 - Образование, култура, младежки дейности и спорт;
 - Здравеопазване, социални дейности и пазар на труда;

- Местно икономическо развитие и туризъм;
- Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда;
- Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.

Фокус групите се състоят от минимум 10 участника всяка. Предварително на участниците по списък се изпращат покани.

Фокус групите се провеждат на място в зала в Общинската администрация в посочен ден и час или онлайн, чрез обмен на информация чрез електронна поща.

Участниците във фокус групите получават презентация с резюме на основните изводи от направения социално-икономически и SWOT анализи на общината. Те попълват анкета с варианти за приоритетни зони за въздействие, визия, цели и приоритети на ПИРО 2021-2027 г., в която да отбележат своите предпочитания или да направят предложения.

9. Провеждане на обществено обсъждане на проекта на План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.

Проектът на документа се публикува предварително на сайта на Общината, за да могат максимален брой граждани да се запознаят със съдържанието му и да дадат обективна оценка, мнения и предложения. Покана за събитието се изпраща до всички партньори, заинтересовани страни и участници във фокус групите и се публикува на сайта на Общината.

10. Публикации в медии – прессъобщения и покани за участие в публичните събития.

Медиите са основен партньор и за популяризиране на изпълнението на ПИРО.

За осигуряване на одитна следа от изпълнението на комуникационната стратегия Общината следва да съхранява цялата информация от проведените медийни прояви и публични мероприятия, включително публикации, записи от интервюта и съобщения в медиите, покани, списъци с участниците и снимки от всяко събитие.

7. План за изпълнение на комуникационната стратегия

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия определя начина на провеждане и управление на комуникационната стратегия. Целите на стратегията могат да се постигнат, като се приложат няколко основни подхода и комуникационни дейности. Те са съобразени със съответните целеви групи характера на посланията, насочени към тези целеви групи.

Таблица 44: План за изпълнение на комуникационната стратегия на ПИРО

Комуникационни дейности и мерки	Срок	Начин на изпълнение/ Информирание на обществеността/ Гражданско участие	Резултат
1. Определяне на отговорен служител за изпълнение на комуникационната стратегия	1-ви месец	Със Заповед на Кмета на община Бойчиновци се определя екип и ръководител на екипа, който отговаря и за изпълнението на комуникационната стратегия	Определен отговорник за изпълнение на комуникационната стратегия
2. Съобщение на сайта, че Общината започва разработване на ПИРО 2021-2027 г.	1-ви месец	Информация в медиите и сайта на Общината, представяне на членовете на работната група, телефон и електронна поща за мнения и предложения на гражданите	Информирание на широката общественост за стартиране на процеса по разработване на ПИРО
3. Изготвяне на списъци на партньори и заинтересовани страни	2-ри месец	Изготвяне на списък/ци с потенциалните участници в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО - граждански	Изготвени списъци на организации, физически и юридически лица – партньори и

		организации; обществени съвети; кметове на кметства; представители на съседни общини; представители на различни институции – образователни, културни, социални, здравни; професионални и синдикални организации; представители на местния бизнес, експерти в различни области, социално активни граждани и др.	заинтересовани страни, които да бъдат привлечени в процеса на подготовка и реализация на ПИРО
4. Провеждане на онлайн анкетно проучване	2-3 месец	Онлайн анкета за граждани, публикувана на сайта на Общината, съобщение в медиите за анкетата, изпращане на линк с анкетата на всички партньори и заинтересовани лица и поставяне на съобщение за анкетата в Центъра за административно обслужване. Набиране на предложения от гражданите за мерки, дейности и конкретни проектни идеи за включване в Програмата за реализация на ПИРО.	Проучено обществено мнение за идентифициране на проблемите, нуждите и идеите на гражданите за бъдещото развитие на общината
5. Провеждане на анкетно проучване сред кметове на малки населени места	2-3 месец	Изпращане на електронна поща на анкети до всички кметове на кметства и кметски наместници	Събрана информация за прилагане на интегриран подход при подготовката на ПИРО и включване на мерки и дейности в малките населени места
6. Попълване на Въпросник за събиране на базови данни и информация за ПИРО	2-ри месец	Въпросникът се попълва от служители на Общинска администрация, компетентни по съответните теми и ресурси	Събрани базови данни и информация за изготвяне на социално-икономически анализ на състоянието на общината
7. Изготвяне на списъци на участниците във фокус групи	3-ти месец	Изготвяне на списъци с минимум 10 участници с три имена, организация, длъжност, телефон и електронна поща за всяка една от петте фокус групи. Участниците, трябва да имат професионален опит, да са заинтересована страна или да имат експертиза по темата на съответната фокус група. Участниците във фокус групите ще попълнят анкета с варианти за приоритетни зони за въздействие, визия, цели и приоритети на ПИРО 2021-2027 г.	Изготвени 5 броя списъци с участници за всяка една от фокус групите.
8. Провеждане на пет фокус групи по различни теми	4-ти месец	Публикуване на информация в медиите, в сайта на общината, на информационни табла в Центъра за административно обслужване за предстоящите фокус-групи, в случай, че се провеждат на място в определен ден и час. Публикуване	Проведени 5 фокус групи на следните теми: - Образование, култура, младежки дейности и спорт; - Здравеопазване, социални дейности и

		на електронна поща, на която да се задават въпроси и споделят мнения по всяка от темите на петте фокус групи, при провеждането им онлайн. Обратна връзка с участниците за получените предложения. Важно е участниците да не останат с впечатлението, че всичко е вече решено, а предложените мерки и проектни идеи действително да подлежат на доразвиване и включване в Програмата за реализация на плана.	пазар на труда; - Местно икономическо развитие и туризъм; - Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда; - Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.
9. Публикуване на сайта на общината на проекта на ПИРО за обществено консултиране	5-ти месец	Публикуването на проекта на документа на интернет страницата на общината за срок от минимум 14 дни преди заключителното му обществено обсъждане. Публикуването на проекта на ПИРО трябва да бъде отразено в съобщение/новина в медиите, в сайта на общината, на информационни табла и изпратено по електронна поща на заинтересованите страни и партньори.	Изработен в партньорство с широк кръг заинтересовани страни и граждани проект на ПИРО2021-2027 г.
10. Провеждане на обществено обсъждане на проекта на План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.	6-ти месец	Публикуване на информация в медиите, в сайта на общината, на информационни табла в Центъра за административно обслужване за предстоящото обществено обсъждане – място, ден и час. Отразяване на процеса в медиите и на сайта на Общината - преди и след обсъждането.	Проведено обществено обсъждане на проекта на ПИРО, събрани мнения и предложения от граждани, партньори и заинтересовани страни, които да бъдат отразени в документа.
11. Публикации в медии	1-6 месец и при изпълнение на ПИРО	Публикуване на информация в медиите за процеса по разработване и изпълнение на ПИРО и как гражданите биха могли да вземат участие в него.	Информирана общественост за подготовката, изпълнението и резултатите от прилагане на ПИРО

Целта на плана за изпълнение на комуникационната стратегия е да бъдат ясно и конкретно описани в хронологичен ред, мерките за популяризиране разработването на ПИРО и включването на максимален брой участници в процеса. Планът за изпълнение е съобразен с идеята за създаване на устойчиви взаимоотношения с гражданите, неправителствените организации, бизнеса и други структури на гражданското общество на територията на община Бойчиновци.

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия дава възможност за:

- Осигуряване на базова информация за анализите;
- Индентифициране на нужди и проблеми в целевата територия;
- Повишаване нивото на разбиране на процесите на стратегическо планиране от гражданите;

- Генериране на подкрепа за заложените проекти и дейности в рамките на ПИРО;
- Създаване на модел за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в общината.

8. Резюме на постигнатите резултати от анкетните проучвания

Във връзка с разработването на ПИРО на Община Бойчиновци беше публикувана онлайн анкета за граждани. Обобщените резултати от анкетното проучване показват:

На въпроса: „Какви са основните проблеми за развитието на община Бойчиновци според Вас?“, 100% от анкетираните посочват на първо място проблемите с техническата и пътна инфраструктура, 75% икономическите проблеми, а за 50% най-важни са социалните проблеми и безработицата.

Най-големите проблеми на населеното място, където живеят, според 100% от анкетираните отново е състоянието на техническата инфраструктура, за 50% е липсата на предприятия и работни места, безработицата, ниските доходи на населението и ограничения достъп до здравни услуги.

Основният демографски и социален проблем в общината, според 100% от анкетираните е миграцията на млади и образовани хора. Около 75% считат, че основният демографски проблем е ниската образованост на населението. За 50% от участниците в анкетата основните социални проблеми са продължителната безработица и затруднения достъп до здравни услуги.

Недостатъчното разнообразие на икономическите сектори и нискоквалифицирания персонал са посочени като основни пречки за местното икономическо развитие от 50% от анкетираните. Като сериозни проблеми се очертават още липсата или недостатъчно развитие на високотехнологични производства, остарялата и амортизирана производствена база и отдалеченост от основни транспортни артерии, посочили са ги около 50% от попълнителите анкетата.

Състоянието на пътищата и улиците в община Бойчиновци е лошо според 75% от анкетираните. За 50% е лошо техническото състояние на водоснабдителната и канализационна инфраструктура. Според 75% от анкетираните друг основен проблем е липсата на обществен транспорт, а за 25% от отговорилите състоянието на околната среда не е достатъчно добро.

Двигатели за развитието на общината според участниците в анкетата могат да бъдат: привличането на инвеститори за създаване на нови предприятия и работни места (75% от анкетираните); подобряване на техническата инфраструктура (75%) и повишаване на образованието и квалификацията на човешките ресурси, в съответствие с изискванията на пазара на труда (50%).

Пречка за развитието на успешен бизнес в община Бойчиновци се явяват: липсата на квалифицирана работна ръка (100% от отговорилите); лошо състояние на техническата инфраструктура (50% от анкетираните); затруднен достъп до основни логистични центрове и пазари (50%) и данъчни и административни бариери (25%).

Трите основни проблема, които Община Бойчиновци трябва приоритетно да реши в периода на изпълнение на ПИРО 2021-2027 г., според анкетираните са:

- Осигуряване на работни места – 100%;
- Подобряване качеството на техническата инфраструктура – 75%;
- Насърчаване на икономическото развитие – 75%;
- Подобряване качеството на образованието – 50%.

Общо 50% от анкетираните познават приоритетите на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г., а останалите 50% признават, че не са запознати с основния стратегически документ.

Според проучването приоритетните зони за въздействие на ПИРО следва да бъдат:

- Индустриални и бизнес зони – 50%;
- Зони за транспортна дейност – 25%;
- Зони за отдих и туризъм – 25%.

Участниците в анкетното проучване са направили предложения за конкретни мерки, дейности и проекти, които да бъдат включени в Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Проведеното анкетно проучване сред кметове и кметски наместници на селата в община Бойчиновци показва следните резултати:

с.Бели брод

Село Бели брод е едно от селата в североизточната част на община Бойчиновци. Реалните жители на селото са 160 човека, като само 10 са деца и младежи до 18 г. Основните обществени сгради са 4 броя: кметство, църква, читалище и здравна служба, които се намират в задоволително състояние. В селото функционират 3 кафенета.

Енергийната мрежа е в относително добро състояние. Уличното осветление и уличната мрежа са в лошо състояние и се нуждаят от ремонти. Основен е проблема с амортизираното състояние на водоснабдителната система. Няма изградена канализация. Обществените зелени площи и централния площад се нуждаят от цялостно благоустрояване.

Основните доходи на населението са от пенсии и земеделие. Няма работещи предприятия.

Важни проекти и дейности за селото са:

- Цялостен ремонт на водоснабдителна мрежа;
- Частичен ремонт на основните улици.

с.Громшин

Жителите на с.Громшин към 2020 г. са 754, от които 94 са деца и младежи. Обществени сгради в селото са следните:

- Кметство
- НЧ „Светлина”
- Църква „Св. Възнесение”
- Здравна служба
- ОУ „Отец Паисий” - нефункциониращо
- ОДЗ „Янка Кирилова” - нефункционираща

Първите четири сгради, които се използват към момента са в относително добро техническо състояние.

В селото има три хранителни магазина, един строителен и смесен магазин, две кафенета и една къща за гости.

Уличната мрежа на село Громшин се състои от 37 улици, снабдени с улично осветление. Само някои от улиците са с положена асфалтова настилка. На много места липсват тротоари. Водоснабдителната и енергийна мрежа са в добро състояние. Мрежите на мобилните оператори имат добър обхват и осигуряват достъп до интернет. В центъра на селото е площада, детска площадка и места за отдих.

Основните доходи на населението са от селското стопанство. Единственото производствено предприятие в селото е цех за преработване и пакетиране на мед.

Здравното обслужване се осъществява от общопрактикуващ лекар три пъти в седмицата и стоматолог веднъж седмично и удовлетворява потребностите на населението.

Основни приоритети за село Громшин до 2027 г. са:

- Развиване на дейности, създаващи доходи и заетост на населението;
- Създаване на нови микропредприятия;
- Реконструкция и подобряване на уличната инфраструктура;
- Създаване на спортен комплекс.

с. Ерден

Реалните жители според кмета на с.Ерден към 2020 г. са 483 по постоянен и 588 по настоящ адрес, като от тях има 74 деца и младежи на възраст до 18 г.

Основните обществени сгради в селото са кметство, църква и читалище. От трите сгради най-лошо е състоянието на читалището, което се нуждае от цялостно саниране и подмяна на покрив.

В селото има 3 хранителни магазина, 1 кафене, 1 заведение за хранене и 1 хотел. Уличната мрежа и тротоарите на много места трябва да бъдат възстановени. Централния площад и зелени площи са поддържани и в добро състояние. Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в задоволително състояние. Най-лошо е състоянието на водоснабдителната система, която се нуждае от цялостна подмяна.

Основните доходи на населението се осигуряват от работа в земеделието и в две предприятия развиващи дейност в селото – предприятие за добив на инертни материали и месопереработвателно предприятие.

Здравното обслужване се осигурява от личен лекар, който посещава ежедневно здравната служба, а социални работници посещават селото по график и задоволяват потребностите на населението.

Приоритетни за с.Ерден до 2027 г. са следните проекти:

- Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа;
- Изграждане на детска площадка и кътове за отдых в зелените площи;
- Саниране и вътрешно оборудване сградата на читалището.

с. Кобиляк

Жителите на с. Кобиляк към 2020 г. 239 души, от които 11 деца и младежи до 18 годишна възраст. Обществената инфраструктура е представена от сградите на: Кметство, училище, църква, здравна служба и читалище.

В селото работят 3 броя хранителни магазини и 1 кафене.

Техническата инфраструктура в селото като цяло задоволява потребностите на населението.

В селото няма промишлени предприятия. Основните доходи и поминък на населението са от земеделие.

Здравните услуги се осигуряват от лични лекари в общинския център град Бойчиновци.

Важен приоритет за село Кобиляк през следващите години е изграждането на една детска площадка.

с. Лехчево

Жителите на с.Лехчево към 2020 г. са 1520, от тях 383 са на възраст до 18 г.

Основните обществени сгради са следните:

- Кметство
- СОУ „Св.Св.Кирил и Методий”
- ОДЗ „Звезда”
- Църква „Св.Николай Чудотворец”

- НЧ „Развитие– 1911“
- Здравна служба

В селото има четири хранителни магазина, един строителен магазин, четири кафенета, две заведения за хранене, една аптека и два магазина за дрехи, три фризьорски салона и една погребална агенция.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основните проблеми са свързани с лошото състояние на част от уличната мрежа и тротоари, които се нуждаят от спешни ремонти.

Основните доходи на населението са от работа в селското стопанство. В селото развиват дейност шивашки цех, дърводелски цех и зърнобаза, които създават значителен брой работни места.

Здравното обслужване се осъществява от общопрактикуващ лекар, веднъж седмично от стоматолог, а училищно здравеопазване от фелдшер.

Приоритетни проекти и дейности за с. Лехчево до 2027 г. са:

- Реконструкция и подобряване на уличната инфраструктура;
- Обновяване на съществуващ спортен комплекс;
- Развиване на дейности, създаващи доходи и заетост на населението;
- Създаване и развитие на микропредприятия;
- Развитие на социални услуги.

с. Мадан

Жителите на с.Мадан към 2020 г. са 700, от тях около 100 са деца и младежи. В селото основни обществени сгради са следните:

- Кметство (В добро състояние)
- Училище (В добро състояние)
- Детска градина (В добро състояние)
- Църква (В добро състояние)
- Читалище (В добро състояние)
- Здравна служба (В добро състояние)

Развиват дейност седем обекта за обществено обслужване: три магазина за хранителни стоки, две кафенета и два магазина за промишлени и строителни стоки.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние, Улиците се нуждаят от частични ремонти, а водоснабдителната система се нуждае от цялостна подмяна.

Основните доходи на населението са работа в сектора на селското стопанство. В селото функционират 14 земеделски фирми и производители, които развиват дейност в зърнопроизводството и животновъдството.

Здравното обслужване се осигурява от фелдшер.

Приоритетни проекти и дейности за с. Мадан до 2027 г. са:

- Частичен ремонт на уличната мрежа;
- Цялостна подмяна на водоснабдителната система.

с. Мърчево

Жителите на с.Мърчево към 2020 г. са 776. От тях 150 са деца и младежи на възраст до 18 години.

Основните обществени сгради в селото са следните:

- Кметство, поща и здравна служба се намират в една сграда, която е в задоволително състояние, но се нуждае от външно саниране, вътрешно освежаване, направа на парно отопление и смяна на дограмата;

- Читалище - в добро състояние, но се нуждае от освежаване, направа на вътрешна тоалетна, закупуване на столове за салона за провеждане на обществени мероприятия;
- Детската градина - в добро състояние, но се нуждае от вътрешен ремонт и освежаване отвън;
- Училище - в лошо състояние и се нуждае от пълен основен вътрешен и външен ремонт, саниране и ремонт на покрива;
- Църква – в добро състояние.

В селото функционират 4 хранителни магазина, 3 кафенета и един ресторант.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние, както и уличното осветление, което се нуждае от частични ремонти. Уличната мрежа е силно амортизирана и се налага пълно преасфалтиране. Водоснабдителната система е в добро състояние. Проблем е липсата на канализация.

Парка е селото се нуждае от поставяне на кошчета, пейки, детски съоръжения за игра/пързалки, люлки, катерушки и ремонт на оградата.

Здравните услуги в село Мърчево се осигуряват от личен лекар, които посещава селото по график.

Основните доходи на населението са от работа в селското стопанство, пенсии и социални помощи. В селото няма действащи предприятия освен една земеделска кооперация.

Приоритетни проекти и дейности за с.Мърчево до 2027 г. са:

- Асфалтиране на улици и направа на тротоари;
- Саниране на обществени сгради;
- Ремонт на съблекалнята на стадиона, заграждение, скамейки/седащи места/;
- Изграждане на открит фитнес.

с. Охрид

Жителите на с.Охрид към 2020 г. са 333, от тях 16 са на възраст до 18 г.

В селото основни обществени сгради са кметство, училище, църква и читалище. Към момента функционират четири магазина и обекти за обществено обслужване.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в сравнително добро състояние. Улиците и тротоарите и водоснабдителната система са в задоволително състояние.

Основните доходи на населението са от пенсии и земеделие. В селото няма действащи промишлени предприятия.

Здравното обслужване се осигурява от личен лекар и удовлетворява потребностите на населението.

с. Палилула

Жителите на с.Палилула към 2020 г. са 102, като от тях има само 6 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основните функциониращи обществени сгради са кметството и здравна служба, които са в относително добро състояние.

Към момента не функционират хранителни магазини и обекти за обществено обслужване.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Уличното осветление, уличната и водоснабдителна мрежа са в задоволително състояние.

Липсва здравно обслужване за населението на селото.

Основните доходи на населението са от пенсии. Няма работещи предприятия.

Най-належаща дейност през следващите години е ремонт и подмяна на покривна конструкция в сграда на кметството.

с. Портитовци

Жителите на с.Портитовци към 2020 г. са 505. От тях 156 са деца и младежи на възраст до 18 години.

В селото има четири основни обществени сгради:

- Кметство и здравна служба се намират в една сграда, която е в задоволително състояние, но се нуждае от външно саниране, вътрешно освежаване, направа на парно отопление и смяна на дограмата на тоалетната;

- Сградата на читалището е в много лошо състояние и се нуждае от пълен основен вътрешен и външен ремонт, саниране и подмяна на дограмата, направа на парно отопление, ремонт на вътрешна тоалетна, ремонт на седящите места в салона за провеждане на обществени мероприятия;

- Сградата на детската градина е в задоволително състояние, но се нуждае от вътрешен ремонт, подмяна на покрива, поставяне на ламинат, изграждане на парно отопление и подмяна на заграждението на детската градина;

- Сградата на кухнята в двора на детската градина е в лошо състояние и се нуждае от пълен основен вътрешен и външен ремонт, саниране и ремонт на покрив.

В с. Портитовци няма училище и църква.

В селото функционират 2 хранителни магазина и 2 кафенета. Няма заведения за обществено хранене и места за настаняване.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Уличното осветление се нуждае от частичен ремонт и подмяна на осветителни тела. Уличната мрежа се нуждае от цялостен ремонт, преасфалтиране и изграждане на тротоари. В селото няма обособен централен площад. Водоснабдителната система е в задоволително състояние. Канализацията не е изградена.

Здравните услуги в селото се осигуряват от един личен лекар в сградата на здравната служба.

Основните доходи на населението са от пенсии и социални помощи. Няма действащи производствени предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с.Портитовци до 2027 г. са следните:

- Асфалтиране на улици и изграждане на тротоари;
- Ремонт и обновяване на обществени сгради;
- Изграждане на отводнителни канали;
- Изграждане на съблекалня на стадиона, заграждение, скамейки/седящи места/ и облагородяване на терена;
- Изграждане на мини футболно игрище, открит и закрит фитнес, тенис корт, баскетболно игрище и волейболно игрище;
- Обособяване и изграждане на площад с детска площадка;
- Монтиране на нова детска площадка в двора на детската градина.

В процеса на разработване на ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. са проведени пет он-лайн фокус групи по следните теми:

- Образование, култура, младежки дейности и спорт;
- Здравеопазване, социални дейности и пазар на труда;
- Местно икономическо развитие и туризъм;
- Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда;
- Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.

Участниците бяха определени от изготвен от Община Бойчиновци списък на заинтересованите страни. Всяка фокус група се състоеше от 5 до 10 участника. На респондентите беше изпратена аналитичната част на ПИРО с предложенията за визия, цели,

приоритети и зони за въздействие и презентация с резюме на документа. Участниците във фокус-групите върнаха попълнени формуляри за обратна връзка, в които споделяха своите мнения и предложения за съдържанието на ПИРО.

От проведените фокус-групи бяха получени следните предложения за проекти и дейности, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана:

- Подобряване състоянието на републиканските и общински пътища в общината;
- Ремонт на улиците в населените места;
- Подобряване на здравеопазването и достъпа до здравни услуги.
- Изграждане и развитие на еко пътеки и селски туризъм.
- Изграждане на детски площадки и обособяване на зони за отдых и в малките населени места.
- Придаване на нов облик на селските площи и изграждане на открити сцени за местни изяви.
- Осъвременяване на учебните и детски заведения, където е необходимо.
- Автоматична измервателна станция за емисионен контрол в региона на с. Владимирово.
- Канализация за отпадни води в населени места над 1000 жители и пречиствателни станции.
- Привличане, задържане и подпомагане на младите хора в общината.
- Ремонт на стадион и парк в с. Бели брод.
- Вътрешни ремонти, обзавеждане и техническо оборудване на читалищата.
- Облагородяване на природни, исторически и културни забележителности.
- Проекти за осигуряване на по-широк интернет достъп за населението.
- Проекти свързани с ВИК и канализация на населените места.
- Осигуряване на редовен обществен транспорт от селата до гр. Монтана.

9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО

Комуникационният механизъм служи за осигуряване на наблюдение, контрол, информация, отчетност и прозрачност относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация на плана. Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана до неговото финално отчитане с последваща оценка.

Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация на ПИРО. Гражданите имат възможност да участват в изпълнението на плана като партньори на администрацията или чрез реализацията на техни частни бизнес и социални проекти

Комуникационният механизъм предвижда мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процесите на изпълнение, отчитане и актуализация на ПИРО.

Предвиждат се следните мерки:

1. Ежегодна комуникация по електронна поща с представителите на заинтересованите страни и партньорите за получаване на обратна връзка и информация за техните проекти, дейности и инвестиции през годината, допринасящи за изпълнението на ПИРО;
2. Ежегодно публикуване на годишните отчетни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО;

3. Провеждане на срещи с партньорите и заинтересованите страни за представяне и обсъждане на Годишния отчетен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО;
4. Публикуване на сайта на Общината и обсъждане с партньорите и заинтересованите страни на доклада за междинна оценка на ПИРО;
5. Събиране на данни и информация от привлечените партньори и заинтересовани страни за идентифициране на нови проблеми и генериране на идеи за актуализация на ПИРО, при необходимост.

ЧАСТ IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Приоритетните зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) на територията на общината се определят на база на резултатите от социално-икономическия анализ и анализа на силните и слабите страни, както и на потенциалите за развитие. В тези зони основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, проектите и дейностите предвидени в програмата за реализация на ПИРО.

Зона за прилагане на интегриран подход/въздействие е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните за въздействие се определят на базата на общи характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Зоните за въздействие могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални или бизнес зони, зони за култура, за отдых и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за коопериране със съседни общини).

За община Бойчиновци са препоръчителни зони за въздействие със специфични характеристики, които могат да представляват градски по своята същност зони (т.е. да включват територии от урбанизирана градска част, градски покрайнини и функционални зони в град Бойчиновци), но могат да се отнасят и до всеки вид населено място или част от територията на общината, както и да включват части от съседни общини, при необходимост.

Определянето на зоните за въздействие на ПИРО е пряко обвързано с Общия устройствен план на община Бойчиновци (ОУПО) и отредените в него територии за приоритетна реализация.

Наред с глобални проблеми, като промените в климата, общоевропейски, като застаряването на населението и национални, като голямата разлика в доходите, резултатите от анализа на съществуващото състояние на средата и на нейните компоненти, откриха и специфични за общината такива, като:

- висока безработица;
- засилена миграция на трудоспособното население;
- намаляване на населението;
- лошо състояние на част от комуникационно-транспортната и техническата инфраструктурата.

Бъдещето на община Бойчиновци зависи от демографското състояние и развитие на територията. Основен приоритет е задържането на трудоспособното население и привличане на квалифицирани кадри, чрез стратегии за създаване на работни места, модернизация на селското стопанство, насърчаване на инвестициите в преработвателната промишленост, иновации и предоставяне на добра икономическа и социална среда за живеене.

По отношението на техническата инфраструктура от основно значение е рехабилитацията, доизграждането и поддържането на качествени комуникационни трасета, които от своя страна да се синхронизират с развитието на логистични, складови и производствени зони. От ключово значение е развитието на телекомуникациите, разширяване на достъпа до високоскоростни и мобилни широколентови мрежи високоскоростни оптични връзки и повишаване на компютърните умения на хората и способностите за работа в дигитални пространства.

Инвестициите в туризма, в сферата на опознавателен, рекреационен и екотуризм, ще допринесе да се обхване целия ресурс и потенциал за бъдещо икономическо развитие в община Бойчиновци.

С оглед на горното в ОУПО Бойчиновци са заложени територии и мероприятия за приоритетна реализация, които следва да се имат предвид при определяне зоните за въздействие на ПИРО.

С ОУПО - Бойчиновци са определени следните територии, съгласно чл. 7 от ЗУТ и чл. 4 от Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии:

- **Жилищните територии** обхващат части от населеното място, в които са обединени урегулирани поземлени имоти, предназначени предимно за жилищно застрояване. В ОУПО Бойчиновци, териториите за жилищни функции са разположени във всички населени места. Общата констатация, основана на демографски анализ и оценка на сградния фонд показва трайна тенденция на намаляване на населението и липсата на нужда от нови територии за жилищно строителство. Всички селища в това число и гр. Бойчиновци имат достатъчен териториален резерв. В новите граници на населените места се включват тангиращи ги, вече използвани за жилищни нужди имоти. Мерките, които могат да бъдат включени в ПИРО са свързани със саниране и повишване на енергийната ефективност на съществуващия сграден жилищен фонд.
- В **територии за общественно-обслужващи дейности** се разполагат обектите за общественно обслужване, които осигуряват следните видове дейности:
 1. образование;
 2. здравеопазване и социални грижи;
 3. култура;
 4. религия;
 5. административни услуги;
 6. търговия, обществен хранене и битови услуги;
 7. други общественно-обслужващи дейности.

Терените за общественно обслужване са представени в две разновидности:

- В регулационни граници на населените места като зона от вида Смесена централна зона (Ц)
- Извън регулационните граници на населените места като зона от вида Терени за общественно обслужване (Оо)

За селищната структура има изявен градски център в чиито обхват попадат обектите на административно-деловите, културните и образователните функции. В радиален порядък

спрямо центъра са локализациите на обслужващи терени от ежедневни услуги (търговия, обществено хранене, ателиета и други), на детските градини и училищата, на култовите обекти и здравното обслужване. Целият набор от елементи и обекти на общественото обслужване се допълва с локализации в новоусвоените територии, които съгласно нормативната и законова база съдържат обекти с образователни, търговски, здравни и други такива функции с по-ниски параметри на обхвата.

- **Смесени многофункционални устройствени зони (разновидност 1 и 2)** са предназначени за преструктуриране на съществуващите урбанизирани територии на стопанските дворове, складовите терени, терените за производствени дейности и животновъдните комплекси и ферми в територии с многофункционално предназначение със съответните разновидности на устройствените зони.

Изцяло се запазва локализацията на съществуващите производствени терени в крайселищната територия. Усвояването на нови терени е на база прогнозно развитие и ръст в икономиката и се осъществява по два начина:

- доуплътняване на терените на съществуващите производствени бази;
- включване в регулационните граници на селищната структура на усвоените и влезли в експлоатация производствени мощности и на такива с планова обезпеченост.

Териториалното обособяване на този вид локация е на входно-изходните артерии - логиката на ситуирането им е не само да бъдат с удобен транспортен достъп, но и с естетиката на своите архитектурен образ и планировъчна структура да са емблемата откъм главните транспортни потоци; по този начин ситуирани те са естествен преход към по-дребната териториално-устройствена структура на средата за обитаване.

Смесени многофункционални устройствени зони (разновидност 1)

Територии с многофункционално предназначение - безвредни промишлени производства, логистични дейности, обществено обслужване, търговия, жилища за временно обитаване, спорт и атракции и други функции, както и селскостопански сгради и съоръжения като складове, силози, сеновали, оранжерии, животновъдни комплекси и ферми при спазване на санитарно-хигиенните изисквания. Не се допуска урегулирането на имоти за жилищно строителство. Изграждането на жилища за постоянно обитаване се допуска при условие, че площта им е по-малка от 15% от общата допустима РЗП за имота (за имоти с площ до 5000 кв.м включително) и по-малка от 10% от общата допустима РЗП за имота (за имоти с площ над 5000 кв.м). Изпълняват се всички изисквания за изграждане на достъпна среда.

Смесени многофункционални устройствени зони (разновидност 2)

Територии с многофункционално предназначение със занижени параметри на застрояването в територии за природозащита - безвредни промишлени производства, логистични дейности, обществено обслужване, търговия, жилища за временно обитаване, спорт и атракции и други функции, както и селскостопански сгради и съоръжения като складове, силози, сеновали, оранжерии, животновъдни комплекси и ферми при спазване на санитарно-хигиенните изисквания. Не се допуска урегулирането на имоти за жилищно строителство. Изграждането на жилища за постоянно обитаване се допуска при условие, че площта им е по-малка от 15% от общата допустима РЗП за имота (за имоти с площ до 5000 кв.м включително) и по-малка от 10% от общата допустима РЗП за имота (за имоти с площ над 5000 кв.м). Изпълняват се всички изисквания за изграждане на достъпна среда.

- **Територии за рекреационни дейности в природна среда** се обособяват като устройствени зони в границите на населените места и селищните образувания или извън тях и се определят съгласно следните разновидности:
 - курорт, означен като Ок;

- ваканционно селище, означеното като Ос;
- вилна зона, означена като Ов;
- други рекреации (гольф селища, аквапаркове, дисниленд и други) означени като Од.

Като основна задача и приоритет на устройство на територията на общината в отговор на съображенията с контекста мерки за развитие е обособяването на зоните за рекреация, курорт и отдих.

Обособени са две основни териториални направления, които обезпечават реализацията на пълноценен масов и индивидуален отдих – зона за активен отдих и туризъм и зона за спокоен отдих и почивка. Концентрацията на културно-исторически и природни забележителности в южната част на общината около селата Бъзовец и Септемврийци е основната предпоставка за обособяването на зони за курортни дейности в природна среда.

- **Територии за озеленяване, спорт и атракции** - зелената система включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, градини, защитни насаждения и разсадници. Обекти за спорт и атракции, освен в тези територии, могат да се разполагат също и в териториите за жилищни функции, озеленени територии и територии за рекреационни дейности.

Зелената система включва обществените озеленени площи, в т. ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извън селищни паркове и горски паркове. Те са предназначени за широко обществено ползване и са основа на зелената система.

Съществуващата селищна структура от предимно дворищни имоти сама по себе си е зелена зона.

Спорта и отдиха като функционално пространствена система се реализира главно чрез елементите на зелената система и елементите на културната и развлекателната база на общината.

- **Земеделски територии** – включват необработваеми земи (пасища, скатове, дерета, оврази и други), обработваеми земи – ниви (ниви, зеленчукови градини, ливади и други) и обработваеми земи – трайни насаждения (овощни градини, лозя и други).

В съответствие със стратегическите и предходните планови документи, както и с тенденциите на развитие на Европейския съюз е отделено особено внимание на устройство на териториите за селскостопанска продукция. С решението е въведена максимална защита на плодородните земеделски земи. Възстановен е баланса на земите за трайни насаждения и земите за ниви. Ограничена е възможността за допускане на промяна на предназначението на земеделски земи.

- **Горски територии** - конкретното предназначение на поземлените имоти в горските територии биват два вида –гори (дървопроизводителни гори, защитни гори, рекреационни гори и други) и горски земи (поляни, земи, заети от храсти, скали и други).

В синхрон с европейската и национална политика за опазване на горите ОУПО оставя непокътнати горските територии в община Бойчиновци.

- **Защитени територии, защитени зони. Санитарно-охранителни зони на водоизточници**

Археологическите обекти се опазват и устройват съобразно режимни изисквания за териториите им, определени от нормативната база.

С оглед запазване на биологичното разнообразие и съгласно ЗБР и европейските директиви по въпроса, решението на ОУПО Бойчиновци подхожда с особено внимание към защитените зони от Натура 2000 - обособяват се устройствени зони само в границите на територии с вече установени жилищни и стопански функции.

- **Територии, заети от води и водни обекти** - териториите за водни площи обхващат естествени и изкуствени водни обекти - реки, канали, езера и язовири. Нанесена е граница на територия с най-голям обхват на заливане, определена в рамките на План за управление на риска от наводнения (ПУРН) на Дунавски район за басейново управление 2016-2021 г.

- **Територии за транспорт и комуникации** - Тези територии включват обекти и съоръжения на транспорта и комуникациите: пътища и улици, гаражи и паркинги, автогари, летища, пешеходни алеи и площи, велосипедни алеи, скиорски пътеки и плацове, станции на въжени линии, яхтени пристанища и други.

- **Територии за инженерно-техническа инфраструктура** - Територии за техническа инфраструктура. Териториите за техническа инфраструктура обхващат такива за водоснабдителни, канализационни, енергийни, хидромелиоративни съобщителни и други мрежи и съоръжения.

Описаните видове територии, определени с ОУПО дефинират географското разположение на зоните за въздействие на ПИРО.

В ПИРО, за разлика от ОУПО, могат да бъдат обособени неограничен брой зони за въздействие, но от тях следва да бъдат подбрани няколко приоритетни, които имат най-голям потенциал да повлияят върху социално-икономическото развитие на общината в бъдеще.

Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект за населението и територията с ограничените ресурси, с които разполага Община Бойчиновци. Това е особено необходимо, тъй като изпълнението на отделни мерки в различни части от общината без ясна обвързаност между тях представлява само временно задоволяване на конкретна нужда, но не оказва въздействие върху цялостното развитие на общината.

Определянето на приоритетни зони за въздействие не ограничава инвестициите извън тях, а по-скоро е отражение на идентифицираните при анализа територии с най-голям специфичен потенциал за развитие. Приоритетните зони следва да бъдат ограничен брой и така подбрани, че тяхното развитие да може в най-голяма степен да повлияе върху развитието на цялата община. Размерът на конкретната зона не се ограничава като площ, но за по-голяма по размер зона, са необходими мотиви и доказателства за необходимостта от обхващането на съответната територия, включена в обхвата на зоната.

В резултат на идентифицираните с анализите нужди, проблеми и потенциали за развитие и предвижданията на ОУПО в ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. се определят следните 6 (шест) типови зони за въздействие:

- **Зони с административно-обслужващи/ публични функции;**
- **Зони с жилищни функции;**
- **Зони за производствени и складови дейности;**
- **Зони за селско и горско стопанство;**
- **Зони за транспорт и техническа инфраструктура;**
- **Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдых и туризъм.**

Всяка от зоните за въздействие е придружена от зони на влияние, в които в резултат на прилагане на интегриран подход, чрез проектите и дейностите в ПИРО ще настъпят съществени подобрения в качеството на средата и ще се повиши инвестиционният интерес. Зоните на влияние са териториално близки на зоните за въздействие и образуват стабилна глобална структура, покрита от интеграционни политики. Същевременно петте типови зони за въздействие имат свързани ефекти спрямо глобалната общинска структура. Те са близки, често преплетени и това усилва влиянието на интервенциите, както върху ключовите елементи, така и върху цялата територия.

Характеристиката и обхвата на приоритетните зони за въздействие са следните:

- Зони с административно-обслужващи/ публични функции

Тези зони обхващат централната част на гр.Бойчиновци, в която са разположени сградите на Общинска администрация – Бойчиновци, училища, детски градини и читалище. В тези зони са съсредоточени всички публични административни и обществени услуги, както и голяма част от обслужващите функции – банки, пощенски станции, търговски обекти, заведения за хранене и други.

Община Бойчиновци е общински център, в който е съсредоточено административно-териториалното, социалното и културно-битовото обслужване на населението от общината. Всички останали дейности включени в социалното, медицинското и делово обслужване са концентрирани в областния център - град Монтана. Отчитайки броя на населението, натовареността с обществено-обслужващи функции, географското разположение спрямо общинския център, транспортния достъп и други фактори за община Бойчиновци можем да приемем, че тези функции логично са концентрирани в общинския център – град Бойчиновци. За да се постигне необходимото подобряване на качеството на тези услуги, в административните зони трябва да се инвестира за подобряване на инфраструктурата и развитие на обслужващите функции и обществени услуги, интегрирано с технологично обновяване, модерно оборудване, компютъризация, подобряване на образователното равнище и квалификацията на човешките ресурси и разширяване на достъпа до он-лайн услуги.

Основните характеристики на административните зони са:

- Тези зони обслужват цялото население на общината;
- Включват основните публични пространства – административни сгради, търговска и обслужваща инфраструктура;
- В зоните са съсредоточени основните обществени услуги, предлагани в общината.

В административните зони са идентифицирани следните проблеми:

- Лошо състояние и/или недостатъчен капацитет на част от сградния фонд за обществено обслужване (административна, социална, културна и здравна инфраструктура);
- Недостиг на квалифицирани кадри за предоставяне на обществени услуги;
- Ограничени възможности за предоставяне на он-лайн услуги;
- Ограничен капацитет на институциите за социални услуги;
- Затруднен достъп до здравеопазване;
- Ограничени възможности на общински бюджет и пълна зависимост от централната власт поради липса на собствени приходи.

Направленията за въздействие на ПИРО в тази зона са: енергийна ефективност и обновяване на сградния фонд (обществени и административни сгради), повишаване на образованието, подобряване на квалификацията и привличане на високообразовани кадри в администрацията, социалните дейности и услуги; разширяване на обхвата на предлаганите здравни и социални услуги; предлагане на он-лайн административни услуги, повишаване на компютърните и цифрови умения на населението и др.

- Зони с жилищни функции

Зоните с жилищни функции обхващат урбанизираните територии на всички населени места в общината. Признакът за интегрираност на този тип зони е обхващане на проблемите на обитаването, отчитайки комплексното състояние на жилищната среда - степента на изграденост и състоянието на техническата и социална инфраструктура, качествата на жизнената среда.

От устройствена гледна точка зоните с преобладаващи жилищни функции обхващат части от населеното място, които са обединени урегулирани поземлени имоти, предназначени предимно за жилищно застрояване, като различните разновидности на жилищни устройствени зони се характеризират с определени параметри по отношение на тяхната площ в зависимост от големината на населеното място и броя на неговите обитатели, характера и начина на застрояване, препоръчителната плътност на застрояване и усвояване, интензивност и необходима озеленена площ и т.н.

Количествените и качествените характеристики на жилищния фонд в общината са отражение на социално-икономическите процеси. По-голямата част от жилищния фонд не отговаря на съвременните изисквания за енергийната ефективност. Сградният фонд е остарял и в недобро техническо състояние.

Основните характеристики и проблеми на зоните са следните:

- Остарял и амортизиран сграден фонд;
- Висок процент необитаем сграден фонд.

Направленията за намеси на ПИРО в тези зони са: обновяване на жилищния фонд - саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на жилищни сгради; облагородяване на дворове и обществени зелени площи между жилищните сгради.

- Зони за производствени и складови дейности

В отговор на мерките за създаване на благоприятна за инвестиции среда до гр.Бойчиновци, с ОУПО се определят зони за производствени и складови дейности, които са базирани на терени, използвани в миналото за селскостопански дворове. Те се превръщат в производствени зони за стопанска инициатива за малки и средни предприятия. Ситуирани край строителните граници на по-голямата част от населените места те предполагат една равномерност в покриването на територията от необходимите зони за труд и създаване на работни места.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Към момента в община Бойчиновци е малък броя на промишлените предприятия. Общината е разположена в страни от основните транспортни коридори. Инфраструктурата не е достатъчно развита, за да привлече инвестиции, поради липса на добра комуникативност. Съществуват подходящи територии, на които могат да се обособят нови складови и производствени зони. Наличната производствена материална база в самия град Бойчиновци също има потенциали за разширение. Терените в строителните граници на населеното място запазват съществуващите си устройствени режими, с изключение на зоната западно от жп гарата, която е определена като „предимно производствена”. В тази територия се предвижда развитие на складови и производствени бази на леката промишленост и обслужващи центрове, свързани с пътническите и товарни жп превози. Тъй като сградата на жп гарата е обект на НКЦ, за поземления имот, в който попада е определен режим „Ткин”. Терените на бившия стопански двор на ТКЗС източно от града са определени като „предимно производствена зона”, като се запазва мястото на ветеринарната лечебница. В зоната ще се развият чисти производства поради непосредствената ѝ близост с жилищните квартали.

В по-малките населени места в общината е рентабилно развитието на селскостопански производства в границите на бившите селскостопански дворове и около тях с разширението им при необходимост за млеко и месо преработвателни предприятия и консервиране на плодове и зеленчуци.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Необходимо е да се търсят инвеститори за обновяване и доизграждане на техническата инфраструктура и обособяване на подходящи терени за разкриване на нови производствени и складови дейности.

- Зони за селско и горско стопанство

Тези приоритетни зони за въздействие обхващат землищата на всички населени места в общината с предназначение за нуждите на селското и горското стопанство.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Преобладаващите икономически активности за община Бойчиновци я причисляват към общините с предимно селскостопански характер. Отрасълт на селското стопанство съществува при сравнително неизменен размер на поземления ресурс. Почвено-климатичните условия по поречията на реките са благоприятни за развитието на зеленчукопроизводството, потенциал, който не се използва към момента.

Липсата на сериозни източници на замърсяване на околната среда е предпоставка и за развитие на биологично земеделие.

Общината разполага с неголеми горски масиви, което създава ограничени условия за развитие на дърводобивна промишленост. Като цяло общината може да задоволява потребностите си от дърва за огрев. Значението на горите е многостранно - използват се като строителна и технологична суровина, за водноохранни и противоерозионни функции.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Насърчаване развитието на млади фермери, полупазарни стопанства, модернизация на земеделските стопанства, преработка на земеделски продукти, подобряване икономическата стойност на горите и други. Евентуалното наличие на суровинна база в областта зеленчукопроизводството и условия за развитие на овощарството предлага добри възможности за изграждане на цехове за преработка на плодове и зеленчуци, както и съоръжения за съхраняването им.

Като много перспективно се очертава отглеждането на билки, етерично-маслени култури и гъби и създаване на съоръжения за съхранение и преработката им. Изграждане на преработвателни предприятия, свързани с производството и преработката на селскостопанска продукция – оранжерии, сушилни за зърно, мелници, мандри и млекопреработвателни цехове, рафинерии и маслобойни, сушилни за подправки, цехове за замразяване, разфасоване, пакетиране и други подобни, тъй като суровините за тяхното производство могат да се произвеждат в непосредствена близост.

С оглед на добрите природни дадености и традиции в животновъдството перспективно е създаването на месопреработващи предприятия, отговарящи на всички необходими съвременни изисквания, включително биологични продукти (екологично чисти). Има добри възможности за изграждане на млекосъбирателни пунктове, отговарящи на санитарно-хигиенните условия.

- Зони за транспорт и техническа инфраструктура

Тези зони включват терените за транспортно-комуникационна инфраструктура (републикански и общински пътища, площади, улици, тротоари, паркинги, автоспирки, пешеходни алеи) и обекти и съоръжения на техническата инфраструктура (водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщителни мрежи и други). В обхвата на тези приоритетни зони за въздействие попадат обекти и съоръжения на транспорта, комуникациите и техническата инфраструктура във и извън урбанизираните територии на селищата в община Бойчиновци.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Основните инфраструктурни връзки на общината са от републиканска пътна мрежа и общински пътища.

Разположението на транспортната система на община Бойчиновци е силно определено от релефа на местността и директния достъп между съседните населени места в рамките на общината.

Община Бойчиновци е силно засегната от демографската криза у нас и това силно намалява и ограничава и пътуванията вътре в самата община.

Поради тези причини основен акцент в развитието на транспортната инфраструктура на община Бойчиновци е поддържане на съществуващите пътища, в това число и рехабилитация и подновяване - цялостно преасфалтиране, а в някои случаи и цялостно преизграждане на пътищата и техните принадлежности.

Уличната мрежа в общината е силно амортизирана и се нуждае от неотложен ремонт. В последните години общината няма възможност за заделяне на средства за такива ремонти и състоянието на уличната мрежа в някои населени места вече е критично. За изграждането и поддържането на уличната мрежа са необходими значителни финансови средства, но решаването на този проблем не е във възможностите на общинския бюджет. За това следва да се определят приоритетни зони за въздействие в най-уязвимите участъци с най-голям пътничко-поток и население.

Всички населени места са електрифицирани. Състоянието на водоснабдителната система в повечето населени места е лошо и води до чести аварии и режим на водоподаването. В община Бойчиновци има частична канализация само в 2 населени места – в гр.Бойчиновци с дължина 5 км. и в с.Лехчево с дължина 2,5 км. В общината няма изградена ПСОВ. В ОУП на община Бойчиновци са определени терени за изграждане на ПСОВ за трите големи населени места – гр.Бойчиновци, с.Лехчево и с.Владимирово. За промишлените предприятия чрез нормативната уредба са поставени изисквания за заустването на отпадъчните води и изхвърлянето на вредни емисии в атмосферата.

Телекомуникациите в общината са сравнително добре развити. В по-отдалечените от общинския център населени места обхватът на някои от мобилните оператори е слаб. Населението в селата е с ограничен достъп до комуникации и възможности за ползване на он-лайн услуги.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

По отношението на интегрираността на зоните за транспорт и комуникации и техническа инфраструктура, от основно значение е рехабилитацията, доизграждането и поддържането на качествени транспортни връзки и технически съоръжения, които от своя страна да се синхронизират с развитието на икономическите зони, за дърводобив, съхранение и преработка на селскостопанска продукция, от една страна и със зоните за жилищни и административно-обслужващи функции от друга.

- Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм

Зоните за озеленяване, отдих, спорт, туризъм и развлечения се разполагат в населените места и в крайселищните им територии. Обекти за спорт и атракции, освен в тези територии, могат да се разполагат също и в териториите за жилищни функции, озеленени територии и територии за рекреационни дейности.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Община Бойчиновци се характеризира с богата флора и фауна. На територията на общината не попадат защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии.

В общината се намират две защитени зони от Европейската екологична мрежа „Натура 2000”, по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

За опазване на природните местообитания 33 BG0001037 „Пъстрина” по Директива 92/43 на ЕС и решение на МС №122/02.03.2007г., с площ 3551,58 ха и попада в землищата на гр.Бойчиновци, с.Охрид и с.Палилула;

Почти всички населени места разполагат със зелени площи – паркове и обществени градинки, но повечето са в лошо състояние и занемарени.

Община Бойчиновци има ресурс и дадености за развитие на селски, екологичен, ловен и културно-исторически туризъм, но липсват места за настаняване и подслон.

Културните ценности – материални и нематериални, са предпоставка за развитие на културно-познавателен туризъм на територията на област Монтана, част от която е и община Бойчиновци. Проблем е фактът, че повечето от обектите са недостатъчно проучени и разработени. Предстои научна работа по проучвателната дейност, социализирането и популяризирането на културните ценности, както и актуализиране на юридическата им защита.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

ОУПО предвижда връзки за развитие на трансгранично сътрудничество с Република Румъния, както и зони с условия за развитие на интегрирано културно-историческо експониране. Потенциал за развитие на интегриран културно-исторически, селски, екотуризъм, лов и риболов. Създаване на места за настаняване – къщи за гости, вили и семейни хотели. Създаване на база за летни лагери и зелени училища.

Поддържане на биологичното разнообразие и равновесие, пространствена природна и културна идентичност.

Поддържане на зелените системи – паркове и обществени площи.

Създаване на спортни и детски площадки в населените места.

Интегрирани проекти в условията на междуобщинско сътрудничество са възможни във всички приоритетни зони.

ЧАСТ V. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Изменението на климата е тема, която е във фокуса на всички страни по света и оценката му в дългосрочен план заема важно място в процесите на стратегическо планиране на национално, регионално и местно ниво. Проведените изследвания показват прогнозно изменение в модела на валежите, което ще доведе до намаляване на речния отток, едновременно с прогнозно увеличаване на температурата. На Европейско ниво очакванията са до 2080 г. годишните валежи да намалееят на до 40% от нивата на 1990 г. Температурите ще бъдат в обхват от 4°C до 5°C над днешните нива. По-малкото валежи и по-високите температури ще доведат до по-голям риск от засушаване, недостиг на вода, горещи вълни, пожари в горите и загуба на биоразнообразие. Това поставя въпроса за управлението на природните ресурси (вода, почва, въздух, биоразнообразие и биомаса) в условията на засушаване и затопляне, както и подобряване на управлението в случай на риск от наводнение.

На 11 декември 2019 г. Европейската комисия (ЕК) оповести идеята си за т.нар. Европейски зелен пакт, станал известен като Европейска зелена сделка (European Green Deal). Основната му цел е да превърне Европа в първия неутрален по отношение на климата континент до 2050 г. Пактът включва пътна карта с действия за по-ефективно използване на

ресурсите, чрез преминаване от линейна към кръгова икономика и за спиране на изменението на климата, обръщане на тенденцията за загуба на биологично разнообразие и намаляване на замърсяването на околната среда. Планът обхваща всички сектори на икономиката и по-специално транспорта, енергетиката, селското стопанство, строителството, а също така и промишлените отрасли стоманодобив, производството на цимент, информационни и комуникационни технологии (ИКТ), текстилната индустрия, производството и употреба на химикали.

За реализация на амбициозния проект, през следващото десетилетие се планират редица дейности в различни сфери:

- Чиста енергия – декарбонизация на енергийната система, с фокус върху енергийната ефективност и осигуряване на енергия, базирана предимно на ВЕИ. Намаляване на емисиите до 2030 г. с 50 – 55% спрямо стойностите от 1990 г.;
- Устойчива индустрия – нова промишлена политика, основана на концепцията за кръгова икономика. Декарбонизация и модернизация на енергоемки отрасли, като стоманодобива и производството на цимент. Политиката за „устойчиви продукти“ поставя като приоритет намаляването и повторното използване на суровини, преди тяхното рециклиране. До 2030 г. всички опаковки следва да отговарят на изискванията за повторно използване или рециклиране. Предвижда се въвеждане на схеми за обратно изкупуване на технически средства: мобилни телефони, таблети или зарядни устройства за последващо рециклиране;
- Изграждане и реновиране на сгради – политиката насърчава строителството на енергийно ефективни сгради и подкрепя на инициативи за саниране през 2020 г. (предвидена е помощ за 50 милиона потребители и саниране на социални жилища, училища и болници);
- Транспорт – 90% намаление на емисиите на парникови газове в транспорта до 2050 г.;
- Биоразнообразие – нов подход в стратегиите за биологичното разнообразие и за опазване и развитие на горите, предложения за „зелени“ европейски градове и за увеличаване на биологичното разнообразие в градските пространства, засаждане на нови дървета и възстановяване на увредените или с изчерпани ресурси гори, популяризиране и използване на водораслите и други нови източници на протеини.
- Стратегия „От фермата до трапезата“ – в нея са заложени амбициозни цели:
 - Намаляване с 50% на употребата на химически пестициди и свързания с тях риск и намаляване с 50% на употребата на по-опасни пестициди в срок до 2030 г.
 - Намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като се гарантира недопускане на влошаване на плодородието на почвите. Това ще доведе до намаляване с минимум 20% на употребата на торове до 2030 г.
 - Намаляване с 50% на продажбите на антимикробни средства за селскостопанските животни и за аквакултурите до 2030 г.
 - Въвеждане на биологични норми за обработка на 25% от земеделската земя до 2030 г.

В стратегията е заложена и цел до 2025 г. във всички селски райони да бъде осигурен достъп до високоскоростен широколентов интернет, за да се даде възможност за цифрови иновации.

➤ Намаляване на замърсяванията – планът за постигане на нулеви емисии има за цел предотвратяване на замърсяването на въздуха, водата и почвата. Предвидените мерки са свързани със съхраняване на биологичното разнообразие в езера, реки и влажни зони, намаляване на вредното замърсяване от пластмасови микрочастици и лекарствени продукти, преразглеждане на стандартите за качество на въздуха, защитата на гражданите от опасни

химикали чрез нова стратегия, насочена към постигане на устойчивост и нетоксична околна среда, намаляване на замърсяването от големи промишлени инсталации, предоставяне на подкрепа на местните власти за постигане на по-чист въздух за гражданите.

Зелената сделка е придружена от Инвестиционен план за устойчива Европа, който се предвижда да бъде финансово обезпечена чрез т.нар. Механизъм за справедлив преход. Фондът за справедлив преход (ФСП): допълнителни 7.5 млрд. евро към средствата по Кохезионната политика по Многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021 – 2027 г. Разпределените средства за България са 458 млн. евро.

Действията по отношение изменението на климата имат своята законодателна рамка на международно, европейско и национално ниво. Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.) и Парижкото споразумение (2015 г.).

Задълженията по ограничаване и адаптиране към измененията на климата са регламентирани в националното законодателство в Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Член 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „... да гарантира намаляване на емисиите парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове и ограничават изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) също има отношение към климатичните промени, тъй като регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

В унисон с европейската „зелена политика“ в България е разработена Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт до 2030 година. Тя отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. Националната стратегия задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления, като идентифицира и потвърждава необходимите действия както за цялата икономика, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна интегрирана тема.

Селско стопанство

Сектор „Селско стопанство“ е особено уязвим по отношение на изменението на климата и демонстрира разнообразни потенциални въздействия. В същото време съществуват известни възможности за извличане на ползи от промените. Въздействието на изменението на климата в земеделието е свързано с добивите и качеството на културите, селскостопанската производителност, промените в продължителността на вегетационния период, добивите от животновъдство, засушаване на почвата, ерозия, засоляване, загуба на земя и загуба на доходи.

Биоразнообразие и екосистеми

Биологичното разнообразие и екосистемите са особено уязвими по отношение на изменението на климата и демонстрират разнообразни потенциални въздействия, като например загуба на генетично разнообразие, нарушаване на жизнените цикли и фенологичните фази на видовете, влошаване на местообитанията и въздействие върху екосистемните услуги.

Енергетика

Изменението на климата може да повлияе на енергийния сектор по много начини - то може да причини щети на инфраструктурата и оборудването, да доведе до понижаване на качеството на въглищата, да увеличи риска от топлинен стрес за работниците, които работят на открито, да намали ефективността на електроцентралите, да намали наличността на вода за охлаждане, да създаде несигурност по отношение на производството на електроенергия, да понижи ефективността на производството на слънчева и вятърна енергия, да предизвика промени в потреблението на енергия и да намали нуждата от отопление.

Гори

България е богата на гори, но изменението на климата е потенциален двигател на значителни промени. Основна уязвимост представляват специфични за различните видове физиологични реакции. Някои видове дори биха могли да нямат адаптивност, за да се справят с новите климатични условия. Други уязвимости включват несигурност по отношение на взаимодействието между видовете, фактът, че големи площи с иглолистни насаждения са на твърде ниска надморска височина. Изменението на климата може да доведе и до повишена вероятност за възникване на големи пожари и други смущения, както и да създаде по-благоприятни условия за инвазивни видове. Предизвикателство представляват и дървата за огрев като преобладаващ продукт от дървен материал.

Човешко здраве

Изменението на климата влияе върху човешкото здраве чрез температурите и влажността (сърдечно-съдови заболявания, удари, трансмисивна заболяемост, инфекции, респираторни заболявания, алергии), екстремните метеорологични явления и пожарите (смъртност, болести, свързани с водите и храните, посттравматично стресово разстройство) и промяната във валежите (бактериални инфекции и стомашно-чревни проблеми).

Туризм

Поради своя териториално концентриран, зависим от времето и изключително сезонен характер, туризмът в България е уязвим по отношение на изменението на климата. Уязвимостта се състои от краткосрочни и дългосрочни заплахи, въпреки че по-високите температури по-рано и по-късно през годината могат да направят междинните сезони по-привлекателни. Основните рискове, свързани с изменението на климата, включват по-малък брой туристи, по-кратък зимен сезон, по-кратък среден престой, здравословни проблеми за туристите, по-лоши условия за отдых на открито, увреждане на туристическата инфраструктура и суперструктура, затруднен достъп до туристическите дестинации и недостиг на вода. Възможностите, които биха могли да възникнат от изменението на климата включват по-дълъг летен сезон и междинни сезони, развитие на нови туристически продукти и по-малка нужда от отопление през зимата и междинните сезони.

Транспорт

Основните видове транспорт, които ще бъдат повлияни от гледна точка на предоставянето на услуги, са пътния и железопътния транспорт, следвани от водния и въздушния транспорт. Очаква се най-значителното въздействие върху инфраструктурата да бъде причинено от наводненията и свлачищата поради по-високата честота на силни валежи. Други явления, които се очаква да засегнат сектора са виелиците, снеговалежите и екстремните горещини. Очаква се метеорологичните събития, свързани с изменението на климата да окажат отрицателно въздействие върху всички участници в транспортния сектор (влошаване на състоянието, щети, временно затваряне на участъци /възли от пътната инфраструктура), транспортните оператори (по-високи оперативни разходи и прекъсвания на дейностите), потребителите на пътната мрежа (забавяния, удължено време на пътуване, дискомфорт при пътуване) и крайните потребители и обществото като цяло (по-високи разходи за транспортна инфраструктура и транспортни дейности).

Градска среда

В градските райони очакваните въздействия от климатичните събития включват щети за сградите и градската инфраструктура, последици за здравето, застрашени основни услуги, вкл. доставка на храна и електричество, намалена достъпност на средата и воден стрес, както и увеличен финансов натиск върху общините за поддръжка на инфраструктурата и съоръженията и персонала за спешна помощ. Големите градове ще бъдат по-уязвими по отношение на екстремните метеорологични явления, тъй като техните централни градски части обикновено са с по-голяма плътност, интензивен трафик, с по-малко зелени и отворени пространства и със стара инфраструктура с ограничен капацитет. Уязвимите групи, вкл. хората, които живеят под прага на бедността, в лоши жилища, бездомните, възрастните и болните хора, ще бъдат засегнати в по-голяма степен.

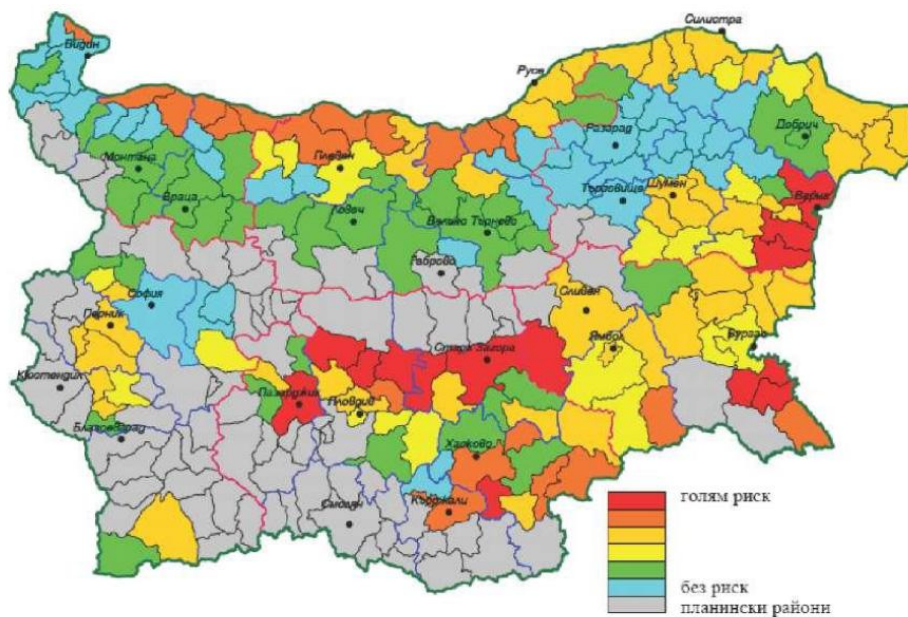
Води

Очаква се изменението на климата да окаже значително въздействие върху хидрологията на реките в България, като прогнозите са за спад с около 10 процента за следващите 30 години. Възможно е да настъпят значителни промени в сезонното разпределение на оттока на реките, с увеличение през зимата и пролетта и спад през лятото и есента. Рисковете и уязвимостта, свързани с водите, включват опасност от наводнения и суша. Рисковете от наводнения засягат цялата страна, докато рисковете от засушаване застрашават районите с прогнозиран недостиг на вода. Районите, които използват подпочвени води, са с по-нисък риск. Вероятни са по-високи рискове в районите, които използват повърхностни води и имат значителни туристически дейности. Черноморският район изглежда най-уязвим по отношение на риска от недостиг на вода. Основните уязвимости по отношение на изменението на климата са системите за производство на водноелектрическите централи, водните услуги (водоснабдяване, канализация и мелиорация), състоянието и готовността на водната инфраструктура, както и готовността на операторите и населението, поради липса на предишен опит с наводнения и засушаване. Рисковете за инфраструктурата и услугите произтичат от щети, неправилна експлоатация и нискокачествени или недостатъчни услуги. Биологичното разнообразие е изложено на риск в резултат от наводненията и засушаванията. Визията на Националната стратегия за АИК е: „Да се развие най-високото възможно ниво на устойчивост на страната срещу изменението на климата, като се вземат всички необходими и изпълними мерки и по този начин се гарантира безпрепятствено функциониране на икономическите сектори на страната, защита на здравето и благосъстоянието на населението и опазване на природните богатства“. Крайната цел е природната среда, сградите и инфраструктурите, здравеопазването и спешната помощ, както и ключовите икономически

сектори да станат не само устойчиви на рисковете, но и готови да се възползват максимално от възможностите. Към Стратегията има План за действие, който описва какви действия за адаптация следва да бъдат предприети, по икономически сектори, като се посочват потенциални последици за бюджета и източници на финансиране, предвидената продължителност и очакваните резултати, показателите за изпълнение и отговорните институции. Отделни фактологични справки за всеки сектор разглеждат планирането на действията по сектори.

Според проучване на Националния институт по метеорология и хидрология (НИМХ) към БАН, община Бойчиновци попада в район с умерен риск (зелена зона) за почвено-атмосферно засушаване, в резултат на климатичните промени.

Фигура 15: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване¹¹

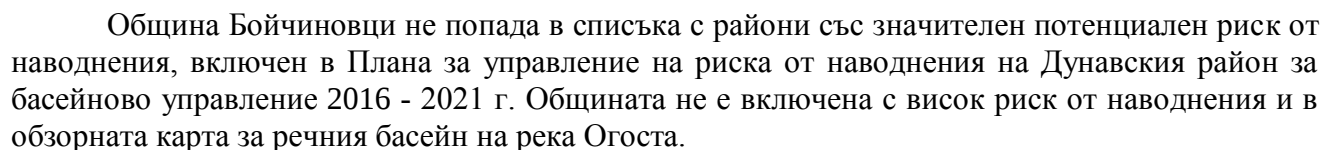

Комбинираният ефект от повишаване на температурите и намаляване на валежите ще се отрази на засегнатите райони по следните начини:

- Изпитване на трудности с недостиг на питейна вода и необходимост от ограничаване на консумацията;
- Поради намаляване на валежите сухите лета ще има по-често, оттокът на реките за производство на хидроенергетика ще намалее;
- Речният отток ще се измени поради променените валежни модели и в планинските и полупланинските райони поради намалена снежна и ледена покривка.
- Затлачването на язовирите може да нарасне поради нарасналия риск от ерозия;
- Нуждата за отопление през студените месеци ще намалее, но рискът за енергията ще нарастне, тъй като летните горещини ще поставят необходимостта от климатизи, което ще предизвика нарастване на необходимостта от енергия за охлаждане;
- Повишеният риск от бури и наводнения може да застраши инфраструктурите и др.;
- Климатичните промени значително ще окажат негативно въздействие върху екосистемите, по-специално на естественото им състояние и биоразнообразието.

¹¹ Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф. д-р В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките

Райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл. 146г от ЗВ
в Дунавски район за басейново управление

Обзорна карта на районите със значителен потенциалния риск от наводнения за речния басейн на р. Огоста

Райони със значителен потенциален риск от наводнения
Речен басейн на р.Огоста

ЗРПН - висок риск

ASPR_00_011
в Огоста при гр. Мезия

ASPR_00_012
в Вълчанска при с. Бели явор

ASPR_00_061
в Берковица при гр. Берковица

ЗРПН със среден риск

ASPR_00_013
в Сил при гр. Бела Слатина

ЗРПН с нисък риск

ASPR_00_082
в Бяраш до с. Бяраш до в. Бяраш

ASPR_00_041
в Ботун при гр. Вълчанска

ASPR_00_014
в Ботун при гр. Кривопол

ASPR_00_015
в Огоста при с. Заградни

ASPR_00_016
в Сил при гр. Берковица

Населени места

Пътна инфраструктура

Град

Хидрологичен обект

Хидрографичен обект

Земна покривка - КОРПУС 2006

0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

1 : 350 000

Масштаб на картата

Картата е произведена по данни от:

Данни за картата: "Топографска карта за изследване на районите със значителен потенциален риск от наводнения в речния басейн на басейна на Огоста"

Въз основа на данните за изследване на районите със значителен потенциален риск от наводнения в речния басейн на басейна на Огоста

БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ ПЛУМОВИЦА

Изпълнител: Център за приложени на спешни изследвания

РСК - www.psk-bd.org

ARESAC European Flood Alert System

Logo of the European Union and other partner organizations.

Въпреки, че по данни на модела, изработен от НИМХ, промените във валежите и температурите на въздуха ще се случват бавно и постепенно, те вече се проявяват в различни райони на България и създават сериозни затруднения с водоснабдяването на населението, реколтата, горски пожари, наводнения и други. За това е необходимо в ПИРО да се включат мерки за смекчаване и адаптиране към климатичните промени, спазването и съобразяването с които е от изключителна важност за устойчивото развитие на общината.

Представената в Националната стратегия за АИК рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности, свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки, които следва да се предприемат и от Община Бойчиновци са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване изменението на климата** (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парников ефект);
- **Мерки за адаптация към изменението на климата** (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици от измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможности, появили се вследствие на климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност.

Действащите към настоящия момент стратегическа и нормативна рамка, позволяват да бъдат открити някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите, включени в ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. Те се основават и на приетия от Министерството на околната среда и водите Трети национален план за действие по изменение на климата.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. са препоръчителни следните мерки за ограничаване изменението на климата и адаптиране към климатичните промени:

Общи мерки:

- Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в мерките за реализация на ПИРО и в секторните документи на екологичната политика на община Бойчиновци – План за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи, Програма за опазване на околната среда, Програма за управление на отпадъците, Програма за енергийна ефективност, Краткосрочна и Дългосрочна общински програми за насърчаване използването на енергия от ВЕИ и бигорива и други.
- Формиране на партньорски мрежи и реализация на интегрирани проекти за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Бойчиновци.
- Повишаване информираността и ангажираността на гражданите относно екологичните въпроси и проблемите с изменението на климата.
- Повишаване на административния капацитет в Община Бойчиновци за изпълнение на екологична политика и реализиране на проекти и дейности в сферата на защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи, изменението на климата и околната среда.

- Разработване на общинска система за информация за климата и ранно предупреждение.
- Приемане на общинска програма за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии.

Мерки за ограничаване изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради;
- Повишаване на енергийната ефективност на уличното, фасадно и парково осветление;
- Повишаване използването на ВЕИ в общината;
- Изграждане на съвременни отоплителни и охлаждащи системи;
- Развитие на „зелена икономика“, чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи в местните предприятия;
- Съхраняване на горския фонд, подобряване управлението на горите и залесяване на незалесени територии;
- Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селскостопанското производство;
- Развитие на биологично земеделие;
- Развитие на напоителните системи и увеличаване на напояваната площ;
- Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедно движение;
- Подобряване на системите за управление на различните потоци отпадъци;
- Закриване и рекултивация на нерегламентирани замърсявания на територията на общината;
- Засилен контрол върху запалването на стърнищата и други.

Мерки за адаптация към изменението на климата:

- Частична корекция на речни корита при необходимост не само в населените места, а и извън урбанизираните територии;
- Прочистване на речни участъци и дерета за избягване на риска от високи приливни вълни;
- Ремонт и укрепване на мостови съоръжения, подпорни стени, диги и др.;
- Подобряване на водоснабдителната и изграждане на канализационна мрежа и ефективно използване на водните ресурси;
- Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство на територията и застрояване, съобразени с климатичните промени;
- Изграждане на съоръжения срещу наводнения;
- Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения;
- Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски и полски пожари;
- Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието;
- Поддръжка и подобряване на съществуващите местообитания на аквакултурите;
- Въвеждане на енергоспестяващи и водоспестяващи технологии в местните предприятия;
- Изграждане на способности за управление на риска от бедствия и реагиране при извънредни ситуации и осигуряване на достатъчно и модерно оборудване.

ЧАСТ VI. МЕРКИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Привличането на инвестиции е ключов инструмент за увеличаване на местния икономически потенциал, повишаване конкурентоспособността на съществуващите и създаване на нови предприятия и активизиране на пазара на труда, насочено към разкриването на нови устойчиви работни места в общината.

Съгласно нормативните изисквания на Чл.11. от Закона за насърчаване на инвестициите (ЗНИ), Кметът на общината осигурява провеждането на политиката за насърчаване на

инвестициите на територията на общината при разработването и изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината (ПИРО) и на програмата за реализирането му. Това налага включването в ПИРО на мерки за насърчаване на инвестициите, които да съответстват на разпоредбите на Закона за насърчаване на инвестициите, Правилника за неговото прилагане и на Наредбата на община Бойчиновци за насърчаване на инвестициите с общинско значение и издаване на сертификати за инвестиция клас В.

Общинското ръководство следва да положи усилия за привличане на инвестиции за модернизиране на съществуващите и изграждане на нови индустриални зони, при доказан икономически ефект и наличие на инвеститори. Необходимо е създаване на устройствени условия и обновяване на инфраструктурите за повишаване на привлекателността на територията за развитие на икономически дейности. Създаването на индустриални зони, производствени бази и логистични центрове, отговарящи на съвременните високотехнологични изисквания означава, че трябва да се предложат достатъчно такива терени, за да могат инвеститорите да имат избор. Общият устройствен план на община Бойчиновци предвижда достатъчно такива територии, позволяващи разширяване на съществуващите и създаване на нови зони за развитие на индустриални и складови дейности.

Основните цели, които се поставят с мерките за насърчаване на инвестициите са:

1. повишаване конкурентоспособността на икономиката на територията на община Бойчиновци, чрез насърчаване на инвестициите за научни изследвания, иновации и технологично развитие в производства и услуги с висока добавена стойност, при спазване принципите на устойчивото развитие;
2. подобряване на инвестиционния климат;
3. създаване на нови работни места;
4. стимулиране развитието на местния бизнес, чрез привличане на инвеститори и подпомагане дейността на фирмите, които развиват дейност на територията на общината.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на Община Бойчиновци се насърчават с мерките по реда на чл. 22з, ал. 3 от ЗНИ и по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане, Закона за данък върху добавената стойност, Закона за насърчаване на заетостта и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, ако отговарят на предвидените в тях условия.

По реда на нормативната уредба се насърчават инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи и свързаните с тях нови работни места, осъществявани на територията на община Бойчиновци, в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 651/2014.

Инвестициите трябва да отговарят на условията на чл. 12, ал. 2 ЗНИ, както следва:

1. да са свързани със създаването на ново предприятие, с разширяването на съществуващо предприятие/дейност, с диверсификация (разнообразяване) на производството на предприятието/дейността с нови продукти или със съществена промяна в цялостния производствен процес на съществуващо предприятие/дейност;
2. да се осъществяват в икономически дейности, посочени в Правилника за прилагане на ЗНИ със съответните кодове, определени съгласно действащата Статистическа класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE), съответно нейното пряко приложение в Република България чрез съответстващата класификация;
3. най-малко 80 на сто от приходите от изпълнявания инвестиционен проект да са от икономически дейности по т. 2 за срока по т. 8 (по-долу);

4. срокът за изпълнение на инвестицията да е до три години от датата на започване на работата по проекта до неговото завършване, включително за голям инвестиционен проект по смисъла на чл. 2, § 52 и чл. 14, §13 от Регламент (ЕС) № 651/2014;

5. инвестициите в един обект да не са под минималния размер, определен с Правилника за прилагане на ЗНИ, който размер може да бъде намален:

а) до три пъти за инвестиционни проекти, които ще се реализират изцяло в административните граници на икономически необлагодетелстваните региони, определени с правилника за прилагане на закона;

б) до три пъти за инвестиции във високотехнологични дейности от индустриалния сектор на икономиката, определени с правилника за прилагане на закона;

в) до пет пъти за инвестиции във високотехнологичните дейности от сектора на услугите, определени с правилника за прилагане на закона;

г) над пет пъти, когато се създава и поддържа заетост по смисъла на т. 7 във високотехнологични дейности или в икономически необлагодетелстваните региони и до три пъти в останалите икономически дейности, като изискванията към заетостта се определят с правилника за прилагане на закона;

6. най-малко 40 на сто от приемливите разходи за материални и нематериални активи да се финансират чрез собствени ресурси или чрез външно финансиране под форма, която изключва публична подкрепа;

7. инвестициите да създават и поддържат заетост, която отговаря едновременно на условията съгласно чл. 14, §9 от Регламент (ЕС) № 651/2014:

а) да е пряко свързана с осъществяването на инвестиционния проект;

б) инвестиционният проект да води до нетно увеличение на броя на служителите в съответното предприятие/организация в сравнение със средния брой на служителите през предходните 12 месеца;

в) създадената заетост да се поддържа за минимален период от 5 години в случай на голямо предприятие и за минимален период от 3 години в случай на МСП;

8. инвестицията в икономическата дейност по т. 2 да се поддържа в съответния регион по местонахождение най-малко 5 години, а в случай на малки и средни предприятия - три години, считано от датата на нейното завършване, съгласно чл.14, §5 от Регламент (ЕС) № 651/2014 г.

В интернет страницата на Община Бойчиновци следва да се поддържа актуална електронна база данни на следната информация:

- актуален списък със свободни терени и недвижими имоти за осъществяване на инвестиции;
- формуляри и образци за кандидатстване за получаване на сертификат за инвестиция клас В и ползване на насърчителните мерки;
- информация за издадените сертификати за инвестиция клас В;
- прилаганите мерки за насърчаване на инвестицията при спазване на изискванията за наблюдение и прозрачност на информацията в областта на държавните помощи.

Инвестициите се определят като клас В с общинско значение, въз основа на критериите за размер на инвестициите и заетостта. Проектите с общинско значение се насърчават като инвестиции клас В, когато се реализират в административните граници на общината и отговарят на нормативните изисквания.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на общината се насърчават с мерките по реда на чл.22з, ал.3. от ЗНИ, както следва:

1. съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината;
2. индивидуално административно обслужване;

3. придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти - частна общинска собственост, по реда на чл.22а, ал.1, т.2 и 4 при спазване на условията по чл.22а, ал.2 - 8 и 13.

Препоръчителни мерки за насърчаване на инвестициите:

- Създаване на инвестиционен модул в сайта на Общината с презентации на дейността на местните фирми и информация за индустриални зони, свободни терени, сгради и др.
- Съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината на инвеститорите чрез общинската администрация, в срокове с една трета по-кратки от предвидените за съответните административни услуги.
- Индивидуално административно обслужване – извършва се безплатно от служители на Общинската администрация, пред съответните компетентни органи, като включва:
 1. информиране на инвеститорите за необходимите и приложими процедури към конкретния инвестиционен проект, съобразно неговите специфики, нормативни изисквания;
 2. съдействие и помощ при попълване, подаване и получаване на необходимите документи, за реализиране на проекта, от ангажираните институции, след заплащане на дължимите такси (съгласно съответния закон);
 3. осигуряване на контакт между инвеститора и съответната администрация, задължена за издаване на необходимите документи и други.
- Придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти – частна общинска собственост, необходими за реализиране на инвестиционния проект, след преговори с инвеститора и извършване на оценка (съгласно ЗНИ, ППЗНИ и общинската Наредба за насърчаване на инвестициите).
- Облекчен режим (без търг или конкурс) при придобиване право на собственост или ограничени вещни права (право на ползване, на преминаване и др.) върху недвижими имоти - частна общинска собственост – важи за инвестиции клас „А“ и „Б“ от ЗНИ.
- Изграждане с публични средства на елементи на техническата инфраструктура, необходими за осъществяване на един или повече инвестиционни проекти.
- Данъчни облекчения при определяне размера на местните данъци и такси за определен брой години след реализиране на инвестицията.
- Съдействие за осигуряване на квалифициран персонал за предприятията на инвеститорите, включително чрез организиране на обучения, финансирани от различни програми и проекти, стажантски програми, дуално обучение и други механизми.
- Участие в български и международни икономически и инвестиционни форуми, борси и търговски изложения и организиране на бизнес посещения на потенциални инвеститори.

ЧАСТ VII. ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Програмата за развитие на туризма в община Бойчиновци е изготвена като самостоятелен раздел в ПИРО, в изпълнение на нормативните изисквания на чл. 11 от Закона за туризма (ДВ. бр.17 от 25.02.2020 г.). Настоящата Програма е в съответствие с приоритетите на Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030 г., Концепцията за туристическо райониране на България и е съобразена със задачите на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. и съществуващите местни туристически ресурси.

Туризмът в община Бойчиновци няма много голям потенциал, не е разработен и не носи приходи и доходи на местното население. В общината има възможности за развитие на интегриран приключенски (екстремни въздушни спортове), екологичен, орнитоложки, културно-исторически, поклоннически, селски и риболовен туризъм. Възможно е привличане на туристи за кратки – уикенд посещения, рекреация и отдих, предимно в пролетно-летния сезон и ранната есен.

Настоящият раздел на ПИРО има за цел да допринесе за насърчаване на туристическото развитие в района, привличане на инвеститори в сектора, създаване на базова инфраструктура-места за настаняване и заведения за хранене и развлечения и популяризиране на Бойчиновци като дестинация за рекреация, отдих и селски туризъм. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: екстремните въздушни спортове, културно-историческия, екологичния (пешеходен и орнитоложки), селски туризъм, лов и риболов. Предлагащото ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, събитийен туризъм, уикенд почивки и рекреация.

Съгласно нормативните изисквания на чл. 11, ал. 2 от Закона за туризма, настоящата Програма предвижда проекти и дейности за:

1. изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти;
2. изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
3. изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
4. организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
5. провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
6. реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
7. взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
8. подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти.

Развитието на туризма се явява изключително важен приоритет със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата зетост и пряко отношение към качеството на живот. Туризмът може да изиграе съществена роля за изграждане и утвърждаване на положителен имидж на общината и да даде възможност за развитие на множество съпътстващи дейности и услуги, които да разнообразят местната икономика.

Конкретните проекти, дейности, бюджет и срокове за изпълнението им в сферата на туризма са включени в Програмата за реализация на ПИРО.

В Концепцията за туристическо райониране на България от 2015 г., община Бойчиновци е включена в Район Дунав с административен център град Русе, в Западнодунавски подрайон. Туристическият район има специализация в Културен и Круизен туризъм. Разширената му специализация включва: 1. Културно-исторически туризъм; 2. Речен круизен туризъм; 3. Приключенски и екотуризм; 4. Градски развлекателен и шопинг туризъм; 5. Винен и кулинарен туризъм; 6. Религиозен и поклоннически туризъм.

Община Бойчиновци попада в обхвата на специализацията за приключенски и екотуризм, културно-исторически, религиозен и поклоннически туризм.

Развитието на устойчив туризм е сред основните цели в Първия приоритет на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен район. В стратегията е посочено, че туристическата индустрия притежава значителен потенциал за разширяване и разнообразяване на регионалния туристически продукт. Благоприятните природни фактори, културното наследство, натрупаният опит в предлаганите туристически услуги, изградената в значителна степен туристическа база спомагат за разширяването на туристическата индустрия и увеличаване на приходите от туризм. Туризмът може да интегрира и мобилизира средите на бизнеса и да се развива като сериозна икономическа дейност, която диверсифицира икономиката на района, като същевременно създава привлекателни работни места за млади хора. Необходимостта от включването на този силно недоизползван потенциал в регионалния растеж е важна задача на новото развитие.

На територията на община Бойчиновци съществуват природни и антропогенни зони и фактори (реки, язовири, природни забележителности, защитени зони, култура и традиции, недвижими културни ценности и обекти), които биха могли да се използват за развитие на туризма.

За програмен период 2021-2027 г. усилията в областта на туризма трябва да се насочат към създаване, разработване и популяризиране на **интегриран местен туристически продукт „Бойчиновци – екстремни въздушни спортове, приключения и отдих, див божур и водни рози в долината на Огоста“** включващ: летателен център за специализиран туризм в областта на летенето и скокове с парашут, рекламни полети и разходки, културно-исторически обекти, паметници, църкви, маршрутен, приключенски и екотуризм, наблюдение на птици, редки растения – див божур, жълти водни рози, рекреация и отдих, колоездене и риболов.

1. Ситуационен анализ и туристически ресурси

Община Бойчиновци не разполага с голям потенциал за развитие на туризм. Разположена е в Дунавската равнина и малка част в Предбалкана на Западна Стара планина. Характеризира се с голямо разнообразие на растителен и животински свят. Отличава се с чиста околна среда – незамърсени води, въздух и почви. Едно от най-големите богатства на общината, произтичащо от географското и разположение са природните ресурси – умерено-континентален климат, красивите и плодородни долини на реките Огоста, Ботуня и Рибине. Макар че, местоположението на общината благоприятства развитието на селското стопанство, на територията и има добри възможности и условия за развитие и на разнообразни форми на туризм.

Географското разположение и природно-климатичните ресурси благоприятстват бъдещото развитие на рекреацията и туризма – екологично чиста и живописна природа, културно-исторически ресурси, местен бит, култура и традиции с туристически потенциал, както и богати на редки видове флора и фауна, защитени зони от НАТУРА 2000.

Легловата база на територията на община Бойчиновци е много слабо развита.

„Вила Първанови“ е разположена в непосредствена близост до борова гора в месността на с. Владимирowo, общ. Бойчиновци. Не далеч е до Градешки Манастир и на 19 км. от гр. Монтана. Разполага с три двойни стаи една спалня с допълнително легло. Семеен хотел функционира в с. Ерден.

Общинското ръководство на община Бойчиновци има конкретни намерения да създаде условия за развитие на екотуризъм и превърне природните дадености на територията си в привлекателни туристически атракции.

С туристически потенциал са следните обекти в общината:

- Летателен център за въздушни и екстремни спортове в Северозападна България „Ава Спорт“, с. Ерден.

На територията на село Ерден, община Бойчиновци се намира единственият летателен център за Северозападна България за въздушни и екстремни спортове, изграден от „АВА-СПОРТ“ ООД. Центърът е предназначен за специализиран туризъм в областта на летенето и скокове с парашут, рекламни полети и разходки. В него се извършва обучение на пилоти на парапланери и безмоторни самолети, парашутисти, организиране на състезания. Центърът се посещава ежегодно от много чуждестранни състезатели, а също привлича и любители на различните екстремни въздушни спортове. Предстои изграждането на хотелска част и плувен басейн.

- Бреговете на р. Огоста и притоците и дава богати възможности за обособяването на зони за ежедневен и седмичен отдых в населените места и в близост до тях.
- Малката река Рибине в землището на с. Лехчево, с естествено езеро с красиви жълти водни рози /Castalia alba/ - рядък защитен вид;
- Петте величествени вековни дървета край Бойчиновци;
- Червените поляни от цъфналия през май див божур, в горския масив край село Мадан
- Язовир „Маданска бара“, с. Мадан - може да се разработи и благоустрои за развитието на спортния риболов и отдых. В околностите на същото село се намират божурови поляни, разположени в близост до красив горски масив.
- Защитените зони по НАТУРА 2000 „Пъстрина“ и „Портитовци - Владимирово“, разположени по поречието на р. Огоста могат да се развият като маршрути за екологичен и орнитоложки туризъм.

В общината има 10 броя регистрирани спортни клубове - Шахмат, Тенис на маса, Волейбол и 7 футболни отбора, които участват успешно в областни, регионални и национални изяви, за което свидетелстват десетките отличия и грамоти. Почти всички селища имат стадиони в сравнително добро състояние. Село Лехчево разполага със спортен комплекс, удобен за развитие на много спортни дисциплини, който може да се използват за тренировъчни лагери и школи на отбори и за организиране на различни състезания и турнири.

Отдыхът в населените места на територията на община Бойчиновци може да бъде съчетан с т.нар. културен туризъм и посещаването на различни паметници и обекти на културно - историческото наследство и религиозни обекти.

Към настоящия момент не са създадени условия за пълноценен седмичен отдых – няма изградени достатъчно паркове и градини, атракции и увеселителни обекти.

По земите на Община Бойчиновци е имало живот от древността. За това свидетелстват археологическите обекти – неолитно селище, антични крепост и сграда, средновековна крепост и др.

Намерени са останки от късната желязна епоха, от античността – тракийски надгробни могили, ранна и късна римска епоха, от средновековието.

Край с.Охрид има останки от селище от късния енеолит. На север от с. Портитовци са намерени останки от селище и крепост от късната желязна епоха и от енеолита – пещерно селище. Находките не са достатъчно проучени.

В античността по тези земи е живяло тракийското племе трибали. Древногръцкият историк Херодот споменава трибалите като едно от 22-те тракийски племена. През 15 г. след Хр. римляните образуват по земите на север от Стара планина провинцията Мизия. От римската епоха са намерени крепост, вила рустика и др. Следи от Средновековието са открити край с.Бели брег – манастира „Св.Троица” и селище. Още от Аспарухова България тези земи са българска територия. По време на Османския период християнското население остава най-многобройно в района и продължава да се занимава с традиционните си дейности. След Освобождението на България от Османското владичество, населението на общината взема активно участие в балканските и световните войни за запазване на границите на България. За това свидетелстват множеството войнишки паметници.

В община Бойчиновци са регистрирани общо 42 броя обекти - недвижими паметници на културата, 16 бр. от които, или 38%, са археологически обекти. Близко една четвърт от обектите са исторически паметници, свързани със Септемврийското въстание от 1923г. – исторически места на сражения, жп гарата, къщата на Владимир Минчев. От тях с най-голямо значение е сградата на жп гарата, която е част от централното градско пространство на общинския център. Сградата е също архитектурно-строителен паметник, обновена е и добре поддържана. В с.Владимирово има две, в с.Охрид три, а в с.Лехчево четири еднофамилни жилищни сгради, които са архитектурно – строителни паметници. Жилищните сгради не са в добро физическо състояние. На територията на общината се намират пет църкви с над стогодишна история, които са обекти на НКЦ - в с.Владимирово три броя (св.Николай Чудотворец – стара и нова църкви, св.Иван Пустиник в м.Манастира), в с.Охрид един брой (св.Димитър) и в с.Бели брод (св.Богородица). Три броя от архитектурно – строителните обекти - църкви са и художествени паметници. Църковните сгради се поддържат в добро състояние и могат да бъдат обект на поклоннически туризъм.

Военните паметници са общо девет броя, от които шест паметни плочи и три паметника. Паметниците се поддържат в добро състояние. Три обекта има в с.Бели брег и два в с.Мадан. В общинския център няма ререгистрирани военни паметници.

От национално значение са археологическите находки в общината, повечето от които не са достатъчно проучени. По данните, с които се разполага към момента, като обекти с потенциал за бързо включване в икономиката на общината могат да се отбележат трите църкви в селата Бели брод, Владимирово и Охрид и ЖП гара Бойчиновци. След допълнителни проучвания интерес ще представляват праисторическите селища и светилища, както и обектите от античността. Достъпът до тях е лесно осъществим, обслужваща инфраструктура може да се изгради в населените места.

Нематериалното културно-историческо наследство са запазените от хората обичаи, обреди, музика, песни и танци, предания и легенди, занаяти и приложни изкуства, кулинарни традиции. Те се съхраняват чрез дейностите, които се развиват в Народните читалища - в 11 от тринадесетте населени места. Някои от тях са създадени в 1900г. – „Нов живот” в с.Владимирово, в 1911 г. – „Развитие” в с.Лехчево. Други са създадени в периода от 1921г. до 1934г. Най-късно, в 1960г., е създадено читалището в с.Мадан. Читалищата и дейността им са разгледани подробно в раздел „Социална инфраструктура”. В читалищата се съхраняват събраните артефакти от фолклора – словестни и музикални, характерни танци и обичаи.

В културния календар на Община Бойчиновци присъстват официалните национални празници, народни празници, чествания на събития, събори на селата. Националният празник Трети март се отбелязва в общинския център. На Тодоров ден се организира надбягване с коне в селата Владимирово и Лехчево. Осми април се отбелязва като ден на ромите в общинския център. През месец април се провежда и годишната среща на Съюза на слепите. През пролетта

се организират тържествено Майски празници на културата „Пролет край Огоста”, отбелязва се и Денят на славянската писменост и култура 24 май. За Деня на детето се организира представление на куклен театър. Денят на народните будители се отбелязва във всички училища.

Всяко от населените места има свой празник, който се отбелязва с тържество и събор на селото. Денят на Община Бойчиновци се отбелязва на 7-ми октомври.

Празникът събор на с. Громшин е през месец май, на с. Кобиляк и с. Мадан през август. Празникът на с. Лехчево се отбелязва през август с фолклорен фестивал „Голяма Богородица”. За празника на с. Мърчево се организира „Мърчевска кушия” през юли, а през месец октомври е съборът на селото. Празникът събор на с. Портитовци е през септември, на с. Кобиляк, с. Охрид и с. Ерден – през октомври, на с. Владимирово – през ноември.

Читалищата в отделните села организират празнуване и изпълнение на ритуалите за празници като Лазаровден, Възкресение Христово с рисуване на яйца, Рождество Христово, Бабин ден, Първи март „баба Марта” и др.

Към разнообразните туристически ресурси и потенциали на община Бойчиновци могат да се добавят традиционните носии, песни, хора и традиции. Всичко това допълнено със не принуденото гостоприемство на местните жители, представляват добра база за развитие на селския, етнографски и културно-познавателен туризъм.

Почти всички населени места в общината имат потенциал да привличат туристи за селски туризъм и да допринесат за развитието и обогатяването на местния туристически продукт. Типичният селскостопански район може да предлага като атракция за туристите практикуване на земеделска работа в стопанство (тип „Ферма”), курсове по животновъдство, ръкоделие и демонстрация на производство на домашни продукти (сирене, кисело мляко, лютеница, конфитюр и др.).

Може да бъде изградено и ваканционно еко-селище, в което да се предлагат различни атракции – конна езда, вело-туризъм по маршрути в района, лов, риболов и други.

2. Мерки и дейности за развитие на туризма

Инвестициите в туристическия сектор и популяризирането на Бойчиновци като туристическа дестинация могат да се отразят положително на икономическото съживяване на района, стандарта на живот и качествата на средата на обитаване. Успешното развитие на туризма може да създаде нови работни места, както в сектора, така и в съпътстващи дейности и услуги и да превърне общината в по-привлекателно място за работа и живот.

Общината има потенциал да се превърне в популярна българска дестинация за селски туризъм, рекреация, краткотраен отдих, природен, орнитоложки, културно-исторически и познавателен туризъм. Мисията на Общинската администрация в това направление е да провежда последователна и целенасочена политика в областта на туризма, като осигурява координация и партньорство между публичния, частния и неправителствения сектор и съдейства за популяризиране на дестинацията.

Главната цел на Програмата за развитие на туризма, като елемент на ПИРО е да се набележат подходящи мерки и дейности за утвърждаване на Бойчиновци първо на регионалния туристически пазар, като популярна дестинация за традиционни и алтернативни форми на туризъм, на база местните ресурси и потенциал. Близостта на столицата – гр. София, на областния център – гр. Монтана, на гр. Враца и на гр. Видин (Мост на река Дунав) са основните туристически пазари, на които може да се позиционира общината в периода до 2027 г.

Мерките и дейностите за развитие на туризма попадат в обхвата на *Приоритет 1 на ПИРО - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.*

Към този Приоритет е включена **Мярка 1.3. Развитие на туризма като индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, природни и културни забележителности.**

За превръщането на туризма в икономически рентабилен отрасъл, генериращ доходи и заетост за местното население са необходими целенасочени действия в две направления, обобщени като подмерки в Програмата за реализация на ПИРО.

Подмярка 1.3.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез създаване на базова инфраструктура и активно предлагане на интегрирани туристически продукти и услуги.

Дейности/Проекти:

- Създаване и развитие на туристическа инфраструктура, аракции и подобряване на транспортния достъп до туристическите забележителности на общината;
- Проучване, реставрация, консервация и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство;
- Създаване на ясна концепция за уникален местен туристически продукт **„Бойчиновци – екстремни въздушни спортове, приключения и отдих, див божур и водни рози в долината на Огоста“**, включващ пакети от туристически маршрути, атракции и услуги;
- Възстановяване, ремонт и реставрация на църкви и религиозни обекти в общината;
- Създаване и обогатяване на музейни етнографски сбирки към читалища в общината;
- Обособяване на екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден и пешеходен туризъм;
- Изграждане на велоалеи, места за каране на ролери и ролкови кънки;
- Създаване на места за настаняване и подслон – къщи за гости и др.;
- Изграждане на зони за къмпингуване и риболов край местните реки и язовири;
- Подобряване състоянието на културно-историческите и войнишки паметници и достъпа до тях;
- Благоустрояване на места за краткотраен отдих и разходка – почистване и ремонт на обществени чешми, поставяне на беседки, указателни и информационни табели, огнища, пейки, кошове за отпадъци и други;
- Създаване на нови детски, спортни площадки и фитнес на открито;
- Осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туристическия сектор и създаване на добро качество на обслужването в туризма.

Подмярка 1.3.2. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията.

Дейности/Проекти:

- Създаване на гише за туристическа информация към Общинска администрация - Бойчиновци;
- Създаване на информационен туристически модул в сайта на Община Бойчиновци;
- Създаване на имидж, бранд, емблема и лого на дестинацията и разпространение на рекламна брошура и други рекламни материали;

- Организиране на спортни състезания, турнири и шампионати за различни спортове и оползотворяване потенциала за спортен туризъм;
- Организирано наблюдение на птици, животни и на находища от билки;
- Организиране на културни събития с регионално и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
- Проучване и съхранение на местни традиции, обичаи и занаяти, които да бъдат включени в културния календар на общината и представяни на туристите;
- Поставяне на информационни табели и карти за съществуващите обекти, маршрути и места за настаняване;
- Интегрирани съвместни туристически проекти с други общини;
- Туристически обмен и трансгранично сътрудничество.

Очакваните резултати от изпълнението на Програмата за развитие на туризма са: създаден и предложен на туристическия пазар уникален местен туристически продукт: *„Бойчиновци – екстремни въздушни спортове, приключения и отдих, див божур и водни рози в долината на Огоста“*, на база специфичните ресурси и потенциал; привличане на туристическия интерес; създаване на места за настаняване и послон; генериране на приходи от туризъм, създаване на работни места в туризма и в съпътстващите дейности и услуги.

Действията на Общината и инвестиционните проекти в сферата на туризма трябва да спрат негативните тенденции в развитието, които сега се наблюдават и да спомогнат за повишаване на жизнения стандарт на населението и създаване на нови работни места.

Постигането на благоприятно за общината развитие може да се осъществи, като се използват два основни подхода:

- Инвестиционен подход – в този подход държавните институции, местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации ще играят съществена роля в предлагането, разработването и лобирането за осъществяване на местни и чуждестранни инвестиции и за привличане на финансови средства за осъществяване на инвестиционни проекти за успешно развитие на туризма в община Бойчиновци;

- Ресурсен подход – максимално използване на местните туристически ресурси.

В допълнение на тези два подхода трябва да се работи в две още две посоки - осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туризма, които да обезпечат доброто и качествено обслужване на туристите и гостите, от една страна, и активен маркетинг и реклама на дестинацията и местните продукти и услуги на българския и международен пазар, от друга.

Настоящата Програма ще допринесе за устойчиво, интегрирано туристическо развитие на общината, привличане на инвеститори в сектора, създаване на нова дестинация за краткотраен отдих и селски туризъм. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: културно-историческия, екологичен, спортен, приключенски, селски туризъм, лов и риболов. Предлагането ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, събитийен туризъм, уикенд почивки и рекреация.

За финансовото осигуряване на необходимите мерки и дейности могат да се използват възможностите, осигурени в най-голяма степен от СПРЗСР, ОПРР, Програмите за трансгранично сътрудничество и други български оперативни програми, по които Община Бойчиновци и местния бизнес са потенциални бенефициенти. Като допълнителни източници на средства могат да се използват други общностни програми, финансирани от фондовете на ЕС и други национални и международни донорски програми, общинския бюджет, републиканския бюджет, частни инвестиции и банкови кредити.

ЧАСТ VIII. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Интегрираният подход е един от новите моменти в стратегическото и пространствено планиране през новия програмен период и намира своето конкретно приложение в Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021 – 2027 г. Интегрираният подход изисква да се търси не само локалния ефект от отделните мерки, дейности и проекти, включени в ПИРО, но и да се гарантира мултипликационен ефект от комплексното им прилагане. Интегрираният подход, приложен при изготвянето на Програмата за реализация на ПИРО се основава на три основни характеристики: мултидисциплинарност; пространствено измерение и партньорство. С този подход се цели преодоляване на социалните и териториални различия и съгласувани действия при планирането и управлението на ресурсите за подобряване на компонентите на жизнената среда. В основата на подхода е промяната на фокуса от подкрепа за населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

С подхода за интегрирано териториално развитие се цели развитие на модел на партньорство и насърчаване на сътрудничеството между различни действащи лица на местно ниво – както между местните власти и другите заинтересовани страни (представители на бизнеса и гражданското общество), така и между отделните административни звена и публични институции (различни общини, областни администрации). Идеята е всички те, водени от обща цел вместо в условия на конкуренция за достъп до финансиране, да работят съвместно за разрешаването на общи проблеми или оползотворяване на потенциалите за развитие на конкретната територия, без водещи да са административните граници на отделните териториални единици. В този смисъл водещ принцип при изпълнението на ИТИ на първо място е сътрудничеството за решаване на общи проблеми, а не административно-териториалните граници на общината.

През програмен период 2021-2027 г. се планира финансирането на концепции за ИТИ, състоящи се от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) проекти/проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и/или потенциали за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет.

По своята същност ПИРО представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция може да обхваща комплекс от дейности, подлежащи на

финансиране със собствени или заемни средства, инвестиционни програми по общински концесии, средства от различни оперативни програми или от други източници.

Мултипликационният ефект от прилагане на интегрирания подход при реализация на ПИРО може да бъде:

- Интегрален - интегритетът се изразява в последователна реализация на комплекс от мерки, проекти и дейности, които изпълнени в съвкупност ще създадат по-висока добавена стойност за обществото и ще имат по-голям общ ефект за целевата територия и нейното население;
- Синергетичен, т.е. по-голям от сумата на ефектите от отделните мерки, ако последните биха се провеждали поединично, без връзка и взаимодействие с другите мерки;
- Метричен и неметричен, като качествените ефекти в крайна сметка могат да доведат до подобряване на функционирането на социо-икономическата система;
- Постоянно нарастващ, умножаващ се ефект. Реализираният ефект в една сфера да води след себе си пряко или косвено, до съответни ефекти и в други, по-близки или по-далечни, по-пряко или по-непряко свързани подсистеми на обществения живот.

Макар, че са относително самостоятелни, икономическата, социалната и инфраструктурната системи на територията на общината и процесите на реализиране на мерките в тези системи функционално се преплитат помежду си и зависят една от друга. Така самоцелното подобряване на инфраструктурата, без преодоляване на демографските и икономически проблеми не би допринесло за подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на населението. Същевременно подобряването на икономическата база и привличането на инвеститори, не може да се осъществи, без качествени и добре обучени кадри и благоприятстващи развитието на бизнеса обществени инфраструктури. Това налага прилагането на интегриран подход в ПИРО като цяло и в частност във включените в Програмата за реализация на плана мерки, дейности и проекти. По този начин паралелното подобряване на качеството на човешките ресурси и на инфраструктурата ще доведе до ускоряване на икономическото развитие. Това от своя страна, ще позволи генериране на повече приходи в общинския бюджет, допълнително подобряване и модернизиране на инфраструктурата, повишаване на квалификацията и мотивацията на хората да останат да живеят и работят в общината. С подобен мултипликационен ефект ще бъдат и мерките, насочени към опазване и подобряване на околната среда, превенция и адаптиране към климатичните промени, подобряване на зоните за отдих и туризъм и други.

Независимо от това, че всяка от посочените сфери има своите собствени цели, приоритети и бюджети, при интегрирания подход за развитие трябва да се държи сметка как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия раздел на ПИРО и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура. Тоест отделните мерки, проекти и дейности да се разглеждат в тяхната взаимна връзка и допълняемост, като съзнателно се търсят и развиват интеграционни връзки на всички равнища, както вътре в общината, така и в нейната обвързаност с други територии, извън нейния обхват.

Основните структурни елементи на Програмата са мерките и проектите/проектните идеи по съответните приоритети на ПИРО. Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично, в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на ПИРО, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане целите и приоритетите за развитие.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021 – 2027 г. е представена в ПРИЛОЖЕНИЕ № 1.

Програмата за реализация на ПИРО съдържа и Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на Програмата (ПРИЛОЖЕНИЕ № 1а).

Индикативният списък е изготвен по образец, регламентиран в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Индикативният списък с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на ПИРО, е неразделна част от Програмата за реализация, тъй като интегрираното им комплексно изпълнение ще има по-голям синергичен ефект върху целевата територия. В този смисъл, включените в Приложение № 1а интегрирани проекти по съответните мерки могат да фигурират и в Приложение № 1, но се извеждат в самостоятелен списък, за да се подчертае общия им мултипликационен ефект.

В Програмата за реализация на ПИРО и Индикативния списък преобладават повече проектни идеи и по-малко на брой конкретни проекти, за които има сериозни инвестиционни намерения или проектна готовност. Това е разбираемо, тъй като ПИРО е разработен в началото на програмния период. С влизането в действие на Плана, ще се пристъпи към разработването на самите проекти, които корелират със заложените в плана проектни идеи. Важна особеност във формулировката на проектните идеи е това, че същите се представят в по-обобщени формулировки. Това е направено с цел в тази формулировка в последствие да се добави в по-конкретен вид наименованието на конкретния проект.

При определяне на индикативната стойност на предлаганите проектни идеи са използвани стойностите на проекти – аналози, които са финансирани в програмния период 2014-2020 г. или разработени количествено-стойностни сметки и финансови обосновки за дейностите, за които има проектна готовност. Размерът на финансовия ресурс е индикативен, а неговата конкретна величина ще се определя при разработването на самите проекти, съобразно техническите им параметри, методики за фонд работна заплата, финансиране на меки мерки, часови ставки и условията за допустимост на разходите по процедурите за финансова помощ, по които ще се кандидатства.

Условието за включване на конкретни проекти или проектни идеи в Приложение № 1а е, че Общината съвместно с партньорите са преценили, че: а) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно; б) съответният проект има известна степен на проектна готовност (предпроектно проучване, технически инвестиционен проект, обосновки, социално-икономически анализ, финансови анализи и др.); в) съответният проект е интегриран с други проекти, чието съвместно изпълнение води до голям ефект за общината и нейното население.

В тази връзка е възможно на етапа на изготвяне на ПИРО общината да няма готовност с подробен списък, съгласно Приложение № 1а, но той може да бъде добавен или разширяван по-късно, при актуализация на Програмата за реализация на ПИРО. Индикативният списък с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство, чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

Съгласно Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Програмата за реализация на

Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци 2021 – 2027 г. съдържа и **Индикативна финансова таблица (ПРИЛОЖЕНИЕ № 2).**

Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на ПИРО и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по неговото изпълнение. Ресурсите за реализацията на ПИРО включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки, дейности и проекти/проектни идеи. В този смисъл Индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства, чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация на ПИРО и приложенията към нея подлежат на актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Основните източници на финансиране на заложените в Програмата за реализация на ПИРО мерки, проекти, идеи и дейности за програмен период 2021-2027 година са:

- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР);
- ОП „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК);
- ОП „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР);
- ОП „Наука и образование“ (ОПНО);
- ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация (ОПНИИДИТ);
- ОП „Електронно управление и техническа помощ“ (ОПЕУТП);
- ОП „Околна среда“ (ОПОС);
- ОП „Морско дело, рибарство и аквакултури“ (ОПМДРА);
- ОП „Транспортна свързаност“ (ОПТС) - за републиканска пътна мрежа (АПИ);
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане (ОПХОМП);
- ОП „Развитие на регионите“ (ОПРР) - само за интегрирани проекти с големи общини в рамките на СЗР и в изпълнение на приоритетите на Интегрираната териториална стратегия за развитие на района (ИТС), чрез подхода на интегрирани териториални инвестиции (ИТИ);
- Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ Румъния – България;
- Общностни програми на ЕС за периода 2021-2027 г. („Еразъм“, „Хоризонт Европа“, LIFE, Европа за гражданите, ЕС в подкрепа на здравето, Цифрова Европа и др.);
- Финансов механизъм на европейското икономическо пространство (ФМ ЕИП);
- Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) - нов финансов инструмент на ЕС за преодоляване на последиците от пандемията с COVID-19;
- Националната програма по фонд „Убежище и миграция“;
- Национален доверителен екофонд;
- ПУДООС;
- Фонд „Флаг“;
- Национални програми на МТСП, администирани от АЗ, АСП, „Красива България“;

- Национални програми на МОН, т.ч. Национална програма „Изграждане на училищна STEM среда“ и др.;
- Национален фонд „Култура“;
- Републикански бюджет;
- Общински бюджет;
- Частни инвестиции, концесии, кредитни линии, заеми и други.

ЧАСТ IX. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

1. Механизъм за наблюдение и оценка на ПИРО

Предмет на наблюдение на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

Орган на наблюдение на ПИРО е Общинския съвет.

Функциите по наблюдението на ПИРО включват:

- Наблюдение на изпълнението на ПИРО въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г., глобалните екологични индикатори, целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;
- Координация на дейностите по наблюдението на ПИРО със заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица;
- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ПИРО;
- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, АЗ, АУЕР, ИАОС, РИОСВ, РЗИ, АСП и др., както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се

осигурява от бюджета на Община Бойчиновци.

- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на планове за интегрирано развитие и програмите за тяхната реализация. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация.

За изпълнението на ОПР се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана за интегрирано развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

По решение на органа за наблюдение – Общинския съвет, или по искане на Кмета могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е

достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на плана за интегрирано развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

През периода на действие на плана за интегрирано развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

Актуализация

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително „твърд“ в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките, дейностите и проектите, които ще се изпълняват.

2. Система от индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействия върху целевата територия.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на района. Те изцяло отговарят на изискванията на „Методическите указания за разработване на Планове за интегрирано развитие“ на МРРБ.

Избраните индикатори са:

- Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

За целите на отчитане изпълнението на ПИРО ще се използват следните видове индикатори:

- Индикатори за продукт;
- Индикатори за резултат.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за

наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на плана се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за периода. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типа индикатор, който се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в ПИРО. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат - по отношение на целите. Въпреки това е възможно за даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. С индикаторите за продукт се измерва и постигането на приоритетите и мерките.

За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021 -2027 г.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са посочени в **матрица на индикаторите - Приложение № 3.**

ЧАСТ X. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОЙЧИНОВЦИ 2021-2027 Г.

Предварителната оценка е изготвена в съответствие с чл. 32 на ЗРР едновременно с подготовката на проекта на Плана за интегрирано развитие (ПИРО). Тя съдържа прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите на социално-икономическо развитие на община Бойчиновци, оценки за вътрешна и външна съгласуваност, реалистичност, приложимост и изпълнимост на документа.

Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. е основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано местно развитие в посочената територия. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за период от седем години.

Предварителната оценка на ПИРО има за цел да подобри качеството на документа, като проследи неговата външна и вътрешна свързаност, съответствие със стратегически и планови документи на областно, регионално, национално и наднационално ниво, неговата ефективност, ефикасност, релевантност, въздействие и устойчивост.

Оценката на въздействието е инструмент за по-добро вземане на решения и за гарантиране качеството на публичните политики. Тя е свързана с идентифицирането, предвиждането и оценката на възможните резултати, както положителни, така и отрицателни, от прилагането на политиките. Насочена е към елиминиране или свеждане до минимум на негативните и оптимизиране на позитивните последици от тях.

Оценката на въздействието представлява неразделна част от цикъла на секторните политики, в частност от фазата на разработването на политики и стратегическо планиране. Една качествена оценка на въздействието е много важна за постигане на по-пълна осведоменост на лицата, вземащи решения, а и на широката общественост относно резултатите от прилагането на политики, нормативни, планови и стратегически документи.

Тя дава логическо обяснение на процесите, като разглежда всички евентуални последици, произтичащи от прилагането на ПИРО, включително и възможността да се запази статуквото, като по този начин се направят изводи относно ефективността на предлаганата намеса, мерки и дейности от гледна точка на постигането на поставените цели.

- Конкретните цели на Предварителната оценка са:
 - Да се гарантира външната съгласуваност на ПИРО и заложените в него стратегически цели и приоритети с документите от по-високо йерархично национално и европейско ниво, секторните стратегии, Интегрирана териториална стратегия за развитие на СЗР за периода 2021-2027, Национална програма за развитие България 2030 и други.
 - Да се гарантира вътрешната съгласуваност на ПИРО, като се оцени връзката между резултатите от социално-икономическия и SWOT-анализа с реалистичността и адекватността на заложените цели и приоритети, предвидената система за наблюдение, оценка и актуализация, предложените индикатори за наблюдение, механизми за контрол, мерки за информация и публичност и програмата за реализация;
 - Да се гарантира спазването на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните финансови ресурси за развитие - частни инвестиции и общински бюджет със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;

- Да се гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие и др.;
- Да се прецени реалистичността на общата оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.;
- Да се оценят дейностите, предложени за прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Да се оцени съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.
- За постигането на тези цели са изпълнени следните задачи:
- Извършена е оценка на обхвата и фокуса на анализа на актуалните тенденции и процеси, проблеми и потенциали на икономическото, социалното, инфраструктурното и екологичното развитие на община Бойчиновци;
- Извършена е оценка на съответствието и обвързаността на SWOT-анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината;
- Извършена е оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на общината за периода 2021-2027 г., интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на регионално, национално и европейско ниво;
- Извършена е преценка на обема и ефективността на предвидените финансови ресурси за постигането на целите на ПИРО за развитие за периода 2021-2027 г. и обосноваването на разпределението им спрямо заложените цели и приоритети;
- Извършен е анализ на уместността, яснотата и броя на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода до 2027 г., включително по отношение на информационното им осигуряване и измеримост;
- Извършена е оценка на описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО, включване на партньорите в процеса на тяхното разработване и изпълнение, както и дейностите за информационно осигуряване и публичност на плана;
- Извършена е оценка на съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.
- При изготвянето на предварителната оценка Изпълнителят е взел предвид и съблюдал изискванията на Закона за регионалното развитие и на Правилника за неговото прилагане. Изпълнителят също е координирал разработването на предварителната оценка с Възложителя.
- Основните критерии, които са използвани при предварителната оценка са критериите за приложимост, обоснованост, ефективност, ефикасност, въздействие и устойчивост.

1. Оценка на социално-икономическото въздействие на ПИРО

В структурно отношение Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. съдържа две основни части: Аналитична и Стратегическа.

Елементите на Плана за интегрирано развитие са дефинирани в Закона за регионално развитие, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. и включват следното:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната община;
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.;

- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини;
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗИД на ЗРР .

Аналитичната част на ПИРО обхваща задълбочен анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние на общината, на потенциала за нейното развитие, оценка на административния и финансов капацитет на Община Бойчиновци и анализ на силните, слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT-анализ).

В анализа на социално-икономическото развитие е извършено изследване на природогеографския и ресурсен потенциал, на тенденциите в икономическото развитие, социалния сектор, образованието, иновациите и технологиите, инфраструктурата, околната среда, селищното развитие и урбанистична структура и на културно-историческото наследство. Разработеният анализ е информативен и задълбочен. Използвани са актуални данни от официални източници на информация, които са анализирани с помощта на различни подходи и са изведени съответните изводи от тях. В структурно отношение анализът отговаря на изискванията за съдържание, посочени в Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Общината е разгледана в контекста на социално-икономическото развитие на областта, района и националните особености. По-голямата част от данните са визуализирани под формата на фигури или таблици, което допринася за по-лесното им възприемане. Анализът е проблемно ориентиран, като проследява тенденциите в развитието на общината и разглежда подробно проблемите от демографски, социално-икономически, инфраструктурен и екологичен характер.

Основните акценти в анализа са състоянието на околната среда по компоненти, развитието на мрежата от различни категории защитени територии, както и зоните, включени в националната екологична мрежа НАТУРА 2000. На тази основа са формирани изводи, които са обобщени в SWOT - анализа и служат за обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част.

Анализът на инфраструктурната обезпеченост се фокусира върху водоснабдителната, канализационната, транспортната, електроснабдителната и телекомуникационна инфраструктури. Тук е обърнато внимание на показателите, свързани както със съществуващата инфраструктура, така и на нуждата от изграждане на нови съоръжения, потенциала и възможностите за развитие нови проекти в съответните сфери, необходимите инвестиции и др. Представени са и ресурсите на общината, изследвано е тяхното състояние и на тази база са изведени сравнителните предимства, които трябва да се развият, за да се постигне прогрес. Анализът поставя добра основа за разгръщане на стратегическата рамка на документа и набелязване на адекватни цели, приоритети, мерки и дейности.

2. Оценка на съответствието и обвързаността на SWOT-анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината

SWOT-анализът е задължителна част за всеки стратегически документ, като в случая осъществява логическата връзка между аналитичната и стратегическата част на ПИРО.

Анализът на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите е изключително подробен и е представен по конкретни сектори. Изпълнен е в съответствие със стандартната методология, според която силните и слабите страни са резултат от влиянието на вътрешни фактори, а възможностите и заплахите на външни фактори. Ясно са дефинирани и изведени силните и слабите страни, възможностите и заплахите въз основа на резултатите от анализа на социално-икономическата среда, който е подробен и задълбочен.

В SWOT анализа са формирани изводи, които да служат за обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част. Дефинираните цели в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци са насочени към намаляване на слабите страни и преодоляване на заплахите. Те имат за цел развитие и оползотворяване на наличния потенциал. Изготвеният SWOT-анализ е структуриран в матрица, отразяваща влиянието на факторите за развитие, което предполага че силните и слабите страни са посочени в резултат на разработения анализ на ситуацията в общината. Съгласно класическата схема за обобщение факторите са представени в четири групи, в зависимост от това с какъв произход са те и какъв е потенциалният им ефект върху развитието. Силните и слабите страни са изведени на база вътрешните условия в общината, докато възможностите и заплахите са изведени на база външната среда. Анализът е логично построен и правилно извежда и обобщава направените в анализа констатации.

При проверка на вътрешното съответствие на SWOT-анализа не са открити противоречия. Като цяло, SWOT-анализът е уловил основните изводи, направени в социално-икономическия анализ, а в стратегическата рамка са взети предвид стоящите пред развитието на общината възможности и заплахи.

3. Оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г.

Стратегическата част на ПИРО включва: визия, стратегически цели, приоритети и мерки за развитие, финансови ресурси, индикатори, система за управление, наблюдение, оценка и контрол на изпълнението и информационно осигуряване.

В предварителната оценка са разгледани интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на областно, регионално, национално и европейско ниво

Стратегическата част на ПИРО набелязва насоките за развитие на общината във всички сфери на социално-икономическия живот. Тя кореспондира пряко и е съобразена в голяма степен със заложената законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие, в т.ч и с целите и посоките на интервенции на Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Във формулираната Визия: „ *Община Бойчиновци – динамично развиващ се интегриран земеделски район в Северозападна България с конкурентоспособна икономика, чиста природа и добър жизнен стандарт, привличащ инвестиции, иновации и образован човешки капитал.* „, са взети предвид основните изводи от дефинираните записи в SWOT-анализа и досегашното развитие. Решаването на ключовите проблеми и реализацията на потенциала за развитие на общината през плановия период ще даде възможност за постигане на очертаната визия, което я прави реалистична.

Оценката на стратегическата рамка на ПИРО е разгледана на следните нива: структура; външно съответствие; вътрешно съответствие - интегрираност, взаимодействие и допълняемост; реалистичност и приложимост; съгласуваност с общественото мнение.

Целите и приоритетите имат за задача да дадат насоката за развитие на общината за следващия програмен период, като стъпят на основата на направения преди това анализ и SWOT-анализ. Това е ключовата част на документа, където се показва начина как да се използват предимствата на общината и с минимални усилия да се постигне максимален ефект по отношение на решаването на наличните проблеми и постигането на социално-икономически напредък.

Стратегическата рамка изразява желанията на местното население за бъдещото развитие на общината и в същото време да следва насоката, определена от документите на по-високо ниво. Следва да се намери пресечната точка между желанията и възможностите за развитие, така че стратегическата рамка да бъде реалистична и да има максимално въздействие.

Между визията, стратегическите цели и приоритетите на плана има добре изразена връзка, така че постигането на целите от по-ниско йерархично ниво естествено ще доведат до реализация на дългосрочната стратегия на документа и на целите на регионално, национално и европейско ниво. Целите и приоритетите са съгласувани от гледна точка на спецификата на района. Планирани са действия за развитие на потенциала на общината за преодоляване на наличните дефицити в съответствие с извършения анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

Така обособените стратегически цели са насочени към три основни направления – постигане на ускорено икономическо развитие, демографски подем и интегрирано териториално развитие за намаляване на неравенствата.

Община Бойчиновци се стреми към постигане на икономическо развитие, чрез подобряване на бизнес средата, насърчаване на предприемачеството, инвестициите, иновациите, неутрални към климата производства, развитие на селско стопанство, лека промишленост и туризъм. Демографските процеси могат да бъдат стимулирани, чрез подобряване на социалната среда, осигуряване на достъп до качествени здравни услуги, достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване, добро образование и обучение, основа за професионална реализация, подкрепа на културните институции, социализация и представяне на културно- историческото наследство, достъпа до спорт и обществени услуги. Интегрирано и балансирано териториално развитие ще се постигне, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда.

Вътрешното съответствие на документа се изразява в ясната и категорична връзка между тенденциите в развитието на общината, станали ясни от направения анализ на икономическото и социалното развитие, изведените силни, слаби страни, възможности и заплахина тази база и разработената стратегическа рамка, която да използват потенциала на общината, за да реши нейните проблеми и да доведе до устойчиво развитие.

Постигната е интегрираност и взаимодействие между отделните стратегически цели. Те са балансирани и равнопоставени като значимост и засягат четири отделни сфери, които са ключови за развитието на общината. Връзката между тях е особено тясна, като концепцията се изразява в следното: развитието на инфраструктурата осигурява база за развитие на бизнеса и по-добра среда за живот на хората, грижата за човешките ресурси, от гледна точка образование, здравеопазване и социални дейности, води до по-добре обучени и квалифицирани кадри, които да са подготвени да влязат и да подсилят местната икономика. А

развитата икономика означава повече работни места, по-високо заплащане и по-висок стандарт на живот.

Най-сигурният начин за развитието на общината е да се използват нейните сравнителни предимства и потенциали, а именно подходящите природо-климатични условия за развитие на биологично селско стопанство.

За да има устойчив растеж, трябва да се съблюдава опазването на околната среда. Външните фактори също са взети предвид като се предлагат условия за привличане на инвеститори, коопериране с други общини и трансгранично сътрудничество.

Външната съгласуваност на ПИРО се изразява в съгласуваност с релевантните стратегически документи на регионално, национално и европейско ниво.

Оценката на съответствието установява наличие на логическа съгласуваност на предложените цели, приоритети и мерки и висока степен на обвързаност с основните цели и приоритети на разработените стратегически документи, попадащи във времеви хоризонт на Плана за развитие като: Националната програма за развитие „България 2030”, Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие към нея, Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г., Интегрираната териториална стратегия за развитие на СЗР за периода 2021-2027 г. и др.

Най-пряка е връзката на ПИРО с Националната програма за развитие „България 2030” (НПР БГ) и Интегрираната териториална стратегия за развитие на СЗР (ИТСР СЗР) за периода 2021-2027, за това предварителната оценка разглежда подробно тази корелация.

Националната програма за развитие „България 2030” е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2030 г. Националната програма за развитие „България 2030” поставя пред страната 3 стратегически цели и 13 приоритета, като основните направления са в посока: Ускорено икономическо развитие; Демографски подем и Намаляване на неравенствата.

Таблица 45: Съответствие на ПИРО на община Бойчиновци с Националната програма за развитие „България 2030”

Приоритети на НПР БГ 2030	Приоритети на ПИРО – Бойчиновци 21-27
П1. Образование и умения	ПЗ. Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.
П2. Наука и научна инфраструктура	-
ПЗ. Интелигентна индустрия	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

П5. Чист въздух и биоразнообразие	П2. Насярчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска. П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
П6. Устойчиво селско стопанство	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П7. Транспортна свързаност	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
П8. Цифрова свързаност	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни. П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
П9. Местно развитие	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П10. Институционална рамка	-
П11. Социално включване	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.
П12. Здраве и спорт	П3. Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем. П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.
П13. Култура, наследство и туризъм	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.

Визията на Интегрираната териториална стратегия за развитие на СЗР за периода 2021-2027 г. е: „Северозападен район преодолява същественото социално-икономическо изоставане и сериозните структурни и демографски проблеми чрез подходящи инвестиции в свързваща инфраструктура и укрепване на потенциала за растеж, създаващи предпоставки за догонващо развитие в национален и европейски мащаб“, която се реализира в три приоритетни направления: Ускоряване на растежа на регионалната икономика; Запазване и развитие на човешкия капитал и Териториална свързаност, устойчиво развитие и намаляване на неравенствата.

Таблица 46: Съответствие на ПИРО на община Бойчиновци с Интегрираната териториална стратегия за развитие на СЗР за периода 2021-2027 г.

Специфични цели на ИТСР на СЗР	Приоритети на ПИРО – Бойчиновци 21-27
СЦ 1.1.: Повишаване на инвестиционната активност	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
С Ц 1.2.: Повишаване конкурентоспособността на местната икономика	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.
СЦ 1.3.: Устойчиво използване на регионалните ресурси	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. стандарт.
СЦ 2.1.: Равен достъп до качествено образование и обучение	П3. Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.
СЦ 2.2.: Инвестиране в здравна, социална и културна инфраструктура и по-добър достъп до здравно обслужване, социални услуги и култура и спорт	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
СЦ 2.3.: Укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.
СЦ 3.1.: Транспортна и цифрова свързаност	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
СЦ 3.2.: Устойчива околна среда	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

СЦ 3.3.: Подобряване качествата на градската и агломерационната среда	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
СЦ 3.4.: Развитие на териториалното сътрудничество	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.

Приложимостта на стратегическата рамка зависи от нейната реалистичност, от нагласите на местното население, от административния капацитет, от адекватността на стратегията спрямо нуждите на местното население. При оценката на реалистичността и приложимостта на един планов документ от значение са много външни фактори, които в повечето случаи са трудно предвидими. Реалистичността на един план зависи от пресечната точка между предвидените дейности и отделените за тях ресурси.

Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци включва Индикативна финансова таблица и Програма за реализация, където са дефинирани ресурсите, необходими за неговата реализация и постигане на набелязаните цели.

Нагласите на местното население винаги са от голямо значение при разработването на планови и стратегически документи. Важно е общността да припознае набелязаните цели като свои, за да се сплоти около тяхното преследване и да се установи тясна кооперация между администрация, бизнес и гражданско общество.

Административният капацитет е анализиран в ПИРО и предвидените цели са поставени в съответствие с потребностите. Съгласно направената оценка на стратегическата част на Плана за интегрирано развитие, може да се направи извода, че е разработена реалистична и приложима рамка, която се отличава с вътрешна кохезия и съответствие със стратегическите документи на по-високо ниво.

Посочените цели в ПИРО на община Бойчиновци гарантират правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление като са предвидени мерки за интегриране и социално включване на всички общности, а цялостното изпълнение на плана и общата цел ще допринесат за балансирано развитие на територията.

4. Оценка на финансовите въздействия на плана

Индикативната финансова рамка обобщава необходимите ресурси за реализацията на ПИРО за периода 2021-2027 г. Тя е тясно обвързана с макроикономическата обстановка и следва да бъде съобразена с поуките от предходния програмен период и текущото финансово състояние на общината. Предвидените финансови средства за реализация на ПИРО са съобразени със социално-икономическото и инфраструктурно развитие на община, което през новия програмен период ще се осъществява под комбинираното влияние на две групи фактори - стимулиращи и задържащи развитието ѝ. От друга страна разпределението между необходимите финансови средства по отделните приоритети е премерено чрез значимостта и капиталоемкостта на отделните дейности. Направени са допускания за развитие на местните икономики и процеса на финансова децентрализация, които ще се отразят в нарастване на средствата, осигурявани от общините за финансиране на регионалното и местно развитие.

При съставянето на Индикативната финансова таблица е използвана предложената в Приложение № 2 от Методическите указания форма за разработване на ПИРО 2021-2027 г., като е спазена нейната структура и съдържание.

Разчита се много на средствата от ЕС, което прави изпълнението на ПИРО зависимо от редица външни фактори и риска от неговото неизпълнение е сравнително по-голям. В същото време, Община Бойчиновци няма достатъчно ресурси, за да подкрепи самостоятелно инициативите за развитие, затова е подходящо привличането на повече частни инвестиции и насърчаването на частните инициативи в общината.

Следва да се има предвид, че изготвянето на финансовата рамка на ПИРО се случва в момент, когато тече подготовката на рамковите документи за следващия програмен период и съответно не са напълно ясни приоритетите на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони и други общностни програми, които ще бъдат финансирани, териториалното разпределение на финансовите средства и условията за тяхното отпускане.

Това затруднява планирането и разпределението на средствата за следващия седемгодишен период, както и определянето на количествените показатели, тъй като предвидените средства са с източник предимно на външно финансиране.

Разпределението на финансовите ресурси в Програмата за реализация и Индикативната финансова таблица на ПИРО отговаря на направените изводи от анализа и на предвидените цели в стратегическата рамка.

Финансовите ресурси за изпълнение на ПИРО са обобщени в индикативната финансова таблица и детайлно описани в Програмата за реализация на плана, която е дадена като отделно приложение. В нея финансовите ресурси са детайлизирани в достатъчна степен по мерки, проекти и дейности, по години и срокове за реализация и прогнозни източници за финансиране.

Връзката между финансовия ресурс и стратегическата рамка е двупосочна. Остойностяването на предвидените дейности би следвало да се направи на база желаните резултати. В случая е използван именно този подход: като база за изчисленията са използвани предвидените в матрицата с индикатори крайни стойности, които са заложили като цели за края на седемгодишния планов период.

5. Анализ на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО

За измерване на степента на изпълнение и постигане целите на плана е изградена добре структурирана система от индикатори.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Бойчиновци е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ПИРО и е изцяло съобразена с Методическите указания на МРРБ. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на плана са използвани два вида индикатори: общи и специфични индикатори за резултат и индикатори за въздействие. Това позволява да се направи извод спрямо уместността и яснотата им.

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети за развитие на общината. По някои приоритети те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при

реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на стратегическите цели и приоритети на ПИРО и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

Индикаторите, включени в ПИРО на община Бойчиновци са:

Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;

Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;

Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;

Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;

Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

Индикаторите за наблюдение и оценка са агрегирана информация от данните за реализация на конкретни проекти по ПИРО.

Наличието на добре подбрани индикатори позволява да се изгради ефективна система за наблюдение на изпълнението на плана. Те са конкретни, ясно формулирани, добре подбрани, лесно измерими. Заложените базови и целеви стойности за всеки индикатор са адекватни на ситуацията и възможностите за развитие на общината, което от своя страна е гаранция за реалистичност и приложимост на плана.

Матрицата на индикаторите за ПИРО на община Бойчиновци включва наименование на стратегическа цел и приоритет, мярка на индикатора; източник на информация, период на отчитане, базова и целева стойност. Подробно посочените индикатори са ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване. Така изготвената матрица позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки на плана.

На база на извършения анализ на социално-икономическото състояние на целевата територия и предвид заложените в ПИРО индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението може да се направят съответните изводи за въздействието на документа.

Базовите и прогнозни стойности на ключовите индикатори позволяват да се сравнят и преценят очакваните социални и икономически ефекти и въздействия от реализацията на плана. Ако ПИРО бъде изпълнен и заложените в него конкретни проекти станат реалност, по безспорен начин може да се твърди, че както социалните, така също икономическите и екологичните показатели на община Бойчиновци в края на плановия период (2027 г.) ще регистрират много по-високи равнища, доближаващи я до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен по-висок жизнен стандарт, характеризиращ се с повисоки доходи, по-добро здравословно състояние, по-уютна жизнена и околна среда.

6. Оценка на механизмите за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие осигурява неговото ефективно изпълнение с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните

дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация. При изготвянето на системата е спазена законодателната рамка и е развита вътрешна система за наблюдение, оценка и актуализация с конкретни механизми.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за енергийна ефективност, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Бойчиновци.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на планове за интегрирано развитие и програмите за тяхната реализация. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

За наблюдение на изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценки. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол, чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на ПИРО, да го подобрят, като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране.

Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности. Тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценки.

При формулиране на механизмите за изпълнение на Плана за интегрирано развитие е препоръчително създаване на постоянна Работна група към Община Бойчиновци, която пряко да подпомага Кмета на общината относно изпълнението на ПИРО и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите. В Работната група за управление на реализацията на ПИРО следва да се включат представители на общата и специализираната администрация, представена от съответните дирекции, които имат отношение към заложените в плана цели и проекти, както и представители на Общинския съвет. С оглед осигуряването на постоянно обществено участие в изпълнението на ПИРО е препоръчително да се включат и

представители на неправителствения сектор, социалните партньори, граждани и местни предприятия.

Пряко свързана с изпълнението на Плана за интегрирано развитие е Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г., която се разработва на основата на ресурсно осигурените специфични цели и включва конкретни проекти, прогнозните им стойности, източници на финансиране, срокове и отговорни институции. В специален раздел на Програмата са включени проектите.

Препоръчва се работната група да следи изпълнението на конкретните проекти, както и да променя Програмата за реализация и да допълва при необходимост и промяна в социално-икономическото развитие на общината. Работната група следва да следи и включва в нея и проектите на заинтересованите страни - НПО, бизнес организации, социални партньори и други за развитието на общината.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност може да се разгледа в следните аспекти:

➤ В процеса на изготвянето на ПИРО:

ПИРО е разработен чрез прилагане на принципа на партньорство, който включва и информиране на всички заинтересовани страни. Дадена е възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи с по-тесен кръг участници, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на обществено обсъждане, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – местна власт, социални и икономически партньори, гражданско общество и др. Обменът на мнения и информация е осъществен и чрез провеждане на анкети, попълване на въпросници и справки.

Проведени са консултации и предварителна съгласуваност с ангажиране и активно участие на представители на заинтересованите страни.

➤ По време на изпълнението на ПИРО:

В процеса на изпълнение на ПИРО основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на плана. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересувани страни. Ще се публикуват на страницата на Община Бойчиновци в интернет.

В рамките на всеки проект, предвиден за изпълнение до 2027 г. ще бъдат предвидени мерки и адекватни действия за информиране и публичност, в т.ч. периодични информационни кампании сред целевите групи.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на плана за развитие. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението и процеса на взимане на решения.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на ПИРО се осъществява от Кмета на община Бойчиновци и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на плана за развитие следва да се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Предизвикателството, което е на дневен ред пред общинската администрация и екипа за управление е да бъдат осъществени необходимите стъпки за непрекъснатото информiranje и въвличане на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдението и оценката на актуализирания ПИРО.

Информираността на гражданите и обществената подкрепа са от особено значение за успешното реализиране на плана за развитие и за осигуряването на интегрирано устойчиво местно развитие.

7. Оценка на съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.

С Програмата се определя пакета от мерки и проекти за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода до 2027 г., съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на Програмата, а отгук - и на Плана за интегрирано развитие, действията за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в Програмата.

Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на Плана за интегрирано развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

В Програмата за реализация на ПИРО на община Бойчиновци 2021-2027 г. са включени оперативните насоки и приоритети на програмата, мерките, предвидените дейности за подкрепа и списък с индикативни проекти за реализация.

8. Основни изводи и препоръки от предварителната оценка на ПИРО

Планът за интегрирано развитие на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г. е разработен съгласно препоръките, изведени в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Интегрирана териториална стратегия за развитие на СЗР за периода 2021-2027 г. и Националната програма за развитие България 2030.

От извършената предварителна оценка на компонентите на плана могат да се направят следните обобщени изводи:

- Спазена е общата структура за изготвяне на социално-икономически анализ;
- SWOT-анализът съответства напълно на анализа на икономическото и социалното развитие и приложената стратегическа рамка;
- Стратегическата част е структурирана ясно и в съответствие с изискванията на европейските, националните и регионалните стратегически документи. ПИРО на община Бойчиновци е хармонизиран с националните секторни стратегии, които обхващат периода 2021-2027 г. ;

- Планираната „визия“ е завършена в смислово отношение и отговаря на поставената стратегическа рамка;
- Обемът на предвидените финансови ресурси е в съответствие с предвидените проекти за изпълнение, от което може да се съди и за ефективността и ефикасността за постигане на целите на ПИРО на община Бойчиновци. Във финансовата индикативна таблица е спазен изцяло принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;
- Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО включва ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване индикатори, което позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки на плана и да се определи социално-икономическото му въздействие;
- Успешното изпълнение на ПИРО ще доведе до икономически ръст и съществено подобрене на качеството на живот в община Бойчиновци в края на плановия период;
- ПИРО гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности - равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление, партньорство.

С реализацията на плана ще се интегрират екологични принципи с устойчивото развитие и пространственото планиране на селищната среда, като ще се създадат условия за бизнес и инвестиции, туризъм, екологично селско стопанство и модерна инфраструктура.

За подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа могат да се направят следните препоръки:

- ПИРО да се съгласува с окончателните варианти на Оперативните програми и СПРЗСР за новия програмен период 2021-2027 г., след тяхното одобрение и при необходимост да се актуализира;
- Бизнесът и НПО също да предоставят и отчитат пред Община Бойчиновци своите проекти и инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и програмите за изпълнение на ПИРО.
- Да се създаде специална мониторингова работна група за наблюдение и оценка на
- изпълнението на ПИРО с участието на всички заинтересовани страни;

Всяка година да се прави отчет за изпълнението на Плана пред Общински съвет – Бойчиновци и да се приема едногодишна програма за изпълнение на приоритетни проекти и дейности, съгласувана със седемгодишната Програма за реализация на ПИРО, текущите нужди на целевата територия и финансовите възможности и капацитет на община Бойчиновци.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АД – Акционерно дружество

АЗ – Агенция по заетостта

АИС – Автоматизирана информационна система

АНКПР - Актуализирана национална концепция за пространствено развитие

АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“

БАБХ – Българска агенция по безопасност на храните

БД – Басейнова дирекция

ВЕИ – възобновяеми енергийни източници

ВиК – водоснабдяване и канализация

ГД ГРАО - Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“

ДМА – дълготрайни материални активи
ДБТ – Дирекция „Бюро по труда“
ДГ – детска градина
ДГС/ДЛС – Държавно горско/ловно стопанство
ДСП – Домашен социален патронаж
ЕЗФРСР - Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЕО – екологична оценка
ЕС – Европейски съюз
ЕСИФ - Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗРР – Закон за регионалното развитие
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ЗЗ – защитени зони
ЗМ – защитени местности
ЗТ – защитени територии
ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда
ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ – Интегрирани териториални инвестиции
ИТП – Интегриран териториален подход
ИТС – Интегрирана териториална стратегия
ИТСРСЗР – Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северозападен район
МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение
МДТ – Местни данъци и такси
МЗ – Министерство на здравеопазването
МИГ – Местна инициативна група
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МСП – малки и средни предприятия
НИРД – научно-изследователска и развойна дейност
НИНКН – Национален институт за недвижимо културно наследство
НПВУ – Национален план за възстановяване и устойчивост
НПО – неправителствени организации
НСИ – Национален статистически институт
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НСРР – Национална стратегия за регионално развитие
НУ – Начално училище
NUTS – обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие“
ОП – Оперативна/и програма/и
ОПЕУТП – Оперативна програма „Електронно управление и техническа помощ“
ОПОС – Оперативна програма за околна среда

ОСИ - Отдел „Статистически изследвания“
ОСП – Обща селскостопанска политика
ОПИК – Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност
ОПНО – Оперативна програма за наука и образование
ОПНИИДИТ – Оперативна програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация
ОПР – Общински план за развитие
ОПРР – Оперативна програма за развитие на регионите
ОПРЧР – Оперативна програма за развитие на човешките ресурси
ОПТС – Оперативна програма за транспортна свързаност
ОПХОМП – Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане
ОУ – основно училище
ОУП – общ/и устройствен/и план/ове
ПИРО – План за интегрирано развитие на община
ПМДР – Програма за морско дело и рибарство
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР – Програма за развитие на селските райони
ПСПВ – пречиствателна станция за питейни води
ПСОВ - пречиствателна станции за отпадъчни води
ПЧИ – преки чужди инвестиции
РБ – Република България / Републикански бюджет
РДГ – Регионална дирекция по горите
РЗИ – Регионален център по здравеопазване
РИОСВ -Регионална инспекция по околната среда и водите
РСЗ – Регионална служба по заетостта
РСР – Регионален съвет за развитие
СЗР – Северозападен район
СИФ – Социално-инвестиционен фонд
СПРЗСР – Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
СУ – средно училище
ТБО – твърди битови отпадъци/ такса битови отпадъци
ТГС – трансгранично сътрудничество
ТИЦ – туристически информационен център
ЦНСТ – Център за настаняване от семеен тип

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ

Таблица 1: Сравнителна характеристика на общините в област Монтана
Таблица 2: Баланс на територията на община Бойчиновци (дка)
Таблица 3: Действащите концесии за добив на полезни изкопаеми в община Бойчиновци
Таблица 4: Категоризация на населените места в Община Бойчиновци
Таблица 5: Разстояния в км. от гр. Бойчиновци до всички населени места в общината
Таблица 6: Основни характеристики на жилищния фонд в община Бойчиновци към 2018 г.
Таблица 7: Паметници на културата и културни ценности с национално значение
Таблица 8: Население в община Бойчиновци 2015 – 2019 г.
Таблица 9: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.
Таблица 10: Население по възрастови групи в община Бойчиновци 2016-2019 г.

- Таблица 11: Естествен прираст на населението на община Бойчиновци 2015-2019 г.
Таблица 12: Заселени, изселени и механичен прираст в община Бойчиновци 2015-2019 г.
Таблица 13: Население по населени места в община Бойчиновци 2016-2019 г.
Таблица 14: Население по постоянен и настоящ адрес в община Бойчиновци 2015 г. и 2020 г.
Таблица 15: Справка за безработицата в община Бойчиновци за периода 2015 – 2019 г.
Таблица 16: Справка за разкрити работни места в община Бойчиновци 2015-2019 г.
Таблица 17: Брой продължително безработни лица по притежавана квалификация и образователно равнище
Таблица 18: Сравнителни данни за общообразователните и професионални училища по учебни
Таблица 19: Сравнителни данни за общинските детски градини по учебни години години
Таблица 20: Медицински персонал и население на един лекар 2014-2019 г.
Таблица 21: Брой на лицата с увреждания и лицата получили социални помощи 2017-2019 г.
Таблица 22: Действащи художествени състави към Народни читалища в община Бойчиновци
Таблица 23: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности
Таблица 24: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия
Таблица 25: Средна брутна годишна работна заплата 2016-2018 г. в община Бойчиновци
Таблица 26: Баланс на площите по видове територии и по предназначение
Таблица 27: Брой регистрирани земеделски стопани в община Бойчиновци 2015-2019 г.
Таблица 28: Основни видове отглеждани култури и среден добив за 2015-2019 г.
Таблица 29 : Брой животни по години в община Бойчиновци за периода 2015 – 2019 г.
Таблица 30: Разпределение на общата горска площ по видове собственост 2015 - 2019 г. (ха)
Таблица 31: Ползване на дървесина от територията на общината 2015-2019 г. (куб. м.)
Таблица 32: Улична мрежа по населени места в община Бойчиновци
Таблица 33: Прекъсвания във водоподаването за периода 2015-2019 г.
Таблица 34: Статистиката за потреблението на вода за питейно-битови нужди и промишлени нужди в куб.м. на година от абонати на територията на община Бойчиновци
Таблица 35: Инвестиционни намерения на “ВиК”ООД – Монтана за община Бойчиновци
Таблица 36: Справка за вида и броя на потребителите на ел.енергия в община Бойчиновци
Таблица 37: МВЕЦ на територията на община Бойчиновци към 2020 г.
Таблица 38: Състояние на повърхностни водни тела попадащи в обхвата на Община Бойчиновци
Таблица 39: Състояние на подземни водни тела попадащи в обхвата на Община Бойчиновци
Таблица 40: Обобщени данни за санитарно-охранителните зони в община Бойчиновци
Таблица 41: Отклонения от качеството на водите за питейно-битово водоснабдяване
Таблица 42: Количества депонирани смесени битови отпадъци 2017 - 2019 г. в тона
Таблица 43: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.
Таблица 44: План за изпълнение на комуникационната стратегия на ПИРО
Таблица 45: Съответствие на ПИРО с Националната програма за развитие „България 2030”
Таблица 46: Съответствие на ПИРО на община Бойчиновци с Интегрираната териториална стратегия за развитие на СЗР за периода 2021-2027 г.

Фигура 1: Карта на област Монтана

Фигура 2: Карта на община Бойчиновци

Фигура 3: Релеф на община Бойчиновци

Фигура 4: Средни годишни температури и валежи в община Бойчиновци

Фигура 5: Количество на валежите в община Бойчиновци

Фигура 6: Роза на ветровете на територията на община Бойчиновци

Фигура 7: Карта на РДГ – Берковица

Фигура 8: Пътна мрежа на община Бойчиновци

Фигура 9: Разположение на община Бойчиновци на схема на електропреносната мрежа на Република България

Фигура 10: Нитрати ПВТ BG1G00000N2034

Фигура 11: Концентрация на Арсен в КИ „Кобиляк“

Фигура 12: Защитени зони в община Бойчиновци

Фигура 13: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.

Фигура 14: Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.

Фигура 15: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване

Фигура 16: Райони със значителен потенциален риск от наводнения в Дунавски район за БУ

Фигура 17: Обзорна карта на районите със значителен риск от наводнения за басейна на река Огоста

Графика 1: Разпределение на площта на община Бойчиновци по видове територии

Графика 2: Динамика на населението в община Бойчиновци 2015-2019 г.

Графика 3: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес

Графика 4: Динамика на безработицата в община Бойчиновци 2015-2019 г.

Приложение № 1

ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОЙЧИНОВЦИ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

Описание на предвидените мерки, проектни идеи и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/ проектна идея	Кратко описание	Територия/ Зона за въздействие	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура, институция, отговорна за реализацията
Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството					10294			
Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите					2001			
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.1.	Създаване на нови предприятия в леката и хранително-вкусовата промишленост	Зони за производствени и складови дейности	1000	Частни инвестиции, СПРЗСР, ОПИК и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.2.	Технологична модернизация на съществуващите, създаване на нови и развитие на иновативни предприятия	Зони за производствени и складови дейности	500	Частни инвестиции, СПРЗСР, ОПИК и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.3.	Подкрепа за производствени инвестиции в предприятията, вкл. за семейни предприятия, творчески индустрии и занаяти	Зони за производствени и складови дейности	500	Частни инвестиции, СПРЗСР, ОПИК и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.4.	Създаване на инвестиционен модул в сайта на Общината с презентации на дейността на местните фирми и информация за свободни терени, сгради и др.	Цялата територия на общината	1	Общински бюджет	2021-2027	Община

Мярка 1.2. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство					4950			
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.1.	Стартова помощ за млади фермери	Зони за селско и горско стопанство	500	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.2.	Модернизиране и разширяване на земеделски стопанства	Зони за селско и горско стопанство	1000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.3.	Създаване на нови земеделски стопанства за отглеждане на трайни насаждения	Зони за селско и горско стопанство	1000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.4.	Модернизация и разширяване на животновъдни обекти	Зони за селско и горско стопанство	500	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.5.	Развитие на биологично земеделие	Зони за селско и горско стопанство	1000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.6.	Развитие на напоителни системи, увеличаване на напояваните площи и зеленчукопроизводство	Зони за селско и горско стопанство	500	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.7.	Развитие на рибарството и аквакултурите	Зони за селско и горско стопанство	250	ОПМДР, Частни инвестиции и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.8.	Развитие на пчеларството	Зони за селско и горско стопанство	200	Национална програма за пчеларство, СПРЗСР, Частни инвестиции и др.	2021-2027	Инвеститори
МЯРКА 1.3. ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ КЪМ ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА БОЙЧИНОВЦИ 2021-2027 Г.								
Мярка 1.3. Развитие на туризма като индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, природни и културни забележителности					3343			
Подмярка 1.3.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез създаване на базова инфраструктура и активно предлагане на интегрирани туристически продукти и услуги					2990			
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка	1.3.1.1	Създаване на местен туристически продукт „Бойчиновци – екстремни въздушни спортове, приключения и отдих, див	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	20	Общински бюджет	2021-2023	Община

	1.3.1		божур и водни рози в долината на Огоста “ , включващ различни пакети от туристически маршрути, посещения, атракции и услуги					
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.1	1.3.1.2	Проучване, реставрация, консервация и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	1000	Финансов механизъм на ЕИП, /ТГС/, СПРЗСР, Министерство на културата, Фонд „Култура“, ВОМР и други	2021-2027	Община, МИГ, Министерство на културата, Фондация „Америка за България“, ТГС и др.
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.1	1.3.1.3.	Създаване на нови места за настаняване, къщи за гости, атракции и развлечения	Цялата територия на общината	500	Частни инвестиции и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.1	1.3.1.4.	Възстановяване, ремонт и реставрация на църкви и религиозни обекти в общината и включването им в маршрути за поклоннически туризъм	Цялата територия на общината	1000	Частни инвестиции и др.	2021-2027	Община, Църковни настоятелства
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.1	1.3.1.5.	Обособяване на екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден и пешеходен туризъм в горите	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	ТГС, Финансов механизъм на ЕИП, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община, ДГС
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.1	1.3.1.6.	Благоустройство на места за краткотраен отдих и разходка – почистване и ремонт на обществени чешми, поставяне на беседки, заслони, указателни и информационни табели, пейки и други.	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	150	ТГС, Финансов механизъм на ЕИП, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка	1.3.1.7.	Изграждане на зони за къмпингуване и риболов край местните реки и язовири	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	200	ТГС, Частни инвестиции, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община, ДГС, Предприемачи

	1.3.1							
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.1	1.3.1.8.	Подобряване състоянието на културно-историческите и войнишки паметници и достъпа до тях	Цялата територия на общината	20	Общински бюджет	2021-2027	Община, Кметства
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.1	1.3.1.9.	Осигуряване на подготвени кадри за работа в туристическия сектор и повишаване качеството на обслужване в туризма	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	Община, Предприемачи
Подмярка 1.3.2. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията					353			
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.2	1.3.2.1.	Създаване на гише за туристическа информация към Общинска администрация - Бойчиновци	Зона с административно-обслужващи функции	1	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.2	1.3.2.2.	Създаване на информационен туристически модул в сайта на Община Бойчиновци	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	2	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.2	1.3.2.3.	Създаване на имидж, бранд, емблема и лого на дестинацията и разпространение на рекламни материали	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	Частни инвестиции	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка 1.3.2	1.3.2.4.	Проучване и съхранение на местни традиции, обичаи и занаяти, които да бъдат включени в културния календар на общината и представяни на туристите със съвременни интерактивни методи	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	50	Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, Читалища
Приоритет 1	Мярка 1.3 Подмярка	1.3.2.5.	Интегрирани съвместни туристически проекти с други общини, НПО,	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и	200	Общински бюджети, Републикански	2021-2027	Община и партньори

	1.3.2		трансгранично сътрудничество и културен обмен	туризъм		бюджет, ТГС, ИТИ и др.		
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска					8951			
Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове					2550			
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.1.	Въвеждане на ЕСМ в частни жилищни сгради на територията на община Бойчиновци	Зони с жилищни функции	1000	НП за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради, НПВУ, частни инвестиции и други източници	2021-2027	МРРБ, Община, Частни физически и/или юридически лица
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.2.	Повишаване на енергийната ефективност на стопански сгради	Зони за производствени и складови дейности	500	Частни инвестиции, Банкови кредитни линии и други източници	2021-2027	Частни физически и/или юридически лица
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.3.	Обследвания за енергийна ефективност и въвеждане на ЕСМ в административни сгради в община Бойчиновци	Зони с административно-обслужващи/публични функции	550	НПВУ, Фонд „Енергийна ефективност и ВЕИ“ Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2025	Община
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.4.	Ремонт, саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради, включително държавна собственост	Зони с административно-обслужващи/публични функции	500	НПВУ, МВР, Републикански бюджет	2021-2027	Община, Министерства и др.
Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика					400			
Приоритет 2	Мярка 2.2	2.2.1.	Насърчаване на НИРД и иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата	Зони за производствени и складови дейности	250	Частни инвестиции, ОПИК, НПВУ и др.	2021-2027	Инвеститори

			трансформация, системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект /ИИ/ и облачни платформи					
Приоритет 2	Мярка 2.2	2.2.2.	Подкрепа за инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали	Зони за производствени и складови дейности	150	Частни инвестиции, ОПИК, НПВУ и др.	2021-2027	Инвеститори
Мярка 2.3. Опазване на околната среда, горите и борба с климатичните промени					4841			
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.1.	Предотвратяване на риска от наводнения чрез укрепване на бреговете и коритото на р. Огоста в урбанизираната територия на гр. Бойчиновци, община Бойчиновци	Цялата територия на общината	2000	ОПОС, МОСВ, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.2.	Ежегодно прочистване на речни корита и дерета и наблюдаване на съоръжения, мостове, водостоци и други за предотвратяване на наводнения	Цялата територия на общината	100	Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.3.	Приемане на Общински план за защита при бедствия, аварии и катастрофи	Цялата територия на общината	2	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.4.	Подобряване на икономическата стойност на горите, включително инвестиции за оборудване и практики за дърводобив, щадящи почвата и ресурсите	Зони за селско и горско стопанство	300	СПРЗСР, ДГС, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, ДГС
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.5.	Залесяване на изсечени, засегнати от горски пожари гори и нови неземеделски територии	Зони за селско и горско стопанство	500	СПРЗСР, ДГС, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, ДГС
Приоритет	Мярка	2.3.6.	Въвеждане и подобряване на	Зони за селско и	1787	СПРЗСР, ДГС,	2021-2027	Община, ДГС

2	2.3		превантивни дейности за намаляване на опасността от горски пожари в общинските горски територии, стопанисвани и управлявани от Община Бойчиновци чрез изграждане на високотехнологична система за пасивно пожаронаблюдение	горско стопанство		Републикаски бюджет, Общински бюджет		
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.7.	Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии	Цялата територия на общината	150	ТГС, ФМ ЕИП, НПВУ, ОПОС и други	2021-2027	Община и други институции
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.8.	Повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата	Цялата територия на общината	2	Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците					1160			
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.1.	Участие в регионалната система за управление на отпадъците - регион Монтана, включително в инсталации за сепариране и предварително третиране на смесените битови отпадъци	Цялата територия на общината	-	Общински бюджет	2021-2027	Община, РСУО-Монтана
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.2.	Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч.	Цялата територия	1000	ОПОС, Републикански	2021-2027	Община

			предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително компостиране на биоотпадъци	на общината		бюджет, Общински бюджет и др.		
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.3.	Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	Цялата територия на общината	10	Общински бюджет	2024	Община
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.4.	Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет	2027	Цялата територия на общината
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.5.	Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината	Цялата територия на общината	100	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2021-2027	Община и Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)
Приоритет 3 – Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем					4090			
Мярка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината					450			
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.1.	Пакет от мерки за подпомагане отглеждането на две и повече деца, в това число: достъп до безплатни учебници, храна в училище, безплатни извън класни занимания, еднократни или многократни помощи от общинския бюджет за раждане и отглеждане на дете, данъчни облекчения за многодетни семейства и др.	Цялата територия на общината	200	Национални фондове, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.2.	Осигуряване на „пакети“ за мобилност за завръщане на	Цялата територия	250	Национални фондове,	2021-2027	Община

			лица от чужбина, чрез разнообразни икономически стимули и мерки на местно ниво	на общината		Републикански бюджет, Общински бюджет и др.		
Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура					2120			
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.1.	Основни и текущи ремонти и поддръжка на детски градини и училища	Зони с административно-обслужващи функции	1000	НПВУ, СПРЗСР и други	2021-2027	Община, Училище, Детски градини
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.2.	Облагородяване на дворни пространства в училища и детски градини.	Зони с административно-обслужващи функции	500	Републикански бюджет, Общински бюджет и други	2021-2027	Община, Училища, Детски градини,
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.3.	Ремонт на физкултурни салони и спортни площадки в училищата	Зони с административно-обслужващи функции	500	ВОМР, Републикански бюджет, Общински бюджет и други	2021-2027	Община, Училища
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.4.	Поставяне на видеонаблюдение в детски градини и училища	Зони с административно-обслужващи функции	20	Общински бюджет	2021-2025	Община
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.5.	Въвеждане на дуално обучение и изграждане на STEM – среда в училищата	Зони с административно-обслужващи функции	100	МОН, НПВУ, ОПНО, ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация	2021-2027	Община, МОН, Училища
Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности					820			
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.1.	Ремонт, реконструкция и модернизация на стадиони в община Бойчиновци	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	300	ВОМР, Републикански и Общински бюджет, Спонсори	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.2.	Създаване на нови и обновяване на съществуващи спортни площадки	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	ВОМР, Републикански и Общински бюджет, Спонсори	2021-2027	Община

Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.3.	Изграждане на фитнес площадки на открито	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	ВОМР, Републикански и Общински бюджет, Спонсори	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.4.	Изграждане на детски площадки	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	ВОМР, Републикански и Общински бюджет, Спонсори	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.5.	Подкрепа за развитие на местни спортни клубове и млади спортни таланти	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.6.	Организиране на спортни състезания, тренировъчни школи, турнири и шампионати	Цялата територия на общината	150	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.7.	Насърчаване на младежки дейности и инициативи и на доброволчеството, като основа на активното гражданство - организиране и провеждане на акции за залесяване, почистване на важни обществени и културни обекти, дарителски кампании и др.	Цялата територия на общината	20	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2021-2027	Община
Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила					700			
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.1.	Подкрепа за професионална подготовка на кадри по линия на професионалното обучение и на други извънучилищни форми	Цялата територия на общината	100	ОПНО, ОПРЧР, НПВУ, МОН, АЗ и др.	2021-2027	Община, Училища, Работодатели, АЗ
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.2.	Обсъждане с представителите на малкия и среден бизнес на профила на общинските училища и изготвяне на мотивирано искане за разкриване на	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	Община, Училища, МОН, Работодатели

			профилирани паралелки					
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.3.	Насърчаване на социалната икономика и социалните предприятия, включително осигуряване на адаптирани работни места за нуждите на хора с увреждания, роми и продължително безработни	Цялата територия на общината	250	ОПРЧР, НПВУ, АЗ, Републикански бюджет и др.	2021-2027	НПО Община Частен сектор
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.4.	Обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица, съобразно изискванията на пазара на труда	Цялата територия на общината	100	МТСП, АЗ, Републикански бюджет и др.	2021-2027	Агенция по заетостта, Бюро по труда, Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.5.	Осигуряване на редовен обществен или служебен транспорт и преференции за пътуване до работното място за насърчаване на трудовата мобилност	Цялата територия на общината	100	Частни инвестиции, ОПРЧР, Републикански бюджет и др.	2021-2027	Община Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.6.	Подобряване достъпа до пазара на труда и повишаване на младежката заетост, чрез включване в стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, ученически и студентски практики, стипендиантски програми, подкрепа при започване на първа работа и др.	Цялата територия на общината	100	ОПРЧР, АЗ, Републикански бюджет, Частни инвестиции и др.	2021-2027	Община АЗ Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.7.	Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги, вкл. административни, социални и други	Цялата територия на общината	50	ОПРЧР, ОПНИИДИТ, ОПНО, АЗ, Републикански бюджет, Частни инвестиции и др.	2021-2027	Община АЗ Работодатели
Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни					4407			

Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги					80			
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.1.	Поетапно преминаване към предоставяне онлайн на административни услуги за по-бързо и улеснено обслужване на гражданите	Зони с административно-обслужващи/публични функции	50	ОПЕУТП, Общински бюджет	2021-2022	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.2.	Дигитализация на всички общински регистри и актови книги	Зони с административно-обслужващи/публични функции	20	ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация, Общински бюджет	2021-2025	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.3.	Електронизация на административното обслужване на кметствата в селата и обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център	Зони с административно-обслужващи/публични функции	10	Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса					22			
Приоритет 4	Мярка 4.2	4.2.1.	Организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел, съвместни срещи за служителите в администрацията	Зони с административно-обслужващи/публични функции	20	НСОРБ, ИПА, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.2	4.2.2.	Изготвяне на програми за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество и План за действие за общинските концесии	Зони с административно-обслужващи/публични функции	2	Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването					400			
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.1.	Ремонт и оборудване на здравни служби и медицински кабинети на територията на общината	Цялата територия на общината	150	Общински бюджет, Републикански бюджет, Частни инвестиции	2021-2027	МЗ, Община, Лекари

Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.2.	Привличане на нови млади лекари с различни специалности и специалисти по здравни грижи за работа в общината	Цялата територия на общината	-	Общински бюджет, Републикански бюджет	2021-2027	Община, Лекари и др.
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.3.	Осигуряване на мобилност и повишаване достъпността на медицинските услуги	Цялата територия на общината	250	Общински бюджет, Републикански бюджет	2021-2027	Община, Лекари и др.
Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура					2825			
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.1.	Ремонт и оборудване на социални домове и сгради за социални услуги	Зони с административно-обслужващи/ публични функции	1000	МТСП, ОПРЧР, СПРЗСР, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.2.	Социални интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване	Цялата територия на общината	1000	ОПРЧР, ТГС и др.	2021-2027	Община, МТСП, МЗ, трансгранични партньори
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.3.	Механизъм лична помощ	Цялата територия на общината	350	МТСП, Републикански бюджет	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.4.	Създаване и предоставяне на социална услуга „Асистентска подкрепа“	Цялата територия на общината	250	МТСП, Републикански бюджет	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.5.	„Топъл обяд“	Цялата територия на общината	150	ОПХОМП	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.6.	„Детска кухня“	Цялата територия на общината	75	ОПХОМП	2021-2027	Община, МТСП
Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура					1080			
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.1.	Ремонт, обновяване, оборудване и реализиране на	Цялата територия на общината	1000	ТГС, СПРЗСР, НПВУ, ВОМР,	2021-2027	Община, Читалища

			енергоспестяващи мерки на сградите на читалища в общината			Национален доверителен екофонд, Републикански бюджет, Общински бюджет		
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.2.	Насърчаване дейността на любителските художествени и самодейни творчески състави	Цялата територия на община	50	Общински бюджет и спонсори	2020-2027	Община, Читалища
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.3.	Провеждане на традиционни и създаване на иновативни събития за разнообразяване на културния календар на общината	Цялата територия на община	30	Общински бюджет и спонсори	2020-2027	Община, Читалища
Приоритет 5 – Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии					25205			
Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност					13350			
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.1.	Ремонт и поддръжка на Републиканска пътна мрежа на територията на общината	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	5000	ОП „Транспорт“, Републикански бюджет, МРРБ и др.	2021-2027	АПИ, Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.2.	Възстановяване и рехабилитация на общинска пътна мрежа в община Бойчиновци	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	5000	СПРЗСР, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.3.	Ремонт на уличната мрежа и тротоари в гр. Бойчиновци и малките населени места на общината	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	3000	СПРЗСР, Републикански бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.4.	Осигуряване на редовен обществен транспорт между селата, общинския център и областния град Монтана	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	350	Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи					8625			
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.1.	Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Лехчево, община	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	2600	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР	2021-2023	Община, ВиК

			Бойчиновци – втори етап					
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.2.	Реконструкция вътрешна водопроводна мрежа на с.Владимирово – IV етап, община Бойчиновци	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	1025	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР	2021-2022	Община, ВиК
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.3.	Реконструкция на водопроводната мрежа на територията на община Бойчиновци	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	5000	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, ВиК
Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ					1010			
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.1.	Изграждане на енергоспестяващо улично осветление на територията на община Бойчиновци	Цялата територия на общината	500	Финансов механизъм на ЕИП, НПВУ и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.2.	Внедряване на ВЕИ (фотоволтаични и соларни инсталации) в административни, образователни сгради и обекти на културната и социалната инфраструктура	Цялата територия на общината	350	Финансов механизъм на ЕИП и други	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.3.	Реконструкция на съществуващи отоплителни инсталации в общински сгради и изграждане на нови с използване на енергия от ВЕИ	Цялата територия на общината	150	СПРЗСР, Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ – Финансов механизъм на ЕИП	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.4.	Внедряване на ВЕИ (фотоволтаични инсталации за фасадно осветление) на обществени сгради	Цялата територия на общината	10	Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, ЕИП	2021-2027	Община
Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации					500			
Приоритет 5	Мярка 5.4	5.4.1.	Изграждане на високоскоростни телекомуникационни връзки	Цялата територия на общината	500	Частни инвестиции	2021-2027	Телекомуникационни компании

			за всички населени места					
Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда					1720			
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.1.	Благоустрояване на площади и обществени площи в гр. Бойчиновци и малките населени места на общината	Зони за транспорт и техническа инфраструктура	1000	СПРЗСР	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.2.	Ремонт и обновяване на сгради на кметствата в селата	Зони с административно-обслужващи/публични функции	200	СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.3.	Облагородяване, озеленяване и благоустройство на обществени зелени площи, паркове и градинки	Цялата територия на общината	500	СПРЗСР, ПУДООС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.4.	Развитие на трансграничното сътрудничество, партньорството с побратимените общини и създаване на нови партньорства	Цялата територия на общината	15	ТГС, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.5.	Осъществяване на междуобщинско сътрудничество със съседните общини	Цялата територия на общината	5	Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
ОБЩ ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ НА ПИРО НА ОБЩИНА БОЙЧИНОВЦИ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027					52947			

Приложение № 1а

**Индикативен списък на важни за общината проекти,
включени в ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г.**

Приоритет	Мярка	№ по ред	Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)	Допълнителна информация
Приоритет 1	Мярка 1.1	1	1.3.2.5.Интегрирани съвместни туристически проекти с други общини, НПО, трансгранично сътрудничество и културен обмен	НЕ	24	200	Интегриран партньорски проект в сферата на туризма с възможност за реализация по ТГС България – Румъния/ИТИ/ВОМР и др.
Приоритет 2	Мярка 2.1	2	2.1.4.Ремонт, саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради, включително държавна собственост	НЕ	36	500	Интегриран партньорски проект в изпълнение на националната политика за енергийна ефективност в приоритетна зона за въздействие с публични функции
Приоритет 2	Мярка 2.3	3	2.3.1.Предотвратяване на риска от наводнения чрез укрепване на бреговете и коритото на р. Огоста в урбанизираната територия на гр. Бойчиновци, община Бойчиновци	ДА	24	2000	Приоритетен проект в изпълнение на политиката за опазване на околната среда и човешкото здраве във връзка с предотвратяване на последиците от климатичните промени
Приоритет 2	Мярка 2.3	4	2.3.6.Въвеждане и подобряване на превантивни дейности за намаляване на опасността от горски пожари в общинските горски територии, стопанисвани и управлявани от Община Бойчиновци чрез изграждане на	ДА	24	1787	Приоритетен проект в изпълнение на националната политика за опазване на околната среда и човешкото здраве

			високотехнологична система за пасивно пожаронаблюдение				
Приоритет 2	Мярка 2.4	5	2.4.2.Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително компостиране на биоотпадъци	НЕ	36	1000	Приоритетен проект в изпълнение на националната политика за опазване на околната среда и човешкото здраве
Приоритет 3	Мярка 3.2	6	3.2.1.Основни и текущи ремонти и поддръжка на детски градини и училища	НЕ	36	1000	Проектът е интегриран с проекти 3.2.2. и с проектите за обновяване и оборудване на учебни кабинети, проекти с меки мерки в сферата на образованието, включително за въвеждане на дуално обучение и изграждане на STEM – среда в училищата.
Приоритет 3	Мярка 3.2	7	3.2.2.Облагородяване на дворни пространства в училища и детски градини.	НЕ	36	500	Проектът е интегриран с проекти 3.2.1. и с проектите за обновяване и оборудване на учебни кабинети, проекти с меки мерки в сферата на образованието, включително за въвеждане на дуално обучение и изграждане на STEM – среда в училищата.
Приоритет 3	Мярка 3.2	8	3.2.3. Ремонт на физкултурни салони и спортни площадки в училищата	НЕ	36	500	Проектът е интегриран с проекти 3.2.1. и 3.2.2. и надгражда инвестициите и въздействията от обновяване на образователната инфраструктура.
Приоритет 4	Мярка 4.1	9	4.4.1.Ремонт и оборудване на социални домове и сгради за социални услуги	НЕ	60	1000	Интегрирано с проекти за предоставяне на нови услуги в общността и в домашна

							среда, включително интегрирани здравно-социални услуги.
Приоритет 5	Мярка 5.1	10	5.1.2.Възстановяване и рехабилитация на общинска пътна мрежа в община Бойчиновци	ДА	60	5000	Хоризонтален интегриран проект– осигуряване на свързаност и достъпност на територията
Приоритет 5	Мярка 5.1	11	5.1.3.Ремонт на уличната мрежа и тротоари в гр. Бойчиновци и малките населени места на общината	ДА	60	3000	Хоризонтален интегриран проект– осигуряване на свързаност и достъпност на територията
Приоритет 5	Мярка 5.2	12	5.2.1.Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Лехчево, община Бойчиновци – втори етап	ДА	36	2600	Интегрирано с проекти за ремонт на улична мрежа по приоритетни зони
		13	5.2.2.Реконструкция вътрешна водопроводна мрежа на с.Владимирово – IV етап, община Бойчиновци	ДА	36	1025	Интегрирано с проекти за ремонт на улична мрежа по приоритетни зони
	Мярка 5.3	14	5.3.1.Изграждане на енергоспестяващо улично осветление на територията на община Бойчиновци	ДА	24	500	Интегрирано с други проекти и по приоритетните зони за повишаване на енергийна ефективност
	Мярка 5.5	15	5.5.1.Благоустрояване на площади и обществени площи в гр. Бойчиновци и малките населени места на общината	НЕ	36	1000	Интегрирано с други проекти и по приоритетните зони
					Общ индикативен бюджет на всички проекти	21612	

Приложение № 2

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

на ПИРО на община Бойчиновци за периода 2021-2027 г.

Период 2021-2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	119	1.16	710	6.90	4310	41.87	5155	50.08	10294	19.44
Приоритет 2	541	6.04	2710	30.28	4800	53.63	900	10.05	8951	16.91
Приоритет 3	335	8.19	1135	27.75	2290	55.99	330	8.07	4090	7.72
Приоритет 4	300	6.81	1400	31.77	2605	59.11	102	2.31	4407	8.32
Приоритет 5	325	1.29	4655	18.47	19725	78.26	500	1.98	25205	47.60
ОБЩО	1620	3.06	10610	20.04	33730	63.71	6987	13.20	52947	100

МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА БОЙЧИНОВЦИ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Целева стойност
Приоритет 1 - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството					
Мярка 1.1 Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите	Нефинансови предприятия	брой	НСИ	1 г.	180
	Новосъздадени МСП за преработка на местни суровини (месо, мляко, плодове, зеленчуци и др.)	брой	Община	4 г.	3
	Привлечени инвестиции в предприятия в общината	хил. лева	Община	1 г.	3000
Мярка 1.2 Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	Обработвана земеделска земя	дка	ОД „Земеделие“	1 г.	140000
	Поливни площи	дка	ОД „Земеделие“	1 г.	1000
	Създадени нови трайни насаждения	дка	ОД „Земеделие“	1 г.	500
	Подпомогнати нови и модернизирани земеделски стопанства	брой	ДФЗ	1 г.	10
Мярка 1.3 Развитие на туризма като индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, природни и културни забележителности	Места за настаняване и средства за подслон	брой	Община	1 г.	5
	Леглова база в места за настаняване и средства за подслон	брой	Община	1 г.	60
	Създадени нови туристически атракции	брой	Община	1 г.	1
	Разработени нови туристически маршрути	брой	Община	1 г.	2
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска					
Мярка 2.1 Насърчаване на мерките за	Обществени сгради с мерки за	брой	Община	1 г.	3

енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове	енергийна ефективност				
	Жилищни сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	Община	1 г.	5
Мярка 2.2 Насърчаване на прехода към кръгова икономика	Подкрепени предприятия, въвели НИРД, иновации и щадящи околната среда технологии в производствения си процес	брой	ИСУН/ДФЗ/Община	4 г.	1
Мярка 2.3 Опазване на околната среда, горите и борба с климатичните промени	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	брой	Община	1 г.	2
	Проведени акции за почистване и залесяване	брой	Община	1 г.	3
Мярка 2.4 Устойчиво управление на отпадъците	Системи за разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба на различни потоци отпадъци (опаковки, строителни, зелени и биоразградими и др.)	брой	Община	1 г.	2
Приоритет 3 - Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем					
Мярка 3.1 Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината	Население на общината	брой	НСИ	1 г.	8000
	Деца в детските градини	брой	Община	1 г.	190
	Ученици в училищата	брой	Община	1 г.	740
Мярка 3.2 Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура	Подобри сгради на образователната инфраструктура	брой	Община	1 г.	1
	Училища с внедрени/работещи съвременни системи/среди за образование – дуално обучение, дигитализация на учебни програми, STEM и др.	брой	Община	4 г.	1
Мярка 3.3 Подобряване на условията за	Ремонтирани спортни обекти и съоръжения	брой	Община	4 г.	3

спорт и развитие на младежки дейности	Организиран спортни състезания, турнири и шампионати с регионално, национално и/или международно значение	брой	Община	1 г.	7
Мярка 3.4 Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила	Лица, преминали обучение за нови професии и квалификация	брой	Дирекция „Бюро по труда“	1 г.	50
	Разкрити работни места за нуждите на хора с увреждания, роми и продължително безработни	брой	Дирекция „Бюро по труда“	1 г.	50
Приоритет 4 - Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни					
Мярка 4.1 Подобряване на достъпа до електронни административни услуги	Създадени "онлайн" административни услуги	брой	Община	1 г.	2
Мярка 4.2 Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса	Общински служители преминали курсове и обучения	брой	Община	1 г.	10
Мярка 4.3 Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването	Подобри сгради на здравната инфраструктура	брой	Община	1 г.	1
Мярка 4.4 Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	Подобри сгради на социалната инфраструктура	брой	Община	1 г.	2
	Предоставяни социални услуги	брой	Община	1 г.	6
Мярка 4.5 Развитие на културата и	Подобри сгради на културната инфраструктура	брой	Община	1 г.	3

обновяване на културната инфраструктура	Организирани културни събития (събори, традиционни празници, чествания и др.)	брой	Община	1 г.	7	
Приоритет 5 - Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии						
Мярка 5.1 Подобряване на транспортната достъпност и свързаност	Рехабилитирани пътища	км	Община	4 г.	50	
	Подобрена улична мрежа	км	Община	4 г.	50	
Мярка 5.2 Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	Обновени водопроводни мрежи	км	Община	4 г.	100	
Мярка 5.3 Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ	Реализирани проекти за производство на енергия от ВЕИ	брой	Община	4 г.	2	
Мярка 5.4 Цифрова свързаност и телекомуникации	Население, ползващо широколентов достъп до Интернет	%	Интернет доставчици	4 г.	80	
Мярка 5.5 Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда	Реализирани проекти за благоустрояване на населените места	брой	Община	1 г.	5	
	Реализирани проекти в междуобщинско сътрудничество	брой	Община	3 г.	2	
	Реализирани трансгранични проекти	брой	Община	3 г.	1	
Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Стратегическа цел 1 - Икономически растеж, чрез развитие на модерно селско стопанство и преработвателна промишленост, привличане на инвестиции и иновации за повишаване на конкурентоспособността						
Стратегическа цел 1	Равнище на безработица	%	Дирекция „Бюро по труда“	1 г.	27	20
Стратегическа цел 1	Дял на средната годишна работна заплата от тази в областта	%	НСИ	1 г.	85	90
Стратегическа цел 1	Нефинансови предприятия на 1000 души от населението	брой	НСИ	1 г.	21	25

Стратегическа цел 1	Нетни приходи от продажби на предприятията	хил.лв.	НСИ	1 г.	39875	50000
Стратегическа цел 1	Произведена продукция в нефинансовите предприятия на общината	хил.лв.	НСИ	1 г.	33474	45000
Стратегическа цел 1	ДМА в нефинансовия сектор	хил.лв.	НСИ	1 г.	25312	30000
Стратегическа цел 1	Нови електронни услуги в общинската администрация в помощ на предприемачеството	брой	Община	1 г.	0	2
Стратегическа цел 1	Земеделски производители	брой	ОД „Земеделие“	1 г.	170	180
Стратегическа цел 1	Реализирани ношувки в местата за подслон и настаняване	брой	Община	1 г.	0	1000
Стратегическа цел 2 - Демографски подем, насърчаване на образованието, социалното включване, духовно развитие, съхранени традиции и културно наследство						
Стратегическа цел 2	Естествен прираст на населението	брой	НСИ	1 г.	-156	-100
Стратегическа цел 2	Механичен прираст на населението	брой	НСИ	1 г.	+122	+100
Стратегическа цел 2	Отпаднали от образователната система ученици	брой	НСИ	1 г.	25	10
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар	брой	Инфостат	1 г.	2697	2500
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар по дентална медицина	брой	Инфостат	1 г.	8090	8000
Стратегическа цел 3 - Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда						
Стратегическа цел 3	Реновирани и благоустроени публични пространства (паркове и градинки)	брой	Община	1 г.	0	5
Стратегическа цел 3	Новоизградени/реновирани детски площадки и спортни съоръжения	брой	Община	1 г.	0	5
Стратегическа цел 3	Жители с подобрено водоснабдяване	брой	Община	1 г.	0	2827
Стратегическа цел 3	Количество депонирани битови отпадъци	тона	Община	1 г.	1910	1800